

Nr. 6 – 2002
Side 645 – 798

NORSK LOVTIDEND

Avd. I

Lover og sentrale forskrifter mv.

Nr. 6
Utgitt 8. juli 2002

Innhold

Side

Lover og ikrafttredelser. Delegering av myndighet

2002

Juni.	14.	Lov nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven).....	645
Juni.	14.	Lov nr. 21 om endr. i likestillingsloven mv. (plikt til å arbeide for likestilling, skjerping av forbudet mot forskjellsbehandling på grunn av kjønn, forbud mot seksuell trakassering mv.).....	652
Juni.	14.	Lov nr. 22 om endr. i folketrygdloven og i enkelte andre lover.....	654
Juni.	21.	Lov nr. 23 om endr. i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v.....	656
Juni.	21.	Lov nr. 24 om endr. i lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. m.m.	657
Juni.	21.	Lov nr. 25 om endr. i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (informasjon om ledige stillinger).....	658
Juni.	21.	Midlertidig lov nr. 26 om fortrinnsrett og ventelønn for arbeidstakere ved Arbeidsforskningsinstituttet.....	658
Juni.	21.	Lov nr. 27 om endr. i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø mv.....	659
Juni.	21.	Lov nr. 28 om endr. i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting	659
Juni.	21.	Mellombels lov nr. 29 om overgangsreglar i lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering.....	660
Juni.	21.	Lov nr. 30 om endr. i lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven)	660
Juni.	21.	Lov nr. 31 om endr. i skatteloven (ny ettårsregel)	661
Juni.	21.	Lov nr. 32 om endr. i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap)	662
Juni.	21.	Lov nr. 33 om endr. i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader.....	665
Juni.	21.	Lov nr. 34 om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven)	666
Juni.	21.	Lov nr. 35 om endr. i lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag og lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven)	676
Juni.	21.	Lov nr. 36 om endr. i utlendingsloven.....	677
Juni.	21.	Lov nr. 37 om endr. i lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv.	678
Juni.	21.	Lov nr. 38 om oppheving av lov om erverv av næringsverksemd	678
Juni.	21.	Lov nr. 39 om endr. i veglov 21. juni 1963 nr. 23, vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4, lov 23. februar 1973 nr. 11 om godkjenning av køyretøyverkstader, lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel og plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77 (omorganisering av Statens vegvesen)	679
Juni.	21.	Lov nr. 40 om endr. i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (prikkbelastning av førerkort)....	680
Juni.	21.	Lov nr. 41 om endr. i lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogn gjer (bilansvarslova).....	681
Juni.	21.	Lov nr. 42 om endr. i lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven)	681
Juni.	21.	Lov nr. 43 om omdanning av statens jernbanetraffikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper	681
Juni.	21.	Lov nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett	684
Juni.	21.	Lov nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportlova)	684
Juni.	21.	Lov nr. 46 om endr. i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin).....	689
Juni.	28.	Lov nr. 47 om endr. i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v.	690
Juni.	28.	Lov nr. 48 om endr. i petroleumsskatteloven.....	690
Juni.	28.	Lov nr. 49 om endr. i skatte- og avgiftslovgivinga	691
Juni.	28.	Lov nr. 50 om endr. i lov 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v.....	693
Juni.	28.	Lov nr. 51 om endr. i lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven)	693
Juni.	28.	Lov nr. 52 om endr. av folketrygdloven (finansiering av visse legemidler)	693

Juni.	28.	Lov nr. 53 om endr. i straffeloven og politiloven (tiltak mot ulovlig bruk av kniv og skytevåpen)	694
Juni.	28.	Lov nr. 54 om endr. i straffeloven og straffeprosessloven mv. (lovtiltak mot terrorisme – gjennomføring av FN-konvensjonen 9. desember 1999 om bekjempelse av finansiering av terrorisme og FNs sikkerhetsråds resolusjon 1373 28. september 2001).....	695
Juni.	28.	Lov nr. 55 om endr. i straffeprosessloven mv. (hurtigere straffesaksbehandling, varetektsfengsling i isolasjon mv.).....	698
Juni.	28.	Lov nr. 56 om endr. i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen.....	701
Juni.	28.	Lov nr. 57 om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven)	702
Juni.	28.	Lov nr. 58 om endr. i lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister m.m.....	713
Juni.	28.	Lov nr. 59 om endr. i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting. (Vederlag for konsesjon)	715
Juni.	28.	Lov nr. 60 om endr. i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden på skip m.m. (EØS-tilpasning)	715
Juni.	28.	Lov nr. 61 om felles regler for det indre marked for naturgass mv.....	719
Juni.	28.	Lov nr. 62 om endr. i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler og lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell	720
Juni.	28.	Lov nr. 63 om endr. i lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler.....	728
Juni	7.	Deleg. av myndighet til Justis- og politidepartementet etter navneloven § 15 (Nr. 527).....	736
Juni	7.	Deleg. av myndighet til Finansdepartementet etter lov av 7. juni 2002 nr. 17 om endringer i lov om foretakspensjon, innskuddspensjonsloven og enkelte andre lover (kombinerte pensjonsordninger mv.) (Nr. 528).....	736
Juni	14.	Vedtak om forvaltningsansvar for lov inneholdende visse Bestemmelser om Behandlingen af Lig (Nr. 533).....	741
Juni	14.	Ikrafttr. av lov av 14. juni 2002 nr. 21 om endringer i likestillingsloven mv. (plikt til å arbeide for likestilling, skjerpning av forbudet mot forskjellsbehandling på grunn av kjønn, forbud mot seksuell trakassering mv.) (Nr. 535)	741
Juni	14.	Delvis ikrafttr. av lov av 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) (Nr. 536)	742
Juni	14.	Deleg. av myndighet til Direktoratet for brann- og elsikkerhet etter brann- og eksplosjonsvernloven § 31 første ledd (Nr. 537)	742
Juni	14.	Deleg. av myndighet til Sjøfartsdirektoratet etter lov om norsk internasjonalt skipsregister § 3 annet ledd (Nr. 540)	751
April	30.	Deleg. av myndighet til Vegdirektoratet etter vegtrafikkloven § 36 nr. 7 (Nr. 557).....	751
Juni	21.	Ikrafts. av lov av 21. juni 2002 nr. 38 om oppheving av lov om erverv av næringsverksemd (Nr. 561)	753
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 46 om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin) (Nr. 562).....	753
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 28 om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting (Nr. 563)	753
Mai	22.	Deleg. av myndighet til Direktoratet for brann- og elsikkerhet etter produktkontrollloven § 4 (Nr. 564)	753
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 30 om endringer i lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) (Nr. 568).....	767
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 43 om omdanning av statens jernbanetraffikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper (Nr. 569).....	767
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett (Nr. 570).....	767
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap) (Nr. 571).....	767
Juni	21.	Deleg. av myndighet til Finansdepartementet etter lov av 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap) § 2–19 første ledd nytt annet punktum og § 2–23 annet ledd nytt annet punktum (Nr. 572)	768
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 35 om endringer i lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag og lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) (Nr. 573).....	768
Juni	21.	Delvis ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 36 om endringer i utlendingsloven (Nr. 574).....	768

Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 33 om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader (Nr. 575).....	768
Juni	21.	Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 39 om endringer i veglov 21. juni 1963 nr. 23, vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4, lov 23. februar 1973 nr. 11 om godkjenning av køyretøyverkstader, lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel og plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77 (omorganisering av Statens vegvesen) (Nr. 576).....	768
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 24 om endringer i lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskav ved konkurs m.v. m.m. (Nr. 577)	769
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 23 om endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (Nr. 579).....	769
Juni	21.	Ikrafttr. av lov av 21. juni 2002 nr. 25 om endring i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (informasjon om ledige stillinger) (Nr. 580).....	769
Juni	21.	Deleg. av myndighet til Finansdepartementet etter regler om administrasjon av Folketrygdfondet og om forvaltning av midlene, revisjon mv. § 9 siste punktum (Nr. 581)...	769
Juni	21.	Ikrafttr. av midlertidig lov av 21. juni 2002 nr. 26 om fortrinnsrett og ventelønn for arbeidstakere ved Arbeidsforskningsinstituttet (Nr. 582)	769
Juni	28.	Ikrafttr. av lov av 28. juni 2002 nr. 62 om endringer i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler og lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell (Nr. 638).....	798
Juni	28.	Ikrafttr. av lov av 28. juni 2002 nr. 63 om endringer i lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler (Nr. 639)	798

Kunngjøring av stortingsvedtak

2002

Juni	21.	Endr. i vedtak om avgift til statskassen på arv og gaver for budsjetterminen 2002 (Nr. 633).	797
Juni	21.	Endr. i vedtak om merverdiavgift og avgift på investeringer mv. for budsjetterminen 2002 (Nr. 634)	797
Juni	21.	Vedtak om endring i tolltariffen (Nr. 635).....	797
Juni	21.	Endr. i vedtak om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2002 (Nr. 636)	797
Juni	21.	Endr. i vedtak om produktavgift til folketrygden for fiskeri-, hval- og selfangstnæringen for 2002 (Nr. 637).....	798

Forskrifter

2002

Juni	6.	Forskrift om kompensasjon for utgifter til renter til investeringer i skoleanlegg fra Den Norske Stats Husbank (Nr. 523).....	734
Juni	10.	Forskrift om regulering av forsøksfiske etter blåkveite og breiflabb ved Færøyene i 2002 (Nr. 531)	738
Juni	11.	Forskrift om regulering og adgang til å delta i fangst av kongekrabbe i 2002 (Nr. 532).....	738
Juni	21.	Forskrift om tuberkulosekontroll (Nr. 567)	756
Mai	29.	Forskrift om gjennomføring av JAR-145 Amendment 4 – krav til flyverksteder (BSL JAR-145) (Nr. 617)	770
Juni	14.	Forskrift om grunnlinjene for sjøterritoriet rundt Fastlands-Norge (Nr. 625).....	791

Endringsforskrifter

2001

Aug.	3.	Endr. i forskrift om losutdanning m.v. (Nr. 1693).....	731
Okt.	22.	Endr. i forskrift om losutdanning m.v. (Nr. 1694).....	732

2002

Mars	6.	Endr. i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) (Nr. 518).....	732
Mars	7.	Endr. i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) (Nr. 519).....	732
Mai	8.	Endr. i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) (Nr. 520).....	733
Juni	1.	Endr. i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) (Nr. 521).....	733
Juni	5.	Endr. i forskrift om krav til jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (kravforskriften) (Nr. 522).....	733
Juni	7.	Endr. i forskrift om produksjonstilskudd til dagsaviser (Nr. 524)	734
Juni	7.	Endr. i forskrift om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i den nordøstlige del av Norges økonomiske sone (Nr. 525)	735

Juni	7. Endr. i forskrift om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i fiskevernsone ved Svalbard i 2002 (Nr. 526)	735
Juni	7. Endr. i forskrift om fastsetting av grader, yrkesutdanninger og utdanningsprogram, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler. Oppheving av tidligere bestemmelser for institusjonene (Nr. 529)	735
Juni	10. Endr. i forskrift om skipsmedisin (Nr. 530)	737
Juni	4. Endr. i forskrift om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for arbeidstakere på skip (Nr. 538)	742
Mai	21. Endr. i forskrift om bruk av kjøretøy (Nr. 558)	751
Juni	4. Endr. i forskrift om miljødeklarasjon i forbindelse med miljødifferensiering for skip og flyttbare innretninger (Nr. 565)	754
Juni	21. Endr. i forskrift om anlegg for oppdrett av matfisk av laks og ørret til forsøks- og forskningsformål og undervisningsformål (Nr. 566)	755
Juni	4. Endr. i forskrift om bygging, utrustning og drift av hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip (Nr. 618)	780
Juni	14. Endr. i forskrift om stopp i fisket etter torsk nord for 62° N i 2002 for fartøy mellom 21 og 27,9 meter største lengde i gruppe I og fartøy i gruppe II (Nr. 626)	793
Juni	14. Endr. i forskrift til opplæringslova (Nr. 627)	793
Juni	17. Endr. i forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved innførsel av ferskt kjøtt av klauvdyr fra Argentina (Nr. 628)	793
Juni	17. Endr. i forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret (Nr. 629)	794
Juni	21. Endr. i forskrift om enhetsvoteordning for torsketrålflåten (Nr. 630)	794
Juni	21. Endr. i forskrift om enhetsvoteordning for ringnotflåten (Nr. 631)	795
Juni	21. Endr. i forskrift om enhetsvoteordning for konvensjonelle fartøy på eller over 28 meter (Nr. 632)	796

Diverse 2002

Juni	14. Endr. i reglement for rekvisisjoner til sivile formål ved beredskap og i krig (Nr. 534)	741
Juni	5. Ikrafttr. av forskrift om forvarer (fjorvareforskriften) (Nr. 539)	750
Juni	14. Opph. av kongelig plakat angaaende norske skibes forpligtelse til at medta sjøfolk, der hjemsendes ved norsk konsuls foranstaltning (Nr. 541)	751
Juni	6. Opph. av forskrift om demonstrasjon av nødvakuering (BSL D 2-4) (Nr. 559)	752
Juni	6. Opph. av forskrift om overføringsflyging med en motor ute av funksjon (BSL D 2-5) (Nr. 560)	753
Juni	21. Deleg. av myndighet til Landbruksdepartementet etter stortingsvedtak av 15. juni 1971 og etter tolltariffens innledende bestemmelser § 2 nr. 3 (Nr. 578)	769
Juni	4. Opph. av forskrift om fri hjemreise m.v. ved forlis (Nr. 619)	790
Juni	4. Opph. av forskrift om data for manøvrering og stopping av skip (Nr. 620)	790
Juni	4. Opph. av forskrift om meldesystem ved tap og funn av drivende bøyer o.l. (Nr. 621)	790
Juni	4. Opph. av forskrift om konstruksjon og utrustning av småfartøyer (Nr. 622)	790
Juni	4. Opph. av forskrift om meldeplikt for norske skip (Nr. 623)	790
Juni	10. Opph. av forskrift om gjennomføring av De Forente Nasjoners Sikkerhetsråds resolusjon nr. 1160 av 31. mars 1998 om sanksjoner mot Den føderale republikken Jugoslavia (Nr. 624)	790

Rettelser

Nr. 2/2002 s. 246 (i forskrift av 4. februar 2002 nr. 135 om endringer i forskrift av 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften))	798
---	-----

Oversikt over rettelser	3. omslagsside
Bestillinger, adresseendringer m.v.	4. omslagsside

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter mv.

Utgitt i henhold til lov 19. juni 1969 nr. 53.

Utgitt 8. juli 2002

Nr. 6

---

14. juni. Lov nr. 20 2002

Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven).

Ot.prp. nr. 28, Innst.O. nr. 45 og Besl.O. nr. 50 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 7. og 28. mai 2002. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 14. juni 2002.

Endringer i følgende lover:

1. Vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4.
2. Lov av 8. februar 1980 nr. 2 om pant.
3. Lov av 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (jernbaneloven).
4. Lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygsloven).

Følgende lover oppheves:

1. Lov 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk.
2. Lov 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer.
3. Lov 5. juni 1987 nr. 26 om brannvern m.v.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Loven har som formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, mot ulykker med farlig stoff og farlig gods og andre akutte ulykker.

§ 2. Saklig virkeområde

Loven gjelder alminnelige plikter til å forebygge brann og eksplosjon samt sentral og lokal organisering og gjennomføring av brann- og eksplosjonsvernarbeidet.

Loven gjelder også ulykkes- og skadeforebyggende plikter i forbindelse med håndtering av farlig stoff og ved transport av farlig gods på land, samt krav til beredskap og innsats overfor akutte ulykker der brannvesenet har en innsatsplikt.

Kongen kan fastsette forskrifter for Forsvaret som avviker fra denne loven når særlige grunner tilsier det.

§ 3. Stedlig virkeområde

For Svalbard, Jan Mayen og bilandene gjelder loven i det omfang og med de stedlige tilpasninger Kongen bestemmer.

Denne loven gjelder ikke for den virksomhet som foregår i sjøområder i forbindelse med undersøkelser etter, utvinning og utnyttelse av naturforekomster på havbunnen eller i dens undergrunn i indre norske farvann, norsk sjøterritorium og den del av kontinentalsokkelen som er undergitt norsk stats høyhet.

Kongen kan bestemme i hvilket omfang denne loven skal gjelde på norske skip og flyttbare innretninger.

§ 4. Definisjoner

- a) Med byggverk menes bygning, konstruksjoner og anlegg.
- b) Med farlig gods menes varer definert i de til enhver tid gjeldende rekommandasjoner fra De forente nasjoner om transport av farlig gods.
- c) Med farlig stoff menes i denne lov:
  - brannfarlig stoff: fast, flytende eller gassformig stoff, stoffblanding, samt stoff som forekommer i kombinasjoner av slike tilstander, som i kraft av sitt flammepunkt, kontakt med andre stoffer, trykk, temperatur eller andre kjemiske egenskaper representerer en fare for brann,
  - eksplosjonsfarlig stoff: fast, flytende eller gassformig stoff, stoffblanding, samt stoff som forekommer i kombinasjon av slike tilstander, som i kraft av sine egenskaper lett vil kunne forårsake eksplosjon ved støt, gnidning, eller ved kontakt med tennkilder eller andre stoffer,

- trykksatt stoff: annet fast, flytende eller gassformig stoff eller stoffblanding enn brann- og eksplosjonsfarlig stoff, som er under trykk, og som derved kan representere en fare ved ukontrollert utslipp.
- d) Med håndtering menes enhver omgang med farlig stoff slik som tilvirkning, oppbevaring, behandling, transport, lasting, lossing, erverv, handel, innførsel, utførsel, overføring, bruk og tilintetgjøring.
- e) Med produkt menes:
  - farlig stoff, eller ferdige varer hvor slikt stoff er en bestanddel og hvor de farlige egenskaper fortsatt er fremtredende,
  - innretninger, utstyr, apparater, emballasje og annet som benyttes ved håndtering av de farlige stoffene eller i forbindelse med transport av farlig gods,
  - innretninger, utstyr, apparater og annet som er beregnet på deteksjon, varsling eller bekjempelse av brann, eksplosjon eller annen skade.
- f) Med virksomhet menes ethvert offentlig og privat foretak uansett om foretaket er etablert med henblikk på forretningsmessig fortjeneste eller ikke.
- g) Med storulykke menes en hendelse som har en ukontrollert utvikling og som umiddelbart eller senere medfører alvorlig fare for mennesker, miljø eller materielle verdier.

Kapittel 2. Alminnelige plikter

§ 5. *Den enkeltes plikt til å forebygge og begrense skadevirkningene ved brann, eksplosjon og annen ulykke*

Enhver plikter å vise alminnelig aktsomhet og opptre på en slik måte at brann, eksplosjon og annen ulykke forebygges.

Enhver plikter ved brann, eksplosjon eller annen ulykke straks å underrette de som er utsatt for fare og ved behov varsle nødalarmeringssentral. Det samme gjelder ved overhengende fare for en slik hendelse.

Enhver som oppholder seg nær en brann, eksplosjon eller annen ulykke plikter etter evne å gjøre det som er mulig for å begrense skadevirkningene.

Enhver plikter å delta i brannvesenets rednings- og sløkkearbeid når innsatsleder krever det, samt stille eiendom, bygninger, materiell og eventuelt personell til disposisjon for slik innsats. Det kan gjøres inngrep i den enkeltes materielle verdier dersom dette er nødvendig for å gjennomføre redningsinnsats eller begrense skade. Inngrep i privates eiendom kan likevel bare foretas dersom dette er nødvendig for å sikre liv eller verne verdier som er større enn det som går tapt eller står i fare for å gå tapt ved inngrepet.

Departementet kan gi forskrifter om den enkeltes plikt til å forebygge og begrense skadevirkningene ved brann, eksplosjon og andre ulykker.

§ 6. *Forebyggende sikringstiltak og vedlikehold*

Eier av byggverk, område, transportmiddel, produksjonsutstyr, annen innretning eller produkt plikter å sørge for nødvendige sikringstiltak for å forebygge og begrense brann, eksplosjon eller annen ulykke.

Eier og bruker av byggverk, område, transportmiddel, produksjonsutstyr, annen innretning eller produkt plikter å holde bygningstekniske konstruksjoner, sikkerhetsinnretninger og øvrige sikringstiltak til vern mot brann, eksplosjon eller annen ulykke i forsvarlig stand og påse at disse til enhver tid virker etter sin hensikt.

Eier eller bruker skal etter en eventuell brann, eksplosjon eller annen ulykke sørge for vakthold og andre nødvendige sikringstiltak når leder av brannvesenet krever dette.

Departementet kan gi forskrifter om eiers og brukers plikter til rapportering, sikringstiltak, vedlikehold og vakthold etter denne bestemmelsen.

§ 7. *Tiltak ved store arrangementer*

Den ansvarlige for store arrangementer, utstillinger, forestillinger, møter og andre tilstelninger skal i god tid før arrangementet sende melding til lokal tilsynsmyndighet, dersom arrangementet skal avholdes i et byggverk eller på et område som normalt ikke benyttes til denne type arrangementer.

Ved melding om arrangementer kan kommunen kreve de opplysninger som er nødvendige for å vurdere faren for brann, og fastsette de nødvendige brannsikringstiltak og begrensninger, herunder krav til ansvarshavende arrangør.

Kommunestyret selv kan gi lokale forskrifter med nærmere bestemmelser om meldeplikten.

§ 8. *Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid*

Virksomheter plikter å gjennomføre et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (internkontroll) for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne loven overholdes. Tilsynsmyndigheten kan bestemme at også andre skal gjennomføre systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Det skal kunne dokumenteres overfor tilsynsmyndighetene at loven, forskrifter og enkeltvedtak blir etterlevet.

Departementet kan gi forskrifter om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid.

Kapittel 3. Kommuners plikter og fullmakter

§ 9. *Etablering og drift av brannvesen*

Kommunen skal sørge for etablering og drift av et brannvesen som kan ivareta forebyggende og beredskapsmessige oppgaver etter loven på en effektiv og sikker måte.

Kommunen skal gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse slik at brannvesenet blir best mulig tilpasset de oppgaver det kan bli stilt overfor.

Leder av brannvesenet og øvrig personell skal ha de kvalifikasjoner som er nødvendige for å kunne ivareta brannvesenets oppgaver på en forsvarlig måte.

To eller flere kommuner kan avtale å ha felles brannvesen eller felles ledelse av brannvesenet. Kommunen kan gjennom avtale overlate brannvesenets oppgaver og ledelse helt eller delvis til en annen kommune, virksomhet e.l. Kommunen må i slike tilfeller etablere ordninger som sikrer at all myndighetsutøvelse etter loven skjer under kommunens formelle ansvar.

Departementet kan gi forskrifter om etablering og drift av brannvesenet, og om krav til personellens kvalifikasjoner.

§ 10. Dokumentasjon

Kommunen skal dokumentere at plikten etter § 9 første, annet og tredje ledd er oppfylt.

Dokumentasjonen inkludert risiko- og sårbarhetsanalysen og eventuelle avtaler inngått etter § 9 fjerde ledd, skal sendes sentral tilsynsmyndighet.

Departementet kan gi forskrifter om dokumentasjonsplikten.

§ 11. Brannvesenets oppgaver

Brannvesenet skal:

- a) gjennomføre informasjons- og motivasjonstiltak i kommunen om fare for brann, farer ved brann, brannverntiltak og opptreden i tilfelle av brann og andre akutte ulykker
- b) gjennomføre brannforebyggende tilsyn
- c) gjennomføre ulykkesforebyggende oppgaver i forbindelse med håndtering av farlig stoff og ved transport av farlig gods på veg og jernbane
- d) utføre nærmere bestemte forebyggende og beredskapsmessige oppgaver i krigs- og krisesituasjoner
- e) være innsatsstyrke ved brann
- f) være innsatsstyrke ved andre akutte ulykker der det er bestemt med grunnlag i kommunens risiko- og sårbarhetsanalyse
- g) etter anmodning yte innsats ved brann og ulykker i sjøområder innenfor eller utenfor den norske territorialgrensen
- h) sørge for feiing og tilsyn med fyringsanlegg.

Kommunen kan legge andre oppgaver til brannvesenet så langt dette ikke svekker brannvesenets gjennomføring av oppgavene i første ledd.

Departementet kan gi forskrifter om brannvesenets oppgaver.

§ 12. Fullmakter ved brann og andre ulykkesituasjoner

Leder av brannvesenet

- a) har ledelsen av brannbekjempelsen,
- b) har skadestedsledelsen ved andre ulykkesituasjoner inntil ledelsen overtas av politiet,
- c) har ordensmyndighet inntil politiet kommer til stedet,
- d) kan rekvirere eiendom, bygninger, materiell og personell innenfor rammen av § 5 fjerde ledd,
- e) kan pålegge eier eller bruker av eiendom som har vært utsatt for brann, eksplosjon eller annen ulykke å sørge for vakthold og andre nødvendige sikringstiltak.

Fullmaktene i første ledd gjelder tilsvarende for den som i lederens sted har innsatsledelsen på brann- eller ulykkesstedet.

Departementet kan gi forskrifter om fullmakter og plikter for leder av brannvesenet ved brann, eksplosjon og andre ulykker.

§ 13. Særskilte brannobjekter

Kommunen skal identifisere og føre fortegnelse over byggverk, opplag, områder, tunneler, virksomheter m.m. hvor brann kan medføre tap av mange liv eller store skader på helse, miljø eller materielle verdier.

Kommunen skal sørge for at det føres tilsyn i byggverk m.m. som nevnt i første ledd for å påse at disse er tilstrekkelig sikret mot brann. Tilsynet skal omfatte alle forhold av betydning for brannsikkerheten, herunder bygningsmessige, tekniske, utstyrmessige og organisatoriske brannsikringstiltak og forhold av betydning for gjennomføring av brannbekjempelse og øvrig redningsinnsats.

Kommunen skal overfor sentral tilsynsmyndighet kunne dokumentere hvordan tilsyn med byggverk m.m. som nevnt i første ledd, som kommunen eier eller bruker, er gjennomført, og hvordan eventuelle pålegg er fulgt opp.

Kommunestyret selv kan gjennom lokal forskrift eller enkeltvedtak bestemme at det skal føres tilsyn med andre byggverk m.m. enn de som er omfattet av første ledd.

Departementet kan gi forskrifter om tilsyn med særskilte brannobjekter.

§ 14. Ytterligere sikringstiltak og beredskap

Kommunen kan pålegge nødvendige brannverntiltak i enkelttilfeller for ethvert byggverk, opplag, områder, tunneler m.m.

Sentral tilsynsmyndighet kan pålegge eier av ethvert byggverk, opplag, områder, tunneler m.m som anses å utgjøre en ekstraordinær risiko innen kommunen, å etablere en egen brann- og ulykkesberedskap, eller bekoste og vedlikeholde en nødvendig oppgradering av det kommunale brannvesen.

Departementet kan gi forskrifter om ytterligere sikringstiltak og beredskap etter denne bestemmelsen.

§ 15. Samarbeid mellom kommuner

Kommunene skal samarbeide om lokale og regionale løsninger av forebyggende og beredskapsmessige oppgaver med sikte på best mulig utnyttelse av samlede ressurser.

Departementet kan gi pålegg om samarbeid mellom to eller flere kommuner for gjennomføring av krav fastsatt i eller i medhold av loven.

Brannvesenet i enhver kommune skal etter anmodning fra innsatsleder på skadestedet yte hjelpeinnsats ved brann, eksplosjon og annen ulykke i andre kommuner så langt det er mulig under hensyn til egen beredskap.

Departementet kan gi forskrifter om lokalt og regionalt samarbeid til løsning av forebyggende og beredskapsmessige oppgaver.

§ 16. Nødalarmeringssentral

Sentral tilsynsmyndighet kan pålegge en kommune å etablere en nødalarmeringssentral for mottak av meldinger om branner og andre ulykker innen en fastsatt region som kan omfatte flere kommuner. De kommuner som omfattes av den fastsatte regionen plikter å knytte seg til nødalarmeringssentralen og med grunnlag i avtale bære sin andel av kostnadene ved etablering og drift av sentralen.

Nødalarmeringssentralen skal bemannes, utrustes og opereres slik at den til enhver tid fyller behovet for mottak og registrering av nødmeldinger, alarmering av mannskaper og kommunikasjon med innsatsstyrkene og den som melder ulykken. Etablering og drift skal samordnes med øvrige nødalarmeringssentraler for helse og politi.

Departementet kan gi forskrifter om etablering og drift av nødalarmeringssentral for mottak av meldinger om branner, eksplosjoner og andre ulykker, herunder krav til personellens kvalifikasjoner.

§ 17. Tjenesteplikt i brannvesenet

Kommunen kan i særskilte tilfeller pålegge enhver myndig person bosatt i kommunen tjenesteplikt i brannvesenet dersom dette er nødvendig for å sikre at brannvesenet skal kunne gjennomføre oppgavene pålagt i denne loven.

Departementet kan gi forskrifter om tjenesteplikt i brannvesenet.

§ 18. Politiattest

Det kan kreves politiattest både ved vanlig tilsetning og ved pålegg om tjenesteplikt i brannvesenet. Det samme gjelder for personell i virksomhet som etter avtale helt eller delvis utfører brannvesenets oppgaver.

Kapittel 4. Plikter i virksomhet

§ 19. Sikkerhet i virksomhet

Virksomheter skal sørge for at sikkerheten i forhold til brann, eksplosjon, håndtering av farlig stoff og transport av farlig gods på veg og jernbane blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Sikkerhetshensyn skal være integrert i alle virksomhetens faser, herunder planlegging, etablering, drift og avvikling.

Virksomheter skal gjøre arbeidstakere og andre som utfører oppgaver i eller på vegne av virksomheten kjent med plikten i henhold til § 25 i denne loven. Virksomheten skal gi opplæring slik at alle arbeidsoppgaver kan gjennomføres på en sikker måte både ved normal drift og ved unormale situasjoner og driftsbetingelser. Opplæringen skal også omfatte rutiner og forholdsregler ved ulykker.

Plikten til å sørge for at sikkerheten i virksomheten blir ivaretatt ligger hos ledelsen.

§ 20. Sikkerhetsnivå i virksomhet med farlig stoff m.m.

Virksomheter har plikt til å sørge for at enhver håndtering av farlig stoff og farlig gods skjer på en slik måte at mennesker, miljø og omgivelser er tilfredsstillende sikret. Risikoen skal være redusert til et nivå som med rimelighet kan oppnås.

Sikkerhetsnivået etter første ledd skal etableres gjennom tekniske og organisatoriske tiltak i virksomheten, eventuelt i kombinasjon med arealmessige begrensninger i området rundt denne, og dokumenteres overfor sentral tilsynsmyndighet.

Arealmessige begrensninger fastsettes etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven. Uttalelse fra sentral tilsynsmyndighet skal innhentes før arealmessige begrensninger fastsettes.

Kostnader forbundet med etablering av arealmessige begrensninger, herunder eventuelle kostnader ved ekspropriasjon, bæres av virksomheten.

Departementet kan fastsette forskrifter om nivåer og kriterier for akseptabel risiko.

§ 21. Beredskapsplikt

Virksomheter som

- a) håndterer farlig stoff,
- b) utgjør en særskilt brann- eller eksplosjonsrisiko, eller
- c) transporterer farlig gods på veg eller jernbane

og som omfattes av særskilte kriterier fastsatt i forskrift, skal etablere en tilstrekkelig egenberedskap med tilhørende varslings- og innsatsplaner.

Utgjør virksomheten en risiko for en storulykke, kan sentral tilsynsmyndighet bestemme at beredskapen etter første ledd også skal omfatte områdene nær virksomheten.

Beredskapen og innsatsplanene skal være tilpasset risikoen, være samordnet med den offentlige beredskapen og bli oppdatert ved behov.

Departementet kan gi forskrifter om krav til egenberedskap, herunder bestemmelser om opplæring og øving av personell.

§ 22. *Plikt til rapportering og oppfølging*

Virksomheter som nevnt i § 21 første ledd bokstav a og c skal etablere et system for registrering av ulykker og hendelser som kunne ha ført til en ulykke. Slike ulykker og hendelser skal rapporteres til sentral tilsynsmyndighet.

Rapporten skal inneholde en analyse av årsaken til hendelsen og opplyse om hvilke tiltak virksomheten vil iverksette for å forhindre slike hendelser i fremtiden.

Departementet kan gi forskrifter om krav til registrering og rapportering etter denne bestemmelsen, herunder prosedyrer for rapportering og krav til rapportens innhold.

§ 23. *Særskilt informasjonsplikt for virksomhet med storulykkepotensial*

Virksomheter som nevnt i § 21 første ledd bokstav a og som utgjør risiko for storulykke, skal informere befolkningen i områdene rundt virksomheten om de farlige stoffene som håndteres og om risikofaktorene knyttet til disse. Det skal også informeres om forholdsregler ved en eventuell ulykke med slike stoffer. Informasjonen skal gis i en lettfattelig form og jevnlig oppdateres og gjentas.

Departementet kan gi forskrifter om virksomhetens informasjonsplikt.

§ 24. *Innhenting av uttalelser fra befolkningen rundt virksomhet som utgjør en storulykkesrisiko*

Under planlegging av virksomhet som nevnt i § 21 første ledd bokstav a og som utgjør risiko for storulykke skal virksomheten innhente og legge vekt på uttalelser fra befolkningen i området rundt virksomheten om lokalisering og planlagte beredskaps- og sikkerhetstiltak.

Eksisterende virksomhet skal innhente og legge vekt på uttalelser fra befolkningen i området rundt virksomheten dersom det foretas endringer som får betydning for beredskaps- og sikkerhetstiltakene.

Departementet kan gi forskrifter om plikten til å innhente uttalelse etter denne bestemmelsen.

§ 25. *Arbeidstakeres plikt til å fremme sikkerheten*

Arbeidstakere skal utføre sine arbeidsoppgaver i samsvar med gjeldende sikkerhetsbestemmelser i lover, forskrifter og interne prosedyrer for å forebygge branner, eksplosjoner og andre ulykker, og aktivt medvirke til å fremme sikkerheten i virksomheten.

Departementet kan fastsette forskrifter om arbeidstakeres plikter etter denne bestemmelsen.

Kapittel 5. Krav til produkter

§ 26. *Formålstjenlige og betryggende produkter*

Produkter som benyttes ved håndtering av farlig stoff og farlig gods skal være utført slik at de er formålstjenlige og sikre. De skal til enhver tid være i slik stand at det ikke oppstår fare for brann, eksplosjon eller annen ulykke. Montering skal være utført fagmessig og betryggende.

Produkter som benyttes ved deteksjon, varslings eller bekjempelse av brann, eksplosjon eller annen ulykke skal være formålstjenlige og betryggende utført og montert, og til enhver tid være i slik stand at de virker som forutsatt.

Departementet kan gi forskrifter om krav til produkter og krav til den som produserer, leverer, importerer eller markedsfører produkter, herunder krav om kvalitet og godkjenning av de stoffer som omfattes av loven, forbud mot eller påbud om bruk av produkter.

§ 27. *Forskrifter om krav til merking m.m.*

Departementet kan gi forskrifter om krav til advarselsmerking og annen merking av produkter og farlig gods, samt om krav til sikkerhetsdatablad og stoffregister.

Kapittel 6. Gebyr, kompensasjon og erstatning m.m.

§ 28. *Forskrifter om avgift, gebyr, betalingssatser m.m.*

Departementet kan gi forskrifter om avgifter, gebyr og betalingssatser til dekning av utgiftene forbundet med gjennomføringen av tilsynsmyndighetenes oppgaver etter denne loven.

Kommunestyret selv kan fastsette lokal forskrift om gebyr for gjennomføring av feiing og tilsyn med fyringsanlegg.

Avgifter og gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 29. *Erstatning for deltakelse i brannvesenets rednings- og slokkearbeid*

Kommunen skal betale

- a) erstatning for skade på personer som har blitt pålagt å delta i brannvesenets rednings- og slokkearbeid. Lov av 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring gjelder tilsvarende

- b) erstatning for tapt arbeidsfortjeneste for pålagt deltakelse i rednings- og slokkearbeidet
- c) erstatning for skade på eiendom eller materielle verdier som følge av inngrep eller rekvisisjon etter loven
- d) erstatning for rekvirert materiell.

Eier av objekter og eiendommer som rednings- og slokkeinnsatsen har rettet seg mot og andre som har særlig tilknytning til objektet kan ikke kreve erstatning som nevnt i første ledd.

Departementet kan fastsette forskrifter om erstatning etter denne bestemmelsen.

§ 30. *Kompensasjon og utgiftsfordeling mellom kommuner*

En kommune som mottar bistand fra en annen kommunes brannvesen skal yte kompensasjon for bistanden med mindre det er inngått særskilt avtale om annet.

Omfatter en brann, eksplosjon eller annen ulykke områder i to eller flere kommuner, skal de utgiftene som påløper dekkes av kommunene i fellesskap.

Fylkesmannen fastsetter kompensasjon og utgiftsfordeling mellom kommuner for ethvert mellomværende med grunnlag i denne loven dersom kommunene ikke selv kommer til enighet.

Departementet fastsetter kompensasjonen eller utgiftsfordelingen dersom kommunene ligger i forskjellige fylker og fylkesmennene ikke kommer til enighet.

Kapittel 7. Tilsyn, håndheving og sanksjoner m.m.

§ 31. *Sentral tilsynsmyndighet*

Kongen kan bestemme hvem som på sentralt nivå skal føre tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven blir overholdt.

Tilsynsmyndigheten kan etter anmodning fra kommunen bistå kommunen ved gjennomføringen av pliktig tilsyn etter § 32.

Tilsynsmyndigheten kan la andre offentlige eller private sakkyndige føre tilsyn på sine vegne.

Kongen kan bestemme at én tilsynsmyndighet skal koordinere de offentlige tilsynsaktivitetene vedrørende helse, miljø og sikkerhet ved store industriutbyggingsprosjekter og ved eksisterende anlegg som omfattes av denne loven.

§ 32. *Lokal tilsynsmyndighet*

Kommunen skal føre tilsyn på de områder som går frem av denne loven eller av forskrifter gitt i medhold av denne.

§ 33. *Tilsynsmyndighetens rett til å kreve opplysninger*

Enhver som er underlagt tilsyn etter denne loven skal når tilsynsmyndigheten krever det og uten hinder av taushetsplikten legge frem de opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Tilsynsmyndigheten kan bestemme i hvilken form opplysningene skal gis.

Opplysninger som nevnt i første ledd kan også kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder. Opplysningsplikten gjelder bare de opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

§ 34. *Tilsynsmyndighetens rett til adgang m.m.*

Tilsynsmyndigheten skal til enhver tid ha uhindret adgang til ethvert sted og til enhver innretning og kjøretøy tilsynsmyndigheten finner nødvendig for å føre tilsyn etter denne loven. Om nødvendig kan det kreves bistand fra politiet for å sikre slik adgang. Politi og kontrollpersonell fra vegkontorene kan stanse kjøretøy i forbindelse med kontroll av transport av farlig gods.

Tilsynspersonellet skal legitimere seg i samsvar med forvaltningsloven § 15 og om mulig sette seg i kontakt med representant for eier eller bruker av tilsynsobjektet, og med representant for arbeidsgiver og hovedverneombud ved tilsyn i virksomhet.

Eier, bruker, arbeidsgiver eller representant for disse har rett til, og kan pålegges, å være til stede under kontrollen. Tilsynspersonellet kan bestemme at retten ikke skal gjelde ved intervju av arbeidstaker eller dersom slik tilstedeværelse ikke kan gjennomføres uten vesentlig ulempe eller uten at formålet med kontrollen settes i fare.

§ 35. *Tilsynsmyndighetens rett til å innhente prøver*

Tilsynsmyndigheten kan kreve at den som eier, tilvirker, innfører eller markedsfører et produkt skal fremlegge en representativ prøve av produktet eller iverksette de undersøkelser som finnes nødvendige for å vurdere produktets egenskaper, virkninger eller egnethet. Tilsvarende gjelder når det er nødvendig for å avgjøre om et produkt faller inn under loven. Tilsynsmyndigheten kan selv sette i verk slike undersøkelser eller foreta nødvendig prøvetaking og kontroll av produktet.

Første ledd gjelder tilsvarende i forhold til avsender, mottaker eller transportør av farlig gods.

Kostnadene bæres av den som kravet om undersøkelser, prøvetaking og kontroll er rettet mot. Departementet kan likevel bestemme at kostnadene skal fordeles på flere eiere, tilvirkere, importører eller markedsførere, eller at de helt eller delvis skal dekkes av det offentlige. Krav på refusjon av kostnadene er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 36. *Tilsynsmyndighetens plikt til å avgi rapport etter tilsyn*

Tilsynsmyndigheten skal gi skriftlig rapport til den som er ansvarlig for tilsynsobjektet om resultatet av

kontrollen med mindre tungtveiende hensyn tilsier noe annet. Etter tilsyn i virksomhet hvor det er krav om verneombud skal hovedverneombud ha kopi av rapporten.

§ 37. Pålegg og forbud mot bruk

Tilsynsmyndigheten gir de pålegg og treffer ellers de enkeltvedtak som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven. Det skal settes en frist for når pålegget skal være utført.

Dersom pålegg ikke oppfylles innen fristen, kan tilsynsmyndigheten helt eller delvis stanse virksomheten eller helt eller delvis forby bruken av vedkommende byggverk, område, produkt mv.

Ved overhengende fare kan tilsynsmyndigheten stanse virksomheten eller forby bruken av vedkommende byggverk, område, produkt mv. selv om pålegg ikke er gitt.

Om nødvendig kan tilsynsmyndigheten kreve bistand fra politiet for å sikre gjennomføring av vedtak etter annet og tredje ledd.

§ 38. Tilbakekall av produkt m.m.

Dersom et produkt kan medføre en uakseptabel risiko for brann, eksplosjon eller annen ulykke eller for øvrig ikke tilfredsstiller kravene i § 26, kan tilsynsmyndigheten fatte vedtak om å tilbakekalle produktet fra brukere eller distributører. Den kan også stanse innførsel, produksjon, salg og markedsføring. Tilsynsmyndigheten kan selv iverksette slike tiltak og kreve kostnadene dekket av den som har fått pålegg om slike tiltak.

§ 39. Tvangsmulkt

I pålegg etter denne loven kan det fastsettes en løpende tvangsmulkt for hver dag/uke/måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylling av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. Tvangsmulkt kan også fastsettes som en engangsmulkt. Sentral tilsynsmyndighet kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

Tvangsmulkt ilagt av kommunen tilfaller kommunen.

§ 40. Tvangsgjennomføring

Tilsynsmyndigheten kan utferdige forelegg mot den som unnlater å etterkomme pålegg eller forbud som er gitt med hjemmel i denne lov. Med forelegg menes her et nytt pålegg om at det tidligere pålegget eller forbudet skal etterleves innen en frist som fastsettes i forelegget. Forelegget skal gi opplysninger om bestemmelsene i annet ledd og skal, så langt mulig, forkynnes for den det er rettet mot.

Den forelegget er rettet mot, kan reise søksmål mot det offentlige for å få forelegget prøvet. Blir søksmål ikke reist innen 30 dager fra forkynnelsen, har forelegget samme virkning som en rettskraftig dom, og kan fullbyrdes etter reglene for dommer.

Forelegget kan ikke påklages.

Blir pålegget i rettskraftig dom eller dermed likestilt forelegg ikke etterkommet, kan vedkommende tilsynsmyndighet selv besørge eller få besørget at pålegget utføres for regning av den som dommen eller forelegget er rettet mot, uten at det er nødvendig med kjennelse etter tvangfullbyrdesloven § 13–14.

Ved overhengende fare kan pålegget fullbyrdes etter reglene i tvangfullbyrdesloven § 13–14 uten at dom eller forelegg kreves.

§ 41. Klage

Departementet er klageinstans for vedtak truffet av eller på vegne av sentral tilsynsmyndighet eller av andre offentlige organer i medhold av § 31.

Sentral tilsynsmyndighet er klageinstans for vedtak truffet av kommunestyret eller fylkesmannen. For andre vedtak truffet av kommunen gjelder forvaltningsloven § 28 annet ledd.

§ 42. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne loven, sentrale eller lokale forskrifter eller enkeltvedtak fastsatt i medhold av denne loven, eller som medvirker til dette, straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 måneder.

Den som legger hindringer i veien for undersøkelser som offentlig myndighet iverksetter etter denne loven, eller unnlater å yte pliktig bistand eller gi opplysninger som kreves for utførelsen av tilsynet etter denne loven, straffes med bøter såfremt forholdet ikke rammes av et strengere straffebud.

Kapittel 8. Avsluttende bestemmelser

§ 43. Utfyllende forskrifter

Departementet kan fastsette forskrifter om

- a) ledelsens plikter i virksomhet, herunder tekniske og organisatoriske tiltak, samt dokumentasjon av slike
- b) krav til håndtering av farlig stoff, herunder krav til innretninger, apparater og lignende, meldeplikt, kriterier for tillatelser og godkjenninger, krav til opplæring og krav om sertifikater
- c) virksomheter som utgjør risiko for storulykke
- d) transport av farlig gods på land, herunder bestemmelser om lasting, lossing, meldeplikt, kontroll på veg, jernbane og i virksomhet, sikkerhetsrådgiver i virksomhet samt om utstyr og hvilke instanser som kan godkjenne og kontrollere slikt utstyr, og om krav til opplæring og opplæringsordninger.

§ 44. Overgangsbestemmelser

Forskrifter, vedtekter og andre bestemmelser gitt i medhold av lov 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer

samt væsker og gasser under trykk, lov 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer og lov 5. juni 1987 nr. 76 om brannvern m.v. gjelder inntil videre i den utstrekning de ikke strider mot denne loven her eller bestemmelser gitt i medhold av den. Det samme gjelder tillatelser, godkjenninger, samtykker m.m. så langt tilsynsmyndigheten aksepterer dette.

§ 45. *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 46. *Endring i andre lover*

Fra det tidspunkt loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 18. juni 1965 nr. 4 vegtrafikkloven gjøres følgende endringer:

§ 7 nytt tredje ledd skal lyde:

Vegdirektoratet kan bestemme at transport av visse typer farlig gods kun skal være tillatt på visse veger, til visse tider eller på andre særlige vilkår. Vegdirektoratet kan gi vegkontoret adgang til å gjøre unntak fra slik forskrift.

§ 18 oppheves.

§ 36 nr. 1 bokstav f) skal lyde:

f) regler gitt i medhold av § 7 tredje ledd blir vesentlig overtrådt eller pålegg gitt i medhold av disse ikke blir etterkommet.

§ 36 nr. 2 bokstav b) skal lyde:

b) har brukt kjøretøy med vesentlig overlast, eller med farlig gods i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, eller med uforsvarlig plassert last, eller på veg der kjøretøyet ikke må kjøre etter gitte bestemmelser om aksel- og boggilast, lengde, bredde, høyde m.m, eller

2. Lov 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk oppheves.

3. Lov 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer oppheves.

4. I lov av 8. februar 1980 nr. 2 om pant skal § 6–1 (2) bokstav b) lyde:

b) feieavgift etter brann- og eksplosjonsvernloven § 28 annet ledd

5. Lov 5. juni 1987 nr. 26 om brannvern m.v. oppheves.

6. I lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (jernbaneloven) skal § 5 annet ledd oppheves.

7. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 13–9 bokstav a) og b) lyde:

- a) de som er utskrevet til tjeneste i brannvesenet etter brann- og eksplosjonsvernloven § 17
- b) de som på forlangende eller tilsigelse yter hjelp etter brann- og eksplosjonsvernloven § 5

14. juni. Lov nr. 21 2002

Lov om endringer i likestillingsloven mv. (plikt til å arbeide for likestilling, skjerping av forbudet mot forskjellsbehandling på grunn av kjønn, forbud mot seksuell trakassering mv.).

Ot.prp. nr. 77 (2000-2001), Ot.prp. nr. 6, Innst.O. nr. 37 og Besl.O. nr. 46 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 18. og 29. april 2002. Fremmet av Barne- og familiedepartementet. Kunngjort 14. juni 2002.

Endringer i følgende andre lover:

- 1 Lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).
- 2 Lov av 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven).

I

I lov 9. juni 1978 nr. 45 om likestilling mellom kjønnene gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd oppheves.

Nåværende § 1 tredje ledd blir nytt annet ledd.

Ny § 1a skal lyde:

(Plikt til å arbeide for likestilling)

Offentlige myndigheter skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for likestilling mellom kjønnene på alle samfunnsområder.

Arbeidsgiver skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for likestilling mellom kjønnene innenfor sin virksomhet. Arbeidslivets organisasjoner har tilsvarende aktivitetsplikt innenfor sitt virkefelt.

Virksomheter som i lov er pålagt å utarbeide årsberetning, skal i årsberetningen redegjøre for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med denne loven.

Offentlige myndigheter og offentlige virksomheter som ikke er pliktige til å utarbeide årsberetning, skal gi tilsvarende redegjørelse i årsbudsjettet.

Ved håndheving av tredje og fjerde ledd skal reglene i §§ 12–13 gjelde tilsvarende.

§ 3 skal lyde:

(Generalklausul)

Direkte eller indirekte forskjellsbehandling av kvinner og menn er ikke tillatt.

Med direkte forskjellsbehandling menes handlinger som

- 1) stiller kvinner og menn ulikt fordi de er av forskjellig kjønn,
- 2) setter en kvinne i en dårligere stilling enn hun ellers ville ha vært på grunn av graviditet eller fødsel, eller setter en kvinne eller en mann i en dårligere stilling enn vedkommende ellers ville ha vært på grunn av utnyttelse av permisjonsrettigheter som er forbeholdt det ene kjønn.

Med indirekte forskjellsbehandling menes enhver tilsynelatende kjønnsnøytral handling som faktisk virker slik at det ene kjønn stilles dårligere enn det annet.

I særlige tilfeller er indirekte forskjellsbehandling likevel tillatt dersom handlingen har et saklig formål uavhengig av kjønn, og det middel som er valgt er egnet, nødvendig og ikke uforholdsmessig inngripende i forhold til formålet.

Ny § 3a skal lyde:

(Særbehandling av det ene kjønn)

Ulik behandling som i samsvar med lovens formål fremmer likestilling mellom kjønnene, er ikke i strid med § 3. Det samme gjelder særlige rettigheter og regler om tiltak som skal beskytte kvinner i forbindelse med graviditet, fødsel og amming.

Kongen kan gi nærmere bestemmelser om hvilke former for ulik behandling som tillates i medhold av denne lov, herunder bestemmelser om særbehandling av menn i forbindelse med undervisning av og omsorg for barn.

§ 4 fjerde ledd oppheves.

§ 5 skal lyde:

(Lik lønn for arbeid av lik verdi)

Kvinner og menn i samme virksomhet skal ha lik lønn for samme arbeid eller arbeid av lik verdi. Lønnen skal fastsettes på samme måte for kvinner og menn uten hensyn til kjønn.

Retten til lik lønn for samme arbeid eller arbeid av lik verdi gjelder uavhengig av om arbeidene tilhører ulike fag eller om lønnen reguleres i ulike tariffavtaler.

Om arbeidene er av lik verdi avgjøres etter en helhetsvurdering der det legges vekt på den kompetanse som er nødvendig for å utføre arbeidet og andre relevante faktorer, som for eksempel anstrengelse, ansvar og arbeidsforhold.

Med lønn menes det alminnelige arbeidsvederlag samt alle andre tillegg eller fordeler eller andre goder som ytes av arbeidsgiveren.

Kongen kan i forskrifter gi nærmere regler for hva som regnes som samme virksomhet i stat og kommune.

§ 6 tredje og fjerde ledd oppheves.

Ny § 8a skal lyde:

(Seksuell trakassering)

Det er ikke tillatt å utsette en annen for seksuell trakassering.

Med seksuell trakassering menes uønsket seksuell oppmerksomhet som er plagsom for den oppmerksomheten rammer. Seksuell trakassering regnes som forskjellsbehandling på grunn av kjønn.

Arbeidsgiver og ledelsen i organisasjoner eller utdanningsinstitusjoner har ansvar for å forebygge og å søke å hindre at seksuell trakassering skjer innenfor sitt ansvarsområde.

Likestillingsombudet og Klagenemnda for likestilling håndhever bestemmelsen i tredje ledd etter reglene i §§ 12–13.

Reglene om bevisbyrde i § 16 og objektivt ansvar i § 17 første ledd kommer ikke til anvendelse ved håndhevingen av denne bestemmelse.

§ 9 overskriften skal lyde:

(Likestillingssenteret)

§ 9 første ledd skal lyde:

Det opprettes et nasjonalt organ for fremme av likestilling under navnet Likestillingssenteret.

§ 14 skal lyde:

(Nemndas forhold til Arbeidsretten)

Er sak etter denne lov som indirekte reiser spørsmål om en tariffavtales gyldighet, forståelse eller beståen brakt inn for Nemnda, kan hver av partene i tariffavtalen med oppsettende virkning få dette spørsmålet avgjort av Arbeidsretten. Kongen gir nærmere regler om slikt søksmål.

Nemnda kan gi en begrunnet uttalelse om hvorvidt en tariffavtale eller bestemmelse i tariffavtale som er brakt inn for Nemnda, er i strid med denne lov. Partene i tariffavtalen kan i slike tilfeller bringe spørsmålet om avtalens forhold til likestillingsloven inn for Arbeidsretten med oppsettende virkning.

Nemnda kan ikke i noe tilfelle treffe avgjørelser som etter lov 5. mai 1927 om arbeidstvister og lov 18. juni 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister hører under Arbeidsretten.

§ 16 skal lyde:
(Bevisbyrde)

Hvis det foreligger opplysninger som gir grunn til å tro at det har skjedd direkte eller indirekte forskjellsbehandling ved ansettelse eller i arbeidsforhold, må arbeidsgiver sannsynliggjøre at forskjellsbehandlingen ikke er i strid med denne lov.

§ 17 skal lyde:
(Erstatningsansvar)

Arbeidssøker eller arbeidstaker som er blitt forskjellsbehandlet i strid med §§ 3–6 har krav på erstatning uten hensyn til arbeidsgiverens skyld. Erstatningen fastsettes til det beløp som under hensyn til det økonomiske tap, arbeidsgiverens og arbeidstakerens eller arbeidssøkerens forhold og omstendigheter for øvrig er rimelig.

For øvrig gjelder de alminnelige regler om skadeserstatning ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne lovs bestemmelser.

II

I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) gjøres følgende endring:

§ 48 nr. 5 nytt annet punktum skal lyde:

Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i fylkeskommunen eller kommunen. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.

III

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) gjøres følgende endring:

§ 3–3 nytt fjerde ledd skal lyde:

Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene.

Nåværende § 3–3 fjerde til åttende ledd blir nye femte til niende ledd.

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Forskrifter gitt i medhold av bestemmelser i lov 9. juni 1978 nr. 45 om likestilling mellom kjønnene som er endret ved loven her, gjelder også etter at loven her har trådt i kraft.

14. juni. Lov nr. 22 2002

Lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover.

Ot.prp. nr. 60, Innst.O. nr. 56 og Besl.O. nr. 63 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 6. og 11. juni 2002. Fremmet av Sosialdepartementet. Kunngjort 14. juni 2002.

Endringer i følgende andre lover:

- 1 Lov av 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner.
- 2 Lov av 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner.
- 3 Lov av 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere.
- 4 Lov av 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteleven).
- 5 Lov av 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven).

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

Innholdsfortegnelse i kapittel 5 sjuende strekpunkt oppheves.

§ 5–15 oppheves.

§ 8–22 andre ledd skal lyde:

Beløpet, med renter, kan innkreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 9–11 første ledd andre punktum skal lyde:

Det er et vilkår at medlemmet av hensyn til barnet må oppholde seg i en helseinstitusjon mens barnet er innlagt, eller må være hjemme fordi barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie fra en eller begge foreldrene.

§ 10–3 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Et medlem med rett til helsetjenester i utlandet etter § 5–24 får under opphold i utlandet dekket utgifter til høreapparat og ortopediske hjelpemidler m.m. som nevnt i § 10–7 første ledd bokstav i.

§ 10–7 første ledd skal lyde:

Et medlem som fyller vilkårene i § 10–5 eller § 10–6, kan få stønad i form av utlån av, tilskott til eller lån til

- a) hjelpemidler, herunder skolehjelpemidler med unntak av læremidler,
- b) høreapparat,
- c) grunnmønster til søm av klær,
- d) førerhund,
- e) lese- og sekretærhjelp for blinde og svaksynte som er i arbeid, under arbeidstrening, eller under utdanning, eller som deltar i organisasjonsvirksomhet, eller politisk eller sosialt arbeid,
- f) tolkehjelp for hørselshemmede,
- g) tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde,
- h) motorkjøretøy eller annet transportmiddel,
- i) anskaffelse, vedlikehold og fornyelse av nødvendige og hensiktsmessige ortopediske hjelpemidler, brystproteser, ansiktsdefektproteser, øyepoteser og parykker.

§ 19–6 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Pensjonen uten ektefelle tillegg og barnetillegg reduseres med 40 prosent av inntekt over to ganger grunnbeløpet.

§ 21–3 skal lyde:

§ 21–3. Medlemmets opplysningsplikt

En person som krever en ytelse, plikter å gi de opplysninger og levere de erklæringer og attester som er nødvendige for at trygdeetaten skal kunne vurdere om vedkommende har rett til ytelsen. Den som mottar en ytelse, plikter å underrette trygdekontoret om endringer i forhold som kan være avgjørende for om vedkommende fortsatt har rett til ytelsen eller for ytelsens størrelse.

Trygdeetaten kan kreve at den som mottar en ytelse, gir de opplysninger og leverer de erklæringer og attester som er nødvendige for å kontrollere ytelsens størrelse eller om vedkommende fortsatt har rett til ytelsen.

Trygdeetaten kan kreve at den som krever eller mottar en ytelse, lar seg undersøke eller intervjuet av lege eller annen sakkyndig dersom trygdeetaten finner at det er nødvendig.

§ 21–4 første ledd skal lyde:

Ved behandling av krav om ytelser eller kontroll av løpende ytelser etter denne loven har trygdeetaten rett til å innhente nødvendige opplysninger fra behandlingspersonell og andre som yter tjenester for trygdens regning. Det samme gjelder i forhold til arbeidsgiver, offentlig myndighet, bank, forsikringsselskap og privat pensjonsordning. De som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse.

§ 21–4 nytt tredje ledd skal lyde:

Trygdens organer kan pålegge helseinstitusjoner, fengsler og boformer for heldøgns omsorg og pleie å gi rutinemessige meldinger om innskriving og utskrivning av klienter.

§ 21–4 nåværende tredje, fjerde og femte ledd blir fjerde, femte og sjette ledd.

§ 21–6 andre, tredje og fjerde ledd oppheves.

§ 22–15 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i framtidige trygdeytelser eller innkreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 25–6 skal lyde:

§ 25–6. Tap av retten til å praktisere for trygdens regning

Dersom en person som gir behandling eller yter tjenester som faller inn under denne loven, gjør seg skyldig i misbruk overfor trygden, ikke oppfyller lovbestemte plikter eller gir trygden misvisende opplysninger eller erklæringer som kan føre til misbruk av trygdeytelser, kan Rikstrygdeverket bestemme at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjenester som vedkommende utfører. I slike tilfeller plikter trygden heller ikke å yte stønad på grunnlag av erklæring fra vedkommende.

§ 25–7 skal lyde:

§ 25–7. Utelukkelse fra å utstede legeerklæringer

Dersom en lege ikke innen rimelig tid gir trygden de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre en sak om sykepenger, medisinsk rehabilitering, attføring eller uførepensjon, kan Rikstrygdeverket bestemme at trygden i opptil ett år ikke skal gi slike ytelser på grunnlag av erklæringer fra legen.

II

I lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner skal § 3 nr. 1 nytt andre ledd lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om refusjon av utgifter ved sykebehandling etter denne lov.

III

I lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner skal § 4 nytt andre ledd lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om refusjon av utgifter ved sykebehandling etter denne lov.

IV

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 1 andre ledd bokstav c skal lyde:

- c) allmennpraktiserende lege med fastlegeavtale

§ 3 første ledd bokstav b skal lyde:

- b. Sykepleier som oppebærer mindre enn halvdelen av den for stillingen fastsatte lønn og har en arbeidstid på mindre enn 14 timer i uken.

V

I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteleven) skal § 11 tredje ledd lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig kontantstøtte eller innkreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

VI

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) skal § 13 tredje ledd lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig barnetrygd eller innkreves etter bestemmelsene i bidragsinnkrevingsloven. Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

VII

Endringene i barnetrygdloven § 13 trer i kraft 1. januar 2003. De øvrige endringene trer i kraft straks.

21. juni. Lov nr. 23 2002

Lov om endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v.

Ot.prp. nr. 28, Innst.O. nr. 45 og Besl.O. nr. 51 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 7. og 28. mai 2002. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. gjøres følgende endringer:

§ 34 første ledd skal lyde:

Barn som er under 15 år eller skolepliktige etter lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringslova), må, utenom de tilfeller som er nevnt i § 35, ikke nyttes til arbeid som går inn under denne lov.

§ 35 første ledd bokstav b) skal lyde:

- b) at barn som har fylt 14 år, men fortsatt er skolepliktig, kan nyttes til arbeid som ledd i barnets skolegang eller i praktisk yrkesorientering, når arbeidet ikke kan være skadelig for barnets helse eller utvikling. Det opplæringsprogram arbeidet inngår i skal være godkjent av skolemyndighetene.

§ 36 første ledd skal lyde:

Arbeidstiden for personer under 18 år skal legges slik at den ikke hindrer skolegang, eller hindrer dem i å dra nytte av undervisningen.

§ 36 annet ledd skal lyde:

For barn som er under 15 år eller er skolepliktig, må den alminnelige arbeidstiden ikke overstige 2 timer i døgnet og 12 timer i uken. På undervisningsfrie dager kan den daglige arbeidstiden heves til 7 timer. I perioder med skoleferie på minst en uke må den alminnelige arbeidstiden ikke overstige 7 timer i døgnet og 35 timer i uken.

§ 36 syvende ledd skal lyde:

Direktoratet for arbeidstilsynet kan fastsette nærmere regler om unntak fra 2 timers og 12 timers grensen i annet ledd for kulturelt eller lignende arbeid, herunder fastsette vilkår. Direktoratet for arbeidstilsynet kan gi nærmere unntak fra reglene i tredje og fjerde ledd i særlige tilfeller dersom det finnes saklige grunner for det, herunder fastsette vilkår.

§ 37 annet ledd skal lyde:

Ungdom mellom 15 og 18 år som ikke er skolepliktig skal ha en arbeidsfri periode enten mellom kl 2200 og kl 0600 eller mellom kl 2300 og kl 0700. Arbeid mellom kl 2100 og kl 2200 eller arbeid mellom kl 2100 og kl 2300 er nattarbeid og må ikke drives i andre tilfeller enn nevnt i § 42 og i § 43.

§ 38 første ledd skal lyde:

Arbeidsgiver skal sørge for at ungdom som settes til nattarbeid i henhold til § 37 tredje ledd skal gis tilbud om helsekontroll.

§ 39 første ledd skal lyde:

Personer under 18 år skal ha hvilepause i minst 30 minutter, om mulig sammenhengende, dersom den daglige arbeidstiden overstiger 4 1/2 time.

§ 39 annet ledd skal lyde:

Barn som er under 15 år eller er skolepliktig, skal ha en sammenhengende hvileperiode på minst 14 timer for hver periode på 24 timer. Ungdom mellom 15 og 18 år som ikke er skolepliktig, skal ha en sammenhengende fritid på minst 12 timer for hver periode på 24 timer.

II

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

21. juni. Lov nr. 24 2002

Lov om endringer i lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. m.m.

Ot.prp. nr. 53, Innst.O. nr. 50 og Besl.O. nr. 57 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 5. og 11. juni 2002. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

Endringer i følgende annen lov:

Lov av 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven).

I

I lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. gjøres følgende endringer:

§ 6 skal lyde:

Når staten dekker krav etter garantien, trer den inn i arbeidstakerens krav mot arbeidsgiveren og hans bo. Dette gjelder selv om vilkårene for utbetaling av lønns Garantien ikke forelå. Ved virksomhetsoverdragelse kan staten også rette regresskrav mot den nye arbeidsgiveren, jf. arbeidsmiljøloven § 73 B nr. 1.

§ 7 skal lyde:

Arbeidstakere som tar arbeid for en arbeidsgiver som de vet eller burde vite er ute av stand til å dekke de løpende lønnsforpliktelser, kan nektes dekning. Dekning kan også nektes dersom arbeidstakerne vet eller burde vite at forutsetningen for et ansettelsesforhold eller ansettelsesvilkår eller endring i en arbeidsavtale er at krav helt eller delvis skal dekkes over statsgarantien.

Det samme gjelder dersom arbeidstakeren står i et slikt forhold til arbeidsgiveren at dekning av kravet over statsgarantien må anses som urimelig.

II

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett gjøres følgende endringer:

§ 7–11 fjerde ledd fjerde og nytt femte punktum skal lyde:

Har arbeidstakeren ikke fått annet arbeid, kan dividende bare kreves dersom arbeidstakeren innen 14 dager har meldt seg hos arbeidsformidlingen som arbeidssøker, forutsatt at vedkommende har hatt mulighet til det. Dividende kan ikke kreves dersom arbeidstakeren ikke tar imot tilbud om passende arbeid.

§ 9–3 første ledd nr. 1 første og annet ledd skal lyde:

Etter de fordringer som er nevnt i § 9–2, skal følgende fordringer dekkes:

- 1) Fordring på lønn eller annet arbeidsvederlag i skyldnerens tjeneste, unntatt:
  - a) vederlag som tillitsmann når skyldneren er en sammenslutning eller en stiftelse,
  - b) vederlag til arbeidstaker som har hatt eierandel i virksomheten på minst 20 prosent,
  - c) vederlag til arbeidstaker som har vært daglig leder,
  - d) vederlag til arbeidstaker som har vært styremedlem, unntatt arbeidstakernes valgte representanter.

Unntakene etter bokstavene b–d omfatter vederlag som er opptjent mens arbeidstakeren var i slik posisjon. Vederlag etter bokstav b og d kan likevel gis fortrinnsrett dersom arbeidstakeren sannsynliggjør at han ikke har hatt vesentlig innflytelse over driften i virksomheten.

§ 9–3 første ledd nr. 2 første ledd skal lyde:

- 2) Fordring på opptjent feriegodtgjøring for inntil 30 måneder som tilkommer arbeidstaker som ikke omfattes av nr 1 a–d.

III

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
2. Loven gjelder bare for boer der begjæring om konkurs kommer inn til skifteretten etter lovens ikrafttredelse, for forsikringsselskaper og banker der vedtak om å sette institusjonen under offentlig administrasjon treffes etter dette tidspunkt, insolvente dødsboer der dødsfallet finner sted etter dette tidspunkt og insolvente selskaper der kjennelse om tvangsavvikling i medhold av aksjeloven § 16–15 og allmennaksjeloven § 16–15 er avsagt etter dette tidspunkt.

21. juni. Lov nr. 25 2002

Lov om endring i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (informasjon om ledige stillinger).

Ot.prp. nr. 64, Innst.O. nr. 49 og Besl.O. nr. 58 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 5. og 11. juni 2002. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. skal ny § 55 G lyde:

Arbeidsgiver skal informere arbeidstakerne om ledige stillinger i virksomheten.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

21. juni. Lov nr. 26 2002

Midlertidig lov om fortrinnsrett og ventelønn for arbeidstakere ved Arbeidsforskningsinstituttet.

Ot.prp. nr. 73, Innst.O. nr. 55 og Besl.O. nr. 59 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 5. og 11. juni 2002. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

§ 1. *Formål*

Formålet med denne loven er å gi overgangsbestemmelser for arbeidstakernes rettigheter i forbindelse med omdanning av forvaltningsorganet Arbeidsforskningsinstituttet til aksjeselskap.

§ 2. *Lovens virkeområde*

Denne loven gjelder for ansatte i forvaltningsorganet Arbeidsforskningsinstituttet som, ved omdanning av instituttet til aksjeselskap, går over til dette aksjeselskapet.

§ 3. *Fortrinnsrett til ny stilling. Ventelønn*

Tjenestemannsloven § 13 nr. 2 til nr. 6 om fortrinnsrett til annen statsstilling og rett til ventelønn skal gjelde for arbeidstakere som blir oppsagt av grunner som nevnt i tjenestemannsloven § 13 nr. 1 bokstavene a, b og c, og som var omfattet av disse bestemmelsene før overgangen. Eventuelle ventelønnskostnader skal dekkes av selskapet selv gjennom refusjonsplikt.

§ 4. *Ikrafttredelse og opphør*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Loven opphører å gjelde tre år senere.

21. juni. Lov nr. 27 2002**Lov om endring i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø mv.**

Ot.prp. nr. 62, Innst.O. nr. 72 og Besl.O. nr. 81 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 13. og 17. juni 2002. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø mv. gjøres følgende endring:

§ 73E nytt fjerde ledd skal lyde:

Ny innehaver skal avholde informasjonsmøte med de ansatte om virksomhetsoverdragelsen og om konsekvensene for de ansatte senest når virksomhetsoverdragelsen gjøres offentlig kjent.

II

Loven trer i kraft straks.

21. juni. Lov nr. 28 2002**Lov om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting.**

Ot.prp. nr. 70, Innst.O. nr. 77 og Besl.O. nr. 85 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 14. og 17. juni 2002. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting gjøres følgende endringer:

I

§ 3 oppheves.

§ 6 skal lyde:

Staten skal organisere offentlig arbeidsformidling og yrkesrettledning som omfatter hele riket.

Aetat skal være representert på de steder som Aetat Arbeidsdirektoratet bestemmer.

I Aetat skal det være tjenester for yrkesrettledning og for attføring av yrkeshemmede arbeidssøkere.

§ 13 skal lyde:

Arbeidsgivere og arbeidstakere som ikke fyller rimelige krav i samband med formidlingen, kan bli nektet hjelp av Aetat for en kortere eller lengre tid.

For hvert slikt tilfelle skal det straks skje melding til Aetat Arbeidsdirektoratet om det vedtak som er truffet.

§ 14 annet ledd oppheves.

I følgende bestemmelser skal ordet «Arbeidsdirektoratet» endres til «Aetat Arbeidsdirektoratet»: overskriften til kapittel I, § 1 (tre steder), § 2 femte ledd, § 14 første og tredje ledd, § 31 tredje ledd, § 32 første ledd, § 35 femte ledd, § 37 første og andre ledd og § 40 første ledd bokstav d) og annet ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «arbeidsmarkedsetaten» endres til «Aetat»:

§ 2 første og andre ledd, § 11 (to steder), § 29, § 31 første og andre ledd, § 32 tredje ledd og § 35 første ledd (to steder).

I følgende bestemmelse skal ordet «arbeidsmarkedsetatens organer» endres til «Aetat»:

§ 38 annet ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «arbeidsformidlingen» endres til «Aetat»:

§ 10, § 12, første og femte ledd og § 14 første ledd (to steder).

I følgende bestemmelse skal ordet «formidlingen» endres til «Aetat»:

§ 12 tredje ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «arbeidskontoret» endres til «Aetat»:

§ 30 første ledd og § 31 andre ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

21. juni. Lov nr. 29 2002**Mellombels lov om overgangsreglar i lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering.**

Dok.nr. 8:135, Innst.O. nr. 73 og Besl.O. nr. 86 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 14. og 17. juni 2002. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

§ 1. Arbeidstakarar som var i ein løpande permitteringsperiode per 31. desember 2001, skal behandlast etter regelverket slik det gjaldt før lovendringa av 21. desember 2001 så lenge permitteringa varer.

§ 2. For arbeidstakarar som per 31. desember 2001 ikkje var i ein løpande permitteringsperiode, skal reglane bli tillempa slik at permitteringstid før 1. januar 2002 ikkje blir teken med i utrekninga av kvoten på 26 veker i lønnspliktlova § 3 nr. 2 første ledd og folketrygdlova § 4–7. Ingen kan i medhald av denne føresegna få ein større kvote enn det som ville fylgd av lønnspliktlova og folketrygdlova slik dei lydte før lovendringa.

§ 3. For asfaltbransjen gjeld ei kvote på 36 veker i lønnspliktlova § 3 nr. 2 første ledd og folketrygdlova § 4–7.

§ 4. Departementet kan definere omgrepet asfaltbransjen i forskrift.

§ 5. Føresegnene i §§ 1 og 2 gjeld til 1. juli 2003. Føresegna i § 3 gjeld til 1. januar 2004.

II

Lova tek til å gjelde straks.

21. juni. Lov nr. 30 2002**Lov om endringer i lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven).**

Ot.prp. nr. 43, Innst.O. nr. 48 og Besl.O. nr. 56 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 5. og 11. juni 2002. Fremmet av Barne- og familiedepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2 tredje ledd oppheves. Nåværende § 2 fjerde og femte ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

Kapittel II a skal lyde:

Kapittel II a. Garantier o.l.**§ 9 c. *Bruk av garantier o.l. overfor forbrukere***

Det er forbudt i næringsvirksomhet å bruke ordet garanti eller tilsvarende uttrykk ved omsetning av varer, tjenester eller andre ytelser, dersom mottakeren ikke gis rettigheter i tillegg til de rettighetene han eller hun ellers har, eller dersom slike rettigheter begrenses.

Ved markedsføring av garantier skal det opplyses om vesentlige begrensninger i garantien. Dersom det opplyses om garantitiden i markedsføringen, skal det også opplyses om lovens lengstefrist for reklamasjon etter den aktuelle lovgivningen.

§ 9 d. *Krav til garantivilkår i forbrukerforhold*

Ytes det garanti, skal det på en tydelig og lettfattelig måte opplyses om følgende i garantivilkårene:

- garantiens innhold, herunder eventuelle begrensninger og særlige betingelser
- at forbrukerens rettigheter etter aktuell og nærmere angitt lovgivning kommer i tillegg til garantien, og at disse rettighetene ikke berøres av garantien
- hva som er nødvendig for å benytte garantien, herunder garantiens varighet og geografiske virkeområde samt garantigiverens navn og adresse
- lengstefristen for reklamasjon etter aktuell og nærmere angitt lovgivning, dersom den er lengre enn garantitiden
- at det uansett kan reklameres på ytelsen i sin helhet etter aktuell og nærmere angitt lovgivning, dersom garantien er begrenset, for eksempel ved at garantien kun gjelder en del av ytelsen eller bare deler av utbedringskostnadene dekkes av garantien.

Der markedsføringen forut for avtaleinngåelsen er rettet til norske forbrukere, skal garantivilkårene være utformet på norsk.

Før avtaleinngåelsen skal garantigiveren opplyse forbrukeren om garantien og at forbrukeren har rett til å få garantivilkårene utlevert. Når forbrukeren ber om det, skal han eller hun motta garantivilkårene lesbart og lagret på papir eller et annet varig medium som forbrukeren råder over.

Nåværende kapittel II a, §§ 9 c, 9 d og 9 e blir nytt kapittel II b, §§ 9 e, 9 f og 9 g.

§ 9 f skal lyde:

§ 9 f. Adgang til å bringe saker inn for Forbrukerombudet og Markedsrådet

Utenlandske myndigheter og organisasjoner som er oppført på listen over godkjente institusjoner som i henhold til EØS-avtalens bestemmelser offentliggjøres av EU-kommisjonen i De Europeiske Fellesskapers Tidende og i EØS-tillegget til dette, kan bringe sak inn for Forbrukerombudet og Markedsrådet med sikte på å få nedlagt forbud mot handling som nevnt i § 9 e.

§ 9 g første ledd skal lyde:

Departementet godkjenner norske myndigheter og organisasjoner som kan opptre som part i sak i andre EØS-stater med sikte på å få nedlagt forbud mot handling som nevnt i § 9 e. Departementet underretter EFTAs overvåkningsorgan om de utpekte myndigheters og organisasjoners navn og formål, med sikte på oppføring på listen nevnt i § 9 f.

§ 12 første ledd første, annet og tredje punktum skal lyde:

Markedsrådet kan forby en handling som rådet finner er i strid med en bestemmelse gitt i eller i medhold av kapittel I eller § 9 c, når det finner at inngrep tilsies av hensyn til forbrukerne, eller, i forhold til § 1 annet ledd av hensyn til likestilling mellom kjønnene. Markedsrådet kan også forby part for Markedsrådet å bruke vilkår som nevnt i kapittel II eller som ikke oppfyller kravene i § 9 d, eller foreta handlinger som tilsikter slik bruk. Markedsrådet kan videre forby en handling som strider mot bestemmelser som nevnt i § 9 e første ledd, hvis handlingen er foretatt i næringsvirksomhet i Norge og handlingen skader forbrukernes kollektive interesse i en annen EØS-stat.

§ 13 første ledd første punktum skal lyde:

Forbrukerombudet skal, ut fra hensynet til forbrukerne, føre tilsyn med at det ikke skjer markedsmissbruk i strid med en bestemmelse gitt i eller i medhold av kapittel I eller § 9 c.

§ 13 annet ledd skal lyde:

Forbrukerombudet skal også føre tilsyn med, og gjennom forhandlinger med næringsdrivende eller deres organisasjoner bidra til, at vilkår som nevnt i kapittel II eller som ikke oppfyller kravene i § 9 d, ikke nyttes til skade for forbrukerne.

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Forbrukerombudet kan på anmodning fra myndighet eller organisasjon som nevnt i § 9 f, med sikte på å verne forbrukernes kollektive interesser i en annen EØS-stat, behandle saker vedrørende handlinger som nevnt i § 9 e første ledd.

§ 13 sjettede ledd første punktum skal lyde:

Med samtykke av Markedsrådets formann kan Forbrukerombudet forelegge for Markedsrådet en sak av prinsipiell karakter knyttet til overtredelse av §§ 1–5 eller § 9 c, eller til overtredelse av forskrifter gitt i medhold av lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 3–1 tredje ledd.

§ 16 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder vedtak etter §§ 12 og 14 som retter seg mot overtredelse av bestemmelser i kapittel II a.

Nåværende første ledd annet, tredje og fjerde punktum blir første ledd tredje, fjerde og femte punktum.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

21. juni. Lov nr. 31 2002

Lov om endringer i skatteloven (ny ettårsregel).

Ot.prp. nr. 50, Innst.O. nr. 46 og Besl.O. nr. 54 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 4. og 11. juni 2002. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 2–1 fjerde ledd tredje punktum oppheves.

II

§ 2–1 nytt åttende ledd skal lyde:

- a) En person som nevnt i første ledd som har et arbeidsopphold utenfor riket av minst tolv måneders sammenhengende varighet, kan kreve den samlede skatt nedsatt med et beløp som tilsvarer den delen av

skatten som faller på lønnsinntekt ved arbeid utført utenfor riket under arbeidsoppholdet der. Når det gjelder lønn mottatt fra den norske stat, unntatt lønn i anledning tjenester som er ytet i forbindelse med forretningsvirksomhet, kan nedsettelse etter forrige punktum også kreves når personen har flere arbeidsopphold utenfor riket, som hver er av minst seks måneders sammenhengende varighet, og som til sammen utgjør minst tolv måneder innenfor en periode på 30 måneder.

- b) Kortvarige opphold i riket anses ikke å avbryte et sammenhengende arbeidsopphold etter bokstav a. Slike opphold i riket må ikke overstige seks dager i gjennomsnitt hver hele måned. Skyldes oppholdet i riket forhold som var upåregnelige da arbeidsoppholdet ble påbegynt og som verken personen eller dennes arbeidsgiver rår over, er den tilsvarende grense ni dager.
- c) Bestemmelsen i bokstav a kommer ikke til anvendelse for:
  - 1. inntekt som i henhold til overenskomst med annen stat bare kan skattlegges i Norge.
  - 2. inntekt ved arbeidsopphold som hovedsakelig finner sted utenfor andre staters territorium. Opphold på annen stats kontinentalsokkel i forbindelse med arbeid knyttet til undersøkelse av eller utnyttelse av ressurser knyttet til havbunnen eller undergrunnen på denne kontinentalsokkel, likestilles med arbeidsopphold på annen stats territorium.
- d) For så vidt gjelder lønn mottatt fra den norske stat, unntatt lønn i anledning tjenester som er ytet i forbindelse med forretningsvirksomhet, gjelder bestemmelsen i bokstav a bare skatt til kommune og fylkeskommune.
- e) Med «riket» og «Norge» menes i dette ledd norsk territorium og virkeområdet for lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. § 1 første ledd bokstav a.
- f) Bestemmelsene i dette ledd kommer ikke til anvendelse for personer som nevnt i femte ledd.

§ 2–1 nytt niende ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler for gjennomføringen av bestemmelsen i åttende ledd og bestemmelser om fritak fra skattlegging i Norge i skatteavtaler med andre stater.

§ 16–28 annet ledd oppheves.

III

Endringen under I trer i kraft med virkning fra og med inntektsåret 2003.

Endringene under II trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2002.

21. juni. Lov nr. 32 2002

Lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap).

Ot.prp. nr. 59, Innst.O. nr. 57 og Besl.O. nr. 55 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 4. og 11. juni 2002. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

Endringer i følgende andre lover:

- 1 Lov av 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker.
- 2 Lov av 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker.
- 3 Lov av 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner.
- 4 Lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven).

I

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjøres følgende endringer:

Overskrift til kapittel 2 avsnitt III skal lyde:

III Omdannelse av finansinstitusjoner til aksjeselskap og allmennaksjeselskap

§ 2–18 første ledd nr. 2 og nytt nr. 3 skal lyde:

- 2. kredittforeninger,
- 3. sparebanker.

§ 2–19 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Kongen kan sette nærmere vilkår for godkjenningen, herunder vilkår knyttet til vedtektene i den omdannede institusjonen og dens morselskap.

§ 2–19 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:

Sparebanker kan likevel bare omdannes etter reglene i første punktum bokstav b.

§ 2–19 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

I omdanningsvedtaket kan det bestemmes at kunder med rett til aksjer under en fastsatt grense skal tilføres kontanter i stedet for aksjer.

§ 2–19 femte ledd nytt annet punktum skal lyde:

I slike tilfeller kan aksjer til stiftelsen, kundene og grunnfondsbeveiseierne deles ut direkte fra morselskapet.

§ 2–19 sjette ledd nytt tredje punktum skal lyde:

I sparebanker treffes vedtaket av forstanderskapet.

Nåværende tredje og fjerde punktum blir nye fjerde og femte punktum.

§ 2–19 nytt syvende ledd skal lyde:

Stiftelsen som er opprettet ved omdanningen av en sparebank skal ha et langsiktig og stabilt formål med sitt eierskap i den omdannede sparebanken eller dens morselskap og videreføre sparebanktradisjonen.

§ 2–21 skal lyde:

§ 2–21. Grunnfondskapital

Grunnfondsbeveiseierne skal tilføres en andel av det samlede antall aksjer som tilsvarer forholdet mellom deres andel av grunnfondsbeviskapitalen og egenkapitalen på omdannelsesetidspunktet. I omdannelsesvedtaket kan det bestemmes at grunnfondsbeveiseiere med en andel av grunnfondsbeviskapitalen under en fastsatt grense skal tilføres kontanter i stedet for aksjer.

§ 2–22 tredje ledd skal lyde:

Vedtektene skal inneholde regler som angir:

1. stiftelsens firma,
2. kommunen hvor stiftelsen er hjemmehørende,
3. stiftelsens formål,
4. hvordan stiftelsens midler skal kunne plasseres,
5. antallet styremedlemmer og hvordan styret skal dannes og suppleres,
6. hvilke andre organer enn generalforsamling og styre stiftelsen eventuelt skal ha, hvordan organene dannes og suppleres, og hvilken myndighet og hvilke oppgaver disse skal ha,
7. grunnkapitalens størrelse,
8. valg av medlemmer til generalforsamlingen,
9. når generalforsamlingen skal holdes,
10. hvordan vedtektene endres,
11. anvendelse av årsoverskudd og dekning av eventuelt underskudd,
12. avvikling av stiftelsen,
13. hvordan formuen skal disponeres ved avvikling.

§ 2–22 fjerde ledd skal lyde:

Vedtektene kan også inneholde bestemmelser om begrensning av det antall stemmer et medlem kan avgi på generalforsamlingen. I en stiftelse som er opprettet ved omdanning av en sparebank krever vedtektsendring tilslutning fra to tredeler av alle medlemmer som har rett til å møte på generalforsamlingen. For slike stiftelser gjelder også at ingen av medlemmene av generalforsamlingen kan være personer som er ansatt eller har tillitsverv i den omdannede sparebanken eller et annet selskap i samme konsern som den omdannede sparebanken. Det skal legges vekt på at medlemmene avspeiler den omdannede institusjonens kundestruktur og andre interessegrupper. I slike stiftelser skal minst halvparten av medlemmene av generalforsamlingen velges av og blant den omdannede institusjonens kunder.

§ 2–22 sjette ledd skal lyde:

På generalforsamlingen har et medlem rett til å få behandlet spørsmål som han melder skriftlig til styret innen en uke før møtet holdes.

§ 2–22 nytt syvende ledd skal lyde:

Ansatt eller tillitsvalgt i stiftelsen kan ikke være ansatt eller tillitsvalgt i den omdannede institusjonen eller et annet selskap i samme konsern som den omdannede institusjonen.

§ 2–23 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om slike grunnfondsbevis.

§ 2–23 nytt fjerde ledd skal lyde:

I en stiftelse som er opprettet ved omdanning av en sparebank må en beslutning om salg av aksjer i den omdannede sparebanken eller dets morselskap treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Beslutning i morselskapet til den omdannede sparebanken om salg av aksjer i banken krever tilslutning fra stiftelsens generalforsamling med flertall som for vedtektsendring. En stiftelse som er opprettet ved omdanning av en sparebank kan ta opp lån begrenset oppad til ti prosent av stiftelsens kapital eksklusiv innlån. Slike stiftelser kan kun utstede grunnfondsbevis eller oppta lån etter tilslutning fra stiftelsens generalforsamling med flertall som for vedtektsendring. Ved utdeling av gaver til allmenntilretteleggende formål fra slike stiftelser gjelder reglene i lov 24. mai 1961

nr. 1 om sparebanker § 28 tilsvarende. Vedtektene kan fastsette strengere regler enn det som følger av første og annet punktum.

I § 2–24 skal overskriften lyde:

Sammenslåing og avvikling av virksomhet

§ 2–24 første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Vedtak om å avvikle eller slå sammen en stiftelse som er opprettet ved omdanning av en sparebank krever tilslutning fra stiftelsens generalforsamling med flertall som for vedtektsendring.

§ 2–24 tredje til femte ledd skal lyde:

Hvis stiftelsen ved sammenslåing av to finansinstitusjoner hvorav den ene tidligere er omdannet etter avsnitt III i loven her, velger å opprettholde virksomheten, skal kretsen av stemmeberettigede utvides til å gjelde hele den sammenslåtte finansinstitusjon.

Ved sammenslåing av to finansinstitusjoner som begge tidligere er omdannet etter avsnitt III i loven her, avgjør Kongen om de to stiftelsene skal slås sammen, med mindre en av stiftelsene treffer vedtak om å avvikle virksomheten. Reglene i første og annet ledd og § 2–22 gjelder tilsvarende.

Ved sammenslåing eller avvikling etter alternativene ovenfor kan Kongen bestemme at stiftelsens formue skal fordeles på den omdannede finansinstitusjonens kunder og på hvilken måte dette skal gjennomføres. Fordelingen skal skje etter de samme prinsipper som etter § 2–19 tredje ledd bokstav a.

§ 2–24 nytt sjette ledd skal lyde:

Reglene i kapitlet her gjelder ikke for en stiftelse som er opprettet ved omdanning av en sparebank, hvis stiftelsen eier mindre enn ti prosent av aksjene i den omdannede sparebanken eller i tilfelle i den omdannede sparebankens morselskap.

II

I lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker gjøres følgende endringer:

§ 1 tredje ledd nytt annet og tredje punktum skal lyde:

Sparebank som er omdannet etter bestemmelsene i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner kapittel 2 avsnitt III, kan fortsette å benytte ordet «sparebank» og ordet «spare» i sitt firma. Dette gjelder likevel ikke dersom stiftelsen som er opprettet ved omdanningen, faller inn under § 2–24 sjette ledd i den nevnte loven.

Nåværende annet punktum blir nytt fjerde punktum.

§ 8 annet ledd femte punktum skal lyde:

I sparebank som har utstedt omsettelige grunnfondsbevis, jfr. 2 annet ledd velges minst en femdel og ikke mer enn to femdel av forstanderskapets medlemmer og varamedlemmer av eierne av grunnfondsbevisene etter nærmere bestemmelser i vedtektene.

§ 8 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

I sparebank som er dannet ved sammenslutning av sparebankeid forretningsbank og sparebank, kan Kongen tillate at inntil to femdel av forstanderskapets medlemmer og varamedlemmer velges av sparebanker som eier grunnfondsbevis.

§ 28 første ledd annet punktum skal lyde:

Inntil 25 prosent av gjenværende overskudd kan likevel brukes til allmenntilretteleggende formål.

§ 47 nytt femte ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke når sparebanker omdannes etter bestemmelsene i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner kapittel 2 avsnitt III.

III

I lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker gjøres følgende endring:

§ 1 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Loven gjelder for banker som er omdannet etter bestemmelsene i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner kapittel 2 avsnitt III.

IV

I lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner gjøres følgende endring:

§ 2–1 nytt femte punktum skal lyde:

En sparebank som er omdannet etter bestemmelsene i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner kapittel 2 avsnitt III, skal være medlem av Sparebankenes sikringsfond med mindre stiftelsen som er opprettet ved omdanningen, faller inn under § 2–24 sjette ledd i den nevnte loven.

V

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 11–22 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Overdragende sparebanks og gjensidige livsforsikringsselskaps skatteposisjoner, herunder fremførbare underskudd etter skatteloven § 14–6 og ubenyttede godtgjørelsesfradrag etter skatteloven § 10–12 fjerde ledd på tidspunktet for overføring, kan tillates overført.

VI

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 4–12 sjette ledd skal lyde:

Grunnfondsbevis i sparebank, gjensidig forsikringsselskap, kreditt- og hypotekforening og selveiende finansieringsforetak verdsettes til 65 prosent av kursverdien 1. januar i ligningsåret. Er kursen ikke notert eller kjent, settes verdien til 65 prosent av den antatte salgsverdi.

VII

Endringen under VI trer i kraft med virkning fra og med inntektsåret 2003. Loven forøvrig gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

21. juni. Lov nr. 33 2002

Lov om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader.

Ot.prp. nr. 57, Innst.O. nr. 53 og Besl.O. nr. 66 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 6. og 11. juni 2002. Fremmet av Helsedepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader gjøres følgende endringer:

§ 1 nytt annet ledd skal lyde:

Med tobakksvare forstår i denne lov varer som kan røykes, innsnuses, suges eller tygges såfremt de helt eller delvis består av tobakk.

§ 3 skal lyde:

Det er forbudt å føre inn i Norge, selge eller utdele tobakksvare som ikke er merket med advarsel som peker på farene for helseskade ved bruk av slike. Tilsvarende skal sigarettpakker være merket med en innholdsdeklarasjon.

Det er forbudt å føre inn i Norge, selge eller utdele tobakksvare som ved tekst, navn, varemerke, illustrasjoner eller andre tegn antyder at et spesielt tobakkprodukt er mindre helseskadelig enn andre.

Den som produserer eller selger tobakksvare, kan ikke ved symbol eller tekst på pakninger gi egne opplysninger om de helsemessige konsekvenser ved å røyke.

Departementet gir nærmere forskrifter om merkingen etter denne paragraf.

§ 6 femte ledd skal lyde:

Kommunestyret skal føre tilsyn med at reglene i og i medhold av paragrafen her overholdes. Kommunestyrets myndighet etter denne paragraf kan delegeres til et organ i kommunen eller til et fellesorgan for flere kommuner. Dreier det seg om arbeidslokaler, føres tilsynet av Arbeidstilsynet.

§ 7 skal lyde:

Enhver plikter etter pålegg av Sosial- og helsedirektoratet å gi de opplysninger som er nødvendige for å forebygge helseskader som bruk av tobakk medfører eller gjennomføre gjøremål etter loven.

Sosial- og helsedirektoratet kan kreve at den som tilvirker eller innfører tobakksvare, gir opplysninger om tobakksvarens innhold. Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om opplysningsplikten etter første punktum.

Sosial- og helsedirektoratet kan kreve at den som tilvirker eller innfører tobakksvare, skal legge frem en representativ prøve av produktet eller iverksette undersøkelser som er nødvendig for å vurdere et produkts egenskaper og virkninger. Kostnadene ved slike undersøkelser bæres av vedkommende tilvirker eller importør. Sosial- og helsedirektoratet kan bestemme at kostnadene helt eller delvis skal dekkes av det offentlige.

Sosial- og helsedirektoratet kan selv iverksette slike undersøkelser, og kan pålegge tilvirker eller importør å bære kostnadene ved undersøkelsen. Kostnadene er tvangsgrunnlag for utlegg.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

21. juni. Lov nr. 34 2002

Lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven).

Ot.prp. nr. 44, Innst.O. nr. 69 og Besl.O. nr. 67 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 10. og 17. juni 2002. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Jf. EØS-avtalen vedlegg XIX nr. 7e (direktiv 1999/44/EF) om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier. Kunngjort 21. juni 2002.

Endringer i følgende lover:

1. Lov av 30. juni 1916 nr. 1 om kommisjon (kommisjonsloven).
2. Lov av 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven).
3. Lov av 28. april 1978 nr. 18 om behandling av forbrukertvister.
4. Lov av 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v.
5. Lov av 21. juni 1985 nr. 82 om kredittkjøp m.m.
6. Lov av 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp.
7. Lov av 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m. for brukere.
8. Lov av 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova).
9. Lov av 13. juni 1997 nr. 43 om avtaler med forbruker om oppføring av ny bustad m.m. (bustadoppføringslova).
10. Lov av 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angre rett mv. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angre rettloven).

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1. Alminnelig virkeområde

Loven gjelder forbrukerkjøp, hvis ikke noe annet er fastsatt i lov.

Med forbrukerkjøp menes salg av ting til en forbruker når selgeren eller selgerens representant opptrer i næringsvirksomhet.

Med forbruker menes en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

Representant som opptrer i næringsvirksomhet er solidarisk ansvarlig med selgeren for dennes forpliktelser dersom ikke forbrukeren blir gjort uttrykkelig oppmerksom på at representanten bare opptrer som mellommann og ikke er solidarisk ansvarlig med selgeren. Ansvarer gjelder ikke når selgeren selv opptrer i næringsvirksomhet.

Loven gjelder bytte av ting så langt den passer.

§ 2. Lovens anvendelse i noen særlige forhold

Loven gjelder for

- a) bestilling av ting som skal tilvirkes (tilvirkingskjøp)
- b) levering av vann
- c) kjøp av fordringer eller rettigheter.

Loven gjelder ikke for

- a) kjøp av fast eiendom
- b) avtale om oppføring av bygning eller annet anlegg på fast eiendom
- c) levering av elektrisk strøm
- d) avtale som pålegger den part som skal levere tingen, også å utføre et arbeid eller annen tjeneste, dersom dette utgjør den overveiende del av hans eller hennes forpliktelser.

§ 3. Ufravikelighet. Lovvalg

Det kan ikke avtales eller gjøres gjeldende vilkår som er ugunstigere for forbrukeren enn det som følger av loven her.

Det kan ikke avtales at rettsreglene i en stat utenfor EØS skal anvendes på en kjøpsavtale som har nær tilknytning til EØS-statenes territorium, dersom forbrukeren ved dette får en dårligere beskyttelse enn etter loven her.

§ 4. Risikoen for sending av meldinger

Dersom en part gir melding i samsvar med loven og sender den på en måte som er forsvarlig etter forholdene, og ikke annet fremgår, kan avsenderen gjøre gjeldende at meldingen er gitt i tide, selv om det oppstår forsinkelse eller feil under fremsendingen eller meldingen ikke når frem til den andre parten.

Kapittel 2 Leveringen mv.

§ 5. Leveringsstedet

Tingen skal holdes klar for henting på det stedet der selgeren hadde sitt forretningssted da kjøpet ble inngått. Hvis kjøpet ble inngått uten tilknytning til selgerens forretningssted, skal tingen leveres hos forbrukeren.

Dersom selgeren har mer enn ett forretningssted, legges det forretningsstedet til grunn som har nærmest tilknytning til kjøpet, med hensyn til slike forhold som partene forutsatte på den tid da kjøpet ble inngått.

Partene kan avtale et annet leveringssted.

§ 6. *Leveringstiden*

Tingen skal leveres innen rimelig tid etter kjøpet, hvis ikke noe annet er avtalt.

Er det avtalt et tidsrom for levering, har selgeren rett til å velge tidspunktet om forholdene ikke viser at valget er forbrukerens.

Har selgeren ved hentekjøp rett til å velge tidspunktet for levering, skal han eller hun i tide gi forbrukeren melding om når tingen kan hentes.

§ 7. *Leveringen*

Levering skjer når tingen overtas av forbrukeren.

§ 8. *Tilleggsplikter ved sendekjøp*

Skal selgeren sørge for at tingen blir sendt, plikter han eller hun å inngå de avtaler som trengs for å få tingen transportert til bestemmelsesstedet på egnet måte og på vanlige vilkår for slik transport.

Skal ikke selgeren tegne transportforsikring for tingen, må han eller hun når forbrukeren ber om det, gi de opplysninger som forbrukeren trenger for å kunne tegne forsikring.

Dersom selgeren leverer tingen til en fraktfører uten at det ved merking, i transportdokument eller på annen måte tydelig fremgår at den skal til forbrukeren, må selgeren gi forbrukeren slik melding som gjør det klart hva forbrukeren skal motta.

§ 9. *Selgerens tilbakeholdsrett*

Selgeren har ikke plikt til å overgi tingen, overlevere dokument, eller på annen måte overføre rådigheten over tingen, uten at kjøpesummen betales samtidig. Dette gjelder likevel ikke hvis selgeren har gitt forbrukeren kreditt.

Skal selgeren sende tingen til et annet sted, kan han eller hun likevel ikke la være å sende den, men selgeren kan hindre at forbrukeren får rådigheten før kjøpesummen betales.

§ 10. *Ansvar for kostnader*

Selgeren bærer kostnadene med tingen til den er levert. Denne paragrafen gjelder ikke kostnader ved at leveringen blir forsinket som følge av forhold på forbrukerens side.

Når tingen skal sendes til forbrukeren, kan det avtales at kostnader som følger av sendingen, skal betales av forbrukeren i tillegg til kjøpesummen.

§ 11. *Avkastning av tingen*

Avkastning som tingen gir før den avtalte leveringstiden tilfaller selgeren, når det ikke var grunn til å regne med at den ville falle senere. Avkastning som tingen gir etter den avtalte leveringstiden tilfaller forbrukeren, når det ikke var grunn til å regne med at den ville falle tidligere.

Partene kan avtale en annen ordning.

§ 12. *Aksjer. Rentebærende fordringer*

Kjøp av en aksje omfatter det utbyttet som ikke var forfalt før kjøpet. Det samme gjelder rett til å tegne nye aksjer når retten ikke kunne nyttes før kjøpet.

Kjøp av en rentebærende fordring omfatter de renter som er påløpt, men ikke forfalt ved den avtalte leveringstiden. Motverdien av slike renter skal betales som tillegg til kjøpesummen når ikke fordringen er solgt som usikker.

Partene kan avtale en annen ordning.

Kapittel 3 Risikoen for tingen

§ 13. *Hva risikoen innebærer*

Når risikoen for tingen er gått over på forbrukeren, faller ikke forbrukerens plikt til å betale kjøpesummen bort ved at tingen deretter går tapt, skades eller minskes som følge av en hendelse som ikke beror på selgeren.

§ 14. *Risikoens overgang*

Risikoen går over på forbrukeren når tingen er levert i samsvar med § 7. Hvis leveringstiden er kommet og forbrukeren unnlater å overta en ting som er stilt til hans eller hennes rådighet, har forbrukeren likevel risikoen for tap eller skade som skyldes egenskaper ved tingen selv, for eksempel forråtnelse.

Skal forbrukeren hente tingen på et annet sted enn hos selgeren, går risikoen over når leveringstiden er inne og forbrukeren er kjent med at tingen er stilt til hans eller hennes rådighet på leveringsstedet.

Risikoen går ikke over på forbrukeren før det ved merking, transportdokument eller på annen måte er gjort klart at tingen er tiltenkt forbrukeren.

Er en ting kjøpt og levert på prøve eller for øvrig med rett til tilbakelevering, har forbrukeren risikoen for tingen inntil den igjen er overtatt av selgeren. Dette gjelder likevel ikke når forbrukeren har rett til å levere tingen tilbake etter angrengsloven eller tilsvarende angrefrist etter avtale om forbrukerkjøp.

Kapittel 4 Tingens egenskaper, mangler mv.

§ 15. Tingens egenskaper

Tingen skal være i samsvar med de krav til art, mengde, kvalitet, andre egenskaper og innpakning som følger av avtalen.

Hvis det ikke følger noe annet av avtalen, skal tingen

- a) passe for de formål som tilsvarende ting vanligvis brukes til
- b) svare til det som forbrukeren har grunn til å forvente ved kjøp av en slik ting når det gjelder holdbarhet og andre egenskaper
- c) passe for et bestemt formål som selgeren var eller måtte være kjent med da kjøpet ble inngått, hvis selgeren har akseptert dette formålet eller forbrukeren ellers har hatt rimelig grunn til å bygge på selgerens sakkunnskap og vurdering
- d) ha egenskaper som selgeren har vist til ved å legge frem en prøve eller modell
- e) være pakket på vanlig eller annen forsvarlig måte som trengs for å bevare og beskytte tingen
- f) være i samsvar med offentligrettslige krav som stilles i lovgivningen eller offentlig vedtak i medhold av lov på den tid kjøpet inngås, hvis ikke forbrukeren har til hensikt å anvende tingen på en slik måte at kravet er uten betydning
- g) være fri tredjepersons rett i tingen, for eksempel eiendomsrett eller panterett. Likeså skal tingen være fri tredjepersons krav på å ha rett i tingen når dette bestrides, unntatt når kravet er klart ugrunnet.

§ 16. Mangel

Tingen har en mangel dersom

- a) den ikke er i samsvar med ett eller flere av kravene i § 15
- b) selgeren ved kjøpet har forsømt å opplyse om forhold ved tingen eller dens bruk som han eller hun burde kjenne til, og som forbrukeren hadde grunn til å regne med å få, dersom unnlatelsen kan antas å ha virket inn på kjøpet
- c) den ikke svarer til opplysninger som selgeren i sin markedsføring eller ellers har gitt om tingen eller dens bruk, dersom selgeren ikke viser at opplysningene før kjøpet er rettet på en tydelig måte, eller at de ikke kan ha innvirket på kjøpet
- d) nødvendige opplysninger om installering, montering, bruk, stell og oppbevaring ikke følger med tingen.

Første ledd bokstav c gjelder tilsvarende for opplysninger noen annen enn selgeren har gitt på tingens innpakning, i annonse eller annen markedsføring på vegne av selgeren eller tidligere salgsledd.

Forbrukeren kan ikke gjøre gjeldende som en mangel noe han eller hun kjente eller måtte kjenne til ved kjøpet.

Forbrukeren kan ikke gjøre gjeldende som en mangel noe som har sin årsak i materialer som er levert av forbrukeren. Dette gjelder likevel ikke dersom selgeren på grunn av materialenes uegnethet burde ha frarådet bruken av dem.

§ 17. Ting solgt «som den er». Auksjonssalg

Selv om tingen er solgt «som den er» eller med lignende alminnelig forbehold, foreligger det en mangel

- a) når tingen er i dårligere stand enn forbrukeren med rimelighet hadde grunn til å forvente på bakgrunn av forbeholdet, kjøpesummens størrelse og forholdene ellers, eller
- b) når det foreligger forhold som nevnt i § 16 første ledd bokstav b eller c.

Selges brukte ting på auksjon hvor forbrukeren har anledning til å være til stede, gjelder reglene i første ledd tilsvarende så langt de passer.

§ 18. Tidspunktet for bedømmelsen av om det foreligger en mangel

Ved bedømmelse av om tingen har en mangel, skal det tidspunktet da risikoen går over på forbrukeren, legges til grunn, selv om mangelen først viser seg senere.

Hvis ikke noe annet bevises, skal en mangel som viser seg innen seks måneder etter risikoens overgang, formodes å ha eksistert ved risikoens overgang. Dette gjelder likevel ikke dersom formodningen er uforenlig med varens eller mangelens art.

Selgeren svarer også for en mangel som oppstår senere, dersom den skyldes kontraktsbrudd fra hans eller hennes side. Det samme gjelder dersom selgeren ved garanti eller på annen måte har påtatt seg ansvar for at tingen vil ha angitte egenskaper eller være egnet til vanlig bruk eller en særlig bruksmåte i et tidsrom etter levering. En garanti er rettslig bindende for garantigiveren på de vilkår som er fastsatt i garantierklæringen og i tilknyttet reklame.

Kapittel 5 Forsinkelse. Forbrukerens krav som følge av forsinket levering

§ 19. Forbrukerens krav ved forsinkelse

Dersom tingen ikke blir levert eller blir levert for sent og dette ikke skyldes forbrukeren eller forhold på forbrukerens side (forsinkelse), kan forbrukeren

- a) holde kjøpesummen tilbake etter § 20
- b) kreve oppfyllelse etter § 21
- c) kreve heving etter § 23
- d) kreve erstatning etter § 24.

Forbrukerens rett til erstatning faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

Dersom selgeren ikke i tide oppfyller sine plikter ellers etter kjøpet, gjelder bestemmelsene om forsinkelse tilsvarende så langt de passer, likevel ikke § 23 tredje og fjerde ledd. Partene kan avtale en annen løsning.

§ 20. *Tilbakeholdsrett*

Forbrukeren kan holde tilbake betalingen for å dekke krav som følge av selgerens forsinkelse, men ikke åpenbart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet.

§ 21. *Rett til oppfyllelse*

Er leveringstiden kommet uten at tingen er levert, kan forbrukeren likevel fastholde kjøpet og kreve oppfyllelse.

Dette gjelder ikke om det foreligger en hindring som selgeren ikke kan overvinne, eller om en oppfyllelse vil medføre en så stor ulempe eller kostnad for selgeren at det står i vesentlig misforhold til forbrukerens interesse i at selgeren oppfyller. Faller vanskene bort innen rimelig tid, kan forbrukeren kreve oppfyllelse.

Forbrukeren taper sin rett til å kreve oppfyllelse om han eller hun venter urimelig lenge med å fremme kravet.

§ 22. *Forespørsel*

Dersom selgeren spør om forbrukeren vil motta levering tross forsinkelsen eller underretter forbrukeren om at tingen vil bli levert innen en angitt tid, men forbrukeren ikke svarer innen rimelig tid etter at han eller hun har fått meldingen, kan forbrukeren ikke heve om oppfyllelse skjer innen den tid som er angitt.

§ 23. *Heving*

Forbrukeren kan heve kjøpet når forsinkelsen er vesentlig. Er tingen levert, må kravet om heving gjøres gjeldende innen rimelig tid etter at forbrukeren fikk vite om leveringen.

Ved vurderingen av om forsinkelsen er vesentlig, skal det særlig legges vekt på forsinkelsens betydning for forbrukeren. Det skal blant annet tas hensyn til hvilken type ting kjøpet gjelder, og om levering skulle skje til en bestemt tid.

Kjøpet kan også heves dersom selgeren ikke leverer innen en rimelig tilleggsfrist for oppfyllelse som forbrukeren har fastsatt. Mens tilleggsfristen løper, kan ikke forbrukeren heve, med mindre selgeren har sagt at han eller hun ikke vil oppfylle innen fristen.

Gjelder kjøpet en ting som skal tilvirkes særskilt for forbrukeren etter forbrukerens oppgaver eller ønsker, og kan selgeren derfor ikke uten vesentlig tap disponere tingen på annen måte, kan forbrukeren bare heve dersom forsinkelsen medfører at formålet med kjøpet blir vesentlig forfeilet.

§ 24. *Erstatning*

Forbrukeren kan kreve erstatning for tap han eller hun lider som følge av forsinkelse fra selgerens side.

Dette gjelder likevel ikke så langt selgeren godtgjør at forsinkelsen skyldes hindring utenfor hans eller hennes kontroll, som selgeren ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av.

Beror forsinkelsen på en tredjeperson som selgeren har gitt i oppdrag helt eller delvis å oppfylle kjøpet, er selgeren fri for ansvar bare om også tredjepersonen ville være fritatt etter regelen i annet ledd. Det samme gjelder om forsinkelsen beror på en leverandør som selgeren har brukt, eller på noen annen i tidligere salgsledd.

Ansvarsfriheten gjelder så lenge hindringen er til stede. Faller hindringen bort, kan ansvar gjøres gjeldende dersom selgeren da plikter å oppfylle, men ikke gjør dette.

Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 25. *Opplysningsplikt om hindring*

Hindres selgeren i å oppfylle kjøpet til rett tid, skal forbrukeren gis melding om hindringen og dens virkning på muligheten for å oppfylle. Får forbrukeren ikke slik melding innen rimelig tid etter at selgeren fikk eller burde ha fått kjennskap til hindringen, kan forbrukeren kreve erstattet tap som kunne ha vært unngått om han eller hun hadde fått meldingen i tide.

Kapittel 6 Forbrukerens krav som følge av mangler ved salgsgjenstanden

§ 26. *Forbrukerens krav ved mangler*

Dersom det foreligger en mangel og dette ikke skyldes forbrukeren eller forhold på forbrukerens side, kan forbrukeren

- a) holde kjøpesummen tilbake etter § 28
- b) velge mellom retting og omlevering i samsvar med §§ 29 og 30
- c) kreve prisavslag etter § 31
- d) kreve heving etter § 32
- e) kreve erstatning etter § 33.

Forbrukerens rett til erstatning faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

For andre feil ved selgerens oppfyllelse gjelder bestemmelsene om mangler så langt de passer. Partene kan avtale en annen løsning. Avtalefriheten gjelder likevel ikke for installeringsforpliktelser som inngår i salgsvartalen.

§ 27. Reklamasjon

Dersom det foreligger en mangel ved tingen, må forbrukeren innen rimelig tid etter at han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget den, gi selgeren melding om at han eller hun vil påberope seg mangelen (reklamasjon). Denne fristen for å reklamere kan aldri være kortere enn to måneder fra det tidspunkt da forbrukeren oppdaget mangelen.

Reklamasjon må senest skje to år etter at forbrukeren overtok tingen. Dersom tingen eller deler av den ved vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre, er fristen for å reklamere fem år. Dette gjelder ikke så langt selgeren ved garanti eller annen avtale har påtatt seg ansvar for mangler i lengre tid. Fristene etter første og annet punktum gjelder heller ikke dersom det foreligger en mangel etter § 15 annet ledd bokstav g.

Reklamasjon kan i stedet fremsettes overfor den som etter avtale med selgeren har påtatt seg å avhjelpe mangler.

Hvis forbrukeren ikke reklamerer i tide, tapes retten til å gjøre mangelen gjeldende. Dette gjelder ikke dersom selgeren har opptrådt grovt uaktsomt eller for øvrig i strid med redelighet og god tro.

§ 28. Tilbakeholdsrett

Forbrukeren kan holde tilbake betalingen for å dekke krav som følge av mangelen, men ikke åpenbart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet.

§ 29. Retting og omlevering (avhjelp)

Forbrukeren kan velge mellom å kreve at selgeren sørger for retting av mangelen eller leverer tilsvarende ting (omlevering). Dette gjelder ikke hvis gjennomføring av kravet er umulig eller volder selgeren urimelige kostnader.

Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd annet punktum, skal det særlig legges vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre beføyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren.

Selv om forbrukeren verken krever retting eller omlevering etter loven, kan selgeren tilby retting eller omlevering dersom dette skjer uten opphold. Dersom selgeren sørger for slik retting eller omlevering i samsvar med loven, kan forbrukeren ikke kreve prisavslag eller heving.

§ 30. Gjennomføring av avhjelp

Avhjelp skal skje uten kostnad og uten vesentlig ulempe for forbrukeren innen rimelig tid og uten risiko for at forbrukeren ikke får dekket sine utlegg av selgeren.

Selgeren har ikke rett til å foreta mer enn to avhjelpsforsøk for samme mangel, med mindre det foreligger særlige grunner som gjør at ytterligere avhjelp er rimelig.

Hvis selgerens avhjelp vil medføre at forbrukeren i mer enn en uke vil bli avskåret fra å bruke tingen, kan forbrukeren kreve å få stilt en erstatningsgjenstand til rådighet for selgerens regning. Dette gjelder likevel bare hvis kravet fremstår som rimelig sett i forhold til forbrukerens behov og den kostnad eller ulempe som selgeren påføres.

Dersom det ikke foreligger en mangel, kan selgeren bare kreve betaling for undersøkelser som har vært nødvendige for å avgjøre om det foreligger en mangel, og betaling for reparasjon av tingen, dersom selgeren har gjort forbrukeren uttrykkelig oppmerksom på at han eller hun selv må dekke slike kostnader.

§ 31. Prisavslag

Dersom mangelen ikke rettes eller tingen omleveres i samsvar med §§ 29 til 30, kan forbrukeren kreve et passende prisavslag slik at forholdet mellom nedsatt og avtalt pris svarer til forholdet mellom tingens verdi i mangelfull og kontraktsmessig stand på leveringstiden.

Dersom særlige grunner taler for det, kan prisavslaget i stedet settes lik mangelens betydning for forbrukeren.

Forbrukeren kan ikke kreve prisavslag ved salg av brukte ting på auksjon hvor han eller hun har anledning til å være til stede.

§ 32. Heving

I stedet for prisavslag etter § 31 kan forbrukeren heve avtalen, unntatt når mangelen er uvesentlig.

§ 33. Erstatning

Forbrukeren kan kreve erstatning for tap han eller hun lider som følge av at tingen har en mangel.

Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 34. Produktskader

Selgerens erstatningsansvar for tap som følge av en mangel omfatter, foruten skade på salgstingen selv, også skade på gjenstander som salgstingen brukes til fremstilling av, eller som har nær og direkte sammenheng med salgstingens forutsatte bruk.

For andre produktskader enn dem som er nevnt i første ledd, kan forbrukeren kreve erstatning med mindre selgeren godtgjør at tapet ikke skyldes feil eller forsømmelse på selgerens side.

Når selgeren betaler erstatning for skade på annet enn salgstingen selv, trer selgeren inn i forbrukerens eventuelle krav mot produsenten etter lov 23. desember 1988 nr. 104 om produktansvar.

§ 35. Krav mot tidligere salgsledd mv.

Forbrukeren kan gjøre sitt mangelskrav mot selgeren gjeldende mot et tidligere yrkessalgsledd for så vidt tilsvarende krav på grunn av mangelen kan gjøres gjeldende av selgeren eller en annen som ervervet tingen fra det tidligere leddet.

Avtale i tidligere salgsledd som innskrenker selgerens eller en annen erververs krav, kan ikke gjøres gjeldende overfor forbrukerens krav etter første ledd i større utstrekning enn det som kunne vært avtalt mellom forbrukeren og selgeren.

Reklamasjonsreglene i § 27 gjelder tilsvarende for krav etter denne paragrafen.

Forbrukeren kan på samme vilkår som i første til tredje ledd gjøre sitt krav som følge av en mangel gjeldende mot en yrkesutøver som etter avtale med selgeren eller tidligere ledd har utført arbeid på tingen.

Forbrukeren kan også gjøre krav gjeldende etter reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp § 84 første ledd, hvis dette gir forbrukeren større rettigheter enn det som følger av paragrafen her.

Tidligere salgsledd kan ikke motregne overfor forbrukeren med krav mot selgeren.

§ 36. *Ansvar for opplysninger etter § 16 annet ledd*

Når en tilvirker eller en annen person i tidligere salgsledd har gitt opplysning som nevnt i § 16 annet ledd, er han eller hun solidarisk ansvarlig med selgeren for tap forbrukeren lider på grunn av opplysningen.

Kapittel 7 Forbrukerens plikter

§ 37. *Kjøpesummens størrelse*

Er kjøp inngått uten at prisen følger av avtalen eller av opplysninger selgeren har gitt i annonser, utstillingstilbud e.l., skal forbrukeren betale gjengs pris på avtaletiden for samme slags ting solgt under tilsvarende forhold, for så vidt prisen ikke er urimelig. Er det ingen slik gjengs pris, må forbrukeren betale det som er rimelig under hensyn til tingens art og godhet og forholdene ellers.

Skal kjøpesummen fastsettes etter tall, mål eller vekt, legges til grunn mengden på det tidspunktet da risikoen for tingen går over på forbrukeren. Er prisen fastsatt etter vekt, trekkes først vekten av innpakningen fra.

Selgeren kan ikke i tillegg til kjøpesummen kreve gebyr for utstedelse og sending av regning hvis ikke dette klart følger av avtalen.

§ 38. *Tidspunktet for betaling. Tilbakeholdsrett*

Følger ikke betalingstiden av avtalen, skal forbrukeren betale når selgeren krever det.

Hvis ikke noe annet er avtalt, har forbrukeren ikke plikt til å betale kjøpesummen uten at tingen blir overlevert eller stilt til hans eller hennes rådighet i samsvar med avtalen og loven.

Forbrukeren er ikke bundet av en forhåndsavtale om plikt til å betale på et bestemt tidspunkt uavhengig av om selgeren oppfyller til rett tid.

Før forbrukeren betaler, har han eller hun rett til å få undersøke tingen på vanlig måte, når dette ikke er uforenlig med den avtalte fremgangsmåten for levering og betaling av kjøpesummen.

§ 39. *Sted for betaling*

Kjøpesummen skal betales på selgerens forretningssted. Dersom selgeren har mer enn ett forretningssted, legges det forretningsstedet til grunn som har nærmest tilknytning til kjøpet, med hensyn til slike forhold som partene forutsatte på den tid da kjøpet ble inngått. Dersom selgeren ikke har forretningssted med tilknytning til kjøpet, legges selgerens bosted til grunn. Dersom betaling skal skje mot overlevering av tingen eller et dokument, skal det gjøres på det stedet der overleveringen skjer.

Selgeren svarer for økte kostnader i forbindelse med betalingen som skyldes at forretningsstedet er flyttet etter at kjøpet ble inngått.

§ 40. *Forbrukerens medvirkning ved oppfyllelse av kjøpet*

Forbrukeren skal

- a) yte slik medvirkning som det er rimelig å vente av ham eller henne for at selgeren skal kunne oppfylle kjøpet, og
- b) overta tingen ved å hente eller motta den.

Kapittel 8 Avbestilling og retur

§ 41. *Avbestilling før levering*

Avbestiller forbrukeren tingen før levering, kan selgeren ikke fastholde kjøpet og kreve betaling. Hvis ikke noe annet følger av avtalen, kan selgeren i stedet kreve erstatning for tap som er en følge av avbestillingen.

Partene kan avtale en normalerstatning ved avbestilling (avbestillingsgebyr). Normalerstatningen kan ikke settes høyere enn det erstatning etter kapittel 11 normalt kan forventes å utgjøre.

Hvis det ikke er avtalt avbestillingsgebyr, utmåles erstatningen etter reglene i kapittel 11.

§ 42. *Retur etter levering*

Etter at tingen er levert, blir forbrukeren ikke fritatt for å betale kjøpesummen selv om tingen leveres tilbake til selgeren.

Betalingsplikten bortfaller likevel

- a) ved heving
- b) hvis vilkårene for angrerett etter angrerettloven er oppfylt, eller

- c) hvis en rett til tilbakelevering følger av avtalen, for eksempel ved at tingen er kjøpt på prøve (hjemlån, deponering).

Forbrukeren kan bytte tingen hvis bytterett må anses avtalt eller følger av alminnelige rettsregler.

Kapittel 9 Selgerens krav ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side

§ 43. Selgerens krav

Dersom forbrukeren ikke betaler eller oppfyller sine øvrige plikter etter avtalen eller loven, og dette ikke skyldes selgeren eller forhold på selgerens side, kan selgeren

- a) kreve oppfyllelse etter § 44
- b) kreve heving etter § 45
- c) kreve erstatning og rente etter § 46
- d) holde ytelsen tilbake etter § 9.

Selgerens rett til erstatning og rente faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 44. Rett til å kreve oppfyllelse

Selgeren kan fastholde kjøpet og kreve at forbrukeren betaler kjøpesummen. Dette gjelder likevel ikke så lenge betalingen hindres av stans i samferdselen eller betalingsformidlingen eller annet forhold utenfor forbrukerens kontroll og som forbrukeren ikke kan overvinne.

Er tingen ennå ikke levert, taper selgeren sin rett til å kreve oppfyllelse om han venter urimelig lenge med å fremme kravet.

§ 21 gjelder tilsvarende for selgerens rett til å kreve oppfyllelse av forbrukerens plikt til å medvirke til kjøpet (jf. § 40).

§ 45. Heving

Selgeren kan heve kjøpet på grunn av forsinket betaling eller annet kontraktsbrudd fra forbrukerens side dersom forbrukerens kontraktsbrudd er vesentlig. Selgeren kan ikke heve etter at hele kjøpesummen er betalt.

Kjøpet kan også heves dersom forbrukeren ikke betaler kjøpesummen innen en rimelig tilleggsfrist for oppfyllelse som selgeren har fastsatt. Mens tilleggsfristen løper, kan selgeren ikke heve, med mindre forbrukeren har sagt at han eller hun ikke vil oppfylle innen fristen.

Er tingen allerede overtatt av forbrukeren, kan selgeren bare heve dersom det er tatt forbehold om det eller forbrukeren avviser tingen.

§ 46. Erstatning. Rente

Betales ikke kjøpesummen i tide, kan selgeren kreve rente av kjøpesummen etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Selgeren kan også kreve erstatning for det tapet han eller hun lider som følge av kontraktsbrudd fra forbrukerens side. Dette gjelder likevel ikke så langt forbrukeren godtgjør at kontraktsbruddet skyldes stans i samferdselen eller betalingsformidlingen eller annen hindring utenfor forbrukerens kontroll som han eller hun ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av. Reglene ellers i § 24 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende. Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 47. Opplysningsplikt om hindring

Hindres forbrukeren i å oppfylle kjøpet til rett tid, skal selgeren gis melding om hindringen og dens virkning på muligheten for å oppfylle. Får selgeren ikke slik melding innen rimelig tid etter at forbrukeren fikk eller burde ha fått kjennskap til hindringen, kan selgeren kreve erstattet tap som kunne ha vært unngått om han eller hun hadde fått meldingen i tide.

§ 48. Spesifikasjon

Skal forbrukeren bestemme tingens form, mål eller andre egenskaper og dette ikke gjøres til avtalt tid eller innen rimelig tid etter at selgeren har oppfordret til det, kan selgeren selv gjøre det i samsvar med hva han eller hun må anta er forbrukerens interesse. Dette hindrer ikke selgeren i å gjøre gjeldende andre krav som han eller hun har.

Selgeren må opplyse forbrukeren om de spesifikasjoner han eller hun vil bruke og gi forbrukeren en rimelig frist til å endre spesifikasjonene. Gjør ikke forbrukeren dette i tide etter å ha fått selgerens melding, blir selgerens spesifikasjoner bindende.

Kapittel 10 Fellesregler om heving og omlevering

§ 49. Virkninger av heving og omlevering

Når kjøpet heves, faller partenes plikt til å oppfylle kjøpet bort.

Er kjøpet helt eller delvis oppfylt fra noen av sidene, kan det mottatte kreves tilbakeført. En part kan likevel holde tilbake det som er mottatt, inntil den andre gir tilbake det han eller hun har fått. Tilsvarende gjelder når parten har krav på erstatning eller rente, og betryggende sikkerhet ikke blir stilt.

Skal selgeren omlevere, kan forbrukeren holde tilbake det han eller hun har mottatt, inntil omlevering skjer.

Hevingen har ingen betydning for avtalevilkår om forretningshemmeligheter, om løsning av tvister eller om partenes rettigheter og plikter som følge av hevingen.

§ 50. Avkastning og rente ved tilbakeføring

Heves kjøpet, skal forbrukeren godskrive selgeren avkastning som han eller hun har hatt av tingen, og gi rimelig vederlag for vesentlig nytte han eller hun ellers har hatt av den.

Dersom selgeren skal betale kjøpesummen tilbake, plikter selgeren å betale renter etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. fra den dag forbrukeren reklamerte på mangelen. Dersom forbrukeren avkreves vederlag for nytten av gjenstanden etter første ledd, plikter selgeren likevel å betale slik rente fra den dag selgeren mottok betalingen.

§ 51. Tap av krav på heving og omlevering

Forbrukeren kan heve kjøpet eller kreve omlevering bare dersom tingen leveres tilbake i vesentlig samme stand og mengde som han eller hun mottok den. Forbrukeren taper likevel ikke retten til å heve eller kreve omlevering dersom

- a) årsaken til at det er umulig å tilbakelevere tingen i vesentlig samme stand og mengde, er tingens egen beskaffenhet eller annet forhold som ikke beror på forbrukeren
- b) tingen helt eller delvis er gått til grunne eller forringet som følge av en handling som trengs for å undersøke om tingen har en mangel, eller
- c) tingen helt eller delvis er forbrukt eller forandret av forbrukeren under forutsatt bruk før han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget den mangelen som er årsak til avvisningen.

Forbrukeren taper heller ikke retten til å heve kjøpet eller kreve omlevering dersom han eller hun ved tilbakeleveringen erstatte den verdireduksjonen tingen har hatt.

Kapittel 11 Fellesregler om erstatning

§ 52. Erstatningens omfang

Erstatning for kontraktsbrudd fra den ene parts side skal svare til det økonomiske tapet, herunder utlegg, prisforskjell og tapt fortjeneste, som den annen part er påført ved kontraktsbruddet. Dette gjelder likevel bare tap som en med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av kontraktsbruddet.

Erstatningen omfatter ikke

- a) tap som følge av personskade
- b) tap i forbrukerens næringsvirksomhet.

§ 53. Beregning av prisforskjell ved heving

Dersom kjøpet heves og forbrukeren foretar dekningskjøp eller selgeren foretar deknings salg på forsvarlig måte og innen rimelig tid etter hevingen, legges kjøpesummen og prisen etter dekningsstransaksjonen til grunn når prisforskjellen skal regnes ut.

Er kjøpet hevet uten at det foretas dekning i samsvar med første ledd, og det er gjengs pris for tingen, legges kjøpesummen og den gjengse prisen på hevingstidspunktet til grunn når prisforskjellen skal regnes ut.

Som gjengs pris anses prisen på leveringsstedet for ting av samme slag eller, om det ikke gjelder noen gjengs pris der, på et annet sted som med rimelighet kan likestilles med dette, likevel slik at hensyn tas til forskjell i transportkostnader.

§ 54. Plikt til å begrense tapet. Lemping av ansvaret

En part som påberoper seg kontraktsbrudd fra den andre partens side, skal ved rimelige tiltak begrense sitt tap. Forsømmes dette, må han eller hun selv bære den tilsvarende delen av tapet.

Erstatningen kan settes ned dersom den vil virke urimelig for den ansvarlige parten ut fra tapets størrelse i forhold til det tap som vanligvis oppstår i lignende tilfeller, og forholdene ellers.

Kapittel 12 Forskjellige bestemmelser

§ 55. Forventet kontraktsbrudd

For forventet kontraktsbrudd gjelder reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp §§ 61 og 62.

§ 56. Insolvensbehandling

Kommer en av partene under insolvensbehandling, gjelder bestemmelsene i dekningsloven kapittel 7.

§ 57. Kontraktsbrudd ved del av tingen

Omfatter selgerens kontraktsbrudd bare en del av det solgte, gjelder reglene om mangler og forsinkelse i kapittel 5 og 6 i loven for denne delen. Forbrukeren kan heve kjøpet i sin helhet når kontraktsbruddet er vesentlig for hele kjøpet.

Må selgeren etter forholdene antas å ha avsluttet sin levering enda ikke alt er levert, gjelder reglene om mangler.

§ 58. Forbrukerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert

Skal selgeren levere etter hvert, og det er kontraktsbrudd ved en enkelt dellevering, kan forbrukeren heve for denne leveringen etter reglene om heving.

Gir kontraktsbruddet forbrukeren god grunn til å regne med at det vil inntre kontraktsbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han eller hun på dette grunnlaget heve for slike leveringer dersom det skjer innen rimelig tid.

Dersom forbrukeren hever for en enkelt levering, kan han eller hun samtidig heve kjøpet for tidligere eller senere leveringer som på grunn av sammenhengen mellom leveringene ikke vil kunne brukes til formål som partene forutsatte på avtaletiden.

§ 59. Selgerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert

Skal selgeren levere etter hvert og forbrukeren betale eller medvirke i tilsvarende poster, og det er kontraktsbrudd fra forbrukers side ved en enkelt levering, kan selgeren heve for denne leveringen etter reglene i § 45.

Gir kontraktsbruddet selgeren god grunn til å regne med at det vil inntre kontraktsbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan han eller hun på dette grunnlaget heve for slike leveringer dersom det skjer innen rimelig tid.

§ 60. Omsorg for tingen

Dersom forbrukeren ikke henter eller tar imot tingen i rett tid eller forhold ellers på forbrukers side har medført at den ikke er overgitt til ham eller henne, skal selgeren for forbrukers regning dra slik omsorg for tingen som er rimelig etter forholdene, dersom selgeren har tingen i sin varetekt eller for øvrig kan ta vare på den.

Vil forbrukeren avvise en ting som han eller hun har overtatt, skal forbrukeren for selgerens regning dra slik omsorg for den som er rimelig etter forholdene. Vil forbrukeren avvise en ting som er sendt til ham eller henne og stilt til hans eller hennes rådighet på bestemmelsesstedet, skal forbrukeren ta vare på den for selgerens regning, dersom forbrukeren kan gjøre dette uten å betale kjøpesummen eller pådra seg urimelig kostnad eller ulempe. Dette gjelder likevel ikke dersom selgeren eller noen på selgerens vegne kan ta seg av tingen på bestemmelsesstedet.

En part som plikter å dra omsorg for tingen, kan la en tredjeperson forvare den etter reglene i lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp § 74. §§ 75, 76, 77 og 78 i samme lov om en parts rett til erstatning og tilbakeholdsrett, om salg av eller annen disposisjon over tingen og om regnskap og godskriving av utbytte gjelder tilsvarende.

§ 61. Særlig forbrukerbegrep i visse internasjonale kjøp

For avtaler om kjøp av ting mellom parter som har forretningssted eller bopel i ulike stater utenfor EØS, gjelder loven kjøp av ting til personlig bruk for kjøperen, kjøperens familie eller husstand, med mindre selgeren før eller på avtaletiden verken visste eller burde ha visst at tingen ble kjøpt til noe slikt formål.

Kapittel 13 Ikrafttredelse og endringer i andre lover

§ 62. Ikrafttredelse

Loven gjelder fra 1. juli 2002.

Loven gjelder bare for avtaler som slutes etter at den er trådt i kraft.

§ 63. Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 30. juni 1916 nr. 1 om kommisjon (kommisjonsloven) skal § 56 første ledd nytt annet punktum lyde:

Lovregler om krav mot tidligere salgslodd gjelder likevel tilsvarende for krav mot en kommittent.

2. I lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) skal § 2 tredje ledd annet punktum lyde:

Med forbrukertjenester menes tjenester som tilbys fysiske personer hovedsakelig utenfor næringsvirksomhet.

3. I lov 28. april 1978 nr. 18 om behandling av forbrukertvister skal § 1 tredje ledd lyde:

Med forbrukerkjøp menes kjøp av ting til forbruker. Med forbruker menes fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

4. I lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. skal § 2 annet punktum lyde:

Med forbruksvarer menes varer som tilbys fysiske personer som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

5. I lov 21. juni 1985 nr. 82 om kredittkjøp m.m. gjøres følgende endringer:

§ 3 nr. 3 skal lyde:

forbrukerkredittkjøp: kredittkjøp av løsøre til forbruker, når kreditten ytes eller formidles som ledd i næringsvirksomhet

§ 3 nr. 4 skal lyde:

ytelse av forbrukertjenester på kreditt:

- tjenesteytelse til forbruker,

- når det enten er avtalt utsettelse med betaling av vederlaget eller noen del av dette, eller vederlaget helt eller delvis dekkes ved lån og kreditten gis av tjenesteyteren eller av en annen på grunnlag av avtale med tjenesteyteren, og
- kreditten ytes eller formidles som ledd i næringsvirksomhet

§ 3 nr. 5 skal lyde:

forbrukerleie: leie av løsøre til forbruker, når utleien skjer eller formidles som ledd i næringsvirksomhet

§ 3 nytt nr. 7 skal lyde:

forbruker: fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

6. I lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

For forbrukerkjøp gjelder forbrukerkjøpsloven.

Nåværende annet punktum blir tredje punktum.

§ 4 oppheves.

§ 7 fjerde ledd oppheves.

§ 11 annet ledd oppheves.

§ 13 annet ledd annet punktum oppheves.

§ 15 annet ledd oppheves.

§ 16 annet punktum oppheves.

§ 17 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

§ 18 annet ledd annet punktum skal lyde:

Dette gjelder ikke om selgeren verken visste eller burde ha visst at opplysningen var gitt.

§ 22 annet ledd annet punktum oppheves.

§ 30 annet ledd annet punktum oppheves.

§ 31 fjerde ledd oppheves.

§ 32 tredje ledd oppheves.

§ 35 annet ledd oppheves.

§ 41 fjerde ledd annet punktum oppheves.

§ 45 annet ledd oppheves.

§ 67 tredje ledd skal lyde:

(3) Reglene i andre ledd gjelder ikke

a) kostnader ved vanlige tiltak som kompenserer at salgstingen er forsinket eller har mangler,

b) kostnader ved tiltak som begrenser annet tap enn det som andre ledd omfatter, eller

c) erstatning utbetalt til en forbrukerkjøper etter reglene i forbrukerkjøpsloven § 34.

§ 67 fjerde ledd oppheves.

§ 79 tredje punktum oppheves.

§ 84 skal lyde:

§ 84. Vilkår for krav mot tidligere salgsledd

(1) Kjøperen kan gjøre krav som følge av mangel gjeldende mot et tidligere salgsledd, for så vidt tilsvarende krav på grunn av mangelen kan gjøres gjeldende av selgeren.

(2) Ved salg mellom enkeltpersoner når kjøpet ikke hovedsakelig er knyttet til deres næringsvirksomhet, kan kjøperen uansett avtale også gjøre krav gjeldende mot tidligere yrkessalgsledd etter forbrukerkjøpsloven § 35.

§ 85 annet ledd oppheves. Nåværende tredje og fjerde ledd blir henholdsvis annet og tredje ledd.

Tredje ledd første punktum skal lyde:

(3) I den grad kjøperen i forbrukerkjøp gjør gjeldende krav mot selgeren som også kunne ha vært gjort

gjeldende mot et tidligere yrkessalgssledd, gjelder reklamasjonsfristen i forbrukerkjøpsloven § 27 annet ledd for videre mangelskrav fra selgeren mot det tidligere yrkessalgssleddet.

§ 99 skal lyde:

§ 99. Erstatning

§ 27 (2) annet punktum gjelder ikke i internasjonale kjøp.

Nåværende § 99 blir § 100.

7. I lov 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m. for forbrukere skal § 1 første til tredje ledd lyde:

- (1) Loven gjelder avtaler eller oppdrag om bestemte tjenester (reparasjoner, vedlikehold, installasjoner, ombygging m.m.) som inngås mellom tjenesteytere i deres næringsvirksomhet og forbrukere.
- (2) Med forbruker menes en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.
- (3) Også organisasjoner eller offentlig virksomhet som yter tjenester mot godtgjøring anses for å yte tjenester i næringsvirksomhet.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

8. I lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova) skal § 1–2 tredje ledd lyde:

- (3) Med forbrukarkjøp er meint kjøp av eiendom når kjøparen er ein fysisk person som ikkje hovudsakleg handlar som ledd i næringsverksemd.

9. I lov 13. juni 1997 nr. 43 om avtalar med forbrukar om oppføring av ny bustad m.m. (bustadoppføringslova) gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd første punktum skal lyde:

Lova gjeld avtalar mellom entreprenør og ein forbrukar om oppføring av ny eigarbustad.

§ 2 første ledd skal lyde:

Som forbrukar vert rekna ein fysisk person som ikkje hovudsakleg handlar som ledd i næringsverksemd.

§ 61 annet ledd skal lyde:

Med konsulentavtale er det meint ein avtale mellom ein sjølvstendig oppdragstakar (konsulenten) og ein oppdragsgjevar (forbrukaren, jf § 2) om planlegging av oppføring av bygning til bustadføremål eller planlegging av arbeid som vert utført direkte som ledd i slik oppføring.

Tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

10. I lov 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angrerett mv. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angrerektloven) oppheves § 6 bokstav e annet punktum.

21. juni. Lov nr. 35 2002

Lov om endringer i lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag og lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven).

Ot.prp. nr. 63, Innst.O. nr. 75 og Besl.O. nr. 87 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 14. og 17. juni 2002. Fremmet av Kommunal- og regionaldepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag gjøres følgende endring:

§ 13 femte ledd skal lyde:

Uten hinder av bestemmelsene i første ledd kan følgende juridiske personer til sammen erverve inntil 10 prosent, men likevel minst én, av andelene i borettslag som består av fem eller flere andeler:

- a) staten,
- b) fylkeskommuner,
- c) kommuner,
- d) selskaper som har til formål å skaffe boliger og som ledes og kontrolleres av staten, en fylkeskommune eller en kommune,
- e) stiftelser som har til formål å skaffe boliger og som er opprettet av staten, en fylkeskommune eller kommune og
- f) selskaper, stiftelser eller andre som har inngått samarbeidsavtale med staten, en fylkeskommune eller en kommune om å skaffe boliger til vanskeligstilte.

II

I lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) gjøres følgende endring:

§ 22 fjerde ledd skal lyde:

Selv om det er nedlagt forbud mot at juridiske personer kan erverve seksjoner, eller det er fastsatt en begrensning på hvor mange seksjoner noen kan eie, kan følgende juridiske personer til sammen erverve inntil 10 prosent, men likevel minst én seksjon, i eierseksjonssameier som består av fem eller flere seksjoner:

- a) staten,
- b) fylkeskommuner,
- c) kommuner,
- d) selskaper som har til formål å skaffe boliger og som ledes og kontrolleres av staten, en fylkeskommune eller en kommune,
- e) stiftelser som har til formål å skaffe boliger og som er opprettet av staten, en fylkeskommune eller kommune og
- f) selskaper, stiftelser eller andre som har inngått samarbeidsavtale med staten, en fylkeskommune eller en kommune om å skaffe boliger til vanskeligstilte.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

21. juni. Lov nr. 36 2002**Lov om endringer i utlendingsloven.**

Ot.prp. nr. 48, Innst.O. nr. 59 og Besl.O. nr. 61 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 5. og 11. juni 2002. Fremmet av Kommunal- og regionaldepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Utlending som søker om fornyelse av arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse som kan fornyes, kan få fortsatt opphold på samme vilkår inntil søknaden er avgjort og har rett til dette dersom utlendingen søker senest en måned før tillatelsen utløper.

§ 16 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Kongen kan ved forskrift gi utfyllende regler om vilkårene for å anses som flyktning.

§ 21 annet ledd skal lyde:

Utlendingsdirektoratet avgjør også om den som gis innreisetillatelse som overføringsflyktning, jf. § 22, skal gis status som flyktning. Når dette avgjøres etter innreise, skal direktoratet legge tilbørlig vekt på om søkeren hadde grunn til å regne med å bli behandlet som flyktning.

§ 48 første ledd annet punktum skal lyde:

For utlending som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen, er det gitt særlige regler i kapittel 8.

Overskriften til kapittel 8 skal lyde:

Kapittel 8. Særlige regler for utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen) og Konvensjon om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen)

§ 50 første til tredje ledd skal lyde:

Utlending som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen, kan uten tillatelse reise inn i riket og ta opphold eller arbeid her i inntil tre måneder, eller inntil seks måneder dersom utlendingen er arbeidssøkende. Opphold i annet nordisk land kommer ikke til fradrag ved beregning av oppholdstiden.

Utlending som nevnt i EFTA-konvensjonen vedlegg K, jf. Tillegg 1 artikkel 16 (b)(ii) kan uten tillatelse reise inn i riket og yte tjenester i inntil 90 arbeidsdager pr. kalenderår.

Utlending som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen og som tar opphold eller arbeid i riket utover tidsperiodene nevnt i første ledd, må ha oppholdstillatelse. Utlending som nevnt i annet ledd som yter tjenester utover 90 arbeidsdager pr. kalenderår, må ha arbeidstillatelse etter bestemmelsene i kapittel 2. Kongen kan ved forskrift fastsette unntak fra kravet om oppholdstillatelse og gi regler om plikt til å gi melding til myndighetene.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

§ 51 første ledd skal lyde:

Utlending som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen med unntak av utlending som nevnt i § 50 annet ledd, har etter søknad rett til oppholdstillatelse dersom reisedokumentet søkeren er innreist på legges frem, og det dokumenteres at søkeren

- a) er arbeidstaker som er omfattet av lov 27. november 1992 nr. 112 om gjennomføring i norsk rett av EØS-avtalens vedlegg V punkt 2 (rådsforordning (EØF) nr. 1612/68) om fri bevegelighet for arbeidstakere m v innenfor EØS,
- b) skal drive ervervsvirksomhet eller skal være yter eller mottaker av tjenester i riket,
- c) oppbeholder tilstrekkelige faste periodiske ytelser eller har tilstrekkelige egne midler, og søkeren omfattes av en sykeforsikring som dekker alle risikoer under oppholdet i Norge, eller
- d) er utdanningsøkende og opptatt ved en godkjent utdanningsinstitusjon. Det er et vilkår at formålet med oppholdet hovedsakelig er å gjennomføre en yrkesrettet utdanning, at søkerens underhold er sikret og at søkeren avgir en erklæring om det, og at søkeren er omfattet av en sykeforsikring som dekker alle risikoer under oppholdet i Norge.

§ 57 første ledd første punktum skal lyde:

Ved innreise eller innen sju dager etter innreise i riket kan det treffes vedtak om å bortvise utlending som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen,

§ 57 tredje ledd skal lyde:

Dersom sak om bortvisning etter første ledd ikke er reist innen sju dager, kan utlending som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen og som ikke har oppholdstillatelse, bortvises etter vedtak av Utlendingsdirektoratet etter reglene i første ledd bokstav b, c eller d. Kongen kan ved forskrift legge vedtaksmyndighet til politimesteren eller den politimesteren bemyndiger.

§ 58 første ledd skal lyde:

Utlending som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen, kan utvises når hensynet til offentlig orden eller sikkerhet tilsier det.

§ 58 tredje ledd skal lyde:

Utlending som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen, kan også utvises når utlendingen ikke fyller vilkårene for opphold etter §§ 51 til 53.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven trer i kraft til forskjellig tid.

21. juni. Lov nr. 37 2002

Lov om endring i lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv.

Dok. nr. 8:16, Innst.O. nr. 44 og Besl.O. nr. 52 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 21. og 28. mai 2002. Fremmet av Stortinget. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv. gjøres følgende endring:

§ 10 skal lyde:

Etter at det er foretatt fondsavsetninger, skal selskapets overskudd fordeles med en halvdel til idrettsformål og en halvdel til kulturformål. Midlene til idrettsformål fordeles av Kongen. Av midlene til kulturformål fordeles 2/3 av Stortinget og 1/3 av Kongen.

II Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

Denne lov trer i kraft straks.

Endringen i § 10 får ikke virkning for fordelingen i 2002 av overskuddet for 2001.

Overskuddet for 2002 fordeles i 2003 med 4/18 til vitenskapelige formål, 7/18 til idrettsformål og 7/18 til kulturformål. Av midlene til kulturformål fordeles 6/7 av Stortinget og 1/7 av Kongen.

Overskuddet for 2003 fordeles i 2004 med 2/18 til vitenskapelige formål, 8/18 til idrettsformål og 8/18 til kulturformål. Av midlene til kulturformål fordeles 3/4 av Stortinget og 1/4 av Kongen.

21. juni. Lov nr. 38 2002

Lov om oppheving av lov om erverv av næringsverksemd.

Ot.prp. nr. 62, Innst.O. nr. 72 og Besl.O. nr. 80 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 13. og 17. juni 2002. Fremmet av Nærings- og handelsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

Endring i følgende lov:

Lov av 31. mai 1974 nr. 19 om konsesjon og om forkjøpsrett for det offentlige ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven).

§ 1. Oppheving

Lov 23. desember 1994 nr. 79 om erverv av næringsverksemd vert oppheva.

§ 2. Forholdet til eldre konsesjonar og vilkår

Løpande, tyngjande vilkår og føresetnader som tidlegare er fastsette i vedtak av Industridepartementet, Næringsdepartementet, Nærings- og energidepartementet og Nærings- og handelsdepartementet med heimel i lov 14. desember 1917 nr. 16 kapittel III, jf kap. V, lov 31. mai 1974 nr. 19 og lov 23. desember 1994 nr. 79, vert oppheva.

Andre vilkår kan etter søknad opphevast av departementet.

§ 3. Endringar i andre lover

Lov 31. mai 1974 nr. 19 om konsesjon og om forkjøpsrett for det offentlige ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) § 2 femte ledd vert oppheva.

§ 4. Ikraftsetjing

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

21. juni. Lov nr. 39 2002

Lov om endringer i veglov 21. juni 1963 nr. 23, vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4, lov 23. februar 1973 nr. 11 om godkjenning av køyretøyverkstader, lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel og plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77 (omorganisering av Statens vegvesen).

Ot.prp. nr. 78, Innst.O. nr. 63 og Besl.O. nr. 71 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 11. og 17. juni 2002. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I veglov 21. juni 1963 nr. 23 gjøres følgende endringer:

§ 10 skal lyde:

Landet skal vere inndelt i regionar. I kvar region skal det vere eit regionvegkontor under leiing av ein regionvegsjef.

Regionvegsjefen hører under Vegdirektoratet i saker som gjeld riksvegar, og under fylkeskommunen i saker som gjeld fylkesvegar.

Kongen gir nærare føresegner om korleis regionvegkontoret skal vere organisert, og om kva styringsområde det skal ha, og kan då fastsette kor mange veganlegg eit regionvegkontor skal planlegge og gjennomføre. Kongen gir instruks for regionvegsjefane.

I følgende bestemmelser skal uttrykket «vegkontor» og «vegsjef» endres til «regionvegkontor» og «regionvegsjef»:

§§ 9 første og annet ledd, 30 tredje ledd, 31 femte ledd, 32 annet ledd, 33 femte ledd, 34 annet ledd, 36 annet ledd, 37 annet ledd, 40 tredje ledd, 41 første ledd, 42 annet ledd, 43 fjerde ledd, 48 sjette ledd og 51 annet ledd.

II

I vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4 gjøres følgende endringer:

§ 11 skal lyde:

Kongen gir regler om adgang til å fravike det som er fastsatt i eller i medhold av §§ 4, 5, 6, 7, 8 og 9 for fører av utrykningskjøretøy, fører av kjøretøy i polititjeneste og fører av vegarbeidsmaskin eller annet kjøretøy som nyttes til arbeid på eller ved veg. Det samme gjelder for fører av kjøretøy i regionvegkontorets tjeneste og offentlig parkeringskontrolltjeneste.

§ 36a annet ledd skal lyde:

Når kjøretøy påtreffes med overlast som medfører gebyrplikt etter første ledd, kan politiet eller regionvegkontoret ta kjøretøyet i forvaring for eierens regning og risiko eller forby bruk av det inntil gebyr er betalt eller sikkerhet for betalingen er stilt. § 31 a, fjerde ledd, gjelder tilsvarende for gebyr for overbelastning.

§ 39 sjette ledd skal lyde:

Politiets vedtak etter tredje, fjerde og femte ledd i denne paragraf kan påklages til departementet. Regionvegkontorets og politiets vedtak om bruksnekting etter § 36 nr. 1 og § 36 nr. 2 bokstavene a og b kan påklages til Vegdirektoratet. Politiets bruksnekting etter § 36 nr. 2 bokstavene c og d, § 36 nr. 4 og § 36 nr. 5 kan påklages til departementet.

I følgende bestemmelser skal uttrykket «vegkontoret» endres til «regionvegkontoret»:

§§ 10 første ledd, 19 første og tredje ledd, 36 nr. 1 og nr. 3.

I følgende bestemmelser skal uttrykket «vegsjefen» endres til «regionvegkontoret»:

§§ 4 annet ledd, 6 annet ledd og 7 annet ledd.

III

I lov 23. februar 1973 nr. 11 om godkjenning av køyretøyverkstader gjøres følgende endring:

§ 1 første ledd skal lyde:

Berre verkstad som er godkjend av regionvegkontoret, har høve til å utføre reparasjons- og vedlikeholdsarbeid samt påbyggingsarbeid på

- a) bil,
- b) motorsykkel, unnateke moped,
- c) traktor som er konstruert for ein fart av 50 km/t eller meir,
- d) motorreiskap som er konstruert for ein fart av 50 km/t eller meir,
- e) tilhengjar med brems til motorvogn som er nemnd ovanfor.

IV

I lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel gjøres følgende endringer:

§ 19 nr. 1 skal lyde:

Førar av motorvogn eller farty i løyvepliktig transport eller løyvefri eigentransport, skal på kvar einskild transport ha med seg dei legitimasjonane som det er fastsett at han skal syne fram når det vert ført kontroll av politiet, regionvegkontoret, eller annan offentlig tenestemann som departementet gjev rett til å føre kontroll etter denne lova.

§ 25 nr. 1 skal lyde:

Politiet, regionvegkontoret og andre som har mynde til å føre kontroll etter denne lova, kan for så lang tid som det vert funne naudsynt, forby bruken av køyretøy som vert nytta til transport av personar eller gods utan påbode løyve eller anna godkjenning etter lova.

V

I plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77 gjøres følgende endring:

§ 28–1 nr. 2 tredje punktum skal lyde:

For reguleringsplaner som gjelder riks- og fylkesveg kan mindre vesentlige endringer som følge av tekniske forhold i gjennomføringsperioden gjøres av regionvegkontoret.

VI

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

21. juni. Lov nr. 40 2002

Lov om endring i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (prikkelastning av førerkort).

Ot.prp. nr. 71, Innst.O. nr. 60 og Besl.O. nr. 69 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 11. og 17. juni 2002. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endring:

§ 33 nr. 1 nytt første ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om at førerkortet skal inndras for en bestemt tid av hensyn til trafikkikkerheten, dersom innehaveren har fått nærmere angitte straffbare handlinger registrert et bestemt antall ganger i løpet av en fastsatt tidsperiode. Det kan fastsettes ulik registrering av ulike straffbare handlinger, og avhengig av om vedkommende har førerkort med eller uten prøveperiode. Det kan settes vilkår for å få førerkortet tilbake etter inndragningen.

Nåværende første ledd blir nytt annet ledd, og skal lyde:

Blir den som har førerkort eller mopedførerbevis, ilagt straff eller domfelt for en straffbar handling, kan politimesteren eller den han gir myndighet i tilfeller som ikke leder til registrering etter første ledd, treffe vedtak om inndragning av førerkortet eller mopedførerbeviset for nærmere fastsatt tid eller for alltid, dersom hensynet til trafikkikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det. Det samme gjelder dersom innehaveren ikke er edruelig eller hans vandel for øvrig er slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn.

II

Loven trer i kraft straks.

21. juni. Lov nr. 41 2002**Lov om endringer i lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogn gjer (bilansvarslova).**

Ot.prp. nr. 80, Innst.O. nr. 64 og Besl.O. nr. 72 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 11. og 17. juni 2002. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogn gjer (bilansvarslova) vert gjort følgjande endringar:

Ny overskrift til § 17 skal lyde:

§ 17. (føresegner om trygding mv.)

§ 17 nytt annet ledd skal lyde:

Departementet kan vidare gje nærare føresegner om oppretting og drift av informasjonssenter og erstatningsorgan i samsvar med dei plikter staten har påtatt seg gjennom EØS-avtalen. I den utstrekning departementet finn det tenleg, kan ein leggje oppgåver i samband med dette til Trafikkforsikringsforeningen.

Ny overskrift til kapittel V skal lyde:

Kapitel V. Straffer. Administrative sanksjonar. Kva tid lova tek til å gjelda og om brigde i andre lover.

Ny § 21 skal lyde:

§ 21. (administrative sanksjonar).

Kongen utpeiker eit eller fleire organ som skal sjå til at trygdslag, skadebehandlingsrepresentantar, informasjonssenter og erstatningsorgan oppfyller sine plikter etter lover og forskrifter som gjennomfører direktiv 2000/26/EF.

Organet skal ha kompetanse til å gi pålegg om retting ved brot på lover og forskrifter nemnt i første ledd. Dersom pålegg etter første punktum ikkje blir oppfylt, kan organet fastsetje at dei personar eller den institusjonen som skal oppfylle pålegget, skal betale dagleg løpande mulkt til forholdet er retta. Pålegget om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Kongen kan fastsetje nærare føresegner i forskrift.

Nåværende § 21 blir ny § 22.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2003.

21. juni. Lov nr. 42 2002**Lov om endring i lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven).**

Ot.prp. nr. 80, Innst.O. nr. 64 og Besl.O. nr. 73 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 11. og 17. juni 2002. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

I

I lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endring:

§ 2–3 annet ledd nytt nr. 4 skal lyde:

(4) opplysninger om navn og adresse på de skadebehandlingsrepresentanter som skal være utpekt i hvert av de øvrige EØS-landene dersom selskapet skal dekke risiko innen forsikringsklassen ansvar for landkjøretøy, bortsett fra hvis selskapet bare skal dekke fraktførerens ansvar, jf. bestemmelser fastsatt i medhold av lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogn gjer (bilansvarslova) § 17.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2003.

21. juni. Lov nr. 43 2002**Lov om omdanning av statens jernbanetrafikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper.**

Ot.prp. nr. 82, Innst.O. nr. 65 og Besl.O. nr. 74 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 11. og 17. juni 2002. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

Følgende lover oppheves:

1. Lov av 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap.
2. Lov av 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap.

Endringer i følgende lover:

1. Lov av 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven).
2. Lov av 20. desember 1974 nr. 68 om vegfraktavtaler.
3. Lov av 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel.
4. Lov av 5. juni 1981 nr. 45 om tilsattes representasjon i offentlige virksomheters styrende organer m.v.
5. Lov av 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven).
6. Lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner.
7. Lov av 29. november 1996 nr. 73 om formidling av landsdekkende postsendinger (postloven).
8. Lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven).
9. Lov av 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).

§ 1. *Formål*

Formålet med loven er å regulere forholdet til lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap, lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap og visse overgangsspørsmål i forbindelse med omdanning av statens jernbanetrafikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper.

§ 2. *Omdanning av statens jernbanetrafikkselskap*

NSB BA kan oppløses ved at selskapets eiendeler, rettigheter og forpliktelser som en helhet overføres til NSB AS som del av statens innskudd i selskapet mot at staten erverver aksjer i det nye aksjeselskapet. Lov om statens jernbanetrafikkselskap § 65 gjelder ikke ved oppløsning av NSB BA.

Alle eiendeler og rettigheter som tilhørte forvaltningsbedriften NSBs trafikkdel før denne ble omdannet til NSB BA omfattes av overføringen i første ledd. Dette gjelder uavhengig av om overskjøting og lignende er gjennomført på det tidspunkt NSB BA omdannes til aksjeselskap.

NSB AS overtar på samme måte alle forpliktelser som har sitt grunnlag i NSBs trafikkdel før denne ble omdannet til NSB BA.

Kongen avgjør i tvilstilfelle om en eiendel, rettighet eller forpliktelse var knyttet til forvaltningsbedriften NSBs trafikkdel ved omdanningen til NSB BA.

§ 3. *Omdanning av statens postselskap*

Posten Norge BA kan oppløses ved at selskapets eiendeler, rettigheter og forpliktelser som en helhet overføres til Posten Norge AS som del av statens innskudd i selskapet, mot at staten erverver aksjer i det nye aksjeselskapet. Lov om statens postselskap § 65 gjelder ikke ved oppløsning av Posten Norge BA.

§ 4. *Omregistreringer*

Omregistrering i grunnbok og andre registre i forbindelse med omdanningene skjer ved navneendring. Første punktum gjelder tilsvarende når NSB AS i forbindelse med omdanningen overfører eiendomsretten til fast eiendom med videre til heleid datterselskap.

§ 5. *Overføring av offentlige rettigheter mv.*

Offentlige rettigheter, tillatelser mv. som gjelder NSB BA og Posten Norge BA blir ved omdanningen overført til henholdsvis NSB AS og Posten Norge AS.

§ 6. *Overføring av eiendeler, forpliktelser mv.*

Overføringen av forpliktelser i henhold til § 2 og § 3 skjer med frigjørende virkning for NSB BA og Posten Norge BA. De overførte forpliktelsene kan heller ikke gjøres gjeldende mot staten. Fordringshavere og andre rettighetshavere kan ikke motsette seg overføring etter første ledd eller gjøre gjeldende at overføringene utgjør en bortfallsgrunn for rettsforholdet.

NSB AS og Posten Norge AS skal videreføre NSB BA og Posten Norge BAs skattemessige verdier og skatteposisjoner knyttet til de overførte eiendeler, rettigheter og forpliktelser. Omdanningene skal ikke utløse beskatning for de overdragende selskaper etter lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt.

§ 7. *Fortrinnsrett til ny stilling i staten og ventelønn*

Blir arbeidstaker i NSB AS eller Posten Norge AS sagt opp fordi:

- a) stillingen blir inndratt eller arbeidet er falt bort,
- b) vedkommende på grunn av sykdom er varig uskikket til forsvarlig å utføre sin tjeneste, eller
- c) vedkommende ikke lenger har de kvalifikasjoner som er nødvendig eller foreskrevet for stillingen,

og det ikke foreligger annen passende stilling i selskapet eller datterselskaper til selskapet, skal vedkommende så vidt mulig tilbys annet høvelig arbeid i staten. Rett til slik stilling har bare fast tilsatte arbeidstakere som har vært tilsatt sammenhengende i selskapet i minst to år eller midlertidig tilsatte med sammenhengende tjeneste i minst fire år. Ved beregning av tjenestetiden regnes også tilsetting i datterselskap til selskapet.

Fortrinnsretten gjelder bare når arbeidstaker har de nødvendige faglige og personlige egenskaper for stillingen. Kan manglende kvalifikasjoner rettes ved hensiktsmessig tilleggstudanning, kan vedkommende tilsettes på vilkår av at tilleggstudanningen tas innen en fastsatt frist.

Arbeidstaker som får varsel om oppsigelse, skal gjøres kjent med sine rettigheter etter loven. Det kan da samtidig pålegges vedkommende innen en fastsatt frist å melde fra om fortrinnsretten ønskes gjort gjeldende. Får arbeidstaker tilbud om ny, passende stilling i staten og det ikke er akseptert innen 14 dager, faller fortrinnsretten endelig bort.

Arbeidstaker som er sagt opp uten at det foreligger annet passende arbeid i selskapet eller datterselskap til selskapet, og det antas å være vanskelig å skaffe annet høvelig arbeid, kan gis ventelønn fra staten om det ikke

foreligger krav på pensjon. Ventelønn skal fastsettes for høyst tre år om gangen. Ventelønn gis ikke til fast tilsatt arbeidstaker med mindre enn to års tilsettingstid, eller midlertidig tilsatt med mindre enn fire års tilsettingstid.

Reglene i denne paragrafen begrenser ikke arbeidstakers rettigheter til ny stilling i selskapene eller datterselskap etter lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø §§ 13, 60 nr. 2 og 67.

Ved tvist om fortrinnsrett og ventelønn etter denne paragrafen får lov om arbeidervern og arbeidsmiljø § 67 nr. 6 tilsvarende anvendelse.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder for arbeidstakere i NSB AS og Posten Norge AS. Dessuten gjelder bestemmelsene for arbeidstakere som pr. 1. juli 2001 var ansatt i NSB BA eller Posten Norge BA og som senere overføres til annet selskap i forbindelse med eventuelle utskillelser av deler av selskapenes virksomhet.

Forskriftene 18. juli 1997 nr. 803 og 18. juli 1997 nr. 804 om fortrinnsrett og ventelønn for ansatte i henholdsvis Norges Statsbaner BA og Posten Norge BA, fastsatt med hjemmel i lov om statens jernbanetrafikkselskap § 63 tredje og femte ledd og lov om statens postselskap § 63 tredje og femte ledd, gjelder også for fortrinnsrett og ventelønn etter bestemmelsen her.

Paragrafen her omfatter bare arbeidstaker som mottar oppsigelse før 1. januar 2005.

§ 8. *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft straks, med unntak av § 9 som gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 9. *Endringer i andre lover*

Fra det tidspunkt som framgår av § 8 gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 22. november 1996 nr. 65 om statens postselskap oppheves.

2. Lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikkselskap oppheves.

3. I følgende bestemmelser skal betegnelsen «statens postselskap» endres til «Posten Norge AS»:

- Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene § 188
- Lov 20. desember 1974 nr. 68 om vegfraktavtaler § 2 første ledd
- Lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel § 8 annet ledd tredje punktum
- Lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs § 79 femte ledd
- Lov 29. november 1996 nr. 73 om formidling av landsdekkende postsendinger (postloven) § 6 første ledd første punktum og § 14

4. I lov 5. juni 1981 nr. 45 om tilsattes representasjon i offentlige virksomheters styrende organer mv. skal § 1 tredje ledd lyde:

Unntatt fra loven er:

- a. virksomheter som er organisert etter lov om aksjeselskaper eller lov om allmennaksjeselskaper.
- b. virksomheter som er organisert etter lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak,
- c. Norsk Tipping A/S og A/S Vinmonopolet,
- d. Universiteter og høyskoler.

5. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs skal § 142 femte ledd lyde:

Med selskap i tredje og fjerde ledd menes aksjeselskap, allmennaksjeselskap, forretningsavdeling av utenlandsk selskap, næringsdrivende stiftelse, boligbyggelag, borettslag, selskap som har til formål å fremme medlemmenes forbruksmessige interesser (samvirkelag), gjensidig forsikringsselskap og statsforetak.

6. I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner skal § 2–1 annet ledd nr. 2 lyde:

2. Posten Norge AS når det etter avtale som nevnt i lov 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett utfører tjenester for finansinstitusjon.

7. I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper skal § 8–7 fjerde ledd lyde:

(4) Tredje ledd nr 2 gjelder tilsvarende når et boligbyggelag har bestemmende innflytelse som nevnt i § 1–3 i selskapet.

8. I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper skal § 8–7 fjerde ledd lyde:

(4) Tredje ledd nr 2 gjelder tilsvarende når et boligbyggelag har bestemmende innflytelse som nevnt i § 1–3 i selskapet.

21. juni. Lov nr. 44 2002**Lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett.**

Ot.prp. nr. 82, Innst.O. nr. 65 og Besl.O. nr. 75 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 11. og 17. juni 2002. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

§ 1. Formål

Formålet med loven er å sikre et tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS» ekspedisjonsnett.

§ 2. Tilbud av grunnleggende banktjenester

Posten Norge AS skal gjennom avtale med finansinstitusjon tilby grunnleggende banktjenester i hele sitt ekspedisjonsnett.

Med grunnleggende banktjenester menes åpning av konti, innbetalinger og innskudd samt utbetalinger og uttak på slike.

§ 3. Taushetsplikt

Taushetsplikt etter lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker § 18 gjelder tilsvarende for ansatte og revisor i Posten Norge AS når selskapet utfører tjenester for finansinstitusjon.

Taushetsplikt pålagt i medhold av lov om forretningsbanker eller andre lover er ikke til hinder for gjensidig utveksling av opplysninger mellom finansinstitusjonen og selskapet i den utstrekning dette er nødvendig for selskapets utføring av tjenester for finansinstitusjonen.

§ 4. Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

21. juni. Lov nr. 45 2002**Lov om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportlova).**

Ot.prp. nr. 74, Innst.O. nr. 66 og Besl.O. nr. 70 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 11. og 17. juni 2002. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

Følgende lover oppheves:

1. Lov av 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel.
2. Lov av 4. juli 1991 nr. 52 om endringer i lov av 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel.

Endringer i følgende lover:

1. Lov av 17. juni 1966 nr. 2 om luftputefartøyer.
2. Lov av 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag.
3. Lov av 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (jernbaneloven).

Kap. 1 Allmenne regler**§ 1. Kva lova gjeld (virkeområde)**

- (1) Lova gjeld for transport med motorvogn eller fartøy i Noreg, jf. likevel § 10.
- (2) Luftputefartøy vert rekna som fartøy etter denne lova.
- (3) Beltebil reknast ikkje som motorvogn etter denne lova.

§ 2. Rutetransport

- (1) Som rutetransport reknast regelmessig transport av personar i eit bestemt trafikksamband dersom transporten står open for alle, og på- og avstiging kan skje på stoppestader som er fastsette på førehand.
- (2) Følgjande transport skal likevel ikkje reknast som rutetransport:
  - a) transport av personar frå ein stad og tilbake til denne, når motorvogna eller fartøyet ikkje vert nytta til transport av andre før heile turen er avslutta,
  - b) transport av personar så framt minst ei overnatting er teken med i den sams prisen og dei påmelde passasjerane følgjer med på heile turen frå utgangspunkt til endepunkt,
  - c) transport inkludert overnatting som er lagt til rette for regelmessig transport av grupper av personar frå eit avgangsområde til eit bestemmelsesområde, slik at den gruppa som har vore med på turen ut, først returnerer samla til avgangsområdet med ein seinare tur.

§ 3. Unntak

Departementet kan i tvilstilfelle i forskrift eller einskildvedtak fastsetje kva som skal reknast som rutetransport.

Kap. 2 Løyve**§ 4. Løyve for persontransport med motorvogn**

- (1) Den som mot vederlag vil drive persontransport med motorvogn må ha løyve. Det same gjeld den som

utfører persontransport mot vederlag på liknande måte som drosje når tilbud om transport vert retta til ålmenta på offentlig plass.

- (2) Løyve kan tildelast den som har
  - a) god vandel,
  - b) tilfredsstillande økonomisk evne og
  - c) tilstrekkeleg fagleg kompetanse.

§ 5. *Løyve for godstransport med motorvogn*

(1) Den som mot vederlag vil drive godstransport med motorvogn med tillatt totalvekt over ei vektgrense som vert nærare fastsett av departementet må ha løyve. Det same gjeld den som utfører godstransport mot vederlag med motorvogn som elles er friteken frå kravet til løyve i medhald av § 16, når transporten kan sjåast som ledd i næringsverksemd. § 4 andre ledd gjeld tilsvarande.

- (2) Som motorvogn etter denne lova reknast lastebil, kombinert bil og trekkbil tillatt brukt på offentlig veg.

§ 6. *Behovsprøvd løyve for persontransport med motorvogn i rute*

(1) Den som mot vederlag vil drive persontransport i rute med motorvogn må i tillegg til løyve etter § 4 første ledd ha særskilt løyve for rutetransport.

- (2) Administrasjonsselskap som nemnt i § 23 treng ikkje løyve.
- (3) Den som har ruteløyve kan samstundes og med same motorvogn utføre godstransport utan særskilt løyve for transport av gods.

§ 7. *Behovsprøvd løyve for persontransport med fartøy i rute*

(1) Den som mot vederlag vil drive persontransport i rute med luftputefartøy, eller med anna fartøy over 8 m lengde tilsvarande 4 bruttotonn må ha ruteløyve. § 4 andre ledd bokstav a) og b) og § 6 andre ledd gjeld tilsvarande.

- (2) Det trengs likevel ikkje ruteløyve for:
  - a) Transport mellom Noreg og andre land som tek med personar mellom stader i Noreg.
  - b) Transport av personar innan eit hamnedistrikt, dersom det med heimel i lov 8. juni 1984 nr. 51 om havner og farvann er fastsett særskilt løyveordning. Dette gjeld likevel ikkje for riksvegferjer.
  - c) Transport av inntil 12 personar, avgrensa til ein person pr. 25 bruttotonn, såfram det ikkje vert krevd passasjersertifikat etter lov 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v. § 94.

§ 8. *Anbod ved tildeling av løyve*

Ved tildeling av løyve etter §§ 6 og 7 kan det nyttast anbod. Departementet gjev nærare forskrift om anbod.

§ 9. *Behovsprøvd løyve for persontransport med motorvogn utanfor rute*

(1) Den som mot vederlag vil drive persontransport utanfor rute med motorvogn registrert for inntil 9 personar, må i tillegg til løyve etter § 4 ha særskilt drosjeløyve.

- (2) Løyve for drosjekøyring gjeven til fysisk person fell bort når innehavaren fyller 70 år.
- (3) Løyvestyresmakta kan gje påbod om at det skal skipast drosjesentralar og om korleis dei skal drivast, om plikt til å betale innskot og avgift til sentralen og om at sentralen skal ha rett til å fastsetje køyreordninga og gje andre reglar for verksemda. Slike føresegner kan gjerast gjeldande både for løyvehavar og førar, og ha med pålegg om bruk av uniform.
- (4) Departementet kan gje forskrifter om andre særskilte løyveordningar for persontransport utanfor rute med motorvogn registrert for inntil 17 personar.
- (5) Departementet kan gje forskrifter om korleis ei motorvogn skal vere utstyrt når ho vert nytta til løyvepliktig transport etter denne paragrafen.

§ 10. *Transport med motorvogn til eller frå utlandet mv.*

(1) Den som har forretningsstad i Noreg og som vil utføre transport av personar eller gods mot vederlag til eller frå utlandet, må ha ha rett til å utføre tilsvarande transport innanlands og dessutan ha særskilt samtykke frå vedkommande stat dersom dette krevst.

(2) Den som har forretningsstad i utlandet og som vil utføre transport av personar eller gods mot vederlag til eller frå Noreg, må ha særskilt samtykke frå Noreg når ikkje anna følgjer av internasjonal avtale der Noreg er part.

(3) Den som ikkje har forretningsstad i Noreg kan ikkje utføre transport av personar eller gods mot vederlag mellom stader i Noreg, dersom ikkje anna følgjer av internasjonal avtale der Noreg er part. I einskildvedtak kan departementet òg gje samtykke til slik transport for verksemdar frå land som Noreg ikkje har tilsvarande avtale med.

(4) Departementet kan i forskrift fastsetje nærare reglar og vilkår for transport mot vederlag med motorvogn til eller frå Noreg, og for transport mot vederlag mellom stader i Noreg utført av den som har forretningsstad i utlandet.

§ 11. *Vilkår*

Løyvestyresmakta kan setje vilkår for det einskilde løyvet.

Kap. 3 Løyvestyresmakt

§ 12. *Løyve*

Løyve etter §§ 4, 5 og 9 vert gjevne av fylkeskommunen.

§ 13. Behovsprøvd løyve for persontransport i rute

- (1) Departementet gjev løyve til riksvegferjer og til rutetransport som går gjennom to eller fleire fylke.
- (2) Med den avgrensinga som følgjer av første ledd, gjev fylkeskommunen løyve til rutetransport etter §§ 6 og 7.

§ 14. Internasjonal transport og kabotasje

Departementet gjev løyve til transport etter § 10.

§ 15. Delegering

Departementet kan delegere sine oppgåver etter denne lova til fylkeskommunen.

Kap. 4 Transport som kan drivast utan løyve**§ 16. Eigentransport av gods**

- (1) Det trengst ikkje løyve etter § 5 for transport av eige gods (eigentransport) når transporten er ledd i anna næringsverksemd.
- (2) Likt med eige gods reknar ein gods som vedkomande har eller får rådvælde over i samband med kjøp, sal, lån, leige, framstilling, behandling og reparasjon.
- (3) Første ledd gjeld berre godstransport som er ein hjelpefunksjon i høve til verksemda si samla aktivitet, og utførast av eigaren av verksemda eller ein tilsett i denne.
- (4) Motorvogn som vert nytta i transport av eige gods, skal vere utstyrt med eigentransporterklæring som skal takast med i motorvogna og synast fram ved kontroll. Det trengst ikkje eigentransporterklæring for statlege, fylkeskommunale eller kommunale etatar sin eigentransport med eigne motorvogner.
- (5) Første ledd gjeld berre motorvogn som verksemda eig eller har bruksrett til etter leasing- eller leigecontrakt som skal visast fram ved kontroll.

§ 17. Transport av post

Statens postselskap treng ikkje løyve for transport av postsendingar som ligg innanfor samfunnspålagte oppgåver og som følgjer av selskapet sin konsesjon etter lov 29. november 1996 nr. 73 om formidling av landsdekkjande postsending (postloven). Unntak frå løyveplikta gjeld berre transporter som statens postselskap utfører med motorvogner selskapet eig eller har bruksretten til etter leasing- eller leigecontrakt som skal visast fram ved kontroll.

§ 18. Eigentransport av personar

Det trengst ikkje løyve når ei verksemd transporterer eigne tilsette til eller frå arbeidsstaden. Likeins trengs det ikkje løyve når hotell eller liknande verksemd utfører transport av eigne overnattingsgjester. § 16 femte ledd gjeld tilsvarande.

§ 19. Persontransport knytt til arbeidsforhold innan helse- og omsorgssektoren

- (1) Tilsette i det offentlege eller i offentlig godkjend institusjon innan helse- eller omsorgssektoren treng ikkje løyve for å drive persontransport med motorvogn registrert for inntil 9 personar inkludert førar, dersom transporten framstår som eit naturleg ledd i den tilsette sine arbeidsoppgaver.
- (2) Første ledd gjeld berre transport som framstår som ein underordna funksjon og der vederlaget for transporten ikkje overstig staten sine satsar for kilometergodtgjersle.

§ 20. Annan persontransport

- (1) Det trengst ikkje løyve når den som rår over ein personbil tek med seg folk han arbeider saman med eller grannar når han køyrer mellom bustad og arbeidsstad.
- (2) Likeins krevst det ikkje løyve for transport av sjuke eller skadde personar med godkjend ambulanse.

§ 21. Særskilde transportar

- (1) Departementet kan i forskrift eller i einskildvedtak fastsetje unntak frå kravet om løyve for særskilde slag transportar eller motorvogner dersom det ikkje er i strid med internasjonal avtale der Noreg er part.
- (2) For unntak frå kravet om løyve etter denne paragrafen gjeld § 11 tilsvarande.

Kap. 5 Offentleg godtgjersle til rutetransport**§ 22. Lokal rutetransport**

- (1) Fylkeskommunen har ansvar for å yte godtgjersle til rutetransport som fylkeskommunen vil opprette eller halde oppe innan eit fylke, jf. likevel § 24.
- (2) Vedtak av fylkeskommunane i saker om godkjenning av ruteplan, takstar og godtgjersle kan ikkje klagast til departementet.
- (3) Staten yter årleg rammetilskot til delvis dekning av fylkeskommunane sine utgifter. Tilskotet blir fordelt gjennom inntektssystemet for kommunane og fylkeskommunane etter reglar gjevne av Kongen.
- (4) Innan dei fristane departementet fastset, skal fylkeskommunane leggje fram budsjett, rekneskap og elles gie dei opplysningane som trengst for departementet si vurdering av framtidig samla behov for tilskot.
- (5) Fylkeskommunen fastset kontraktsform og retningsliner som skal gjelde for tildeling av godtgjersle.

(6) Kontrakt om godtgjersle som er inngått på grunnlag av anbud, skal gjelde for minst 5 år, med unntak for mellombelse ruter. Når særlege grunnar talar for det, kan ei inngått avtale forlengjast for kortare tid.

§ 23. *Administrasjonsselskap*

Fylkeskommunen kan gjere vedtak om at godtgjersle til rutetransport skal gå til eit selskap som administrerer rutesambanda i fylket. § 22 femte og sjette gjeld tilsvarende.

§ 24. *Riksvegferjer*

Departementet har ansvar for å yte godtgjersle til ferjer i riksvegsamband. Departementet fastset kontraktsform og retningslinjer som skal gjelde for tildeling av godtgjersle. Ved bruk av anbud gjeld § 22 sjette ledd tilsvarende.

Kap. 6 Sams føresegner

§ 25. *Tildeling av løyve*

Løyve etter denne lova kan tildelast dei som fyller krava som er sette i lova eller i forskrift med heimel i lova. Eit selskap eller annan juridisk person kan tildelast løyve på vilkår som vert nærare fastsette av departementet.

§ 26. *Politiattest*

Det kan krevjast politiattest ved søknad om løyve etter denne lova, og etter at løyve er gitt etter ein tidsperiode som vert nærare fastsett av departementet.

§ 27. *Kor lenge eit løyve gjeld*

- (1) Løyve etter §§ 4 og 5 gjeld utan avgrensing i tid, jf. likevel § 9 andre ledd.
- (2) Behovsprøvd løyve etter §§ 6 og 7 gjeld i ti år. Løyvestyresmakta kan ta att eit løyve før løyvetida er ute i samband med innføring av anbud for vedkommande rute eller ruteområde.
- (3) Når anbud vert nytta i rutedrifta, eller særlege grunnar talar for det, kan løyve gjevast for kortare tid.
- (4) Departementet kan i løyvetida gjere endringar i forskriftene for løyvepliktig verksemd og i vilkår som er sette for eit løyve. Vil løyvehavaren ikkje halde fram med drifta på dei nye vilkåra, skal han få ei rimeleg tid til å leggje ned verksemda.

§ 28. *Overføring av løyve mv.*

Ein løyvehavar kan ikkje overlata løyvet sitt til andre utan samtykke frå løyvestyresmakta.

§ 29. *Tilbakekalling av løyve*

- (1) Løyvestyresmakta kan kalle tilbake løyve når løyvehavaren ikkje fyller dei krava som er sette i forskrifter og vilkår, eller ikkje rettar seg etter forskrifter og vilkår som gjeld for å drive verksemda.
- (2) Døyr løyvehavaren, skal den som rår over buet hans straks sende melding om dødsfallet til den styresmakt som har gjeve løyvet. Det same skal gjerast om løyvehavaren går konkurs. Når løyvehavar døyr eller går konkurs, kan løyve takast att utan varsel. Departementet kan gje nærare føresegner om avvikling av løyve der løyvehavar døyr.
- (3) Når retten til å drive løyvepliktig verksemd etter lova har falle bort, skal løyvehavaren eller den som rår over buet hans, straks sende tilbake dei legitimasjonane og løyveskilta som han har fått frå løyvestyresmakta.
- (4) Når det er fastsett at løyve skal takast att, kan det samstundes gjerast vedtak om at vedkommande ikkje skal få nytt løyve før etter ei fastsett tid utan omsyn til at han fyller krava for å få nytt løyve.

§ 30. *Merking av motorvogn*

Departementet kan gje forskrifter om at motorvogn som vert nytta til løyvepliktig transport skal merkast med løyveskilt.

§ 31. *Gebyr*

Departementet kan i forskrifter fastsetje at det skal betalast gebyr for utferding av løyvedokument, løyveskilt eller annan dokumentasjon etter denne lova.

§ 32. *Plikt til å gje statistikk mv.*

- (1) Den som i samband med næring eller verksemd han driv, sender eller tek mot gods, og dei som driv eller direkte eller indirekte formidlar transport av personar eller gods mot vederlag, skal gje dei opplysningane som departementet krev ved gjennomføringa av denne lova.
- (2) Departementet kan gje forskrifter om statistikk for løyvepliktig transport og for transport som er fritaken for løyveplikt etter denne lova.

§ 33. *Transportvedtekter*

- (1) Departementet kan i forskrift eller einskildvedtak gje reglar om transportvedtekter og om tilleggsavgift ved manglande gyldig billett i rutetransport.
- (2) Reisande med rutetransport som går inn under lova her, som i kontroll ikkje kan framvise gyldig billett, og som ikkje på staden betalar den tilleggsavgift som departementet har godkjend med heimel i første ledd, kan haldast tilbake av transportselskapet sine kontrollørar så lenge den reisande ikkje gjev tilstrekkelege opplysningar om namn, adresse og fødselsdato. Retten til å halde reisande tilbake gjeld òg mens dei opplysningane den reisande gjev vert stadfesta.

- (3) Retten til å halde reisande tilbake etter andre ledd gjeld berre når retten er godkjend av departementet som del av selskapet sine transportvedtekter.
- (4) Ein person kan ikkje verte halde tilbake dersom det etter omstenda vil vere eit uforholdsmessig inngrep.
- (5) Personar under 15 år bør ikkje heldast tilbake.

§ 34. *Søksmålsfrist*

Fristen for å reise sak etter tvistemålsloven § 437 andre ledd første punktum mot vedtak som eit styringsorgan har gjort etter denne lova skal vere to månader.

§ 35. *Utfyllande forskrifter*

Departementet gjev nærare forskrifter om kvar enkelt løyveordning og utfyllande forskrifter til gjennomføring av lova.

Kap. 7 Særlege fullmakter

§ 36. *Ekstraordinære tilhøve*

Når samferdselsomsyn under ekstraordinære tilhøve gjer det naudsynt, kan departementet gje løyvehavar pålegg om å utføre visse transportoppgåver. Det same gjeld for andre som eig eller brukar motorvogner for gods- og persontransport, målepliktig fartøy og statens jernbanetrafikkselskap og jernbanetrafikkselskap der statens jernbanetrafikkselskap eig over halvparten av selskapet.

§ 37. *Sivil transportberedskap*

Departementet kan gje føresegner om den sivile transportberedskap i fredstid, ved beredskap, mobilisering og i krig samt ved ekstraordinære krisetilhøve. Departementet kan òg i føresegnene gjere unntak frå reglane i lova. Departementet kan pålegge fylkeskommunane transportberedskapsoppgaver.

Kap. 8 Kontroll, sanksjonar mv.

§ 38. *Kontrolldokument*

Førar av motorvogn eller fartøy i løyvepliktig transport eller løyvefri eigentransport, skal på kvar einskild transport ha med seg dei legitimasjonane som det er fastsett at han skal syne fram når det vert ført kontroll av politiet, Statens Vegvesen eller annan offentlig tenestemann som departementet gjev rett til å føre kontroll etter denne lova.

§ 39. *Kontroll av eigentransport*

Når kontrollmakta ber om det pliktar førar å gje tilgang til varerom, container, kapell o.l. på motorvogn som er friteken frå løyve i medhald av §§ 16 og 17.

§ 40. *Forbod mot å bruke køyretøy mv.*

- (1) Den som har fullmakt til å føre kontroll etter denne lova, kan for så lang tid som det vert funne naudsynt, forby bruken av køyretøy som vert nytta til transport av personar eller gods utan påbode løyve eller anna godkjenning etter denne lova. Det kan krevjast at gods som blir transportert utan påbode løyve vert lasta om på staden.
- (2) Forbod mot å bruke eit køyretøy kan iverksetjast på staden.
- (3) Vert det sett forbod mot å bruke eit køyretøy, kan kjennemerke og vognkort inndragast med det same.
- (4) Eit køyretøy som det er forbode å bruke, kan kontrollmakta, når ho meiner det trengst, ta i forvaring. Vert køyretøyet ikkje henta innan 3 månader etter at forbodstida har gått ut, kan det verte seld når eigaren har fått melding om det i rekommandert brev. Reglane i vegtrafikkloven § 37 fjerde ledd, tredje punktum og femte til sjuande ledd gjeld tilsvarende.

§ 41. *Straff*

Om nokon med vilje eller aktløyse bryt eller hjelper til med å bryte denne lova, forskrifter eller vilkår som er fastsette med heimel i lova, vert han straffa med bot. Forsøk på slike brot er også straffbart.

§ 42. *Iverksetjing. Overgangsføresegner*

1. Kongen fastset kva tid lova skal ta til å gjelde.
2. Reglar, forskrifter og vedtak som er gitt i medhald av lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel gjeld òg etter at lova her er sett i kraft.

§ 43. *Endringar i andre lover*

Frå den tid lova vert iverksett, vert det gjort følgjande endringar i andre lover:

1. Lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel og lov 4. juli 1991 nr. 52 om endringar i lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel vert oppheva.
2. I lov 17. juni 1966 nr. 2 om luftputefartøyer skal § 3 første ledd lyde:

Når ikke Kongen bestemmer annet, skal det ved bruk av luftputefartøy foreligge godkjent forsikring eller annen godkjent sikkerhet til dekning av erstatningsansvar for skade som måtte oppstå ved bruken av fartøyet.

3. I lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag skal § 4 f) lyde:

f) rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven

4. I lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (jernbaneloven) gjøres følgende endringer:

§ 7 skal lyde:

§ 7. (Særskilte krav til trafikkvirksomheten)

Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette krav om transportvilkår og om tilleggsavgift ved manglende gyldig billett ved jernbanetransport.

Når fylkeskommunen gir tilskudd til lokal jernbane innen et fylke, fastsetter fylkeskommunen transportvilkår. Fylkeskommunens vedtak i saker om godkjenning av ruteplan, takster og tilskudd kan ikke påklages til departementet.

Ny § 7a skal lyde:

§ 7a. (Tilbakeholdsrett)

Reisende med transportmiddel som reguleres etter loven her, som i kontroll ikke kan framvise gyldig billett, og som ikke på stedet betaler slik tilleggsavgift som departementet har godkjent med hjemmel i § 7 første ledd, kan holdes tilbake av transportselskapets kontrollører så lenge den reisende ikke gir tilstrekkelige opplysninger om navn, adresse og fødselsdato. Tilbakeholdsretten gjelder også mens de gitte opplysninger verifiseres.

Retten til å holde tilbake personer etter første ledd gjelder bare når slik rett er godkjent av Samferdselsdepartementet som del av selskapets transportvilkår.

Tilbakehold kan ikke foretas dersom det etter forholdene ville innebære et uforholdsmessig inngrep.

Personer under 15 år bør ikke holdes tilbake.

21. juni. Lov nr. 46 2002

Lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (oppheving av tilvirkningsmonopolet for brennevin).

Ot.prp. nr. 68, Innst.O. nr. 54 og Besl.O. nr. 64 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 6. og 11. juni 2002. Fremmet av Sosialdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

Endringer i følgende annen lov:

Lov av 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v.

Følgende lov oppheves:

Lov av 19. juni 1964 nr. 1 om tilvirkning og omdestillasjon av sprit, brennevin og isopropanol og om beskatning av sprit, brennevin, vin, fruktvin, mjød og isopropanol.

I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endring:

§ 6–1 siste ledd oppheves.

II

I lov 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v. gjøres følgende endringer:

Ny § 2 skal lyde:

Med tilvirkning av sprit, brennevin eller isopropanol forstås i denne lov enhver virksomhet som har til formål å fremstille alkohol (etanol eller isopropanol) av et annet produkt ved destillasjon, ved gjæring med påfølgende destillasjon eller ved annen teknisk prosess.

Med omdestillasjon av sprit, brennevin eller isopropanol forstås i denne lov virksomhet hvorved sprit, brennevin eller isopropanol for å bli rensset føres over i dampform og deretter igjen fortettes.

Ny § 3 skal lyde:

Tilvirkning eller omdestillasjon av sprit, brennevin eller isopropanol kan bare drives av den som Kongen gir bevilling til det og må bare finne sted i anlegg som står under slik kontroll som er bestemt i denne lov og i forskrifter gitt i medhold av den. Bevillingen kan når som helst trekkes tilbake, og den kan gjøres avhengig av vilkår som begrenser så vel omfanget av tilvirkningen som mengden og arten av råstoffer som brukes ved tilvirkningen.

Ny § 4 skal lyde:

Tilvirkning eller omdestillasjon av sprit, brennevin eller isopropanol kan bare skje i godkjente anlegg. Godkjennelse gis av departementet. Melding om nye anlegg eller om forandringer i tidligere godkjente anlegg skal

sendes kontrollmyndigheten vedlagt nødvendige beskrivelser og tegninger. Beskrivelser og tegninger kan sendes inn til forhåndsgodkjennelse.

Nåværende §§ 2 til 5 blir §§ 5 til 8.

Ny § 9 skal lyde:

Den som uten kontrollmyndighetenes tillatelse fjerner sprit, brennevin eller isopropanol fra tilvirkings- eller omdestillasjonsvirksomhet, eller rettsstridig fjerner sprit, brennevin eller isopropanol som er under transport, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år for så vidt ikke strengere straff kan brukes på tilfellet.

Er forbrytelsen satt i verk ved straffbart innbrudd, ved gjennom boring, av eller ved vold på beholder eller apparat eller deler eller ledninger som hører til slike, eller ved å åpne, gjøre brudd på eller ta vekk kontrollmyndighetens lås eller segl, straffes den skyldige med fengsel inntil 3 år, for så vidt ikke strengere straff kan brukes på tilfellet. Under særdeles formildende omstendigheter kan bøter anvendes.

Nåværende § 6 blir § 10.

§ 10 første ledd skal lyde:

Departementet fører tilsyn med overholdelse av denne lov og kan i dette øyemed anta stedlige kontrollører. Spritkontrollører antatt av departementet, eller med dets bemyndigelse av A/S Vinmonopolet, har adgang til når som helst å foreta kontroll hos tilvirker, forhandler og forbruker av sprit og hos tilvirkere og forbrukere av brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk for å påse at de fastsatte bestemmelser følges. Kontrolløren kan uten vederlag ta prøver på inntil 1/4 liter av sprit, brennevin, vin og isopropanol eller av varer som inneholder sprit, brennevin, vin eller isopropanol.

Nåværende §§ 7 til 9 blir §§ 11 til 13.

Nåværende §§ 12 til 13 blir §§ 14 til 15.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tid oppheves lov 19. juni 1964 nr. 1 om tilvirkning og omdestillasjon av sprit, brennevin og isopropanol og om beskatning av sprit, brennevin, vin, fruktvin, mjød og isopropanol.

28. juni. Lov nr. 47 2002

Lov om endring i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v.

Ot.prp. nr. 88, Innst.O. nr. 79 og Besl.O. nr. 90 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 14. og 17. juni 2002. Fremmet av Barne- og familiedepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. gjøres følgende endring:

§ 6 b første ledd skal lyde:

EØS-avtalens vedlegg XX nr. 2 b [rådsforordning (EF) nr. 1980/2000] om en EØS-ordning for tildeling av miljømerke gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

II

Loven trer i kraft straks.

28. juni. Lov nr. 48 2002

Lov om endring i petroleumsskatteloven.

Ot.prp. nr. 84, Innst.O. nr. 76 og Besl.O. nr. 83 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 13. og 17. juni 2002. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. (petroleumsskatteloven) gjøres følgende endring:

§ 3 bokstav b første avsnitt tredje punktum skal lyde:

Utgifter til erverv av driftsmidler som nevnt i foregående punktum kan kreves avskrevet med inntil 33 1/3 pst. pr. år fra og med det år utgiften er pådratt, når formålet i henhold til godkjent plan for utbygging og drift og særskilt tillatelse til anlegg og drift etter petroleumsløven er produksjon, rørledningstransport og behandling av gass som skal

nedkjøles til flytende form i nytt storskala nedkjølingsanlegg som ligger i Finnmark fylke eller i kommunene Kålfjord, Skjervøy, Nordreisa eller Kvænangen i Troms fylke.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2001.

28. juni. Lov nr. 49 2002

Lov om endringer i skatte- og avgiftslovgivinga.

Ot.prp. nr. 75, Innst.O. nr. 80 og Besl.O. nr. 92 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 18. og 21. juni 2002. Fremja av Finansdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

Følgjande lov opphevast:

Lov av 24. juni 1931 nr. 22 om avgift av skjenking på bevertningssteder av alkoholholdige drikkevarer.

Endringer i følgjande lover:

1. Lov av 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver.
2. Lov av 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift.
3. Lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven).

I

Lov 24. juni 1931 nr. 22 om avgift av skjenking på bevertningssteder av alkoholholdige drikkevarer opphevast.

II

I lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gåver (arveavgiftsloven) vert desse endringane gjort:

§ 4 fjerde ledd skal lyde:

Midler som noen mottar som arv eller gave fra sin ektefelle eller samboer er fritatt for avgiftsplikt.

§ 5 fjerde ledd første punktum skal lyde:

En inntektsnyter blir å anse som eier av kapital som er avsatt til inntektsnytelsen hvis kapitalen skal tilfalle noen av hans eller hans ektefelles eller samboers slektninger i rett nedstigende linje eller slik slektnings ektefelle eller samboer, eller hvis inntektsnyteren kan rå over kapitalen ved testament.

§ 7 femte ledd skal lyde:

Uten hensyn til bestemmelsen i de foregående ledd gjelder: Har ektefeller eller samboere opprettet en siste felles viljeserklæring og det er uvisst fra hvilken av ektefellene eller samboerne et arvebeløp kommer, ansees beløpet ved avgiftsfastsettelsen å komme med en halvpart fra hver av ektefellene eller samboerne. Arvebeløp som tilfaller noen som er så nær beslektet med den ene av ektefellene eller samboerne at han omfattes av arvelovens arvegangsklasser, ansees i sin helhet å komme fra denne ektefelle eller samboer. Hvis den ene ektefelles eller samboers lodd overskrides av arvebeløp som etter de to foregående punktum skal anses å komme fra ham, blir det overskytende – i tilfelle med en forholdsmessig del av flere arvebeløp – å anse som arv fra den andre ektefellen eller samboer.

§ 8 annet ledd andre punktum skal lyde:

Tilfaller midlene den avdødes ektefelle eller samboer som arv eller boslodd, blir dog avgift å beregne som om den avdøde selv hadde ervervet rådigheten over dem.

§ 14 fjerde ledd siste punktum skal lyde:

Ektefeller eller samboere ansees i denne henseende som én arvelater, selv om ekteskapet eller samboerskapet er opphørt ved døden.

§ 28 første ledd skal lyde:

Gjenlevende ektefelle eller samboer plikter, også uten å være loddeier eller arving i boet, på forlangende av avgiftsmyndigheten å gi alle opplysninger som nevnt i § 25, sjetted ledd.

Ny § 47 A skal lyde:

Definisjon

Som samboere regnes i denne lov personer som omfattes av bestemmelsen i folketrygdloven § 1–5.

III

I lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gåver (arveavgiftsloven) vert desse endringane gjort:

§ 2 første ledd bokstav a skal lyde:

- a) Noen som på den tid gaven ytes er giverens eller hans ektefelles eller hans samboers nærmeste arving etter loven eller fosterbarn,

Bokstav d skal lyde:

- d) Ektefelle eller samboer til noen som er nevnt under a), b) eller c), eller som ville stått i slikt forhold til giveren dersom han hadde vært i live.

§ 2 andre ledd andre punktum skal lyde:

Er mottakeren eller hans ektefelle eller samboer betenkt i giverens testament ved dødsfallet, gjelder det samme for gave som ikke var ytet senest 5 år før giverens død.

§ 2 fjerde ledd skal lyde:

Det er uten betydning for bestemmelsen foran om ekteskapet eller samboerskapet som omfattes av folketrygdloven § 1–5 er opphørt ved dødsfall.

IV

I lov 19. juni 1969 nr. 66 om meirverdiavgift vert det gjort følgjande endring:

§ 5 b første ledd ny nr. 16 skal lyde:

Tjenester som gjelder opplysninger om rutegående persontransport.

V

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) vert gjort følgjande endringar:

§ 10–5 sjuande ledd andre punktum vert oppheva.

§ 10–11 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Det gjelder heller ikke for utbetalt refusjon etter § 16–50.

§ 10–34 andre ledd andre punktum skal lyde:

Endringen settes til årets skattepliktige inntekt, fratrukket avsatt utbytte, utlignet skatt på selskapets alminnelige inntekt etter fradrag av godtgjørelse etter § 10–12, refusjon etter § 16–50, utlignet skatt på grunnrenteinntekt etter § 18–3 og utlignet skatt etter petroleumsskatteloven § 5.

§ 11–21 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i konkrete saker samtykke i overføring av eiendeler i virksomhet mellom selskaper som omfattes av første ledd a. Det kan settes vilkår for samtykket etter denne bestemmelsen.

VI

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjerast følgjande endringar:

§ 6–80 første ledd skal lyde:

Skattyter som forsørger barn som det ikke kan kreves barnetrygd eller forsørgerfradrag for, foreldre eller personer som tilhører samme husstand som skattyter, gis et særfradrag i alminnelig inntekt når det vil være urimelig å la forsørgelsen være uten virkning ved skattlegging av forsørgeren. Et barn regnes ikke som forsørget dersom barnet, uten behovsprøving mot foreldreinntekt, har rett til lån i Statens lånekasse for utdanning for en større del av året. Særfradrag gis for forsørgelse av inntil fire personer.

§ 6–80 tredje ledd første punktum skal lyde:

Særfradraget skal være 5 000 kroner for hver forsørget person.

§ 10–5 andre ledd første punktum skal lyde:

Inntektsføring skal foretas når selskapets egenkapital i henhold til balansen i årsoppgjøret er lavere enn summen av innbetalt aksjekapital, herunder overkurs, og en beregnet egenkapitalandel av netto positive midlertidige forskjeller mellom de verdiene som fremkommer i balansen i årsoppgjøret og selskapets skattemessige verdier.

VII

Endringane under I og IV vert sett i kraft frå 1. juli 2002.

Endringane under II vert sett i kraft straks med verknad for arv og gåve der råderetten blir oppnådd 1. januar 2002 eller seinare.

Endringane under III vert sett i kraft straks med verknad for arv og gåve der råderetten blir oppnådd etter at lova er sett i kraft.

Endringane under V vert sett i kraft straks.

Endringane under VI vert sett i kraft straks med verknad frå og med innteksåret 2002.

28. juni. Lov nr. 50 2002**Lov om endringer i lov 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v.**

Ot.prp. nr. 75, Innst.O. nr. 80 og Besl.O. nr. 93 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 18. og 21. juni 2002. Fremja av Finansdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I lov 4. juni 1954 nr. 2 om sprit, brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk m.v. gjerast følgjande endringar:

§ 3 tredje ledd opphevast.

§ 6 første ledd skal lyde:

Departementet fører tilsyn med overholdelse av denne lov og kan i dette øyemed anta stedlige kontrollører. Spritkontrollører antatt av departementet har adgang til når som helst å foreta kontroll hos forhandler og forbruker av sprit og hos forbrukere av brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskapelig bruk for å påse at de fastsatte bestemmelser følges. Kontrolløren kan uten vederlag ta prøver på inntil 1/4 liter av sprit, brennevin, vin og isopropanol eller av varer som inneholder sprit, brennevin, vin eller isopropanol.

II

Endringane tek til å gjelde frå 1. juli 2002.

28. juni. Lov nr. 51 2002**Lov om endringer i lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven).**

Ot.prp. nr. 75, Innst.O. nr. 80 og Besl.O. nr. 94 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 18. og 21. juni 2002. Fremja av Finansdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) vert det gjort følgjande endringar:

§ 9-4 første ledd nummer 5 skal lyde:

5. fordring på refusjon etter skatteloven § 16-50.

§ 9-4 andre ledd andre punktum skal lyde:

Fordring på refusjon etter skatteloven § 16-50 regnes i denne sammenheng som forfalt ved utligningen av den skatt som gir grunnlag for kravet.

II

Endringane vert sett i kraft straks.

28. juni. Lov nr. 52 2002**Lov om endringer av folketrygdloven (finansiering av visse legemidler).**

Ot.prp. nr. 83, Innst.O. nr. 82 og Besl.O. nr. 96 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 18. og 21. juni 2002. Fremmet av Helsedepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

Nytt syvende strekpunkt i innholdsfortegnelsen i kapittel 5 skal lyde:

– dekning av utgifter til viktige legemidler som også brukes i sykehus, står i § 5-15

§ 5-14 tredje ledd skal lyde:

Legemidlet, det medisinske utstyret og forbruksmateriellet må være forskrevet av lege til bruk utenom sykehus.

Ny § 5-15 skal lyde:

§ 5-15. Viktige legemidler som også brukes i sykehus

Trygden kan dekke sykehusets utgifter til et bestemt legemiddel hvis:

a) bruken av legemidlet i sykehus innleder eller er alternativ til en medisinsk behandling utenom sykehus med samme eller terapeutisk sammenlignbart legemiddel, og

- b) det er fastsatt at trygden dekker utgiftene til legemidlet eller det sammenlignbare legemidlet etter § 5–14 når det anvendes utenom sykehus.

Trygdens maksimale dekning for den enkelte behandling fastsettes særskilt. Medlemmet kan ved behandlingen ikke avkreves egenandel for legemidlet.

Departementet gir forskrifter om dekning av utgifter etter denne paragraf, herunder om hvilke sykehus, behandlinger og legemidler som omfattes, og om hvordan oppgjøret skal foretas.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

28. juni. Lov nr. 53 2002

Lov om endringer i straffeloven og politiloven (tiltak mot ulovlig bruk av kniv og skytevåpen).

Ot.prp. nr. 58, Innst.O. nr. 62 og Besl.O. nr. 76 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 12. og 17. juni 2002. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven) endres slik:

§ 161 skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som i den hensikt å begå en forbrytelse, anskaffer, tilvirker eller oppbevarer

- a) skytevåpen, våpendeler, ammunisjon eller sprengstoff, eller
- b) særlig utstyr for å tilvirke eller anvende slike gjenstander.

Under særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 10 år idømmes.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 352 a første punktum skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt på offentlig sted bærer kniv eller et lignende skarpt redskap som er egnet til bruk ved legemskrenkelser.

§ 385 skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler straffes den som under slagsmål griper til kniv eller annet særlig farlig redskap.

II

Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) endres slik:

§ 7 annet ledd skal lyde:

Politiet kan i slike tilfeller blant annet regulere ferdsele, forby opphold i bestemte områder, visitere person eller kjøretøy, uskadeliggjøre eller ta farlige gjenstander i forvaring, avvise, bortvise, fjerne eller anholde personer, påby virksomhet stanset eller endret, ta seg inn på privat eiendom eller område eller påby områder evakuert.

Ny § 7 a skal lyde:

§ 7 a. *Visitasjon for å avdekke våpen*

Politiet kan på offentlig sted visitere person eller kjøretøy når det er grunn til å undersøke om noen er i besittelse av eller oppbevarer våpen. Slik visitasjon kan bare foretas for å hindre straffbare handlinger som krenker noens liv, helse eller frihet, og bare

- a) i situasjoner eller på steder hvor slike straffbare handlinger erfaringsmessig finner sted, eller
- b) i situasjoner eller på steder hvor det er grunn til å anta at noen planlegger eller forbereder slike straffbare handlinger.

Visitasjonen skal gjennomføres så hensynfullt og skånsomt som mulig.

Med våpen menes i denne paragrafen våpen og andre gjenstander som omfattes av våpenlovgivningen, kniv eller lignende skarpt redskap som det er forbudt å bære på offentlig sted, jf. straffeloven § 352 a, og andre farlige gjenstander som kan tas i forvaring etter politiloven § 7.

Beslutningen om visitasjon i medhold av paragrafen her treffes av politimesteren eller den han bemyndiger. Beslutningen skal nedtegnes og begrunnes skriftlig, så vidt mulig før visitasjon skjer. Beslutningen skal gjelde for et nærmere angitt tidsrom.

Overskriften i § 10 skal lyde:

§ 10. *Etterfølgende visitasjon m.v.*

§ 10 a oppheves.

III

Loven trer i kraft straks.

28. juni. Lov nr. 54 2002**Lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (lovtiltak mot terrorisme – gjennomføring av FN-konvensjonen 9. desember 1999 om bekjempelse av finansiering av terrorisme og FNs sikkerhetsråds resolusjon 1373 28. september 2001).**

Ot.prp. nr. 61, Innst.O. nr. 70 og Besl.O. nr. 77 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 12. og 17. juni 2002. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

Endringer i følgende andre lover:

1. Lov av 3. mars 1961 nr. 1 om utlevering av lovbreakere til Danmark, Finland, Island og Sverige.
2. Lov av 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbreakere m.v.
3. Lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner.
4. Lov av 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).
5. Lov av 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven).
6. Lov av 15. juni 2001 nr. 65 om gjennomføring i norsk rett av Den internasjonale straffedomstols vedtekter 17. juli 1998 (Roma-vedtektene).

I

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

§ 12 første ledd nr. 3 bokstav a skal lyde:

- a) hører blant de som omhandles i denne lov kapittel 8, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26 eller 33, eller §§ 135, 141, 142, 144, 147 a, 147 b, 169, 192 til 195, 197 til 199, 202, 203, 204 første ledd bokstav d, 222 til 225, 227 til 235, 238, 239, 242 til 245, 291, 292, 294 nr. 2, 317, 326 til 328, 330 siste ledd, 338, 367 til 370, eller 423, og i hvert fall når den

§ 12 første ledd nr. 4 bokstav a skal lyde:

- a) hører blant dem som omhandles i denne lov §§ 83, 88, 89, 90, 91, 91 a, 93, 94, 98 til 104 a, 110 til 132, 147 a, 147 b, 148, 149, 150, 151 a, 152 første jf annet ledd, 152 a, 152 b, 153 første til fjerde ledd, 154, 159, 160, 161, 169, 174 til 178, 182 til 185, 187, 189, 190, 192 til 195, 217, 220, 221, 222 til 225, 227 til 229, 231 til 235, 238, 239, 243, 244, 256, 258, 266 til 269, 271, 276, 291, 292, 324, 325, 328, 415 eller 423 eller loven om forsvarshemmeligheter §§ 1, 2, 3 eller 5,

§ 104 a skal lyde:

Den som danner eller deltar i en privat organisasjon av militær karakter eller som rekrutterer medlemmer til eller støtter en slik organisasjon, straffes med fengsel inntil 2 år. Råder organisasjonen eller dens medlemmer over forråd av våpen eller sprengstoff, har organisasjonen medlemmer under 18 år, bruker den personer under 18 år under fiendtligheter eller foreligger det andre særlig skjerpene omstendigheter, er straffen fengsel inntil 6 år.

På samme måte straffes den som danner, deltar i, rekrutterer medlemmer til eller støtter en forening eller sammenslutning som har til formål ved sabotasje, maktanvendelse eller andre ulovlige midler å forstyrre samfunnsordenen eller å oppnå innflytelse i offentlige anliggender dersom foreningen eller sammenslutningen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

§ 132 b skal lyde:

Den som handler i strid med pålegg om taushet fastsatt i medhold av straffeprosessloven §§ 200 a, 202 g, 208 a, 210 a, jf 208 a eller 210 c, straffes med bøter eller med fengsel inntil 2 år.

Ny § 147 a skal lyde:

En straffbar handling som nevnt i §§ 148, 151 a, 151 b første ledd jf. tredje ledd, 152 annet ledd, 152 a annet ledd, 152 b, 153 første til tredje ledd, 153 a, 154, 223 annet ledd, 224, 225 første eller annet ledd, 231 jf. 232, eller 233 anses som en terrorhandling og straffes med fengsel inntil 21 år når handlingen er begått med det forsett

- a) å forstyrre alvorlig en funksjon av grunnleggende betydning i samfunnet, som for eksempel lovgivende, utøvende eller dømmende myndighet, energiforsyning, sikker forsyning av mat eller vann, bank- og pengevesen eller helseberedskap og smittevern,
- b) å skape alvorlig frykt i en befolkning, eller
- c) urettmessig å tvinge offentlige myndigheter eller en mellomstatlig organisasjon til å gjøre, tåle eller unnlate noe av vesentlig betydning for landet eller organisasjonen, eller for et annet land eller en annen mellomstatlig organisasjon.

Straffen kan ikke settes under minstestrafen som er bestemt i straffebudene som er nevnt i første punktum.

Med fengsel inntil 12 år straffes den som med slikt forsett som nevnt i første ledd, truer med å begå en straffbar handling som nevnt i første ledd, under slike omstendigheter at trusselen er egnet til å fremkalle alvorlig frykt. Får

trusselen en følge som nevnt i første ledd bokstavene a, b eller c, kan fengsel inntil 21 år idømmes. Medvirkning straffes på samme måte.

Med fengsel inntil 12 år straffes den som planlegger eller forbereder en terrorhandling som nevnt i første ledd, ved å inngå forbund med noen om å begå en slik handling.

Ny § 147 b skal lyde:

Med fengsel inntil 10 år straffes den som fremskaffer eller samler inn penger eller andre formuesgoder, med det forsett at formuesgodene helt eller delvis skal finansiere terrorhandlinger eller andre overtredelser av § 147 a.

På samme måte straffes den som stiller penger eller andre formuesgoder, eller banktjenester eller andre finansielle tjenester til rådighet for

- a) en person eller et foretak som begår eller forsøker å begå lovbrudd som nevnt i § 147 a,
- b) et foretak som noen som nevnt i bokstav a eier eller har kontroll over, eller
- c) et foretak eller en person som handler på vegne av eller på instruks fra noen som nevnt i bokstavene a eller b.

Medvirkning straffes på samme måte.

II

I lov 3. mars 1961 nr. 1 om utlevering av lovbrutere til Danmark, Finland, Island og Sverige gjøres følgende endringer:

§ 12 første ledd første punktum skal lyde:

Til fremme av undersøkelsen og for å sikre utlevering kan de tvangsmidler som er nevnt i straffeprosessloven kap 14, 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a og 16 b anvendes i samme utstrekning som i saker angående lovovertrедelser av tilsvarende art som forfølges her i riket.

§ 16 første ledd første punktum skal lyde:

Overfor den som i en av de stater som er nevnt i § 1 er etterlyst for straffbar handling som etter denne lov kan begrunne utlevering, kan det anvendes tvangsmidler etter straffeprosessloven kap 14, 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a og 16 b i samme utstrekning som i saker angående lovovertrедelser av tilsvarende art som forfølges her i riket.

III

I utleveringsloven 13. juni 1975 nr. 39 gjøres følgende endringer:

§ 15 nr. 1 første punktum skal lyde:

Til fremme av undersøkelsen og for å sikre utlevering kan de tvangsmidler som er nevnt i straffeprosessloven kapitler 14, 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a og 16 b anvendes i samme utstrekning som i saker angående lovbrudd av tilsvarende art som forfølges her i riket.

§ 20 nr. 1 første punktum skal lyde:

Når en person i fremmed stat er siktet, tiltalt eller domfelt for en straffbar handling som kan begrunne utlevering etter denne lov, kan tvangsmidler etter straffeprosessloven kapitler 14, 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a og 16 b anvendes overfor ham i samme utstrekning som i saker angående lovbrudd av tilsvarende art som forfølges her i riket, såframt kompetent myndighet i den fremmede stat ber om det før utleveringsbegjæring er framsatt.

§ 24 nr. 1 skal lyde:

Til bruk for straffesak i fremmed stat kan det på begjæring bestemmes at tvangsmidler som nevnt i straffeprosessloven kapitler 15, 15 a, 15 b, 16, 16 a, 16 b og 17, skal kunne anvendes på samme måte som i saker om lovbrudd av tilsvarende art som forfølges her i riket.

IV

I straffeprosessloven 22. mai 1981 nr. 25 gjøres følgende endringer:

§ 100 a første ledd skal lyde:

Når forhørsretten behandler en sak etter §§ 200 a, 202 c, 202 e, 208 a, 210 a, 210 c, 216 a eller 216 b, skal retten straks oppnevne offentlig forsvarer for den mistenkte.

Nytt kapittel 15 b skal lyde:

Kapittel 15 b. Båndlegging av formuesgoder.

§ 202 d. Når noen med skjellig grunn mistenkes for overtredelse av eller forsøk på overtredelse av straffeloven §§ 147 a eller 147 b, kan sjefen eller den stedfortredende sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste, eller en statsadvokat, beslutte å båndlegge formuesgoder som tilhører

- a) den mistenkte
- b) et foretak som den mistenkte eier eller har kontroll over, eller
- c) et foretak eller en person som handler på vegne av eller på instruks fra noen som nevnt i bokstav a eller b.

Formuesgoder som er nødvendige til underhold av den beslutningen retter seg mot, hans husstand eller noen han forsørger, kan ikke båndlegges.

Beslutningen skal være skriftlig, identifisere den mistenkte og kort beskrive grunnlaget for beslutningen.

§ 202 e. Påtalemyndigheten skal snarest mulig og senest innen syv dager etter at den har truffet beslutning etter § 202 d, bringe saken inn for forhørsretten, som ved kjennelse avgjør om beslutningen skal opprettholdes.

Domstoloven § 149 første ledd gjelder tilsvarende. Opprettholder retten beslutningen, fastsetter den samtidig en bestemt tidsfrist for båndleggingen. § 185 første ledd gjelder tilsvarende. Før retten treffer kjennelsen, skal den mistenkte og andre som saken gjelder, varsles og gis anledning til å uttale seg.

Er det strengt nødvendig av hensyn til etterforskningen, kan retten beslutte at varsel som nevnt i første ledd skal unnlates og underretning om kjennelsen utsettes. I så fall skal retten i kjennelsen sette en frist for når underretning skal skje. Fristen skal ikke overstige fire uker, men kan forlenges av retten ved kjennelse med inntil fire uker om gangen. Når fristen løper ut, skal den mistenkte og andre som saken gjelder, underrettes om kjennelsen og om at de kan kreve at retten avgjør om båndleggingen skal opprettholdes.

§ 202 f. Dersom retten beslutter å båndlegge formuesgoder etter § 202 d, skal påtalemyndigheten snarest mulig vurdere om det er grunnlag for å ta beslag eller heftelse i formuesgodene, jf. kapittel 16 og 17. Dersom vilkårene for å båndlegge ikke lenger er oppfylt, skal båndleggingen uten ugrunnet opphold oppheves. Båndleggingen faller senest bort når saken er endelig avgjort.

§ 202 g. Påtalemyndigheten kan pålegge andre enn dem som er nevnt i § 122 første og annet ledd å yte nødvendig bistand for å båndlegge et formuesgode. Er det aktuelt å begjære utsatt underretning etter § 202 e annet ledd, kan påtalemyndigheten pålegge andre enn dem som er nevnt i § 122 første og annet ledd å bevare taushet om beslutningen om å båndlegge formuesgodet inntil utsatt underretning blir gitt. Når taushetsplikten har opphørt, skal påtalemyndigheten snarest mulig varsle den som har fått slikt pålegg.

V

I finansieringsvirksomhetsloven 10. juni 1988 nr. 40 gjøres følgende endring:

§ 2–17 tredje ledd første punktum skal lyde:

Dersom en finansinstitusjon har mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling, eller til forhold som rammes av straffeloven § 147 a eller § 147 b, plikter den å foreta nærmere undersøkelser for å få bekreftet eller avkreftet mistanken.

VI

I utlendingsloven 24. juni 1988 nr. 64 gjøres følgende endringer:

§ 29 første ledd bokstav d skal lyde:

- d) når hensynet til rikets sikkerhet gjør det nødvendig,

§ 29 første ledd ny bokstav e skal lyde:

- e) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse.

§ 29 annet ledd første punktum skal lyde:

Utvisning etter første ledd bokstav a, b, c og e besluttes ikke dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene.

§ 30 annet og tredje ledd skal lyde:

Utlending som fyller kravene til å få bosettingstillatelse, kan bare bortvises eller utvises

- a) når hensynet til rikets sikkerhet gjør det nødvendig, jf. § 29 første ledd bokstav d,
- b) når utlendingen har sonet eller er ilagt straff for forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i tre år eller mer eller som gjelder overtredelse av straffeloven §§ 162 og 317 jf. 162, og dette er skjedd for mindre enn fem år siden i utlandet eller for mindre enn ett år siden her i riket. Tilsvarende gjelder ved ilagt særreaksjon som følge av straffbare forhold som nevnt,
- c) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, jf. § 29 første ledd bokstav e.

Utvisning etter annet ledd bokstav b eller c besluttes ikke dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene.

§ 58 tredje ledd skal lyde:

Utlending som omfattes av EØS-avtalen, kan utvises når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse.

Nåværende tredje til sjuende ledd blir fjerde til nytt åttende ledd.

VII

I politiloven 4. august 1995 nr. 53 gjøres følgende endring:

§ 17 b første ledd nr. 5 første punktum skal lyde:

5. sabotasje og politisk motivert vold eller tvang, eller overtredelser av straffeloven §§ 147 a og 147 b.

VIII

I lov 15. juni 2001 nr. 65 om gjennomføring av Roma-vedtektene gjøres følgende endring:

§ 16 oppheves.

IX

Ikrafttredelse

Loven her trer i kraft straks. Fra samme tidspunkt oppheves provisorisk anordning 5. oktober 2001 om forbud mot finansiering av terrorisme m.m.

Fra det tidspunkt lov ... om endringer i rettegangslovgivningen m.m. (bortfall av funksjonsbetegnelser på domstolene m.m.) trer i kraft, skal henvisningen til forhørsretten i straffeprosessloven § 202e, første ledd endres til tingretten.

28. juni. Lov nr. 55 2002

Lov om endringer i straffeprosessloven mv. (hurtigere straffesaksbehandling, varetektsfengsling i isolasjon mv.).

Ot.prp. nr. 66, Innst.O. nr. 68 og Besl.O. nr. 78 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 12. og 17. juni 2002. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

Endringer i følgende andre lover:

1. Lov av 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven).
2. Lov av 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven).

I

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres disse endringer:

§ 60 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Har frihetsberøvelsen skjedd i fullstendig isolasjon, skal det gis et ytterligere fradrag som svarer til én dag for hvert påbegynte tidsrom av 2 døgn som den dømte har vært underlagt fullstendig isolasjon.

§ 391 a annet ledd skal lyde:

Straffen for naskeri er bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler.

II

I straffeprosessloven 22. mai 1981 nr. 25 gjøres disse endringer:

§ 59 a nytt fjerde ledd skal lyde:

Den som vedtaket retter seg mot, skal underrettes om klager som innen klagefristens utløp er kommet fra noen som nevnt i annet ledd nr. 2 eller nr. 3. Gjelder klagen en beslutning om å unnlate påtale eller om å frafalle en påbegynt forfølgning mot en siktet, må melding om omgjøring være sendt siktede innen tre måneder etter at påtalemyndigheten mottok klagen.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 74 sjetten ledd skal lyde:

Ellers kan en forfølgning bare tas opp på ny ved omgjøring av overordnet myndighet etter § 75 annet ledd, ved avgjørelse i klagesak etter § 59 a eller når vilkårene for gjenopptakelse er oppfylt.

§ 75 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Fristen gjelder selv om beslutningen ikke er truffet av kompetent påtalemyndighet.

§ 76 tredje ledd skal lyde:

Saker ved lagmannsrett og tingrett som gjelder forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år, eller sak hvor påtalemyndigheten vil påstå idømmelse av særreaksjon, skal under hoved- og ankeforhandling føres av en statsadvokat. Forhøyelse av maksimumsstraffen på grunn av gjentakelse, sammenstøt av forbrytelser eller anvendelse av straffeloven § 232 kommer ikke i betraktning. Når særlige grunner foreligger, kan en advokat, en polititjenestemann som tilhører påtalemyndigheten, eller en fullmektig ved riksadvokatembetet føre en slik sak.

Beslutningen om å overdra saken til en fullmektig ved riksadvokatembetet treffes av riksadvokaten. For øvrig treffes avgjørelser etter tredje punktum av den påtalemyndighet som har påtalekompetansen. Utenfor hoved- eller ankeforhandling kan statsadvokaten overlate til en advokat eller polititjenestemann som tilhører påtalemyndigheten, å føre saken. Det samme gjelder når siktede i retten har gitt en uforbeholden tilståelse som styrkes av de øvrige opplysninger i saken, og saken ikke kan medføre fengsel i mer enn 10 år. Annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 98 nytt første ledd skal lyde:

Er siktede pågrepet, skal han så vidt mulig ha forsvarer straks det er klart at han ikke vil bli løslatt innen 24 timer etter pågripelsen.

Nåværende første til tredje ledd blir annet til nytt fjerde ledd. Det nye fjerde ledd skal lyde:

Oppnevningen faller bort når pågripelsen eller varetektsfengslingen opphører, med mindre retten treffer annen bestemmelse etter § 100.

§ 102 første ledd skal lyde:

Forsvarer for den enkelte sak eller det enkelte rettsmøte oppnevnes av retten. Forsvarer etter § 98 første ledd kan også oppnevnes av påtalemyndigheten. Har siktede fremsatt ønske om en bestemt forsvarer, skal denne oppnevnes. En annen forsvarer kan likevel oppnevnes dersom oppnevningen av den ønskede forsvareren vil føre til forsinkelse av betydning for saken, herunder til overskridelse av fristen for å avholde hovedforhandling i § 275 annet ledd annet punktum. Det samme gjelder dersom forholdene ellers gjør det utilrådelig å oppnevne forsvareren.

§ 103 annet ledd første punktum skal lyde:

Er det ikke anledning til å oppnevne en av de faste forsvarere, kan det oppnevnes en annen som kunne ha vært valgt til forsvarer.

§ 107 b første ledd skal lyde:

Advokat for fornærmede oppnevnes av retten. Ønsker fornærmede en bestemt advokat, skal denne oppnevnes. Retten kan likevel oppnevne en annen advokat dersom oppnevningen av den ønskede advokaten vil føre til forsinkelse av betydning for saken, herunder til overskridelse av fristen for å avholde hovedforhandling i § 275 annet ledd annet punktum. Det samme gjelder dersom forholdene ellers gjør det utilrådelig å oppnevne advokaten. Fornærmede skal gjøres kjent med reglene om godtgjørelse til advokaten.

§ 115 nytt tredje ledd skal lyde:

Er det grunn til å frykte at et vitne vil utebli uten gyldig forfall fra en hovedforhandling som han er lovlig innkalt til, og uteblivelse vil føre til en ikke uvesentlig forsinkelse av saken, kan retten straks treffe beslutning etter første ledd. § 88 annet ledd annet, tredje og fjerde punktum gjelder tilsvarende.

§ 183 første ledd skal lyde:

Vil påtalemyndigheten beholde den pågrepne, må den snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågripelsen fremstille ham for forhørsretten på det sted der fremstilling mest hensiktsmessig kan skje, med begjæring om fengsling. Domstoloven § 149 første ledd gjelder ikke ved beregning av fristen. Er fremstilling for forhørsretten ikke skjedd dagen etter pågripelsen, skal grunnen til det opplyses i rettsboken. Kongen kan gi nærmere regler om bruken av politiarrest. § 187 a gjelder tilsvarende.

§ 185 annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Påtalemyndigheten skal også kortfattet gjøre rede for den etterforskning som er foretatt siden forrige rettsmøte, og for hvilken etterforskning som gjenstår.

§ 186 annet ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

Retten kan også bestemme at den fengslede ikke skal ha adgang til aviser eller kringkasting eller at han skal utelukkes fra samvær med bestemte andre innsatte (delvis isolasjon). Retten kan overlate til påtalemyndigheten å bestemme hvilke innsatte den fengslede skal utelukkes fra samvær med.

Annet ledd nåværende fjerde og femte punktum blir tredje ledd. Nytt fjerde ledd skal lyde:

§ 187 a gjelder tilsvarende.

Nåværende tredje ledd blir nytt femte ledd, som skal lyde:

Ellers gjelder reglene i straffegjennomføringsloven kapittel 4.

Ny § 186 a skal lyde:

Retten kan ved kjennelse beslutte at den fengslede skal utelukkes fra fellesskap med de andre innsatte (fullstendig isolasjon) når varetektsfengsling er besluttet etter § 184 annet ledd, jf § 171 første ledd nr. 2, og det er nærliggende fare for at den fengslede vil forspille bevis i saken dersom han ikke holdes isolert. Er den siktede under 18 år, kan isolasjon besluttes bare hvis det er særlig påkrevet.

Retten skal fastsette en bestemt tidsfrist for isolasjonen. Fristen skal være så kort som mulig, og må ikke overstige 2 uker. Den kan forlenges ved kjennelse med inntil 2 uker om gangen. Dersom etterforskningens art eller

andre særlige omstendigheter tilsier at fornyet prøving etter 2 uker vil være uten betydning, og den siktede er fylt 18 år, kan fristen forlenges med inntil 4 uker om gangen.

Den fengslede kan ikke holdes isolert i et sammenhengende tidsrom på mer enn

- a) 6 uker når siktelsen gjelder en straffbar handling som kan medføre straff av fengsel inntil 6 år. Forhøyelse av maksimumsstraffen på grunn av gjentakelse eller sammenstøt av forbrytelser kommer ikke i betraktning. Dersom siktelsen gjelder flere straffbare handlinger som samlet kan føre til en straff av mer enn 6 års fengsel, og tungtveiende hensyn gjør det nødvendig, kan den fengslede likevel holdes fortsatt isolert utover 6 uker.
- b) 12 uker når siktelsen gjelder en straffbar handling som kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 år. Bokstav a annet punktum gjelder tilsvarende. Dersom tungtveiende hensyn gjør det nødvendig, kan den fengslede holdes fortsatt isolert utover 12 uker.

Fengslede under 18 år kan under ingen omstendigheter holdes isolert i et sammenhengende tidsrom på mer enn 8 uker.

§ 186 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 230 nytt annet ledd skal lyde:

Selv om et vitne ikke har forklaringsplikt etter første ledd, plikter vitnet etter innkalling å møte på politistasjon eller lensmannskontor i det politidistrikt hvor han bor eller oppholder seg for å avklare om han er villig til å forklare seg for politiet. Det samme gjelder for mistenkte. §§ 110, 112, 113 og 114 gjelder tilsvarende så langt de passer. Påtalemyndigheten kan beslutte at en mistenkt eller et vitne skal avhentes for straks å fremstilles dersom den mistenkte eller vitnet har fått innkallingen lovlig forkynt for seg eller på annen måte har fått kjennskap til innkallingen, og har uteblitt uten gyldig forfall.

Nåværende annet til fjerde ledd blir tredje til nytt femte ledd.

§ 248 første ledd bokstav b skal lyde:

- b) en overtredelse av vegtrafikkloven § 22 første ledd jf. § 31, og siktede innen retten erklærer seg skyldig etter siktelsen, eller

§ 272 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) om å avskjære bevisførsel under hovedforhandlingen, eller om å nekte å utsette hovedforhandlingen av hensyn til bevisførselen,

§ 272 nytt fjerde ledd skal lyde:

Før retten avgjør hvorvidt det skal holdes rettsmøte etter første ledd bokstav c, kan den be partene gjøre skriftlig rede for hvorfor det påberopte bevis ønskes ført.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 275 skal lyde:

Retten fastsetter så snart som mulig tid og sted for hovedforhandlingen og underretter påtalemyndigheten og forsvareren, samt fornærmedes advokat i saker som nevnt i § 107 a. Om ikke særlige forhold er til hinder, skal hovedforhandling berammes senest to uker etter at saken kom inn til tingretten, jf § 262 første punktum, eller anke til lagmannsretten er henvist til ankeforhandling, jf § 325.

Hovedforhandling skal avholdes så snart som mulig. Om ikke særlige forhold er til hinder, skal hovedforhandlingen være påbegynt innen seks uker etter at saken kom inn til tingretten, og innen åtte uker etter at anke til lagmannsretten er henvist til ankeforhandling, dersom den siktede

- a) var under 18 år da forbrytelsen ble begått, eller
- b) er varetektsfengslet når saken berammes.

Blir en frist som nevnt i første eller annet ledd ikke holdt, skal grunnen opplyses i rettsboken.

Påtalemyndigheten sørger for at innkalling til hovedforhandling blir forkynt for tiltalte, vitner og sakkyndige, og for at tiltalte og vitner som ikke er på frifot, blir brakt til rettsstedet.

Vil tiltalte eller hans forsvarer innstevne vitner til hovedforhandlingen, gjelder reglene i § 270 tredje ledd tilsvarende. Erstatning for utgifter kan også gis når vitner møter frivillig, og når det møter sakkyndige som ikke er oppnevnt.

§ 276 annet ledd skal lyde:

I saker som er særlig omfattende eller hvor andre særlige grunner foreligger, kan domstolens leder bestemme at retten skal settes med to fagdommere og tre meddommere. Beslutningen kan ikke angripes ved kjøremål eller brukes som ankegrunn. Dersom noen av rettens medlemmer får forfall etter at hovedforhandlingen er begynt, gjelder domstoloven § 15 første ledd tilsvarende.

§ 276 fjerde ledd skal lyde:

Retten kan ikke settes med dommerfullmektig i sak om forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år. Forhøyelse av maksimumsstraffen på grunn av gjentakelse, sammenstøt av forbrytelser eller anvendelsen av straffeloven § 232 kommer ikke i betraktning.

§ 292 annet ledd første punktum skal lyde:

Ellers kan bevis som er for hånden, bare nektes ført når beviset

- a) gjelder forhold som er uten betydning for dommens innhold,
- b) gjelder forhold som allerede er tilstrekkelig bevist, eller
- c) åpenbart ikke har noen beviskraft.

Annet punktum oppheves. Nåværende tredje og fjerde punktum blir annet og tredje punktum.

§ 293 skal lyde:

Retten kan nekte å utsette forhandlingene av hensyn til bevisførsel når den finner at bevisførselen vil føre til en forsinkelse eller ulempe som ikke står i rimelig forhold til bevisets og sakens betydning.

Føres et bevis som motparten ikke har fått tilstrekkelig varsel om, har han krav på utsettelse, hvis ikke beviset er uten betydning for dommens innhold.

§ 310 tredje ledd skal lyde:

Har den ankeberettigede tjenestemann i påtalemyndigheten ikke vært til stede ved domsavsigelsen, løper fristen for påtalemyndigheten fra den dag da dommen er kommet inn til dennes kontor. Fristen løper likevel senest ut fire uker etter at dommen kom inn til den påtalemyndighet som er ankeberettiget, eller som utførte aktoratet.

§ 327 første ledd annet punktum skal lyde:

For saker i Høyesterett gjelder ikke bestemmelsene i § 275 første ledd annet punktum og annet ledd annet punktum.

§ 336 nytt fjerde ledd skal lyde:

En ankesak kan heves dersom det har gått mer enn to år siden siktede erklærte anke og ankeforhandling ikke er holdt fordi det har vært umulig å innkalle siktede eller fordi siktede har hatt gyldig forfall. Avgjørelsen tas ved kjennelse. Kjæremålsfristen løper fra det tidspunktet kjennelsen er avsagt. Dersom siktede har forsvarer, har også forsvareren rett til å påkjære kjennelsen.

§ 380 nytt annet ledd skal lyde:

Kjæremål over avgjørelser om hvorvidt en siktet skal varetektsfengsles, skal behandles snarest mulig.

§ 474 første ledd tredje punktum skal lyde:

Generaladvokaten, førstestriksadvokaten og krigsadvokaten har samme kompetanse som politimesteren til å ta ut tiltale.

III

I straffegjennomføringsloven 18. mai 2001 nr. 21 gjøres disse endringer:

§ 46 annet ledd skal lyde:

Kriminalomsorgen skal prioritere tiltak for å avhjelpe negative virkninger av isolasjon etter straffeprosessloven § 186 annet ledd og § 186 a.

§ 48 oppheves.

§ 52 skal lyde:

For øvrig gjelder bestemmelsene i denne loven så langt det er forenelig med beslutninger om restriksjoner eller isolasjon etter straffeprosessloven §§ 186 og 186 a. §§ 12, 15, 16, 20, 33, 35, 36 og 41 til 45 i loven her gjelder ikke.

IV

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til forskjellig tid.

Endringen i straffeloven § 60 gjelder for saker som blir pådømt i tingretten eller i forhørsretten etter ikrafttredelsen.

Endringen i straffeprosessloven § 59 a gjelder for klager over påtalevedtak som blir fattet etter ikrafttredelsen.

Endringene i straffeprosessloven §§ 186 og 186 a har ikke betydning for beslutninger om delvis eller fullstendig isolasjon som er fattet før ikrafttredelsen.

Endringene i straffeprosessloven § 275 gjelder for saker som kommer inn til retten etter ikrafttredelsen.

Endringen i straffeprosessloven § 310 gjelder for dommer som avsies etter ikrafttredelsen.

28. juni. Lov nr. 56 2002

Lov om endring i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen.

Dok.nr. 8:140, Innst.O. nr. 78 og Besl.O. nr. 89 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 14. og 17. juni 2002. Fremmet av Justisdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endring:

§ 13 første ledd skal lyde:

Ombudsmannens lønn fastsettes av Stortinget eller den det gir fullmakt. Det samme gjelder godtgjørelse til stedfortreder som oppnevnes etter § 1 fjerde ledd første punktum. Godtgjørelse til stedfortreder antatt etter fjerde ledd annet punktum kan fastsettes av Stortingets presidentskap. Ombudsmannens pensjon fastsettes ved lov.

II

Denne lov trer i kraft straks.

28. juni. Lov nr. 57 2002**Lov om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven).**

Ot.prp. nr. 45, Innst.O. nr. 81 og Besl.O. nr. 88 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 14. og 17. juni 2002. Fremmet av Kommunal- og regionaldepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

Delvis opphevelse av følgende lov:

Lov av 1. mars 1985 nr. 3 om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (valgloven).

Endringer i følgende lov:

Lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

*Kapittel 1 Lovens formål og virkeområde***§ 1–1. Lovens formål**

Formålet med loven er å legge forholdene til rette slik at borgerne ved frie, direkte og hemmelige valg skal kunne velge sine representanter til fylkesting og kommunestyre.

§ 1–2. Lovens virkeområde

- (1) Denne loven gjelder ved
  - a) *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*
  - b) valg av representanter til fylkesting og
  - c) valg av representanter til kommunestyre.
- (2) Det fremgår av det enkelte kapittel eller den enkelte bestemmelse hvilket virkeområde reglene har.

*Kapittel 2 Stemmerett og manntall***§ 2–1. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*****§ 2–2. Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg**

(1) Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg har norske statsborgere som oppfyller følgende vilkår:

- a) vedkommende vil ha fylt 18 år innen utgangen av valgåret,
- b) vedkommende har ikke mistet stemmeretten etter Grunnloven § 53 og
- c) vedkommende er, eller har noen gang vært, folkeregisterført som bosatt i Norge.

Ansatte i diplomatiet eller konsulatvesenet og deres husstand har stemmerett uavhengig av vilkåret i bokstav c.

(2) I tillegg har personer som ikke er norske statsborgere, men som for øvrig fyller vilkårene i første ledd, stemmerett dersom de

- a) har stått innført i folkeregisteret som bosatt i Norge de tre siste årene før valgdagen, eller
  - b) er statsborger i et annet nordisk land og er blitt folkeregisterført som bosatt i Norge senest 31. mai i valgåret.
- (3) For å utøve stemmeretten må velgeren være innført i manntallet i en kommune på valgdagen.

§ 2–3. Valgstyrets ansvar for å føre manntall

- (1) Valgstyret er ansvarlig for at det blir ført et manntall over alle personer med stemmerett i kommunen.
- (2) Valgstyret fører et felles manntall for fylkestingsvalg og kommunestyrevalg.

§ 2–4. I hvilke kommuner velgerne skal manntallsføres

(1) Stemmeberettigede som er registrert med bostedsadresse i Norge, skal føres inn i manntallet i den kommunen der de var folkeregisterført som bosatt den 31. mai i valgåret.

(2) Stemmeberettigede på Svalbard og Jan Mayen skal manntallsføres i den kommunen der de sist var folkeregisterført som bosatt.

(3) Stemmeberettigede som er bosatt utenfor Norge, skal føres inn i manntallet i den kommunen der de sist var folkeregisterført som bosatt. Utenlandsboende som ikke har vært folkeregisterført som bosatt i Norge noen gang i løpet av de 10 siste år før valgdagen, må likevel søke valgstyret om å bli innført i manntallet. Søknaden må inneholde forsikring om at vedkommende fortsatt er norsk statsborger.

(4) Utenlandsboende som er ansatt i diplomatiet eller konsulatvesenet og deres husstand, skal manntallsføres i

den kommunen der de sist var registrert som bosatt. Manntallsføringen skjer uavhengig av utenlandsoppholdets lengde. Dersom de ikke noen gang har vært folkeregisterført som bosatt i Norge, skal de manntallsføres i Oslo kommune.

§ 2-5. Folkeregistermyndighetens ansvar

Folkeregistermyndigheten skal på hensiktsmessig måte stille til disposisjon for valgmyndighetene opplysninger om hvem som skal innføres i manntallet i kommunen.

§ 2-6. Utlegging av manntallet til offentlig ettersyn

(1) Valgstyret skal legge manntallet ut til offentlig ettersyn så snart det lar seg gjøre. Manntallet skal ligge ute til og med valgdagen.

(2) Valgstyret kunngjør tid og sted for utleggingen og opplyser også om adgangen til og fremgangsmåten for å kreve feil rettet.

§ 2-7. Krav om retting. Oppdatering

(1) Den som mener at vedkommende selv eller noen annen uriktig er blitt innført eller utelatt fra manntallet i kommunen, kan kreve at valgstyret retter opp feilen.

(2) Kravet skal være skiftlig og begrunnet.

(3) Valgstyret kan oppdatere manntallet så lenge det er praktisk mulig.

§ 2-8. Underretning om endringer i manntallet

Valgstyret skal snarest sende melding til den som berøres av oppdateringer i manntallet som er foretatt på grunnlag av søknad om innføring, krav om retting eller at valgstyret er blitt oppmerksom på feil.

§ 2-9. Forskrift

Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om

- a) manntallsføringen og valgstyrets behandling og oppdatering av manntallet og
- b) tilgang til og bruk av manntallseksemplarer.

Kapittel 3 Valgbarhet. Plikt til å ta imot valg

§ 3-1. (forbeholdes regler om stortingsvalg)

§ 3-2. (forbeholdes regler om stortingsvalg)

§ 3-3. Valgbarhet ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg

(1) Valgbar til fylkestinget og pliktig til å ta imot valg er alle som har stemmerett ved valget og som står innført i folkeregisteret som bosatt i en av kommunene i fylket på valgdagen, og som ikke er utelukket eller fritatt.

(2) Valgbar til kommunestyret og pliktig til å ta imot valg er alle som har stemmerett ved valget og som står innført i folkeregisteret som bosatt i kommunen på valgdagen, og som ikke er utelukket eller fritatt.

(3) Utelukket fra valg til fylkestinget eller kommunestyret er:

- a) fylkesmannen og assisterende fylkesmann og
- b) den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er
  - administrasjonssjef eller dennes stedfortreder,
  - leder av forvaltningsgren; dette gjelder likevel ikke
    - leder av enkeltstående virksomheter,
    - sekretær for kommunestyret eller fylkestinget,
    - ansvarlig for regnskapsfunksjonen, eller
    - ansvarlig for revisjonen.

(4) I fylkeskommuner eller kommuner som har parlamentarisk styreform, er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbar.

(5) Om en person skal utelukkes fra valg avhenger av om vedkommende innehar stillingen når fylkestinget eller kommunestyret trer i funksjon.

§ 3-4. Rett til å kreve fritak fra fylkestingsvalg og kommunestyrevalg

(1) Rett til å kreve seg fritatt fra valg til fylkesting eller kommunestyre har

- a) den som har gjort tjeneste som medlem av henholdsvis fylkestinget eller kommunestyret de siste fire år,
- b) den som har rett til fritak etter andre lover,
- c) den som er ført opp som kandidat på et listeforslag som er satt frem av noen andre enn et registrert politisk parti vedkommende er medlem av, og
- d) den som ikke uten uforholdsmessig vanskelighet vil kunne skjønne sine plikter i vervet.

(2) Kandidater som er satt opp på listeforslag må søke om fritak innen den frist fylkesvalgstyret eller valgstyret setter, ellers tapes retten til å strykes fra listeforslaget. Den som har fritaksgrunn, men som unnlater å påberope seg retten til fritak fra å stå på liste, kan ikke påberope seg dette forhold som fritaksgrunn etter å ha blitt valgt.

(3) En valgt representant eller vararepresentant som ikke plikter å motta valget, må sende skriftlig melding om valget mottas eller ikke, innen tre dager etter å ha mottatt melding om valget. Ellers anses valget mottatt.

Kapittel 4 Valgorganene

§ 4-1. Valgstyret

I hver kommune skal det være et valgstyre som velges av kommunestyret selv.

§ 4-2. Stemmestyrer

Foregår stemmegivningen på flere steder i kommunen, skal et stemmestyre med minst tre medlemmer administrere stemmegivningen på hvert sted. Kommunestyret kan delegere oppnevningen av stemmestyrer til valgstyret.

§ 4-3. Fylkesvalgstyret

I hvert fylke skal det ved stortingsvalg og fylkestingsvalg være et fylkesvalgstyre som velges av fylkestinget selv.

§ 4-4. (forbeholdes regler om stortingsvalg)

Kapittel 5 Registrering av politiske partier

§ 5-1. Registreringsmyndigheten. Virkninger av registreringen

(1) Et politisk parti som oppfyller vilkårene i § 5-2, kan søke om registrering av partinavnet i Partiregisteret som føres av Registerenheten i Brønnøysund.

(2) Før partiet kan bli registrert i Partiregisteret, må det registreres i Enhetsregisteret og tildeles et eget organisasjonsnummer, jf enhetsregisterloven § 5. Når partiet er registrert i Enhetsregisteret legges de opplysninger som der er registrert, til grunn for Partiregisteret.

(3) Registrering i Partiregisteret innebærer at partiet får enerett til å stille valglister under det registrerte navnet.

§ 5-2. Vilkår for registrering av partinavn i Partiregisteret

(1) For at et partinavn skal kunne bli registrert i Partiregisteret, må det ikke kunne forveksles med navnet på

- a) annet parti registrert i Partiregisteret eller
- b) samepolitisk enhet registrert hos Sametinget.

Når særlige grunner foreligger, kan registreringsmyndigheten også ellers nekte å registrere partinavn.

(2) Sammen med søknaden skal partiet legge ved følgende dokumentasjon:

- a) stiftelsesprotokoll for partiet,
- b) opplysning om hvem som er valgt til medlemmer i partiets hovedstyre og som har fullmakt til å representere partiet sentralt i saker etter denne loven,
- c) vedtekt som fastsetter hvilket organ i partiet som velger hovedstyre og
- d) erklæring fra minst 5 000 personer med stemmerett ved stortingsvalg, om at de ønsker partinavnet registrert. Den som avgir erklæring, må ha nådd stemmerettsalderen innen utløpet av det kalenderår søknaden fremsettes. Settes søknaden frem mindre enn ett år før et valg, er det tilstrekkelig at stemmerettsalderen er nådd innen utløpet av valgåret. Av erklæringen skal fremgå navnet, fødselsdatoen og adressen til den som har avgitt den. Erklæringen skal være egenhendig underskrevet og datert av den som har avgitt den. Ingen erklæring skal være mer enn ett år eldre enn søknaden.

(3) Søknaden må ha blitt journalført hos registreringsmyndigheten innen 2. januar i valgåret, for at registreringen skal kunne få virkning ved valget.

§ 5-3. Endring av registrert partinavn. Sammenslåing av partier under nytt navn

(1) Et registrert politisk parti kan søke om å få endre det registrerte partinavnet. Bestemmelsene i § 5-2 gjelder tilsvarende. Til erstatning for stiftelsesprotokoll skal det legges ved protokoll fra det møtet hvor det ble vedtatt å endre navnet på partiet. Hvis partiet fikk minst 500 stemmer i ett fylke eller minst 5 000 stemmer i hele landet ved siste stortingsvalg, gjelder ikke vilkårene i § 5-2 annet ledd bokstav d.

(2) Hvis to eller flere registrerte partier slår seg sammen og søker registrering under et nytt navn, anses det for søknad om navneendring. Til erstatning for stiftelsesprotokoll skal det legges ved protokoll fra det møtet hvor det ble vedtatt å slå partiene sammen og søke registrering under et nytt navn. Hvis ett av partiene fikk minst 500 stemmer i ett fylke eller minst 5 000 stemmer i hele landet ved siste stortingsvalg, gjelder ikke vilkårene i § 5-2 annet ledd bokstav d.

§ 5-4. Avregistrering. Når et partinavn blir fritt

(1) Virkningen av registreringen opphører og partinavnet blir fritt når partiet ikke har stilt liste i noe valgdistrikt ved to påfølgende stortingsvalg. Partinavnet skal da strykes fra Partiregisteret.

(2) Det samme gjelder fire år etter at partiet er oppløst eller har skiftet navn.

§ 5-5. Opplysning om hvem som sitter i partiets hovedstyre

(1) Registrerte partier skal ved endring av tidligere registrerte opplysninger, sende melding til Registerenheten i Brønnøysund om hvem som er medlemmer av partiets hovedstyre.

(2) Partiene skal innen 2. januar i valgåret sende inn oppdaterte opplysninger eller bekreftelse på de opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret, om hvem som er medlemmer i partiets hovedstyre med virkning for valget. Registreringsmyndigheten skal i god tid innen fristen informere partiene om de opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret.

§ 5–6. Kunngjøring av vedtak

Registreringsmyndigheten skal kunngjøre vedtak om registrering av nye partinavn eller sletting av navn fra Partiregisteret.

§ 5–7. Klage

(1) Registreringsmyndighetens vedtak etter denne lov kan påklages til en nemnd oppnevnt av departementet. Fristen for klage er tre uker. Nemndas vedtak kan bringes inn for domstolene. Søksmål må i tilfelle reises innen to uker fra det tidspunktet melding om nemndas vedtak med opplysning om søksmålsfristen kom frem til vedkommende part. En rettsavgjørelse har bare virkning for et forestående valg dersom den er rettskraftig senest 31. mars i valgåret.

(2) Nemndas vedtak i klagesaker skal kunngjøres.

§ 5–8. Forskrift

Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om registreringsordningen og om registreringsmyndighetens og klagenemndas virksomhet.

Kapittel 6 Krav til og behandling av listeforslag**§ 6–1. Krav til listeforslaget**

(1) Fristen for innlevering av listeforslag er 31. mars i valgåret. Listeforslaget anses for innlevert når det er kommet inn til kommunen ved kommunestyrevalg og til fylkeskommunen ved fylkestingsvalg. Samme parti eller gruppe kan bare stille én liste i hvert valgdistrikt.

(2) Listeforslaget må oppfylle følgende vilkår:

- a) Det må angi hvilket valg det gjelder.
- b) Det må ha en overskrift som angir det parti eller den gruppe som har fremsatt forslaget. Hvis listeforslaget er satt frem av et registrert politisk parti, skal overskriften være enslydende med partiets registrerte navn. Overskriften må ellers ikke kunne forveksles med navnet på et registrert politisk parti, registrert samepolitisk enhet eller med overskriften på andre listeforslag i valgdistriktet.
- c) Det må angi hvilke kandidater som stiller til valg på listen. Kandidatene må ikke være felles med kandidater på andre listeforslag som gjelder samme valg i samme valgdistrikt. Antallet kandidater skal oppfylle kravene i § 6–2. Kandidatene skal være oppført med fornavn, etternavn og fødselsår. Opplysning om kandidatenes stilling eller bosted kan påføres. Dette skal gjøres hvis det er nødvendig for å unngå forveksling av kandidatene på listen.
- d) Listeforslaget må være underskrevet av et visst antall personer, jf § 6–3.
- e) Det må inneholde navn på en tillitsvalgt og en vararepresentant blant dem som har skrevet under på listeforslaget. Disse skal ha myndighet til å forhandle med fylkesvalgstyret eller valgstyret om endringer på listeforslaget. Det bør også angis navn på et visst antall personer blant dem som har underskrevet på listeforslaget, som skal fungere som tillitsutvalg med myndighet til å trekke listeforslaget tilbake.

(3) Listeforslaget må ha vedlegg som nevnt i § 6–4.

(4) Listeforslaget skal ikke inneholde annen type informasjon til velgerne enn det som fremgår av denne paragrafen.

§ 6–2. Antall kandidatnavn på listeforslaget

(1) *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

(2) Ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg skal listeforslaget være utfyllt i rekkefølge med minimum sju kandidater. Forslaget kan maksimalt inneholde et antall kandidatnavn som tilsvarer det antall representanter som skal velges til fylkestinget eller kommunestyret, med et tillegg av inntil seks andre navn.

(3) Ved kommunestyrevalg kan et visst antall av de øverste kandidatene på listeforslaget gis et stemmetillegg. Kandidatene får i så fall et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 prosent av det totale antall stemmer listen mottar ved valget. Avhengig av det antall kommunestyremedlemmer som skal velges, kan forslagstillerne gi stemmetillegg til følgende antall kandidater:

11–23 medlemmer: inntil 4

25–53 medlemmer: inntil 6

55 medlemmer eller flere: inntil 10

Disse kandidatnavnene skal stå først på listeforslaget og med uthevet skrift.

§ 6–3. Antall underskrifter på listeforslaget

(1) For partier registrert i Partiregisteret som ved forrige stortingsvalg fikk en oppslutning på minst 500 stemmer i ett fylke eller minst 5 000 stemmer i hele landet, er det tilstrekkelig at listeforslaget er underskrevet av minst to av styremedlemmene i partiets lokalavdeling i det fylket eller den kommunen listen gjelder. Det samme gjelder for partier som er blitt registrert i Partiregisteret etter forrige stortingsvalg. Underskriverne må ha stemmerett i valgdistriktet. Hvis et registrert politisk parti stiller listeforslag sammen med en uregistrert gruppe, gjelder likevel bestemmelsene i annet ledd.

(2) For øvrige forslagstillere gjelder følgende regler:

- a) Ved fylkestingsvalg skal listeforslaget være underskrevet av minst 500 personer med stemmerett i fylket ved det aktuelle valget.
- b) Ved kommunestyrevalg skal listeforslaget være underskrevet av et antall personer med stemmerett i kommunen som tilsvarer 2 prosent av antall stemmeberettigede innbyggere ved siste kommunestyrevalg. Listeforslaget skal likevel som et minimum være underskrevet av like mange stemmeberettigede personer i kommunen som det skal velges medlemmer til kommunestyret. Underskrift fra 300 personer er i alle tilfeller tilstrekkelig.

§ 6-4. Vedlegg til listeforslaget

Listeforslaget skal ha følgende vedlegg:

- a) En oversikt over kandidatenes fødselsdato.
- b) En oversikt over fødselsdato og bostedsadresse til dem som har underskrevet på listeforslaget.
- c) Dersom en kandidat til fylkestingsvalg eller kommunestyrevalg ikke er innført i folkeregisteret som bosatt i fylket eller i kommunen når listeforslaget innleveres, må det ligge ved en erklæring fra kandidaten om at vedkommende vil være valgbar på valgdagen.
- d) Dersom en kandidat til fylkestingsvalg eller kommunestyrevalg ikke er valgbar på grunn av sin stilling, må det legges ved en erklæring fra kandidaten om at vedkommende vil ha fratrudd stillingen når fylkestinget eller kommunestyret trer i funksjon.

§ 6-5. Tilbakekalling av listeforslaget

Innlevert listeforslag kan kalles tilbake av tillitsutvalget. Erklæring om tilbakekalling må være innlevert senest 20. april i valgåret.

§ 6-6. Valgmyndighetenes behandling av listeforslagene

- (1) Listeforslagene skal legges ut til ettersyn etter hvert som de kommer inn.
- (2) Vedkommende valgmyndighet avgjør innen 1. juni i valgåret om forslag til valglister og tilbakekallinger av listeforslag kan godkjennes.
- (3) Dersom et listeforslag ved innleveringen ikke oppfyller lovens krav, skal valgmyndighetene gjennom forhandlinger med listeforslagets tillitsvalgte forsøke å bringe forslaget i samsvar med loven. Det samme gjelder erklæring om tilbakekalling av listeforslag.
- (4) Valgmyndighetene skal underrette samtlige kandidater på listeforslagene om at de er satt opp på listeforslag og opplyse om adgangen til å søke om fritak. En underskriver eller en kandidat som står på flere listeforslag for samme valg, skal gis pålegg om å melde fra innen en bestemt frist hvilket forslag vedkommende vil stå på. Ellers settes vedkommende opp på det listeforslaget som ble innlevert først.

§ 6-7. Offentliggjøring av godkjente valglister

Når listeforslagene er godkjent, skal valgmyndighetene legge de offisielle valglistene ut til gjennomsyn. Valgmyndighetene kunngjør overskriftene på de godkjente valglistene og opplyser om hvor de er lagt ut.

§ 6-8. Klage

Klage med krav om endring av valgstyrets eller fylkesvalgstyrets vedtak om å godkjenne eller forkaste et listeforslag, må fremsettes innen sju dager etter offentliggjøringen av overskriftene på de godkjente valglistene. Dersom klagen er begrunnet i at enerett til partinavn er krenket, har også et registrert politisk parti klagerett. For øvrig gjelder bestemmelsene om klage i kapittel 13.

§ 6-9. Forskrift

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av listeforslagene.

Kapittel 7 Stemmesedler. Velgernes adgang til å endre på stemmesedler

§ 7-1. Trykking av stemmesedler

- (1) Ved fylkestingsvalg sørger fylkesvalgstyret for at det blir trykt stemmesedler for alle godkjente valglister i fylket før forhåndsstemmegivningen starter innenriks.
- (2) Ved kommunestyrevalg sørger valgstyret for at det blir trykt stemmesedler for alle godkjente valglister i kommunen før forhåndsstemmegivningen starter innenriks.

§ 7-2. Endringer på stemmeseddelen

- (1) Velgeren kan ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg gi kandidater på stemmeseddelen én personstemme. Dette gjøres ved å sette et merke ved kandidatens navn.
- (2) Velgeren kan ved kommunestyrevalg også gi én personstemme til en eller flere kandidater på andre valglister. Dette gjøres ved å føre disse kandidatnavnene opp på stemmeseddelen. Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved kandidatkåringen.

§ 7-3. Forskrift

Departementet kan gi forskrift om utføring, trykking og utsending av stemmesedler.

Kapittel 8 Forhåndsstemmegivningen

§ 8-1. Perioden for forhåndsstemmegivningen

- (1) Velgere som ønsker det, kan avgi forhåndsstemme fra 10. august i valgåret innenriks og fra 1. juli i valgåret utenriks og på Svalbard og Jan Mayen.
- (2) Forhåndsstemmegivningen må ikke foregå senere enn siste fredag før valgdagen.
- (3) Velgeren er selv ansvarlig for å avgi forhåndsstemme på et tidspunkt som gjør at forhåndsstemmegivningen kommer inn til valgstyret innen valgdagen kl. 20.

§ 8-2. Hvem kan motta forhåndsstemmer

- (1) Som stemmemottaker innenriks fungerer
  - a) stemmemottakere oppnevnt av valgstyret.
  - b) sysselmannen på Svalbard. Sysselmannen kan oppnevne andre stemmemottakere.
  - c) på Jan Mayen den departementet bestemmer.
- (2) Som stemmemottaker utenriks fungerer
  - a) utenriktjenestemann ved lønnet norsk utenriksstasjon. Etter særskilt bemyndigelse fra Utenriksdepartementet kan stemmegivning også foregå hos utenriktjenestemann ved ulønnet norsk utenriksstasjon. Stasjonssjefen kan når det finnes påkrevd, oppnevne en eller flere av stasjonens funksjonærer til å motta forhåndsstemmer.
  - b) stemmemottakere oppnevnt av departementet dersom stemmegivningen foregår andre steder enn det som fremgår av bokstav a.
- (3) Dersom en velger som oppholder seg utenfor riket ikke har mulighet til å oppsøke en stemmemottaker, kan vedkommende avgi stemme ved brevpost uten at en stemmemottaker er til stede ved stemmegivningen.

§ 8-3. På hvilke steder kan det mottas forhåndsstemmer

- (1) Stemmegivningen skal foregå i egnet lokale.
- (2) Hos stemmemottaker oppnevnt av valgstyret foregår stemmegivning
  - a) på helse- og sosialinstitusjoner, og
  - b) der valgstyret ellers beslutter at det skal mottas forhåndsstemmer.
- (3) Hos stemmemottaker på Svalbard foregår stemmegivning der sysselmannen bestemmer.
- (4) Hos utenriktjenestemann ved norsk utenriksstasjon foregår stemmegivning på stasjonen. Stasjonssjefen kan bestemme at stemmemottak kan foregå utenfor stasjonens område.
- (5) Hos oppnevnt stemmemottaker på Jan Mayen og utenfor riket, foregår stemmegivning der departementet bestemmer.
- (6) Velgere som oppholder seg innenriks, unntatt på Svalbard og Jan Mayen, og som på grunn av sykdom eller uførhet ikke kan avgi stemme etter annet ledd, kan etter søknad til valgstyret avgi forhåndsstemme der de oppholder seg. Valgstyret fastsetter selv fristen for når søknaden må være kommet inn til kommunen. Fristen må fastsettes til et tidspunkt innenfor perioden mellom tirsdag og fredag siste uke før valget. Søknadsfristen skal kunngjøres.

§ 8-4. Fremgangsmåten ved stemmegivningen

- (1) Stemmegivningen skal foregå i enerom og usett. Stemmeseddelen skal legges i en egen stemmeseddelkonvolutt. Velger som har behov for det, kan selv be stemmemottaker om å få hjelp ved stemmegivningen. Velgeren peker selv ut en hjelper blant de personer som er tilstede. Stemmemottaker skal gjøre hjelperen oppmerksom på at vedkommende har taushetsplikt.
- (2) Stemmemottaker skal påse at det fremgår av stemmegivningen hvem velgeren er, slik at det er mulig for valgstyret å identifisere vedkommende og krysse av ved rett navn i manntallet.
- (3) Stemmemottaker kan forlange at velgeren legitimerer seg.
- (4) Ved ambulerende stemmegivning og stemmegivning på institusjon skal det være minst to stemmemottakere til stede.

§ 8-5. Valgagitasjon m.m.

- (1) Valgagitasjon er ikke tillatt i det rommet der forhåndsstemmegivningen foregår.
- (2) Uvedkommende må ikke få kunnskap om forbruket av de forskjellige valglistenes stemmesedler.

§ 8-6. Forskrift

- Departementet kan gi forskrift om
- a) gjennomføringen av forhåndsstemmegivningen og
  - b) utforming og bruk av valgkort.

Kapittel 9 Tidspunktet for valg. Stemmegivningen på valginget

§ 9-1. Tidspunktet for valgene

- (1) *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*
- (2) Valg av representanter til fylkesting og kommunestyre skal holdes i alle kommuner på en og samme dag i september måned hvert fjerde år.

§ 9-2. Fastsetting av valgdag

- (1) Kongen fastsetter før hvert valg valgdagen til en mandag.
- (2) Kommunestyret kan selv vedta at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen.

§ 9-3. Tid og sted for stemmegivningen

- (1) Kommunestyret, eller valgstyret etter delegering, avgjør hvor mange stemmekretser kommunen skal deles inn i. Folkeregistermyndigheten skal orienteres om endringer i stemmekretsinnndelingen innen 31. mars i valgåret.
- (2) Valgstyret bestemmer hvor stemmegivningen skal foregå og fastsetter tiden for stemmegivningen. Stemmegivningen mandag må ikke foregå senere enn kl. 20.
- (3) Valgstyret kunngjør tid og sted for stemmegivningen.

§ 9-4. Ordensregler

- (1) I valglokalet og i de rom som velgeren må passere for å komme frem til valglokalet, er det ikke tillatt å drive valgagitasjon eller å utføre handlinger som kan forstyrre eller hindre en normal gjennomføring av valghandlingen. Det er ikke tillatt for uvedkommende å føre kontroll med hvem som møter frem og avgir stemme, eller å foreta velgerundersøkelser eller liknende utspørring av velgerne.
- (2) Uvedkommende må ikke få kunnskap om forbruket av de forskjellige valglistenes stemmesedler.
- (3) Stemmestyrets leder eller nestleder kan om nødvendig bortvise den som opptrer i strid med reglene i denne paragrafen.

§ 9-5. Stemmegivning i valglokalet

- (1) Når valgtinget åpner skal velgere som er innført i manntallet i kommunen gis adgang til å avgi stemme etter hvert som de møter frem.
- (2) Stemmestyret setter et kryss i manntallet ved velgerens navn. Stemmestyret kan kreve at en ukjent velger legitimerer seg.
- (3) Velgeren skal i enerom og usett brette sammen stemmeseddelen slik at det ikke er synlig hvilken valgliste velgeren stemmer på. Velgeren leverer stemmeseddelen til stemmestyret, som stempler den med et offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen ned i en urne.
- (4) Velgere som ikke er innført i vedkommende del av manntallet, skal ikke legge stemmeseddelen i urnen. Etter at stemmeseddelen er blitt stemplet, skal velgeren selv legge den i en stemmeseddelkonvolutt og gi denne til stemmestyret. Stemmestyret legger stemmeseddelkonvolutten i en omslagskonvolutt, kleber den igjen og påfører den velgerens navn, bostedsadresse og fødselsdato.
- (5) Velger som har behov for det, kan selv be stemmestyret om å få nødvendig hjelp ved stemmegivningen. Velgeren peker selv ut en hjelper blant de personer som er tilstede i valglokalet. Stemmestyret skal gjøre hjelperen oppmerksom på at vedkommende har taushetsplikt.

§ 9-6. Stemmegivning utenfor valglokalet

Er velgeren ikke i stand til å bevege seg inn i valglokalet, kan vedkommende avgi stemme til to stemmemottakere umiddelbart utenfor valglokalet.

§ 9-7. Avslutning av stemmegivningen

Stemmelokalet stenges på det tidspunkt som er fastsatt. De velgere som da er til stede i valglokalet skal få avgi stemme.

§ 9-8. Oppbevaring og transport av valgmateriell

Alt valgmateriell skal oppbevares og transporteres på betryggende måte.

§ 9-9. Offentliggjøring av valgresultater og prognoser

Valgresultater og prognoser som er laget på grunnlag av undersøkelser foretatt den dag eller de dager valget foregår, kan ikke offentliggjøres før tidligst kl. 20 på valgdagen mandag.

§ 9-10. Forskrift

Departementet kan gi forskrift om organiseringen og gjennomføringen av stemmegivningen på valgtinget, og om oppbevaring og transport av valgmateriell.

Kapittel 10 Prøving av stemmegivninger og stemmesedler, opptelling, protokollering m.m.**§ 10-1. Godkjenning av stemmegivning avgitt på forhånd**

- (1) En forhåndsstemmegivning skal godkjennes dersom
  - a) velgeren er innført i manntallet i kommunen,
  - b) stemmegivningen inneholder tilstrekkelige opplysninger til å fastslå hvem velgeren er,
  - c) stemmegivningen er avgitt til rett tid,
  - d) stemmegivningen er levert til rett stemmemottaker med mindre den er avgitt som brevstemme,
  - e) omslagskonvolutten ikke er åpnet eller forsøkt åpnet,
  - f) velgeren ikke har avgitt godkjent stemmegivning og
  - g) stemmegivningen er kommet inn til valgstyret innen kl. 20 på valgdagen.

- (2) Velgerens stemmegivning er godkjent når vedkommende er krysset av i manntallet.
- (3) Forhåndsstemmegivningene skal godkjennes før valgdagen i den utstrekning det er mulig.

§ 10-2. Godkjenning av stemmegivning avgitt på valgtinget

- (1) En stemmegivning avgitt på valgtinget skal godkjennes dersom
  - a) velgeren er innført i manntallet i kommunen,
  - b) velgeren har fått anledning til å avgi stemme, og
  - c) velgeren ikke allerede har avgitt godkjent stemmegivning.
- (2) Velgerens stemmegivning er godkjent når vedkommende er krysset av i manntallet.

§ 10-3. Godkjenning av stemmesedler

- (1) En stemmeseddel skal godkjennes dersom
  - a) den har offentlig stempel når den er avgitt på valgtinget,
  - b) det fremgår hvilket valg stemmeseddelen gjelder,
  - c) det fremgår hvilket parti eller gruppe velgeren har stemt på, og
  - d) partiet eller gruppen stiller liste i valgkretsen. Stemmeseddel beregnet på en annen valgkrets kan bare godkjennes dersom den gjelder et registrert politisk parti.
- (2) En avgitt stemmeseddel anses å være enslydende med den offisielle valglisten.
- (3) Dersom velgeren har benyttet en trykt stemmeseddel som ikke er enslydende med den offisielle valglisten, skal det ses bort fra eventuelle endringer foretatt av velgeren.

§ 10-4. Prinsipper for opptelling av stemmesedler

- (1) Valgstyret er ansvarlig for opptelling av stemmesedler. Opptellingen foretas av de personer og på den måten valgstyret har bestemt.
- (2) Særskilt opptelling av stemmesedler kan bare foretas dersom den delen eller de delene av manntallet opptellingen gjelder, inneholder minst 100 navn.
- (3) Ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg skal stemmesedlene telles opp hver for seg. Stemmesedlene kan telles opp samtidig, forutsatt at dette ikke fører til forsinkelse av valgoppgjøret ved fylkestingsvalget.
- (4) Stemmesedler avgitt på forhånd og stemmesedler avgitt på valgtinget skal telles hver for seg.
- (5) Stemmesedlene skal telles opp i to omganger, ved en foreløpig og en endelig opptelling.

§ 10-5. Foreløpig opptelling

- (1) Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på forhånd skal starte senest fire timer før stemmegivningen er avsluttet ved samtlige valglokaler i kommunen, dersom dette kan skje uten å stride mot prinsippet om hemmelig valg. I motsatt fall skal den starte så snart samtlige forhåndsstemmegivninger er godkjent.
- (2) Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på valgtinget skal starte så snart som mulig etter at stemmegivningen på valgtinget er avsluttet.
- (3) Dersom det foretas foreløpig opptelling hos valgstyret, bør valgtingsstemmegivninger avgitt ved andre stemmesteder i kommunen enn der velgeren er manntallsført, behandles før den foreløpige opptellingen starter. Godkjente stemmesedler blant disse skal telles sammen med de øvrige stemmesedlene. Forutsetningen er at dette kan skje uten særlig forsinkelse for opptellingen.
- (4) Stemmesedler det er tvil om kan godkjennes, legges til side og holdes utenfor opptellingen.
- (5) Hver listes stemmetall finnes ved å telle hvor mange stemmesedler som er avgitt til hver liste.

§ 10-6. Endelig opptelling. Registrering av rettinger på stemmesedlene

- (1) Endelig opptelling tar til umiddelbart etter at foreløpig opptelling er avsluttet og alle stemmene er kommet inn til valgstyret. Den endelige opptellingen skal foretas under valgstyrets tilsyn.
- (2) Stemmesedlene fra den foreløpige opptellingen skal telles på nytt. Valgstyret avgjør om stemmesedler som ikke ble tatt med i den foreløpige opptellingen og stemmegivninger som stemmestyrene har lagt i særskilt omslag, skal godkjennes. Godkjente stemmesedler blant disse skal telles sammen med de øvrige stemmesedlene.
- (3) Ved endelig opptelling av stemmesedler til kommunestyrevalget registrerer valgstyret også rettinger velgerne har gjort på stemmesedlene.
- (4) Ved fylkestingsvalget skal fylkesvalgstyrene i forbindelse med valgoppgjøret registrere rettinger velgerne har gjort på stemmesedlene.

§ 10-7. Protokollering av valg

- (1) Stemmestyret skal føre protokoll i forbindelse med gjennomføringen av valgtinget.
- (2) Valgstyret skal føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg.
- (3) Fylkesvalgstyret skal føre protokoll i forbindelse med kontrollen med valgstyrets gjennomføring av fylkestingsvalg, samt valgoppgjøret.

§ 10-8. Oversending av materiell ved fylkestingsvalg

- (1) Ved fylkestingsvalg skal valgstyret så snart som mulig sende følgende materiell til fylkesvalgstyret:
  - a) alle godkjente stemmesedler, sortert på urettede og rettede, de som er avgitt på valgtinget og de som er avgitt på forhånd hver for seg,
  - b) alle stemmegivninger og stemmesedler valgstyret har forkastet,

- c) alle valgkort fra forhåndsstemmegivningen,
- d) alle omslagskonvolutter fra forhåndsstemmegivningen utenriks og på Svalbard og Jan Mayen,
- e) bekreftet avskrift av det som er protokollert i forbindelse med valget, og
- f) kopi av innkomne klager.

(2) *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

(3) Materiellet skal pakkes i god orden i forsvarlig forseglet emballasje, og sendes på hurtigst betryggende måte.

§ 10–9. Fylkesvalgstyrets kontroll ved fylkestingsvalg

(1) Fylkesvalgstyret skal kontrollere gjennomføringen av fylkestingsvalg i kommunene med grunnlag i det materiell det får tilsendt etter § 10–8. Dersom fylkesvalgstyret finner feil ved valgstyrets avgjørelser om å godkjenne eller forkaste stemmegivninger eller stemmesedler, eller feil i valgstyrets opptelling, skal feilene rettes.

(2) *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 10–10. Forskrift

Departementet kan gi forskrift om prøving av stemmegivninger og stemmesedler, om opptelling av stemmesedler og om protokollering av valg.

Kapittel 11 Mandatfordelingen og kandidat kåringen

§ 11–1. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 11–2. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 11–3. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 11–4. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 11–5. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 11–6. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 11–7. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 11–8. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 11–9. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 11–10. Mandatfordeling og kandidat kåring ved fylkestingsvalg

(1) Fylkesvalgstyret skal foreta valgoppgjør ved fylkestingsvalg. Valglistenes stemmetall i alle kommunene i fylket legges sammen og mandatfordelingen skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode etter Grunnloven § 59 fjerde ledd.

(2) Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler fylkesvalgstyret representantplassene til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare settes ut av betraktning. Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst åtte prosent av listens totale stemmetall, kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Øvrige kandidater kåres på grunnlag av deres rekkefølge på listen.

(3) Hver liste skal så vidt mulig tildeles så mange vararepresentanter som den får representanter, med tillegg av tre. Kandidatene til vararepresentantplassene fordeles på samme måte som representantene etter annet ledd.

(4) Dersom en valgliste får flere mandater enn det er valgbare kandidater på listen, fordeles det overskytende antall mandater mellom de øvrige listene i henhold til regelen i første ledd.

§ 11–11. Underretning til de valgte fylkestingsrepresentantene

Fylkesvalgstyret skal underrette de valgte representantene og vararepresentantene om valget og opplyse om retten til å søke om fritak fra valg.

§ 11–12. Mandatfordeling og kandidat kåring ved kommunestyrevalg

(1) Valgstyret skal foreta valgoppgjør ved kommunestyrevalg. Mandatfordelingen skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode etter Grunnloven § 59 fjerde ledd.

(2) Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler valgstyret representantplassene til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning. Kandidater på listen som er satt opp med uthevet skrift, gis et antall personlige stemmer som tilsvarer 25 prosent av listens totale stemmetall, før de personlige stemmer velgerne har gitt til kandidatene telles opp. Deretter kåres kandidatene i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.

(3) Hver liste skal så vidt mulig tildeles så mange vararepresentanter som den får representanter, med tillegg av tre. Kandidatene til vararepresentantplassene fordeles på samme måte som representantene etter annet ledd.

(4) Dersom en valgliste får flere mandater enn det er valgbare kandidater på listen, fordeles det overskytende antall mandater mellom de øvrige listene i henhold til regelen i første ledd.

§ 11–13. Underretning til de valgte kommunestyrerepresentantene

Valgstyret skal underrette de valgte representantene og vararepresentantene om valget og opplyse om retten til å søke om fritak fra valg.

Kapittel 12 Flertallsvalg ved kommunestyrevalg**§ 12–1. Vilkårene for flertallsvalg**

(1) Kommunestyrevalget holdes som flertallsvalg dersom det i en kommune ikke foreligger mer enn ett godkjent listeforslag.

(2) Valgstyret kunngjør at valget holdes som flertallsvalg og informerer om hvilke regler som gjelder for valget.

§ 12–2. Fremgangsmåten ved flertallsvalg

(1) Velgerne stemmer med samme stemmeseddel på representanter og vararepresentanter.

(2) Stemmeseddelen kan inneholde høyst så mange navn som det skal velges representanter i kommunestyret, og like mange vararepresentanter.

§ 12–3. Valgoppgjøret ved flertallsvalg

(1) Ved valgoppgjøret telles først de stemmer som er avgitt på representanter. Er det på stemmeseddelen ikke skilt mellom representanter og vararepresentanter, anses de først oppførte som representanter i det tillatte antall, og de følgende som vararepresentanter i det tillatte antall. Inneholder stemmeseddelen flere navn som representanter eller vararepresentanter enn tillatt, settes de overskytende navnene som står sist i rekkefølgen ut av betraktning.

(2) Et navn kan bare føres opp én gang på hver stemmeseddel.

(3) De som får flest stemmer er valgt.

(4) De som får flest stemmer når representantstemmer og vararepresentantstemmer telles under ett, blir valgt til vararepresentanter i den rekkefølgen stemmetallet viser og i et antall som svarer til representantenes.

(5) Hvis flere kandidater får like mange stemmer, avgjøres utfallet ved loddtrekning.

Kapittel 13 Prøving av valgets gyldighet. Klage**§ 13–1. (forbeholdes regler om stortingsvalg)****§ 13–2. Klage ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg**

(1) Alle som har stemmerett, kan klage over forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av fylkestingsvalget i det fylket vedkommende er manntallsført, og ved kommunestyrevalget i den kommunen vedkommende er manntallsført. Gjelder klagen spørsmål om stemmerett eller om adgangen til å avgi stemme, har også den som ikke er blitt manntallsført, klagerett.

(2) Klage må fremmes innen sju dager etter valgdagen. Klage over valgoppgjøret må fremmes innen sju dager etter at valgoppgjøret er godkjent i fylkestinget eller kommunestyret.

(3) Klagen skal være skriftlig og skal fremsettes for valgstyret i kommunen ved kommunestyrevalg og for fylkesvalgstyret ved fylkestingsvalg. Gjelder klagen forhold av betydning for begge valg, anses den å gjelde begge og kan fremsettes enten for valgstyret eller fylkesvalgstyret.

(4) Departementet er klageinstans. Departementets vedtak i klagesaker etter denne paragraf er endelige og kan ikke bringes inn for domstolene.

§ 13–3. (forbeholdes regler om stortingsvalg)**§ 13–4. Kontroll av fylkestingsvalg og kommunestyrevalg. Ugyldig valg – omvalg**

(1) Det nyvalgte fylkestinget treffer vedtak om fylkestingsvalget er gyldig. Det nyvalgte kommunestyret treffer vedtak om kommunestyrevalget er gyldig.

(2) Fylkestinget skal kjenne fylkestingsvalget i en kommune eller i hele fylket ugyldig hvis det er begått feil som antas å ha hatt innflytelse på fordelingen av mandatene mellom listene og som det ikke er mulig å rette.

(3) Kommunestyret skal kjenne kommunestyrevalget i kommunen ugyldig hvis det er begått feil som antas å ha hatt innflytelse på fordelingen av mandatene mellom listene og som det ikke er mulig å rette.

(4) Hvis fylkestinget eller kommunestyret kjenner et valg ugyldig, skal det sendes melding til departementet, som påbyr omvalg. Ved fylkestingsvalg kan departementet i særlige tilfeller påby omvalg i hele fylket, selv om feilen ikke gjelder alle kommunene i fylket.

(5) Bestemmelsen i kommuneloven § 59 om lovlighetskontroll gjelder tilsvarende. Fristen for å fremsette begjæring om lovlighetskontroll er likevel sju dager etter at fylkestinget eller kommunestyret har truffet vedtak etter første ledd.

§ 13–5. Gjennomføring av omvalg

(1) Ved omvalg benyttes manntallet fra det opprinnelige valget. Manntallet skal oppdateres og feil rettes.

(2) Dersom det er nødvendig av hensyn til en hensiktsmessig gjennomføring av omvalget, kan departementet gjøre unntak fra bestemmelser i denne lov.

Kapittel 14 Nytt valgoppgjør i perioden. Suppleringsvalg

§ 14-1. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)*

§ 14-2. *Nytt valgoppgjør og suppleringsvalg til fylkestinget eller kommunestyret*

(1) Fylkesordføreren eller ordføreren skal sørge for at fylkesvalgstyret eller valgstyret foretar nytt valgoppgjør dersom en representantplass i fylkestinget eller kommunestyret blir stående ubesatt.

(2) Det skal også foretas nytt valgoppgjør når en vararepresentantplass er blitt ledig, dersom fylkesordføreren eller ordføreren finner dette nødvendig.

(3) Er antallet av vararepresentanter eller av en gruppes vararepresentanter blitt utilstrekkelig, og forholdet ikke kan avhjelpes ved nytt valgoppgjør etter annet ledd, kan vedkommende gruppe selv utpeke den som skal rykke inn på den ledige vararepresentantplassen. Gruppen underretter deretter fylkesvalgstyret eller valgstyret, som velger vedkommende som vararepresentant dersom valgbarhetsvilkårene er oppfylt.

(4) Er kommunestyrevalget holdt som flertallsvalg, utpekes kandidaten til den ledige plassen av kommunestyret. Tredje ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(5) For øvrig gjelder §§ 11-11 og 11-13 tilsvarende.

Kapittel 15 Forskjellige bestemmelser

§ 15-1. *Forsøk*

(1) Kongen kan etter søknad gi samtykke til:

- a) forsøk der valg etter denne lov gjennomføres på andre måter enn det som følger av denne lov, og
- b) forsøk med direkte valg av andre folkevalgte organer enn dem denne lov gjelder.

(2) Kongen fastsetter nærmere vilkår for forsøket og bestemmer herunder hvilke lovbestemmelser det kan gjøres avvik fra.

§ 15-2. *Oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell*

Oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell etter at valget er over, skal skje i henhold til arkivlovens bestemmelser og forskrift gitt i medhold av denne.

§ 15-3. *Tilgang til manntallet og det øvrige materiellet – offentlighet*

(1) Om ikke annet følger av bestemmelser i denne lov eller i forskrift, kan tilgang til eller avskrift av manntallseksemplarer, herunder det som er brukt til avkryssing, bare gis eller utleveres

- a) til offentlig ansatte når det er nødvendig av hensyn til tjenesten, eller
- b) til forskere i vitenskapelig øyemed når det foreligger samtykke fra folkeregistermyndigheten.

(2) Tilgang til det øvrige valgmateriellet kan bare gis til forskere i vitenskapelig øyemed og etter samtykke fra vedkommende myndighet.

§ 15-4. *Taushetsplikt*

(1) Forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt gjelder tilsvarende ved valg.

(2) En person som assisterer en velger ved stemmegivningen og får kjennskap til hvordan vedkommende har stemt, har taushetsplikt om dette.

§ 15-5. *Beregning av frister. Oppreisning for oversittet frist*

(1) Hvis en dato som er utgangspunktet for en frist faller på en helligdag, begynner fristen å løpe nærmest påfølgende hverdag.

(2) Hvis en dato for avslutningen av en frist faller på en helligdag, løper fristen ut den nærmest påfølgende hverdag.

(3) Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende i de tilfeller hvor en dato som er det tidligste eller seneste tidspunktet for noen handling etter denne lov, faller på en helligdag.

(4) Oppreisning for oversittet frist etter denne lov kan bare gis hvis fristoversittingen skyldes forhold den som plikter å overholde fristen ikke hadde herredømme over, og heller ikke kunne forutse.

§ 15-6. *Opplysningsplikt*

Alle offentlig ansatte plikter så langt det er mulig å gi valgmyndighetene de opplysninger de måtte kreve til bruk ved forberedelse og gjennomføring av valg.

§ 15-7. *Oppgaver til valgstatistikk*

Fylkesvalgstyrene og valgstyrene plikter å gi de oppgaver som departementet eller Statistisk sentralbyrå finner er nødvendige for å publisere valgresultater eller utarbeide offisiell valgstatistikk.

§ 15-8. *Kommuner som utgjør et eget fylke*

(1) Denne lovs bestemmelser om fylkestingsvalg gjelder ikke i de tilfeller hvor en kommune utgjør et eget fylke og hvor det derfor ikke avholdes fylkestingsvalg.

(2) Det skal likevel også i disse kommuner være adgang til å avgi forhåndsstemme til fylkestingsvalg for velgere som har stemmerett i en kommune som utgjør en del av et annet fylke.

§ 15-9. *(forbeholdes regler om stortingsvalg)**Kapittel 16 Ikrafttredelses- og overgangsregler. Endringer i andre lover***§ 16-1.** *Ikrafttredelse*

- (1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
- (2) Fra samme tid oppheves lov 1. mars 1985 nr. 3 om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (valgloven) med unntak av § 83.

§ 16-2. *Overgangsregler*

- (1) § 5-2 annet ledd bokstav d gjelder ikke for partier som var registrert etter § 17 i lov 1. mars 1985 nr. 3, dersom disse søker om registrering i Partiregisteret innen 2. januar 2005. Partier som ikke har søkt om registrering innen denne fristen, mister eneretten til partinavnet etter stortingsvalget i 2005.
- (2) For å kunne stille listeforslag under det navn partiet var registrert med etter § 17 i lov 1. mars 1985 nr. 3, må partiet være registrert i Partiregisteret.

§ 16-3. *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven):

§ 12 skal lyde:

§ 12. *Kommunedelsutvalg*

1. Kommunestyret kan selv opprette kommunedelsutvalg for deler av kommunen. Kommunestyret velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget, og blant medlemmene leder og nestleder.
2. Kommunestyret kan fatte vedtak om at medlemmene til ett eller flere kommunedelsutvalg i kommunen skal velges av innbyggerne i vedkommende kommunedel (direkte valg). Der medlemmene til kommunedelsutvalget er valgt ved direkte valg, velger utvalget selv leder og nestleder.
3. Kommunestyret fastsetter selv kommunedelsutvalgenes arbeidsoppgaver. Kommunedelsutvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker vedrørende kommunedelen hvor ikke annet følger av lov.
4. Kommunedelsutvalget kan gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret har bestemt noe annet.
5. Kommunestyret kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge kommunedelsutvalg. Dette gjelder ikke når kommunedelsutvalget er valgt ved direkte valg.
6. For gjennomføringen av direkte valg til kommunedelsutvalg gjelder bestemmelsene i valgloven så langt de passer.
7. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om direkte valg til kommunedelsutvalg.

§ 14 nr. 1 bokstav b skal lyde:

- b) Utelukket fra valg er fylkesmannen, assisterende fylkesmann, og den som i vedkommende kommune eller fylkeskommune er administrasjonssjef eller dennes stedfortreder, er sekretær for kommunestyret eller fylkestinget, har ansvaret for regnskapsfunksjonen i kommunen eller fylkeskommunen, eller foretar revisjon for kommunen eller fylkeskommunen. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform er ansatte i sekretariatet til rådet som har fått myndighet delegert fra rådet, ikke valgbare.

§ 14 nr. 1 bokstav c første punktum skal lyde:

Rett til å kreve seg fritatt fra valg har den som har gjort tjeneste som medlem av vedkommende organ de siste fire år.

28. juni. Lov nr. 58 2002**Lov om endringer i lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister m.m.**

Ot.prp. nr. 46, Innst.O. nr. 52 og Besl.O. nr. 60 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 5. og 11. juni 2002. Fremmet av Kommunal- og regionaldepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

Endring i følgende annen lov:

Lov av 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister.

I

I lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister gjøres følgende endringer:

§ 10 nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Arbeidsretten skal bestå av en formann, en nestformann og fem andre medlemmer.
2. Arbeidsrettens formann og nestformann er embetsmenn. De øvrige fem medlemmene og minst to varamedlemmer for hvert av rettens sju medlemmer oppnevnes av Kongen for tre år. Fire medlemmer med varamedlemmer oppnevnes etter innstilling som i § 11 bestemt.

§ 10 nr. 3 annet ledd skal lyde:

Arbeidsrettens formann og nestformann skal dessuten oppfylle de betingelser som er foreskrevet for høyesterettsdommere. Det tredje medlem som det ikke avgis innstilling om etter § 11, må ikke inneha sådan stilling eller sådant verv, at han kan betraktes som representant for noen av partene.

§ 27 a nr. 2 tredje ledd og ny nr. 3 skal lyde:

Riksmeglingsmannen kan la en kretsmeglingsmann eller en etter § 27, annet ledd, opnevnt meglingsmann foreta undersøkelser eller meglingsforhandling som foran nevnt. Har en kretsmeglingsmann eller særskilt meglingsmann oppnevnt etter § 27 annet ledd ledet meglingsforhandlingen, skal han snarest mulig sende riksmeglingsmannen beretning om saken. Denne skal inneholde det endelige meglingsforslag, hvis sådant er fremsatt.

3. Vedtak etter dette kapitlet truffet av riksmeglingsmannen eller annen meglingsmann oppnevnt etter loven her, kan ikke påklages.

§ 29 nr. 2 femte ledd skal lyde:

Hvis det nedlegges forbud mot arbeidsstans i tvist hvor kommune, fylkeskommune eller sammenslutning av slike er part, jf. kommuneloven § 28, kan riksmeglingsmannen samtidig bestemme at de frister som følger av tjenestetvistloven § 14 tredje ledd og § 17 første og annet ledd skal gjelde for meglingsforhandlingen.

Nåværende § 29 nr. 2 femte ledd blir nytt sjette ledd.

§ 29 ny nr. 3 skal lyde:

3. Riksmeglingsmannen kan overlate til en annen meglingsmann oppnevnt etter § 27 første eller annet ledd å forby arbeidsstans etter reglene i nr. 2.

§ 35 nr. 6 til 9 og nye nr. 10 og 11 skal lyde:

6. Dersom et meglingsforslag underkastes avstemning, skal meglingsmannen i samråd med partene sette frist for når avstemningsresultatet skal foreligge.
7. Partene skal gi meglingsmannen skriftlig melding om forslaget vedtas eller forkastes. Forkastes det, skal meldingen gi opplysning om antallet av stemmer for og imot forslaget og om antallet av stemmeberettigede. Dersom avstemningsresultatet ikke foreligger innen fristen, anses meglingsforslaget som vedtatt.
8. Dersom meglingsforslaget forkastes og melding om arbeidsoppsigelse etter § 28 nr. 1 står ved lag, kan arbeidsoppsigelsen iverksettes med 4 dagers varsel mellom partene. Partene kan i tariffavtale avtale kortere frist.
9. Finner meglingsmannen at en konfliktsituasjon bør løses under ett for flere fag, kan meglingsmannen foreslå at meglingsforslag for disse fag skal regnes som en helhet, således at avgjørelsen av om forslagene er vedtatt, skal treffes på grunnlag av det samlede antall stemmer og stemmeberettigede i de fag som på denne måte er slått sammen. Før meglingsmannen foreslår samlet avstemning over meglingsforslag, skal meglingsmulighetene være uttømt. Et fag kan ikke tas med i en samlet avstemning hvis tariffpartene motsetter seg det.
10. Intet må offentliggjøres om avstemningsresultatene, før meglingsmannen har kunngjort hovedresultatet.
11. For avstemninger som gjelder sjøfolk i utenriks fart, kan reglene i nr. 4 og nr. 5 tillempes ved tariffavtale mellom partene eller, hvis sådan avtale ikke er opprettet, etter riksmeglingsmannens nærmere bestemmelse.

§ 36 nr. 1 blir § 36.

§ 36 nr. 2 oppheves.

§ 38 annet og tredje ledd og nytt fjerde ledd skal lyde:

Riksmeglingsmannen, så vel som den meglingsmannen som har behandlet saken, kan når som helst gjenoppta meglingsforhandlingen.

Er det gått en måned etter at meglingsforhandlingen ble sluttet, uten at tvisten i mellomtiden er løst, skal meglingsmannen gjenoppta kontakt med partene med henblikk på å få avsluttet konflikten. Er et meglingsforslag til behandling hos partene, skal meglingsmannen vente til behandlingen er avsluttet.

Om partenes plikt til å møte til meglingsforhandling gjelder reglene i § 21 nr. 1 og 2 tilsvarende.

II

I lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister skal § 2 lyde:

Rikslønnsnemnda skal ha en formann og åtte andre medlemmer.

Formannen og fire medlemmer, med personlige varamenn, blir oppnevnt av Kongen for tre år. Ett av medlemmene skal representere arbeiderinteresser, og ett arbeidsgiverinteresser. I tillegg utpeker partene i den enkelte tvist hver to medlemmer av nemnda, med unntak for saker etter tjenestetvistloven § 26 og § 26 a der partene i den enkelte tvist hver utpeker ett medlem av nemnda. Utpeker en part ikke sine medlemmer innen den frist som formannen har satt, blir medlemmene oppnevnt av vedkommende departement.

Ved avgjerd av nemnda stemmer ett medlem fra arbeidssiden og ett fra arbeidsgiversiden. Ett av medlemmene som er utpekt av partene i den enkelte tvist stemmer, med mindre han med samtykke av det faste medlem for vedkommende partsinteresser overfører sin stemmerett til denne. Partene skal ved utpekingen bestemme hvilke av medlemmene som skal stemme.

Med partenes samtykke kan formannen i Rikslønnsnemnda avgjøre at nemnda i en tvist blir satt med tre medlemmer og med ham selv eller ett av de andre faste medlemmer som ikke representerer partsinteresser, som formann. Partene i tvisten utpeker ett medlem hver.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

28. juni. Lov nr. 59 2002

Lov om endring i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting. (Vederlag for konsesjon).

Ot.prp. nr. 19, Innst.O. nr. 21 og Besl.O. nr. 34 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 7. og 14. februar 2002. Fremmet av Kultur- og kirke departementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting gjøres følgende endringer:

§ 2-1 annet ledd skal lyde:

Departementet gir konsesjon til drift av kringkasting og lokalkringkasting. Det kan settes vilkår for konsesjon, herunder at det for konsesjon til drift av riksdekkende reklamefinansiert kringkasting skal betales vederlag. Kongen kan gi forskrifter om konsesjonstildelingen og om konsesjonsvilkår, herunder om bruk og bortfall av konsesjon, om konsesjonsområder og eierskapsbegrensninger og om fastsetting og innkreving av vederlag som nevnt i annet punktum. Kongen kan i forskrift gi regler for når en kringkaster skal følge norske kringkastingsregler. Kongen kan også gi forskrifter for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser.

II

Denne lov trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

28. juni. Lov nr. 60 2002

Lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden på skip m.m. (EØS-tilpasning).

Ot.prp. nr. 51, Innst.O. nr. 74 og Besl.O. nr. 82 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 13. og 17. juni 2002. Fremja av Nærings- og handelsdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

Endringer i følgende andre lover:

1. Lov av 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v.
2. Lov av 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister.

I

I lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden på skip vert det gjort følgende endringer:

Tittelen til lova skal lyde:

Lov om arbeidstiden og hviletiden på skip

§ 1 skal lyde:

§ 1. Området for loven

1. Loven her gjelder med de nedenfor nevnte unntak arbeidstid og hviletid for sjøfolk som utfører arbeid i skipets tjeneste eller for øvrig om bord eller annet sted i henhold til pålegg av overordnet.
2. Drives et skip av flere i fellesskap for egen regning og noen av dem utfører arbeid om bord, regnes disse som sjøfolk. Som sjøfolk regnes også selvstendige oppdragstakere som utfører arbeid om bord i forbindelse med selskapets drift.
3. Lovens arbeidstidsbestemmelser gjelder ikke for:
  - 3.1. skipsfører og overstyrmann som ikke inngår i skipets brovakt,
  - 3.2. maskinsjef som ikke inngår i skipets maskinvakt,
  - 3.3. stuert som har minst 3 underordnede eller, dersom det er avtalt mellom selskapenes og sjøfolkenes organisasjoner, et lavere antall,
  - 3.4. sjøfolk som er leder av en avdeling om bord med minst 3 underordnede, og hvis tjeneste ikke er delt i vakter.
  - 3.5. regnskapsfører (purser),
  - 3.6. los som ikke er medlem av besetningen,
  - 3.7. lege og tannlege,

- 3.8. person som er tilsatt bare for å gjøre arbeid i samband med sykepleie.
- 3.9. person som bare har plikter i samband med lasten om bord og som ikke er i selskapets tjeneste,
- 3.10. person som bare arbeider for egen regning og som ikke utfører arbeid om bord i forbindelse med skipets drift,
- 3.11. sjøfolk som hører til restaurasjonspersonalet eller kontorpersonalet, når de betegnes som overordnet i avtale mellom selskapenes og sjøfolkenes organisasjoner.
4. Loven gjelder ikke for sjøfolk som er tilsatt på:
  - 4.1. skip som tilhører Forsvaret og som ikke brukes til ervervsmessig føring av gods eller passasjerer,
  - 4.2. skip som er under 15 meter største lengde og som bare brukes i innenriks fart med mindre de er over 10 meter største lengde og er passasjerskip eller fører gods i rute,
  - 4.3. fiske- eller fangstfartøyer, når de brukes som slike eller til føring av egen fangst, alene eller i forbindelse med andres,
  - 4.4. skip som er bestemt til tilvirkning av fiske- eller fangstprodukter, når de brukes til dette eller til føring av egne fangstprodukter, alene eller i forbindelse med andres,
  - 4.5. fritidsbåter,
  - 4.6. seilskip uten hjelpemaskin,
  - 4.7. hospitalskip, mudderapparater og redningsskøyter, når de brukes som slike,
  - 4.8. flyttbare boreplattformer og andre flyttbare innretninger i sjøen.
5. Kongen kan i forskrift bestemme at loven her helt eller delvis skal gis anvendelse for sjøfolk som nevnt i fjerde ledd og for ungdom som etter lov 30. mai 1975 nr. 18 (sjømannsloven) kan utføre arbeid i skipets tjeneste.

§ 2 skal lyde:

§ 2. Definisjoner m.m.

I denne lov betyr:

1. arbeidstid: den tiden hvor sjøfolk utfører arbeid for skipet,
2. brovakt: sjøfolk som utfører vakthold på broen i samsvar med påbud i kapittel VIII i STCW-konvensjonen og i den til enhver tid gjeldende forskrift om vakthold på skip fastsatt med hjemmel i sjøloven § 506,
3. døgn: tiden fra kl. 00.00 til kl. 24.00,
4. fiske- og fangstfartøy: fartøy som ervervsmessig benyttes til å fange fisk, hval, sel, tang og tare eller andre levende ressurser i sjøen,
5. hviletid: tid utenom arbeidstid, ikke iberegnet korte pauser,
6. innenriks fart: innsjø- og elvefart i Norge og fart på den norske kyst, unntatt fart på Svalbard og Jan Mayen. Hvis et skip på en del av en reise er i fart utenfor innenriks fart, anses det for å være i utenriks fart hele reisen med mindre dette skyldes en nødsituasjon. Med utenriks fart menes all fart utenfor innenriks fart,
7. maskinsjef: den overordnede maskinoffiseren som er ansvarlig for skipets mekaniske framdrift og for drift og vedlikehold av mekaniske og elektriske installasjoner om bord,
8. maskinvakt: sjøfolk som utgjør vekten i maskinen eller en ansvarsperiode der vakthavendes fysiske nærvær i maskinrommet kan være, eller ikke være, påkrevd,
9. navigatør: offiser med kvalifikasjoner for dekksoffisersertifikat etter bestemmelsene i kapittel II i STCW-konvensjonen,
10. offentlige fridager: helgedager, søndager, samt høytidsdager som er fastsatt her i riket. Likt med helgedager regnes tiden fra kl. 15.00 til kl. 24.00 påskeaften, pinseaften, julaften og nyttårsaften,
11. overstyrmann: den dekksoffiser som har rang nest etter skipsføreren, og som overtar kommandoen på skipet dersom skipsføreren blir ute av stand til å utføre sine plikter,
12. passasjerskip: skip som skal ha sertifikat i henhold til bestemmelsene i lov 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødyktighed m.v.,
13. selskap: eieren av skipet eller enhver annen organisasjon eller person, slik som driftsleder eller bareboat-befrakter, som har påtatt seg ansvaret for driften av skipet etter eieren, og som ved overtakelse av slikt ansvar har samtykket i å overta enhver medfølgende plikt og ansvar,
14. sjøfolk: personer som er tilsatt i enhver stilling om bord på skip som kommer inn under loven her,
15. skiftordning: en arbeidsordning som innebærer at skipets sjøfolk tjenestegjør om bord i et bestemt tidsrom, for så å helt eller delvis avløses av andre sjøfolk, og der sjøfolk som avløses kan forlate skipet,
16. STCW-konvensjonen: Internasjonal konvensjon om normer for opplæring, sertifikater og vakthold for sjøfolk av 7. juli 1978 med endringer av 7. juli 1995,
17. tariffavtale: en avtale mellom en fagforening og en arbeidsgiver eller arbeidsgiverforening om arbeids- og lønnsvilkår eller andre arbeidsforhold,
18. uke: tiden fra mandag kl. 00.00 til søndag kl. 24.00,
19. vaktordning: en arbeidsordning som innebærer at arbeidstiden for skipets besetning helt eller delvis er delt opp i vakter og hvor hele besetningen normalt skal være om bord.

§ 3 skal lyde:

§ 3. Alminnelig arbeidstid

1. Den alminnelige arbeidstiden skal være 8 timer i døgnet, med ett døgn hvile i hver uke og hvile på offentlige fridager.
2. Første ledd gjelder ikke for følgende skip:
  - 2.1. skip i innenriks rutefart med skift- eller vaktordninger,
  - 2.2. andre skip med bruttotonnasje under 300, forutsatt at rederiet avgir en skriftlig, bindende erklæring til departementet om å følge bestemmelsene gitt i relevante tariffavtaler inngått mellom arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjoner for samtlige medlemmer av besetningen,
  - 2.3. ved unntak kan den totale alminnelige arbeidstiden i løpet av en periode på høyst 12 uker, likevel ikke overstige 56 timer i uken i gjennomsnitt.

§ 4 skal lyde:

§ 4. Selskapets og skipsførerens ansvar

1. Selskapet skal sørge for at skipsføreren settes i stand til å overholde forpliktelsene etter loven her, herunder dem som gjelder hensiktsmessig bemanning av skipet.
2. Skipsføreren skal påse at bestemmelsene i loven her om sjøfolks arbeids- og hviletid blir overholdt. Skipsføreren skal også sørge for at et eksemplar av loven her og de relevante tariffavtalene finnes om bord og er lett tilgjengelige for sjøfolk som er tilsatt på skipet.

§ 5 nr. 4 vert oppheva.

§ 6 vert oppheva.

§ 7 skal lyde:

§ 7. Ekstraarbeid på grunn av sikkerhetstjeneste

1. Ut over tjeneste etter § 3 kan skipsfører kreve at sjøfolk skal arbeide så mange timer som er nødvendig for direkte å trygge skipets sikkerhet, personer om bord eller frakt, eller for å yte hjelp til andre skip eller personer i nød på havet.
2. Etter første ledd kan skipsføreren sette til side arbeidsordningen eller hviletid som er forutbestemt og kreve at sjøfolk skal arbeide så mange timer som er nødvendig inntil situasjonen er normalisert.
3. I tilfeller som nevnt i første ledd skal, så snart som praktisk mulig etter at situasjonen er normalisert, skipsføreren sikre at sjøfolk som har utført arbeid under en fastsatt hvileperiode, får tilstrekkelig hvile.
4. Sjøfolk plikter å medvirke under håndheving av tollbestemmelser samt karantene- og andre sunnhetsbestemmelser.
5. Navigatører kan på samme måte pålegges ved vaktavløsning å utføre nødvendig arbeid i forbindelse med bestemmelsen av skipets posisjon.

§ 8 vert oppheva.

§ 9 vert oppheva.

§ 10 vert oppheva.

§ 11 skal lyde:

§ 11. Begrensning av nattarbeid for ungdom

Ungdom under 18 år må ikke arbeide mellom kl. 20.00 og kl. 08.00 i større utstrekning enn at vedkommende får minst 9 timers sammenhengende fritid i dette tidsrom. Dette gjelder dog ikke arbeid som nevnt i § 7 første og annet ledd.

§ 12 skal lyde:

§ 12. Hviletid.

1. Hviletiden skal minst være:
  - 1.1. 10 timer i løpet av en hvilken som helst periode på 24 timer, og
  - 1.2. 77 timer i løpet av en hvilken som helst periode på 168 timer.
2. Hviletiden kan deles i to perioder, hvorav én skal være minst seks timer lang, og intervallet mellom fortløpende hvileperioder skal ikke overstige 14 timer.
3. For sjøfolk i vaktordning trenger ikke bestemmelsene i første og annet ledd overholdes i tilfelle av en nødsituasjon eller arbeid som følge av en øvelse eller andre overordnede driftsforhold.
4. Mønstringer, brann- og livbåtøvelser, og andre øvelser pålagt i eller i medhold av lov, skal utføres på en måte som reduserer forstyrrelse av hvileperioder til et minimum og ikke forårsaker tretthet.
5. Når sjøfolk har vært i beredskap, skal de ha en tilfredsstillende hvileperiode i erstatning for den hviletiden som har gått tapt.

§ 13 skal lyde:

§ 13. Registreringsskjema

1. Alle sjøfolk skal få utlevert registreringsskjema som skal utfylles så snart som mulig.
2. Forskrifter om innretning og føring av registreringsskjema for arbeids- og hviletid gis av departementet. Enhver som kan påvise at det har rettslig interesse for ham, skal ha adgang til å gjøre seg kjent med innholdet i registreringsskjemaene og til å få utskrift av de deler av dem som har betydning for ham.
3. Sjøfolk skal motta kopi av de fortegnelsene som gjelder dem, undertegnet av skipsføreren, eller den som skipsføreren bemyndiger.
4. Registreringsskjemaer skal oppbevares av selskapet i minst 3 år etter at de er utfylt. Hvis det er reist sak for retten angående krav på betaling for arbeid som er, eller påstås å skulle ha vært innført i skjemaene, skal skjemaene oppbevares utover 3 år inntil saken er endelig avgjort.
5. Dersom det i medhold av denne lovs § 1 femte ledd er gitt forskrifter om innretning og føring av registreringsskjema, gjelder denne paragrafs annet ledd annet punktum, tredje ledd og fjerde ledd tilsvarende.

§ 14 vert oppheva.

§ 15 skal lyde:

§ 15. Tilsynet med at loven overholdes

1. Departementet fører tilsyn med at bestemmelsene i loven her overholdes. Kongen kan gi forskrifter om gjennomføringen av tilsynet.
2. Dersom kontroll av registreringsskjema eller andre forhold tyder på brudd på bestemmelsene om arbeids- og hviletid i §§ 3 og 12 i loven her, skal departementet kreve at det treffes tiltak i den utstrekning det anses nødvendig for å unngå fremtidige brudd, herunder revisjon av skipets bemanning.

§ 16 skal lyde:

§ 16. Fravik fra loven

1. Bestemmelsene i § 12 første og annet ledd kan fravikes til skade for sjøfolk, dersom fraviket er gjort i bindende tariffavtale. Slike fravik skal, så langt som mulig, følge de fastsatte normene, men kan ta hensyn til hyppigere eller lengre fritidsperioder eller til erstatningsfritid for sjøfolk som arbeider om bord på skip på korte sjøreiser.
2. For sjøfolk som inngår i bro- eller maskinvakt skal fravik i tariffavtale fra bestemmelsene i § 12 første ledd være begrenset til minst 6 sammenhengende timer under forutsetning av at ingen slik reduksjon strekker seg over mer enn 48 timer og at hviletiden er på minst 70 timer for hvert tidsrom på sju dager.
3. Dersom det ikke finnes noen tariffavtale eller der Kongen finner at bestemmelsene i tariffavtalen, i forhold til bestemmelsene i § 12 fjerde og femte ledd ikke er tilstrekkelige, kan Kongen fastsette forskrifter for å sikre at sjøfolk får tilstrekkelig hvile.
4. Departementet kan i særskilte tilfeller og etter begrunnet uttalelse fra de berørte sjømanns- og rederiorganisasjoner fravike bestemmelsene i § 12 første og annet ledd på passasjerskip med skiftordning i innenriks fart, herunder fastsette nærmere vilkår for fraviket.
5. Departementet kan for mindre skip tillate fravik fra bestemmelsen i § 3 første ledd når det etter forholdene om bord i det enkelte skip eller typer av skip finnes rimelig og nødvendig.
6. Departementet kan også for større skip tillate fravik fra bestemmelsen i § 3 første ledd som ledd i prøveordninger og i andre særlige tilfeller.
7. Før fravik etter femte eller sjette ledd tillates, skal det innhentes uttalelse fra sakkyndig råd, jf § 17. Likebehandling etter modell av tidligere avgjørelser i rådet om fravik fra bestemmelsen i § 3 første ledd, kan tas av departementet uten at saken blir fremlagt i sakkyndig råd i hvert enkelt tilfelle.
8. Fravik etter bestemmelsene i fjerde, femte, sjette og syvende ledd annet punktum i paragrafen her, skal være tidsbegrenset.

§ 18 skal lyde:

§ 18. Straffebud

1. Dersom forholdet ikke rammes av strengere straffebud, straffes:
  - 1.1. med bøter en overordnet som forsettlig pålegger noen arbeid i videre utstrekning enn tillatt i eller i medhold av loven her, eller overtrer § 4 annet ledd annet punktum eller § 13 eller forskrifter gitt i medhold av § 13 eller § 15 første ledd.
  - 1.2. med bøter eller fengsel inntil 6 måneder den som forsettlig unnlater å utlevere eller føre, eller gjør en uriktig innførsel i eller gjør uleselig noe som er ført inn i et registreringsskjema, eller ødelegger eller forstikker et registreringsskjema som skal oppbevares i henhold til denne lovs § 13 fjerde ledd.
  - 1.3. som nevnt i nr. 1 og 2 den som forsettlig eller uaktsomt har unnlatt å søke å hindre en overtredelse som der er nevnt.
2. Overtredelse som nevnt i paragrafen her er forseelse uansett straffens størrelse.

II

I lov 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v. gjøres følgende endring:

§ 3 annet ledd lyde:

Den alminnelige kontroll med skip som nevnt i § 1 første ledd og de forhold som betinger deres sjødyktighet, og kontroll som nevnt i § 3 a, hører under særskilt direktorat, Sjøfartsdirektoratet, som står under vedkommende departementet. I den utstrekning Kongen bestemmer, gjelder dette også de skip og innretninger som er nevnt i § 1 tredje ledd.

III

I lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister gjøres følgende endring:

§ 7 skal lyde:

§ 7. Arbeidstid og hviletid

Lov 3 juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip gjelder for skip i dette register.

Den alminnelige arbeidstiden om bord skal ikke overstige 8 timer i døgnet og 40 timer i uken.

Arbeidstid utover alminnelig arbeidstid skal godtgjøres som fastsatt i avtale mellom partene.

Bestemmelsene i paragrafen her med unntak av lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip § 12 kan fravikes i tariffavtale dersom fraviket er godkjent av departementet.

IV

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

28. juni. Lov nr. 61 2002**Lov om felles regler for det indre marked for naturgass mv.**

Ot.prp. nr. 81, Innst.O. nr. 84 og Besl.O. nr. 98 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 18. og 21. juni 2002. Fremmet av Olje- og energidepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

Endringer i følgende lov:

Lov av 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet.

*I**Lov om felles regler for det indre marked for naturgass***§ 1. Virkeområde**

Loven kommer til anvendelse på overføring, distribusjon, forsyning og lagring av naturgass som ikke omfattes av lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet.

§ 2. Definisjoner

I denne lov forstås med:

- a) naturgassforetak, enhver fysisk eller juridisk person som ivaretar minst en av følgende funksjoner: produksjon, overføring, distribusjon, forsyning, innkjøp eller lagring av naturgass, herunder nedkjølt flytende naturgass (LNG), og som har ansvar for de forretningsmessige og tekniske oppgaver eller vedlikehold tilknyttet disse funksjonene, med unntak av sluttkunder,
- b) overføring, transport av naturgass gjennom et høytrykks-gassrørledningsnett, med sikte på levering til kunder,
- c) distribusjon, overføring av naturgass gjennom lokale eller regionale gassrørledningsnett, med sikte på levering til kunder,
- d) forsyning, levering eller salg av naturgass, herunder av LNG, til kunder,
- e) kunder, grossister eller sluttkunder samt naturgassforetak som kjøper naturgass,
- f) system, ethvert overførings- eller distribusjonsnett eller LNG-anlegg som eies eller drives av et naturgassforetak, herunder dettes anlegg som yter tilknyttede tjenester og tilknyttede foretaks anlegg som er nødvendig for å gi adgang til overføring og distribusjon,

§ 3. Adgang til system

Naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal ha rett til adgang til systemet.

Med mindre departementet bestemmer noe annet omfatter kvalifisert kunde gassfyrte kraftverk, uansett årlig forbruksnivå, samt øvrige sluttkunder som forbruker mer enn 25 millioner kubikkmeter gass per år og per forbrukssted, og som har adgang til systemet i den EØS-stat der vedkommende er hjemmehørende.

§ 4. Myndighet til å gi forskrifter

Kongen gir nærmere regler til gjennomføring og utfylling av denne lov, herunder nærmere bestemmelser om retten til adgang til og drift av systemet og bestemmelser om regnskap og løsning av tvister vedrørende adgang til og bruk av systemet.

§ 5. Etterkontroll av loven

Innen fem år etter lovens ikrafttredelse skal departementet gjennomgå loven for å vurdere behovet for en nærmere lovregulering på lovens område.

II

I lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet gjøres følgende endringer:

§ 1–6 ny bokstav m skal lyde:

Oppstrøms gassrørledningsnett, enhver gassrørledning eller ethvert gassrørledningsnett som drives eller opprettes innenfor rammen av et olje- eller gassproduksjonsprosjekt, eller som brukes for å overføre naturgass fra ett eller flere produksjonsanlegg av denne typen, til et behandlingsanlegg, en terminal eller en endelig ilandføringsterminal. De deler av slike nett og anlegg som brukes til lokal produksjonsvirksomhet ved en forekomst der naturgassen produseres, anses ikke som oppstrøms gassrørledningsnett.

§ 1–6 ny bokstav n skal lyde:

Naturgassforetak, enhver fysisk eller juridisk person som ivaretar minst én av følgende funksjoner: produksjon, overføring, distribusjon, forsyning, innkjøp eller lagring av naturgass, herunder nedkjølt flytende naturgass (LNG), og som har ansvar for de forretningsmessige og tekniske oppgaver eller vedlikehold tilknyttet disse funksjonene, med unntak av sluttkunder,

§ 1–6 ny bokstav o skal lyde:

Kvalifiserte kunder, gassfyrte kraftverk, uansett årlig forbruksnivå, samt øvrige sluttkunder som forbruker mer enn 25 millioner kubikkmeter gass per år og per forbrukssted, og som har adgang til systemet i den EØS-stat der vedkommende er hjemmehørende.

§ 4–8 første ledd nytt annet og tredje punktum skal lyde:

Naturgassforetak og kvalifiserte kunder hjemmehørende i en EØS-stat skal likevel ha rett til adgang til oppstrøms gassrørledningsnett, herunder anlegg som yter tilknyttede tekniske tjenester i forbindelse med slik adgang. Departementet gir nærmere regler ved forskrift og kan fastsette vilkår og gi pålegg for slik adgang i det enkelte tilfelle.

III

Lov om felles regler for det indre marked for naturgass og endringer i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

28. juni. Lov nr. 62 2002**Lov om endringer i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler og lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell.**

Ot.prp. nr. 40, Innst.O. nr. 58 og Besl.O. nr. 62 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 6. og 11. juni 2002. Fremmet av Utdannings- og forskningsdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Institusjoner loven gjelder for

1. Denne loven gjelder for statlige høgre utdanningsinstitusjoner:
  - a) universiteter
  - b) vitenskapelige høyskoler
  - c) statlige høyskoler
  - d) kunsthøyskoler
2. Kongen fastsetter institusjonsstruktur. Hvilken kategori den enkelte institusjon tilhører, avgjøres av Kongen på grunnlag av en uavhengig faglig vurdering. Kongen fastsetter institusjonens navn.
3. Kongen kan bestemme at deler av loven skal gjelde for andre statlige institusjoner som gir utdanning på faglig nivå med universiteter og høyskoler.

§ 2 nr. 1 skal lyde:

1. Institusjonene under denne lov skal gi høgre utdanning som er basert på det fremste innen forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. Institusjonene innenfor høgre utdanning og forskning skal samarbeide og utfylle hverandre i sine faglige aktiviteter (Norgesnettet). Utdanningstilbud skal utformes og ses i sammenheng med andre nasjonale og internasjonale utdanningstilbud.

§ 2 nr. 4, 5 og 6 skal lyde:

4. Institusjonene har ansvar for å formidle kunnskap om virksomheten og for å utbre forståelse for og anvendelse av vitenskapens metoder og resultater, både i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.
5. Institusjonene skal samarbeide med samfunns- og arbeidsliv.
6. Institusjonene har organisatorisk og faglig ansvar for å gi tilbud om etter- og videreutdanning på sine fagområder.

Nåværende nr. 6 blir nr. 7 og skal lyde:

7. Universitetene og de vitenskapelige høyskolene har et særlig nasjonalt ansvar for grunnforskning og forskerutdanning og for å bygge opp, drive og vedlikeholde forskningsbiblioteker og museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger. Andre institusjoner kan tillegges et tilsvarende ansvar på sine særskilte fagområder. Kunsthøgskolene skal ivareta et nasjonalt ansvar for hele bredden av forsknings- og utviklingsoppgaver på sine fagområder.

Nåværende nr. 7 oppheves.

§ 2 ny nr. 8 skal lyde:

8. Institusjonene skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevaluering av utdanningen skal inngå i systemene for kvalitetssikring. Departementet kan gi forskrift.

Kapittel 2 får tittelen:

Institusjonens ledelse

§ 3 oppheves.

§ 4 får tittelen:

Institusjonens styre

§ 4 nr. 4 skal lyde:

4. Styret selv fastsetter virksomhetens interne organisering på alle nivåer. Organiseringen må sikre at studentene og de tilsatte blir hørt.

§ 5 skal lyde:

Delegasjon

1. Alle beslutninger ved institusjonen truffet av andre enn styret, treffes etter delegasjon på styrets vegne og på dettes ansvar.
2. Styret kan delegere sin avgjørelsesmyndighet til andre ved institusjonen i den utstrekning det ikke følger av denne lov at styret selv skal treffe vedtak, eller det er andre særlige begrensninger i adgangen til å delegere.
3. For så vidt gjelder §§ 32 og 50 kan departementet, etter forslag fra styret, bestemme at styret kan delegere myndighet til andre ved institusjonen.
4. Styret avgjør klage over vedtak truffet av andre som har fått delegert myndighet etter § 5 nr. 2, i den utstrekning dette ikke er delegert til styrets klagenemnd, jf § 24 nr. 1. Tilsvarende avgjør avdelingen klage over vedtak truffet av grunnenhet.

§ 6 skal lyde:

Styrets sammensetning

1. Styret består av rektor, prorektor, to medlemmer valgt blant tilsatte i undervisnings- og forskerstilling, ett medlem valgt blant de teknisk og administrativt tilsatte, to medlemmer valgt blant studentene og fire eksterne medlemmer. Rektor er styrets leder.
2. Medlemmene av styret er fritatt fra ordinær arbeidsplikt i funksjonsperioden i den grad vervene gjør det nødvendig. Styret fastsetter fritakets omfang og innhold.
3. Eksterne styremedlemmer og studenter har krav på en rimelig godtgjøring for vervet, etter regler fastsatt av styret.
4. Departementet kan i særlige tilfeller fastsette annen styringsordning enn bestemt i nr. 1.

§ 7 oppheves.

§ 8 oppheves.

§ 10 skal lyde:

Valg av rektor og prorektor

1. Rektor og prorektor velges for fire år om gangen.
2. Valgbare som rektor og prorektor er institusjonens fast tilsatte i minst halv undervisnings- og forskerstilling. Åremålstilsatte i minst halv undervisnings- og forskerstilling eller i stilling som leder for avdeling eller grunnenhet er valgbare, dersom tilsetningsforholdet varer ut funksjonsperioden. Ingen kan gjenvelges som rektor eller prorektor hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på åtte år ved den nye valgperiodens begynnelse.

3. Ved opptelling skal stemmene vektet etter en fordelingsnøkkel fastsatt av styret, innenfor følgende rammer:
  - a. tilsatte i undervisnings- og forskerstilling 51–71 prosent
  - b. teknisk og administrativt tilsatte 5–25 prosent
  - c. studenter 15–30 prosent

Foretas valget i særskilt valgforsamling, skal denne ha en tilsvarende sammensetning.

4. Styret selv fastsetter nærmere regler om valgene.
5. Etter forslag fra styret kan departementet fastsette at rektor tilsettes på åremål for fire år om gangen. Ingen kan være tilsatt som rektor i en sammenhengende periode på mer enn åtte år.

§ 11 skal lyde:

Valg og oppnevning av styret

1. Styremedlemmer som er tilsatt ved institusjonen, og varamedlemmer for disse, velges for fire år. Valget foretas særskilt for de to gruppene fast tilsatte og midlertidig tilsatte i undervisnings- og forskerstilling og tilsatte i teknisk eller administrativ stilling.
2. Styremedlemmer fra studentgruppen, og varamedlemmer for disse, velges for ett år.
3. Forslag til eksterne styremedlemmer og varamedlemmer for disse fremmes av institusjonens styre. For Samisk høyskole fremmes forslag av høyskolens styre og av Sametinget. For kunsthøgskolene fremmes forslag av høyskolens styre og av Norsk kulturråd. Departementet oppnevner på fritt grunnlag eksterne medlemmer og varamedlemmer for disse for fire år.
4. Tilsatt i administrativ lederstilling etter § 32 er ikke valgbar til institusjonens styre. Styret selv gir regler om hvilke lederstillinger som omfattes av denne bestemmelsen.
5. Ingen kan gjenvelges som styremedlem hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på åtte år ved begynnelsen av den nye valgperioden.
6. Kravene i likestillingsloven § 21 om representasjon av begge kjønn skal være oppfylt innen den enkelte valgkrets.
7. Styret selv fastsetter nærmere regler om valgene.

Nåværende kapittel 3 oppheves.

Nytt kapittel 3 skal lyde:

Organ for akkreditering og evaluering

§ 12. Formål og definisjon

1. Organet skal være et uavhengig statlig organ som gjennom akkreditering og evaluering skal kontrollere kvaliteten ved norske institusjoner som tilbyr høgre utdanning, samt godkjenne utdanning fra institusjoner som ikke går inn under denne lov. Akkrediterings- og evalueringsevirsomheten skal utformes slik at institusjonene kan dra nytte av den i sitt kvalitetssikrings- og utviklingsarbeid.
2. Akkreditering forstås i denne lov som en faglig bedømming av om en høgre utdanningsinstitusjon og de studier denne tilbyr fyller et gitt sett av standarder. Akkrediteringen skal baseres på evaluering foretatt av eksterne sakkyndige oppnevnt av organet. Akkreditering er en forutsetning for at en institusjon kan tilby utdanninger som er etablert med hjemmel i §§ 45 og 46.
3. Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og fastsetting av standarder som skal legges til grunn for akkrediteringen.

§ 13. Organets oppgaver og myndighet

1. Organets oppgaver er:
  - a. Evaluering av institusjonenes system for kvalitetssikring.
  - b. Akkreditering av institusjoner.
  - c. Akkreditering av studietilbud.
  - d. Revidering av akkreditering som allerede er gitt.
  - e. Evalueringer av betydning for å kunne bedømme kvaliteten i høgre utdanning. Departementet kan pålegge organet å foreta slike evalueringer.
  - f. Generell godkjenning av utdanning fra institusjoner som ikke går inn under denne lov.
2. Hvis organet finner at en institusjon ikke lenger oppfyller vilkårene for akkreditering, skal det gis en frist for å rette forholdene. Hvis vilkårene for akkreditering fortsatt ikke er tilstede, skal organet trekke akkrediteringen tilbake.
3. Departementet kan ikke gi organet pålegg utover det som er hjemlet i lov eller fastsettes av departementet i forskrift, og kan ikke overprøve organets akkrediteringer.
4. Organets vedtak etter § 48 som gjelder godkjenning av utdanning fra institusjoner som ikke går inn under denne lov, kan påklages til en klagenemnd oppnevnt av departementet. Departementet fastsetter forskrift om klageadgang på andre avgjørelser. Organets vedtak overfor private institusjoner kan i forskrift unntas fra bestemmelsene om klage i forvaltningsloven kap. VI.
5. Alle evalueringer som foretas av organet er offentlige, og organet skal bidra til at disse gjøres kjent.

§ 14. Organets styre

1. Organet ledes av et styre som har det overordnede ansvar for organets virksomhet og de beslutninger som organet treffer.
2. Styret oppnevnes av Kongen og består av fem medlemmer og tre varamedlemmer, hvorav ett medlem og ett varamedlem skal være studenter. Departementet oppnevner styrets leder.
3. Styrets funksjonstid er fire år. Studentmedlemmer oppnevnes for to år.
4. Medlemmer av styret kan ikke inneha ledende stilling eller verv ved institusjoner under denne lov.
5. Styret tilsetter daglig leder for organet på åremål. Åremålsperioden skal være seks år.

§ 15 nr. 2 skal lyde:

2. Direktøren er den øverste leder for den samlede administrative virksomhet ved institusjonen, innenfor de rammer som styret fastsetter.

Nåværende § 19 nr. 1 oppheves.

Nåværende nr. 2 blir nr. 1.

§ 19 nr. 2 skal lyde:

2. Studentene skal ha minst 20 prosent og aldri mindre enn to av medlemmene i alle kollegiale organer som tildeles beslutningsmyndighet, hvis ikke det delegerende organ enstemmig bestemmer noe annet.

§ 23 skal lyde:

Møtebok

Det skal føres møtebok for styret og for andre styringsorganer, styrer og utvalg med vedtakskompetanse. Det oppnevne organ kan bestemme at det også skal føres møtebok for andre utvalg.

§ 24 nr. 1 skal lyde:

1. Styret kan selv oppnevne en klagenemnd som avgjør klager og saker etter § 42 nr. 3 og § 54 på vegne av styret. Klagenemndas saksområde fastsettes ved generell instruks gitt av styret selv.

§ 25 nr. 1 skal lyde:

1. Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. To av medlemmene skal være studenter. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. Leder og varamedlem for leder skal ikke være tilsatt ved institusjonen.

§ 27 nr. 2 og 3 skal lyde:

2. Ved valg til organ som nevnt i nr. 1 skal det avholdes urnevalg blant studentene, med mindre allmøte enstemmig bestemmer noe annet. Et vedtak om annen valgordning enn urnevalg gjelder kun for første påfølgende valg.
3. Institusjonen skal legge forholdene til rette slik at studentorganene kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte. Omfanget av tilretteleggingen skal spesifiseres i en avtale mellom institusjonen og øverste studentorgan.

§ 30 skal lyde:

Utlysning av og tilsetning i undervisnings- og forskerstillinger

1. Tilsetning i undervisnings- og forskerstillinger foretas av styret, eller etter styrets beslutning av underordnet organ eller ett eller flere tilsetningsutvalg. Styret selv fastsetter sammensetningen av tilsetningsutvalget. Studentene skal være representert i tilsetningsorganet, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet.
2. Tilsetning på åremål kan skje i undervisnings- og forskerstillinger når tjenestemannen skal delta i prosjekt.
3. Tilsetningsorganet utlyser selv undervisnings- og forskerstillinger. Medlem av annet tilsetningsorgan enn styret kan likevel alltid kreve at styret selv foretar utlysingen. Hvis det ene kjønn er klart underrepresentert innen den aktuelle stillingskategori på vedkommende fagområde, skal de som er av dette kjønn spesielt inviteres til å søke. Styret kan bestemme at en stilling kun skal utlyses for det underrepresenterte kjønn.
4. Tilsetning i undervisnings- og forskerstillinger skjer på grunnlag av innstilling. Innstilling skjer ut fra sakkyndig bedømmelse etter den stillingsbeskrivelse som er gitt i utlysning og betenkning. Tilsetningsorganet kan avgjøre at det i tillegg skal gjennomføres intervju, prøveforelesninger eller andre prøver. Tilsetningsorganet kan i særskilte tilfeller bestemme at kravet om sakkyndig bedømmelse kan fravikes for undervisnings- og forskerstillinger som ikke er førstestillinger eller professorstillinger. Når det foretas sakkyndig bedømmelse, skal begge kjønn være representert blant de sakkyndige. Det skal legges vekt på likestillingshensyn ved tilsetning. I stillinger hvor det stilles krav om pedagogiske kvalifikasjoner, skal det foretas en særskilt vurdering av om søkerne oppfyller disse. Styret gir nærmere regler om bedømmelsen, jf likevel nr. 6.
5. Styret selv bestemmer hvem som skal innstille og fastsetter nærmere regler om innstilling m.m.
6. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om fremgangsmåte og kriterier for tilsetning eller opprykk i undervisnings- og forskerstilling.

Ny § 30 a skal lyde:

§ 30 a. *Tilsetting av leder for avdeling og grunnenhet*

1. Leder for avdeling og grunnenhet kan tilsettes på åremål. Åremålsperioden skal være fire år. Ingen kan være tilsatt på åremål i stilling etter denne paragraf i mer enn til sammen tolv år.
2. Styret foretar selv utlysning og tilsetting av leder for avdeling og grunnenhet. Tilsetting skjer på grunnlag av innstilling fra et innstillingsutvalg oppnevnt av styret. Studentene skal være representert i innstillingsutvalget, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet.
3. Når særlige grunner taler for det, kan styret selv foreta tilsetting uten forutgående kunngjøring.

Ny § 30 b skal lyde:

§ 30 b. *Tilsetting av rektor*

Hvis departementet har fastsatt at rektor tilsettes på åremål etter § 10 nr. 5, foretar styret selv utlysning og tilsetting av rektor. Tilsetting skjer på grunnlag av innstilling fra et innstillingsutvalg oppnevnt av styret. Studentene skal være representert i innstillingsutvalget, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet.

§ 32 skal lyde:

Tilsetting i administrative lederstillinger

1. Styret foretar selv utlysning og tilsetter administrerende direktør for institusjonen, administrerende direktørs stedfortreder ved institusjoner med slik stilling, og etter styrets nærmere bestemmelser andre administrative ledere. Tilsetting i stilling som administrerende direktør kan skje på åremål.
2. Tilsetting som administrerende direktør skjer på grunnlag av innstilling fra et innstillingsutvalg oppnevnt av styret. Studentene skal være representert i innstillingsutvalget, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet. Tilsetting i andre stillinger etter denne paragraf skjer på grunnlag av innstilling fra administrerende direktør.

§ 37 får tittelen:

Krav for opptak til høgre utdanning

§ 37 ny nr. 3 skal lyde:

3. Departementet kan i forskrift fastsette at institusjonene i særskilte tilfeller kan gjøre unntak fra bestemmelsen om generell studiekompetanse for søkere under 25 år.

Nåværende nr. 3 og 4 blir nye nr. 4 og 5.

§ 37 nr. 6 og 7 skal lyde:

6. Styret kan fastsette særlige faglige minstekrav ved opptak til høgre grads studier.
7. Den som er tatt opp som student ved en institusjon under loven, har adgang til åpne studier ved de øvrige, så fremt opptakskravet er generell studiekompetanse og søkeren ikke er tatt opp med hjemmel i nr. 2, 3 eller 4.

§ 38 nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Det skal være eget opptak til høgre grads studier.
2. Departementet kan gi bestemmelser om nasjonal samordning, herunder klagebehandling, av opptakene.

§ 39 nr. 1 skal lyde:

1. Når kapasitetshensyn eller ressurs-hensyn krever det kan styret selv regulere adgangen til det enkelte studium eller deler av det, innenfor de rammer og mål som gis av overordnet myndighet.

§ 39 nr. 3 skal lyde:

3. Departementet gir forskrift om rangering av søkerne.

§ 40 nr. 3 og 4 skal lyde:

3. Styret gir nærmere regler om adgangen til å gå opp til eksamen uten å være opptatt som student, og kan fastsette særskilt oppmeldingsfrist for slik eksamen.
4. Styret kan fastsette at eksamenskandidater som ikke er tatt opp som studenter til vedkommende studium, skal betale et vederlag som dekker institusjonens merutgifter ved å holde eksamen for denne gruppen. Studenter som følger utdanningsplan skal ikke betale slikt vederlag. Departementet kan gi forskrift.

§ 42 nr. 2, 3 og 4 skal lyde:

2. En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har å gjøre med som del i klinisk undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden overfor disse, kan etter vedtak av styret selv utestenges fra studiet i inntil 3 år. Institusjonen skal informere Sosial- og helsedirektoratet om utestenging etter dette alternativ når det gjelder studenter som følger utdanning som kan utløse rett til autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 første ledd.

3. En student som har opptrådt slik som beskrevet i § 54 nr. 1 eller 2, kan ved vedtak av styret selv eller styrets klagenemnd, jf § 24 nr. 1, utestenges fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved institusjoner under denne lov i inntil ett år. Departementet gir nærmere regler om informasjonsrutiner m.v.
4. Vedtak om bortvisning eller utestenging treffes med minst to tredelers flertall. Vedtak om slik reaksjon kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, er klageinstans.

§ 42 a nr. 5 skal lyde:

5. En nasjonal nemnd oppnevnt av departementet avgjør, etter uttalelse fra styret, om studenten skal nektes retten til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Forvaltningsloven § 42 gjelder tilsvarende. Nemnda skal ha fem medlemmer. Lederen skal oppfylle kravene til lagdommer, og to av medlemmene skal oppnevnes etter forslag fra studentenes organisasjoner.

Ny § 42 b skal lyde:

Utestenging etter skikkethetsvurdering

1. Kongen kan fastsette at i enkelte utdanninger skal institusjonen vurdere om den enkelte student er skikket for yrket. Skikkethetsvurdering skal foregå gjennom hele studiet.
2. Vitnemål for fullført utdanning forutsetter at studenten er vurdert som skikket for yrket.
3. Styret selv kan etter innstilling fra en egen skikkethetsnemnd vedta at en student ikke er skikket for yrket. Student som ikke er skikket for yrket, kan utestenges fra studiet.
4. Vedtak om at en student ikke er skikket og om utestenging, treffes med minst to tredels flertall. Vedtak kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. Departementet er klageinstans.
5. Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak er reist i skikkethetsnemnda. Utgiftene ved dette dekkes av institusjonen.
6. Reglene i § 43 gjelder tilsvarende.
7. Departementet gir forskrift om skikkethetsvurdering i de enkelte utdanninger.

Kapittel 10 får tittelen:

Læringsmiljø. Grader. Eksamen

§ 44 skal lyde:

Læringsmiljø

1. Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet.
2. Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljø, er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. I utformingen av det fysiske arbeidsmiljøet skal det, så langt det er mulig og rimelig, sørges for:
  - a. at lokaler, adkomstveier, trapper m.v. er dimensjonert og innredet for den virksomhet som drives.
  - b. at lokalene har gode lys- og lydforhold og forsvarlig inneklime og luftkvalitet.
  - c. at lokalene blir vedlikeholdt og er rene og ryddige.
  - d. at lokalene er innredet slik at uheldige fysiske belastninger for studentene unngås.
  - e. at virksomheten er planlagt slik at skader og ulykker forebygges.
  - f. at tekniske innretninger og utstyr er forsynt med verneinnretninger og blir vedlikeholdt slik at studentene er vernet mot skader på liv og helse.
  - g. at lokaler, adkomstveier, sanitæranlegg og tekniske innretninger er utformet på en slik måte at funksjonshemmede kan studere ved institusjonen.
  - h. at læringsmiljøet er innrettet for studenter av begge kjønn.
  - i. at læringsmiljøet er utformet etter prinsippet om universell utforming.

Departementet kan fastsette forskrift.

3. Ved institusjonen skal det være et læringsmiljøutvalg som skal bidra til at bestemmelsene i nr. 1 og 2 blir gjennomført. Utvalget skal delta i planleggingen av tiltak vedrørende læringsmiljø, og nøye følge utviklingen i spørsmål som angår studentenes sikkerhet og velferd. Styret kan tillegge utvalget også andre oppgaver. Læringsmiljøutvalget rapporterer direkte til styret, og skal hvert år avgi rapport om institusjonens arbeid med læringsmiljø. Studentene og institusjonen skal ha like mange representanter hver i utvalget. Utvalget velger hvert år leder vekselvis blant institusjonens og studentenes representanter.
4. Institusjonens arbeid med læringsmiljøet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens interne systemer for kvalitetssikring etter § 2 nr. 8.
5. Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium.

Ny § 44 a skal lyde:

Undervisning

1. Studieåret er normalt 10 måneder. Styret fastsetter undervisningsterminene. Et fullt studieår er normert til 60 studiepoeng.
2. Forelesninger er offentlige. Når forelesningenes art tilsier det, kan styret likevel bestemme at visse forelesninger bare skal være for institusjonens studenter eller visse grupper av studenter.
3. Styret kan bestemme at andre enn fagets studenter skal få delta i kurs og øvelser når det er ledig kapasitet.

Ny § 44 b skal lyde:

Utdanningsplan

I løpet av første semester skal institusjonen og studenter som blir tatt opp til studier av 60 studiepoengs omfang eller mer, inngå en utdanningsplan. Utdanningsplanen skal inneholde bestemmelser om institusjonens ansvar og forpliktelser overfor studenten, og studentens forpliktelser overfor institusjonen og medstudenter. Departementet kan gi forskrift om innhold i utdanningsplan.

§ 45 får tittelen:

Grader og yrkesutdanninger. Titler

§ 45 nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Kongen bestemmer hvilke grader og yrkesutdanninger institusjonen kan gi, den tid det enkelte studium skal kunne gjennomføres på, og hvilken tittel graden eller yrkesutdanningen gir rett til. Departementet kan fastsette forskrift om krav til høgre grad og om omfang av selvstendig arbeid i høgre grad.
2. En institusjon som har rett til å gi doktorgrad, kan på de samme fagområder tildele graden æresdoktor (doctor honoris causa) for betydningsfull vitenskapelig eller kunstnerisk innsats, eller fremragende arbeid til gagn for vitenskapen eller kunsten.

§ 46 skal lyde:

Fag, emner og emnegrupper. Rammeplan. Studieplan

1. Universiteter bestemmer selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for en grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 45 nr. 1.
2. Vitenskapelige høyskoler, statlige høyskoler og kunsthøyskoler bestemmer selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for lavere grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 45 nr. 1. Innenfor de fagområder der de kan tildele doktorgrad bestemmer de selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for øvrige grader eller yrkesutdanninger fastsatt med hjemmel i § 45 nr. 1. For fagområder der de ikke kan tildele doktorgrad fastsetter departementet slike bestemmelser.
3. Departementet kan fastsette at bestemte emner inntil 20 studiepoeng skal inngå i en grad.
4. Departementet kan fastsette nasjonale rammeplaner for enkelte utdanninger.
5. Styret fastsetter studieplan for det faglige innholdet i studiene, herunder bestemmelser om obligatoriske kurs, praksis og lignende og om vurderingsformer.
6. Myndighet gitt i § 46 nr. 1–2 kan trekkes tilbake av departementet dersom institusjonene ikke har tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring, jf § 2 nr. 8.

§ 47 skal lyde:

Godskrivning av grad, yrkesutdanning, fag eller emne fra institusjon under denne lov

Grad, yrkesutdanning, fag, emne eller emnegruppe fra en institusjon som går inn under denne lov, skal godskrives studenten ved de andre institusjonene med samme antall studiepoeng. Vedkommende institusjon skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold.

§ 48 skal lyde:

Godkjenning av grad eller utdanning fra utenlandsk eller norsk institusjon som ikke går inn under denne lov

1. Den som har grad eller utdanning fra utenlandsk eller norsk institusjon som ikke går inn under denne lov, kan søke organ for akkreditering og evaluering om å få utdanningen generelt godkjent som jevn god med grad, del av grad eller utdanning som gis ved institusjonene med hjemmel i §§ 45 og 46. Departementet kan gi forskrift om godkjenning og klageadgang, jf § 13 nr. 4.
2. Det tilligger den enkelte institusjon under denne lov å avgjøre søknader om godkjenning som faglig jevn god med grad, del av grad eller utdanning institusjonen gir. Godkjenning etter denne bestemmelsen gir rett til å bruke tittel som er fastsatt for den grad eller yrkesutdanning som det er jevnført med.
3. Eksamen eller grad som er godkjent etter lov om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler § 9, skal godskrives studenten ved institusjoner under denne lov med samme antall studiepoeng.
4. I særlige tilfeller kan godkjenning gis helt eller delvis på grunnlag av kunnskaper som er dokumentert på annen måte enn ved eksamen. Prøve til kontroll av de dokumenterte kunnskaper eller tilleggspørve kan kreves avlagt.

§ 50 nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Styret skal sørge for at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.
2. Styret oppnevner sensor ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium. Det skal være minst to sensorer, hvorav minst en ekstern, ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i høgre grad.

§ 50 nr. 5, 6, 7 og 8 skal lyde:

5. Ved ny sensurering etter § 51 nr. 2 og § 52 nr. 4 benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst en ekstern. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.
6. Vurderingsuttrykket ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering skal være bestått/ikke bestått eller en gradert skala med fem trinn fra A til E for bestått og F for ikke bestått.
7. Styret selv gir forskrift om avleggelse av og gjennomføring av eksamener og prøver, herunder vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve på nytt og for adgang til ny praksisperiode, og bestemmelser om oppmelding og vilkår for oppmelding. For utdanninger med nasjonale rammeplaner fastsatt etter § 46 nr. 4 må forskriften ta utgangspunkt i de eventuelle generelle bestemmelser om eksamen og sensur som gis i rammeplanen. Styret kan delegerere til avdeling eller grunnenhet å gi utfyllende regler om forhold som er særegne for den enkelte eksamen.
8. Departementet kan fastsette alternative vurderingsformer til eksamen ved kunstutdanninger når faglige hensyn tilsier det.

§ 52 nr. 4, 5 og 6 skal lyde:

4. En student kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen framsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om studenten skal framsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal framsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.
5. Bedømmelse av muntlig prestasjon og vurdering av praksisopplæring eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages. Forprøver kan bare påklages når prøven ikke er bestått.
6. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan ikke påklages.

§ 53 skal lyde:

Vitnemål

1. Institusjonen utferdiger vitnemål om fullført utdanning. Samtidig skal det utferdiges Diploma Supplement.
2. Den som ikke har avsluttet utdanning skal på anmodning gis karakterutskrift for de eksamener eller prøver som han eller hun har bestått.
3. For en kandidat som går opp til eksamen etter § 40 nr. 1 annet punktum skal det angis på vitnemål eller karakterutskrift dersom kandidatens kunnskaper og ferdigheter er prøvet på en annen måte enn for studenter som er tatt opp ved studiet.
4. Institusjonen skal tildele autorisasjon for helsepersonell, i forbindelse med utstedelse av vitnemål, i den utstrekning det er fastsatt i forskrift gitt i medhold av lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v.

§ 54 nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Styret selv eller styrets klagenemnd, jf § 24 nr. 1, kan annullere eksamen eller prøve, eller godkjenning av kurs, hvis studenten
  - a) ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve, eller til å delta i vedkommende kurs, eller
  - b) forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket eller forsøkt å fuske ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs.
2. Styret selv eller styrets klagenemnd, jf § 24 nr. 1, kan annullere godskrivning eller godkjenning av utdanning, eller fritak for eksamen eller prøve, hvis studenten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden.

§ 54 c oppheves.

II

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. gjøres følgende endring:

§ 53 første ledd skal lyde:

Sosial- og helsedirektoratet gir autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning mot nærmere fastsatt godtgjørelse. Departementet kan i forskrift pålegge den enkelte utdanningsinstitusjon og andre med utdanningsansvar å gi autorisasjon for utdanninger der det ikke kreves praktisk tjeneste (turnustjeneste), jf § 48 andre ledd bokstav b. Sosial- og helsedirektoratet kan delegerer myndighet til å gi spesialistgodkjenning til private yrkesorganisasjoner.

III

1. Avsnitt I og II trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
2. Departementet fastsetter overgangsregler.

28. juni. Lov nr. 63 2002

Lov om endringer i lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler.

Ot.prp. nr. 69, Innst.O. nr. 71 og Besl.O. nr. 84 (2001-2002). Odels- og lagtingsvedtak hhv. 14. og 17. juni 2002. Fremmet av Utdannings- og forskningsdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler gjøres følgende endringer:

Lovens navn endres til Lov om private høyskoler (privathøyskoleloven)

Overskriften til Kap. 1 skal lyde:

Kap. 1. Formål og virkeområde

§ 1 nytt annet ledd skal lyde:

Loven skal også bidra til å sikre studenter ved slike private høyskoler tilfredsstillende vilkår.

§ 2 skal lyde:

§ 2. Virkeområde

Loven gjelder for de private høyskoler som har institusjonsakkreditering, får statlig tilskudd, eller gir eksamen godkjent etter denne lov.

Overskriften til kap. 2 skal lyde:

Kap. 2. Generelle vilkår for eksamensrett, institusjonsakkreditering eller statstilskudd

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Styret fastsetter de reglementer og instruksjer som skal gjelde på høyskolen og ansetter personale i faglige stillinger.

§ 4 tredje ledd skal lyde:

Et flertall av medlemmene skal være faglig ansatte. De øvrige ansatte og studentene skal ha minst ett medlem hver. Høyskoleeieren fastsetter fordelingen på gruppene.

§ 5 skal lyde:

§ 5. Faglig ansatte

Faglig ansatte ved høyskolen må ha faglige kvalifikasjoner på samme nivå som tilsatte i faglige stillinger ved statlige høyskoler og universiteter.

§ 6 skal lyde:

§ 6. Studieplaner og eksamen

Høyskolen må drive sin virksomhet etter studieplaner godkjent av organ som nevnt i lov om universiteter og høyskoler § 12.

Høyskolens styre fastsetter eksamensreglement jf. § 3, herunder regler om klage på sensur. Reglementet skal i alt vesentlig svare til ordningen for statlige universitets- og høyskoleeksamener.

§ 7 andre ledd skal lyde:

Den studieforberedende utdanning skal i omfang og nivå i alt vesentlig svare til kravene ved statlige universiteter og høyskoler. Når særlige hensyn taler for det, kan departementet gjøre unntak fra denne bestemmelse.

§ 7 tredje ledd oppheves.

§ 8 oppheves.

Overskriften til kap. 3 skal lyde:

Kap. 3. Godkjenning og akkreditering

§ 9 skal lyde:

§ 9. Godkjenning av eksamener og grader

Organ som nevnt i lov om universiteter og høyskoler § 12 vurderer søknader om godkjenning av eksamener og grader. Departementet gir forskrift om saksbehandlingen.

Når kravene i kap. 2 er tilfredsstillende og det godtgjøres faglig jevngradighet, skal en privat høyskoles eksamen eller grad godkjennes som universitets- eller høyskoleeksamen eller -grad fastsatt med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler. Godkjenning kan gis også om deler av utdanningen er fra en annen institusjon.

Andre eksamener og grader kan godkjennes når de er faglig på nivå med dem som er fastsatt med hjemmel i loven nevnt i andre ledd.

Organ som nevnt i første ledd gir godkjenning for eksamener, mens Kongen gir godkjenning for grader etter denne bestemmelse.

For høyskole som får godkjent eksamen etter andre eller tredje ledd, kan Kongen bestemme at lov om universiteter og høyskoler § 42b og kap. 10a, helt eller delvis skal gjelde tilsvarende.

Kongen kan gi forskrift om oppnevning av sensorer.

§ 10 skal lyde:

§ 10. Titler

Eksamen eller grad godkjent etter § 9 andre ledd gir rett til å bruke tilsvarende tittel.

For eksamen eller grad godkjent etter § 9 tredje ledd kan Kongen gi rett til annen tittel.

Den som forsettlig eller uaktsomt bruker tittel uten slik rett, alene eller som del av en tittel, straffes med bøter.

Ny § 10a skal lyde:

§ 10a. Akkreditering av institusjoner

Private høyskoler kan søke organ som nevnt i lov om universiteter og høyskoler § 12 om akkreditering av institusjonen.

Kongen kan gi høyskoler som blir akkreditert etter første ledd, rett til å bruke betegnelsen akkreditert høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet.

Høyskoler som blir akkreditert etter første ledd skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i systemene for kvalitetssikring. Departementet kan fastsette forskrift.

Departementet fastsetter forskrift om saksbehandling og klageadgang, vilkår for akkreditering etter første ledd og fastsetting av standarder som skal legges til grunn for akkrediteringen.

Ny § 10b skal lyde:

§ 10b. Faglige fullmakter for akkrediterte institusjoner – fag, emner og emnegrupper. Rammeplan. Studieplan.

Private høyskoler som blir akkreditert som universitet, vitenskapelig høyskole eller akkreditert høyskole med hjemmel i § 10a, bestemmer selv hvilke fag, emner og emnegrupper institusjonen kan tilby, og som skal inngå i grunnlaget for lavere grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 9. Innenfor de fagområder der de kan tildele doktorgrad, bestemmer de selv hvilke fag, emner og emnegrupper som institusjonen kan tilby, og som skal inngå i grunnlaget for øvrige grader eller yrkesutdanninger fastsatt med hjemmel i § 9. For fagområder der de ikke kan tildele doktorgrad, fastsetter departementet slike bestemmelser.

For private høyskoler som blir akkreditert høyskole jf. § 10a, kan fullmaktene etter første ledd avgrenses til lavere grads nivå innenfor de fagområder de er akkreditert for å tilby. Organ som nevnt i § 10a første ledd avgjør hvilke fullmakter den enkelte institusjon skal få.

Private høyskoler som blir akkreditert etter § 10a, kan få fullmakter etter §§ 48 og 49 i lov om universiteter og høyskoler. Departementet kan fastsette forskrift.

Departementet kan fastsette at bestemte emner inntil 20 studiepoeng skal inngå i en grad.

Departementet kan fastsette forskrift om krav til høyere grad og om omfang av selvstendig arbeid i høyere grad.

Departementet kan fastsette nasjonale rammeplaner for enkelte utdanninger.

Styret fastsetter studieplan for det faglige innholdet i studiene, herunder bestemmelser om obligatoriske kurs, praksis og lignende og om vurderingsformer.

Myndighet gitt etter første ledd kan trekkes tilbake av departementet dersom institusjonene ikke har tilfredsstillende systemer for kvalitetssikring, jf. § 10a tredje ledd og lov om universiteter og høyskoler § 13 nr. 1.

Ny § 10c skal lyde:

§ 10c. Rett til bruk av institusjonsbetegnelse

Med unntak av institusjoner som omfattes av lov om universiteter og høyskoler § 1, kan bare institusjon som har fått godkjenning som vitenskapelig høyskole eller universitet etter § 10a benytte slik betegnelse. Betegnelsen akkreditert høyskole kan bare benyttes av institusjon som har fått godkjenning etter § 10a.

Kongen kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av institusjonsbetegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av å ha slik godkjenning, eller som er egnet til å forveksles med en betegnelse nevnt i første ledd.

Departementet kan etter søknad gi dispensasjon for etablerte sammensatte betegnelser som ikke er egnet til å forveksles med betegnelse nevnt i første ledd.

Den som i strid med første og andre ledd forsettlig eller uaktsomt bruker en vernet institusjonsbetegnelse, straffes med bøter.

Nytt kapittel 3A skal lyde:

Kap. 3A Studentenes rettigheter og plikter

§ 10d. Fritak for eksamen eller prøve

Fritak for eksamen eller prøve skal gis når det godtgjøres at tilsvarende eksamen eller prøve er avlagt ved statlig universitet eller høyskole, eller ved privat høyskole når eksamen er godkjent etter § 9, eller gitt i medhold av institusjonsakkreditering jf. §§ 10a og 10b.

§ 10e. Annullering av eksamen eller prøve

Styret selv kan annullere eksamen eller prøve, eller godkjenning av kurs, hvis studenten

- ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve eller til å delta i vedkommende kurs, eller
- har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelse av, eller forut for endelig sensur av vedkommende eksamen eller prøve eller under gjennomføringen av vedkommende kurs.

Styret selv kan annullere fritak for eksamen eller prøve, jf. § 10d, hvis studenten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for uredelig opptreden.

Vedtak om annullering etter første eller andre ledd kan påklages til klagenemnd, jf. § 14a.

Adgang til annullering foreldes ikke.

Etter avgjørelse om annullering pliktes eventuelle vitnemål eller karakterutskrift tilbakelevert høyskolen. Blir ikke vitnemålet eller karakterutskriften tilbakelevert i rett tid, kan høyskolen kreve namsmannens hjelp til tilbakelevering i samsvar med reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kap. 13.

Hvis vitnemålet kan danne grunnlag for autorisasjon for yrkesutøving, skal høyskolen gi melding om annullering til vedkommende myndighet.

§ 10f. Studentenes læringsmiljø

Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Høyskolens ledelse skal, i samarbeid med studentsamskipnaden, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet. Dersom høyskolen ikke er knyttet til en studentsamskipnad, har styret ansvar som nevnt i andre punktum alene.

§ 10g. Studentorgan

Studentene ved høyskolen kan opprette et studentorgan for å ivareta studentenes interesser og fremme studentenes synspunkter overfor høyskolens styre og/eller råd.

Høyskolen skal legge forholdene til rette slik at studentorganet kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte.

Studentorganet skal høres i alle saker som angår studentene.

§ 10h. Studenters taushetsplikt

En student som i studiesammenheng får kjennskap til noens personlige forhold, har taushetsplikt etter de regler som gjelder for yrkesutøvere på vedkommende livsområde. Høyskolen skal utarbeide taushetsplikterklæring som må underskrives av de studenter dette er aktuelt for.

§ 10i. Bortvisning. Utestenging

En student som tross skriftlig advarsel fra styret gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved høyskolen ellers, kan etter vedtak av styret bortvises fra nærmere bestemte områder ved høyskolen for inntil ett år. Hvis en student etter skriftlig advarsel fra styret fortsatt ikke respekterer slik bortvisning, kan styret utestenge ham eller henne fra studiet inntil ett år.

En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som studentene har å gjøre med som del i klinisk undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmende opptreden overfor disse, kan etter vedtak av styret utestenges fra studiet inntil 3 år. Høyskolen skal informere Sosial- og helsedirektoratet om utestenging etter dette alternativ når det gjelder studenter som følger utdanninger som kan utløse rett til autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 første ledd.

En student som har opptrådt slik som beskrevet i § 10e første ledd, litra a eller b, kan etter vedtak av styret utestenges fra høyskolen og fratras retten til å gå opp til eksamen i inntil ett år.

Vedtak om bortvisning eller utestenging treffes av styret selv med minst to tredelers flertall.

Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestengning er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt. Utgiftene ved dette dekkes av høyskolen.

§ 10j. Utestenging fra klinisk undervisning eller praksisopplæring grunnet straffbare forhold

I studier der studenter kommer i kontakt med pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som del av

klinisk undervisning eller praksisopplæring, kan det kreves at studentene legger fram politiattest ved opptak til studiet.

Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep, grove voldsforbrytelser eller straffbare forhold vedrørende besittelse av og bruk eller omsetning av narkotiske stoffer eller medikamenter. Hvis det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøving, gjelder disse tilsvarende for studenter som deltar i praksisopplæring eller klinisk undervisning.

Den som er dømt for forhold som innebærer at hun eller han må anses som uskikket til å delta i arbeid med pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre, kan utestenges fra praksisopplæring eller klinisk undervisning hvor slik deltakelse må anses som uforsvarlig på grunn av den kontakt studenten får med disse i denne forbindelse.

Den som er siktet eller tiltalt for straffbare forhold som omtalt i andre ledd, jf. niende ledd, kan utestenges fra praksisopplæring eller klinisk undervisning til rettskraftig dom foreligger eller saken er henlagt, hvis dette er nødvendig av hensyn til sikkerhet eller behandlingsmiljø for pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som studenten vil komme i kontakt med i denne forbindelse.

En nasjonal nemnd oppnevnt av departementet avgjør, etter uttalelse fra styret, om studenten skal nektes retten til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring.

Forvaltningsloven § 42 gjelder tilsvarende. Nemnda skal ha fem medlemmer. Lederen skal oppfylle kravene til lagdommer, og to av medlemmene skal oppnevnes etter forslag fra studentenes organisasjoner.

Departementet er klageinstans for nemndas vedtak.

§ 10i femte ledd gjelder tilsvarende.

Kongen gir forskrifter om hvilke studier som skal omfattes av første ledd, om hvilke straffbare forhold som kan føre til utestenging, og om saksbehandlingen.

§ 11 annet og tredje ledd oppheves.

§ 14 skal lyde:

§ 14. *Forvaltningsloven*

Bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven 10. februar 1967 §§ 13 til 13e gjelder ved behandling av saker etter denne lov.

Avgjørelse om opptak av studenter, bortvisning og utestengning etter § 10i, fritak for eksamen eller prøve etter § 10d og annullering av eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs etter § 10e regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det samme gjelder avgjørelse i sak om klage over formelle feil ved eksamen.

Ny § 14a skal lyde:

§ 14a. *Klagenemnd*

Høyskolen skal opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak som nevnt i § 14, og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for studentene.

Klagenemnda skal ha 3 eller 5 medlemmer med personlige varamedlemmer. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. Leder og varamedlem for leder skal ikke være tilsatt ved institusjonen. Minst ett av medlemmene skal være student.

Høyskolens eier eller medlem av høyskolens styre kan ikke være medlem av klagenemnda.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

3. aug. Nr. 1693 2001

Forskrift om endring i forskrift om losutdanning m.v.

Fastsatt av Kystdirektoratet 3. august 2001 med hjemmel i kgl.res. av 1. mars 1996 nr. 227, jf. Fiskeridepartementets brev av 10. april 2001. Kunngjort 18. juni 2002.

I

I forskrift av 9. oktober 1981 nr. 1 om losutdanning m.v. gjøres følgende endringer:

Overskriften «Innstillingsråd» og § 1 oppheves.

§ 3 skal lyde:

Kystdirektoratet treffer avgjørelse om opptak av losaspiranter. Direktoratet kan frata en losaspirant plassen hvis det viser seg at aspiranten mangler anlegg for yrket eller ikke tilfredsstillende kravene til orden, edruelighet og pålitelighet.

For avgjørelser etter første ledd gjelder reglene i forvaltningsloven. Klager avgjøres av Fiskeridepartementet.

§ 4 annet ledd oppheves.

§ 6 siste punktum skal lyde:

En representant for Kystdirektoratet bør være til stede under eksamen.

§ 8 siste ledd skal lyde:

Losaspirant som to ganger har fremstilt seg til loseksamen uten å ha bestått denne, kan ikke fremstille seg til eksamen på ny for de samme farvann og steder med mindre han har fått adgang til det av Kystdirektoratet.

§ 11 skal lyde:

Kystdirektoratet skal føre kontroll med at losene fyller de krav som er fastsatt. Kontroll settes i verk når direktoratet finner grunn til det.

Finner Kystdirektoratet at en los ikke oppfyller de fastsatte krav, kan sertifikatet settes ut av kraft eller inndras midlertidig. Finner direktoratet at losens manglende oppfyllelse av de fastsatte krav er varig, kan sertifikatet inndras endelig. Direktoratet avgjør så raskt som mulig om sertifikatet skal inndras endelig.

For avgjørelser etter annet ledd gjelder reglene i forvaltningsloven. Klager avgjøres av Fiskeridepartementet.

II

Endringene trer i kraft straks.

22. okt. Nr. 1694 2001

Forskrift om endring i forskrift om losutdanning m.v.

Fastsatt av Kystdirektoratet 22. oktober 2001 med hjemmel i kgl.res. av 1. mars 1996 nr. 227, jf. Fiskeridepartementets brev av 10. april 2001. Kunngjort 18. juni 2002.

I

I forskrift av 9. oktober 1981 nr. 1 om losutdanning m.v. gjøres følgende endring:

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift om lossertifikat og losutdanning.

II

Endringen trer i kraft straks.

6. mars Nr. 518 2002

Forskrift om endring i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften).

Fastsatt av Vegdirektoratet 6. mars 2002 med hjemmel i vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4 § 13, § 14, § 15 og § 16, jf. delegeringsvedtak av 24. november 1980 nr. 1. Jf. EØS-avtalen vedlegg II kap. I nr. 3 (direktiv 2001/1/EF) og nr. 34 (direktiv 94/53/EF). Kunngjort 11. juni 2002.

I

I forskrift av 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) er det foretatt endringer i kapittel 19 og 25 og i vedlegg 1.

Endringsforskriften kan fås ved henvendelse til Statens vegvesen – Vegdirektoratet, Postboks 8142 Dep, 0033 Oslo. Tlf.: 22073500.

Oppdatert forskrift kan skaffes fra Forlaget Last og Buss AS, Waldemar Thranesgate 86 c, 0175 Oslo. Tlf.: 22373449.

II

Endringene trer i kraft straks.

7. mars Nr. 519 2002

Forskrift om endring i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften).

Fastsatt av Vegdirektoratet 7. mars 2002 med hjemmel i vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4 § 13, § 14, § 15 og § 16, jf. delegeringsvedtak av 24. november 1980 nr. 1. Jf. EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 16a (direktiv 2001/9/EF). Kunngjort 11. juni 2002.

I

I forskrift av 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) er det foretatt en endring i kapittel 25.

Endringsforskriften kan fås ved henvendelse til Statens vegvesen – Vegdirektoratet, Postboks 8142 Dep, 0033 Oslo. Tlf.: 22073500.

Oppdatert forskrift kan skaffes fra Forlaget Last og Buss AS, Waldemar Thranesgate 86 c, 0175 Oslo. Tlf.: 22373449.

II

Endringen trer i kraft straks.

8. mai Nr. 520 2002

Forskrift om endring i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften).

Fastsatt av Vegdirektoratet 8. mai 2002 med hjemmel i vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4 § 13, § 14, § 15 og § 16, jf. delegeringsvedtak av 24. november 1980 nr. 1. Kunngjort 11. juni 2002.

I

I forskrift av 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) er det foretatt en endring i kapittel 18.

Endringsforskriften kan fås ved henvendelse til Statens vegvesen – Vegdirektoratet, Postboks 8142 Dep, 0033 Oslo. Tlf.: 22073500.

Oppdatert forskrift kan skaffes fra Forlaget Last og Buss AS, Waldemar Thranesgate 86 c, 0175 Oslo. Tlf.: 22373449.

II

Endringen trer i kraft straks.

1. juni Nr. 521 2002

Forskrift om endring i forskrift om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften).

Fastsatt av Vegdirektoratet 1. juni 2002 med hjemmel i vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4 § 13, § 14, § 15 og § 16, jf. delegeringsvedtak av 24. november 1980 nr. 1. Jf. EØS-avtalen vedlegg II kap. I nr. 7 (direktiv 2001/31/EF) og nr. 44 (direktiv 2001/27/EF). Kunngjort 11. juni 2002.

I

I forskrift av 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften) er det foretatt endringer i kapittel 17 og 25 og i vedlegg 1.

Endringsforskriften kan fås ved henvendelse til Statens vegvesen – Vegdirektoratet, Postboks 8142 Dep, 0033 Oslo. Tlf.: 22073500.

Oppdatert forskrift kan skaffes fra Forlaget Last og Buss AS, Waldemar Thranesgate 86 c, 0175 Oslo. Tlf.: 22373449.

II

Endringene trer i kraft straks.

5. juni Nr. 522 2002

Forskrift om endring i forskrift om krav til jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (kravforskriften).

Fastsatt av Statens jernbanetilsyn 5. juni 2002 med hjemmel i lov av 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (jernbaneloven) § 4, § 5 og § 6, jf. forskrift av 4. desember 2001 nr. 1333 om tillatelse til å drive jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m., samt tilgang til å trafikere det nasjonale jernbanenettet (tillatelsesforskriften) § 1–5. Kunngjort 11. juni 2002.

I

I forskrift av 4. desember 2001 nr. 1334 om krav til jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (kravforskriften) gjøres følgende endring:

§ 10–3 skal lyde:

§ 10–3. *Krav om årlig rapportering til tilsynet av ulykker o.l.*

Den som driver jernbaneverksamhet skal utarbeide statistikk over nestenulykker, ulykker o.l. som skal sendes tilsynet årlig.

II

Endringen trer i kraft 1. juli 2002.

6. juni Nr. 523 2002**Forskrift om kompensasjon for utgifter til renter til investeringer i skoleanlegg fra Den Norske Stats Husbank.**

Fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 6. juni 2002 med hjemmel i lov av 1. mars 1946 nr. 3 om Den Norske Stats Husbank § 1 og § 21. Kunngjort 11. juni 2002.

§ 1. Formål

Rentekompensasjonen skal stimulere kommunene og fylkeskommunene til å rehabilitere, oppruste og tilrettelegge eksisterende skoleanlegg, og til å oppføre nye skolebygg der det er behov for det.

Ordningen skal bidra til å sikre at alle elever i grunnskolen og i videregående opplæring får gode læringsforhold. Funksjonshemmedes behov skal ivaretas.

§ 2. Hvem som kan få rentekompensasjon

Rentekompensasjon gis kun til kommuner og fylkeskommuner.

§ 3. Hva det kan gis rentekompensasjon til

Det kan gis rentekompensasjon ved investeringer til utbedring og nybygg samt bredbåndstilknytning til skolene dersom dette inngår i et aktuelt byggeprosjekt.

Det kan søkes om tilskudd til prosjekter som er påbegynt, men som blir ferdigstilt etter 1. januar 2002.

§ 4. Størrelsen på rentekompensasjonen

Den årlige bevilgningen fastsettes av Stortinget.

Fordelingen av investeringsrammen mellom kommunene, og mellom kommunene og fylkeskommunene, skjer etter en fordelingsnøkkel gitt av Utdannings- og forskningsdepartementet.

Rentekompensasjonen utbetales etterskuddsvis og beregnes på grunnlag av rentekostnader etter et tilsvarende Husbanklån på flytende rente over 20 år med 5 års avdragsfrihet.

§ 5. Søknad og saksgang

Søknad om tilsagn og utbetaling av rentekompensasjonen sendes Husbanken. Husbanken organiserer søknadmottak, og utbetaler tilskuddet innenfor de økonomiske rammer som er stilt til disposisjon.

§ 6. Særlige bestemmelser

Utforming og innredning skal følge bestemmelsene i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. (av 1. desember 1995 nr. 928) om ikke dokumenterte dispensasjoner etter samme forskrift foreligger.

§ 7. Nærmere retningslinjer

Husbankens hovedstyre gir nærmere retningslinjer for gjennomføringen av kompensasjonsordningen.

§ 8. Prioritering

Departementet kan fastsette regler om prioritering av søknader.

§ 9. Sanksjoner ved mislighold

Dersom det avdekkes at forutsetningene for tilskuddet ikke er overholdt, kan staten redusere eller stanse utbetalingen av rentekompensasjonen, og eventuelt kreve tilbakebetaling fra den aktuelle kommunen/fylkeskommunen.

§ 10. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft straks.

7. juni Nr. 524 2002**Forskrift om endring i forskrift om produksjonstilskudd til dagsaviser.**

Fastsatt av Kultur- og kirke departementet 7. juni 2002 med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak. Kunngjort 11. juni 2002.

I

I forskrift av 7. november 1996 nr. 1015 om produksjonstilskudd til dagsaviser gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser endres «Kulturdepartementet» til «Kultur- og kirke departementet»: § 6 første ledd, § 6 nr. 1 andre ledd, § 9 andre ledd, § 10 andre og siste punktum og § 11 siste punktum.

§ 6 nr. 2 nye tredje og fjerde punktum skal lyde:

Aviser med opplag mellom 1000 og 4000 kan i tillegg ytes et ekstra tilskudd. Størrelsen på avsetningen til det ekstra tilskuddet fastsettes av Kultur- og kirkedepartementet for det enkelte år innenfor rammen av produksjonstilskuddet.

Ny § 8 skal lyde:

§ 8. Kompensasjon

Fra og med tilskuddsåret 2002 gis det kompensasjon for avisenes inntektstap som følge av endrede retningslinjer for statlig annonsering av ledige stillinger. Rammen for kompensasjonen og satsenes nominelle størrelse og innbyrdes forhold fastsettes av Kultur- og kirkedepartementet ut fra bevilgningene for det enkelte år.

Kompensasjon etter denne paragraf gis bare til aviser som var tilskuddsberettiget i 2002.

Kompensasjonen beregnes ut fra godkjent netto opplag multiplisert med antall utgivelser per kalenderår. Avisene i Oslo får støtte etter sats 1, avisene i Bergen etter sats 2, avisene i Stavanger og Tromsø etter sats 3 og øvrige nr. 2-aviser i landet etter sats 4. Kompensasjonen gis for de første 8000 eksemplarer av avisenes opplag. Det fastsettes et minstebeløp for avisene som mottar kompensasjon etter sats 1 og 2 og et annet minstebeløp etter sats 3 og 4.

I særlige tilfelle kan tilskudd etter denne paragrafen gis til aviser som ikke faller inn under tredje ledd, men som kan dokumentere vesentlige inntekter av statlige stillingsannonser i 2001. Slike saker forelegges for Støtteutvalget for dagsavisene til uttalelse.

Nåværende § 8 – § 15 blir nye § 9 – § 16.

II

Endringene trer i kraft straks og gjelder for behandling av søknader om produksjonstilskudd fra og med 2002.

7. juni Nr. 525 2002

Forskrift om endring i forskrift om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i den nordøstlige del av Norges økonomiske sone.

Fastsatt av Fiskeridepartementet 7. juni 2002 med hjemmel i lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 4. Kunngjort 11. juni 2002.

I

I forskrift av 3. september 1998 nr. 859 om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i den nordøstlige del av Norges økonomiske sone gjøres følgende endring:

§ 2 skal lyde:

Uten hensyn til forbudet i § 1 kan det fra 7. juni og frem til 1. oktober 2002 drives fiske etter norsk vårgytende sild innenfor et område avgrenset av rette linjer mellom følgende posisjoner:

1. N 70° 40,5' Ø 21° 59,1'
2. N 74° 4,73' Ø 19° 5,76'

Videre langs yttergrensen for Norges økonomiske sone til posisjon

3. N 72° 10,46' Ø 10° 18,42'

Fiskeridirektøren kan stenge hele eller deler av området nevnt i første ledd dersom innblanding av sild under minstemål i de enkelte fangster overstiger 10% i vekt.

II

Endringen trer i kraft straks.

7. juni Nr. 526 2002

Forskrift om endring i forskrift om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i fiskevernsonen ved Svalbard i 2002.

Fastsatt av Fiskeridepartementet 7. juni 2002 med hjemmel i lov av 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone, jf. forskrift av 3. juni 1977 nr. 6 om fiskevernsonen ved Svalbard § 3. Kunngjort 11. juni 2002.

I

I forskrift av 19. november 2001 nr. 1296 om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i fiskevernsonen ved Svalbard i 2002 gjøres følgende endringer:

Ny § 3 skal lyde:

§ 3. Unntak fra fiskeforbudet

Fartøy fra land som har adgang til å fiske norsk vårgytende sild i norske fiskerijurisdiksjonsområder, kan uten

hensyn til forbudet i § 2 fra 7. juni og frem til 1. oktober 2002 drive fiske etter norsk vårgytende sild innenfor et område avgrenset av rette linjer mellom følgende posisjoner:

1. N 74° 4,73' Ø 19° 5,76'
2. N 76° 00' Ø 17° 41,77'
3. N 76° 00' Ø 00° 55,34'

Videre langs yttergrensen for Fiskevernsonen ved Svalbard til posisjon

4. N 72° 10,46' Ø 10° 18,42'

Videre langs yttergrensen for Norges økonomiske sone til posisjon 1.

Fangster tatt i medhold av første ledd skal avregnes kvoter tildelt i norske jurisdiksjonsområder.

Fiskeridirektøren kan stenge hele eller deler av området nevnt i første ledd dersom innblandingen av sild under minstemål i de enkelte fangster overstiger 10% i vekt.

Nåværende § 3 og § 4 blir nye § 4 og § 5.

II

Endringene trer i kraft straks.

7. juni Nr. 527 2002

Delegering av myndighet til Justis- og politidepartementet etter navneloven § 15.

Fastsatt ved kgl.res. 7. juni 2002 med hjemmel i lov av 7. juni 2002 nr. 19 om personnavn (navneloven) § 15. Fremmet av Justis- og politidepartementet. Kunngjort 11. juni 2002.

Kongens myndighet etter lov av 7. juni 2002 nr. 19 om personnavn (navneloven) § 15 til å bestemme når loven trer i kraft delegeres til Justis- og politidepartementet.

7. juni Nr. 528 2002

Delegering av myndighet til Finansdepartementet etter lov av 7. juni 2002 nr. 17 om endringer i lov om foretakspensjon, innskuddspensjonsloven og enkelte andre lover (kombinerte pensjonsordninger mv.).

Fastsatt ved kgl.res. 7. juni 2002 med hjemmel i lov av 7. juni 2002 nr. 17 om endringer i lov om foretakspensjon, innskuddspensjonsloven og enkelte andre lover (kombinerte pensjonsordninger mv.). Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 11. juni 2002.

Kongens myndighet etter følgende deler og bestemmelser i lov av 7. juni 2002 nr. 17 om endringer i lov om foretakspensjon, innskuddspensjonsloven og enkelte andre lover (kombinerte pensjonsordninger mv.) delegeres til Finansdepartementet:

- loven del VIII (Ikrafttredelse) første punktum
- lov av 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon § 2–12 tredje ledd første punktum
- lov av 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) § 9–1 første ledd første, andre og tredje punktum.

7. juni Nr. 529 2002

Forskrift om endring i forskrift om fastsetting av grader, yrkesutdanninger og utdanningsprogram, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler. Oppheving av tidligere bestemmelser for institusjonene.

Fastsatt ved kgl.res. 7. juni 2002 med hjemmel i lov av 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler § 45. Fremmet av Utdannings- og forskningsdepartementet. Kunngjort 14. juni 2002.

I

I forskrift av 10. mai 1996 nr. 420 om fastsetting av grader, yrkesutdanning og utdanningsprogram, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler. Oppheving av tidligere bestemmelser for institusjonene gjøres følgende endringer:

Vedlegg 1 punkt 3 under «Grader» skal lyde:

3. Candidata/candidatus medicinae (cand.med.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 6 år.

Vedlegg 1 nytt punkt 35 under «Grader» skal lyde:

35. Master of Laws (LLM), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 1 år utover 3-årig universitetsgrad eller tilsvarende.

Vedlegg 3 punkt 3 under «Grader» skal lyde:

3. Candidata/candidatus medicinae (cand.med.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 6 år.

Vedlegg 4 nytt punkt 21 under «Grader» skal lyde:

21. Doctor psychologiae (dr.psychol.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 3 år.

Vedlegg 6 punkt 4 og 5 under «Grader» skal lyde:

4. Candidata/candidatus mercatoria/mercatorius (cand.merc.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 2 år utover 3 års høyskolestudier eller tilsvarende.
5. Candidata/candidatus oeconomiae (cand.oecon.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 2 år utover 3 års høyskolestudier eller tilsvarende.

Vedlegg 6 punkt 7 under «Grader» skal lyde:

7. Doctor oeconomiae (dr.oecon.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 3 år.

Vedlegg 8 nytt punkt 6 under «Grader» skal lyde:

6. Philosophiae doctor (ph.d.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 3 år.

Vedlegg 15 punkt 5 under «Grader» skal lyde:

5. Candidata/candidatus mercatoria/mercatorius (cand.merc.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 2 år utover 3 års høyskolestudier eller tilsvarende.

Vedlegg 16 punkt 5 under «Grader» skal lyde:

5. Candidata/candidatus mercatoria/mercatorius (cand.merc.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 2 år utover 3 års høyskolestudier eller tilsvarende.

Vedlegg 16 nytt punkt 3 under «Yrkesutdanninger» skal lyde:

3. Allmennlærerutdanning normert studietid 4 år.

Vedlegg 25 nytt punkt 6 under «Yrkesutdanninger» skal lyde:

6. Reseptarutdanning normert studietid 3 år.

Vedlegg 26 punkt 9 under «Yrkesutdanninger» skal lyde:

9. Reseptarutdanning normert studietid 3 år.

Vedlegg 31 nytt punkt 7 under «Grader» skal lyde:

7. Candidata/candidatus scientiarum (cand.scient.), som gir rett til tilsvarende tittel, normert studietid 5 år.

Vedlegg 35 nye punkter 9 og 10 under «Yrkesutdanninger» skal lyde:

9. Sosionomutdanning normert studietid 3 år.
10. Barnevernspedagogutdanning normert studietid 3 år.

II

Endringene trer i kraft straks. Departementet kan bestemme at kandidater som tidligere har avlagt eksamener etter studieplaner som gir rett til grader og titler i henhold til punkt 1, skal få samme rett til grad med tilhørende tittel.

10. juni Nr. 530 2002

Forskrift om endring i forskrift om skipsmedisin.

Fastsatt av Helsedepartementet 10. juni 2002 med hjemmel i lov av 2. juni 2000 nr. 39 om apotek (apotekloven) § 6–8 og lov av 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v. § 47 og § 52, jf. kgl.res av 13. juni 1969 nr. 3. Jf. EØS-avtalen vedlegg XVIII nr. 16a (direktiv 92/29/EØF). Kunngjort 14. juni 2002.

I

I forskrift av 9. mars 2001 nr. 439 om skipsmedisin gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal «Statens helsetilsyn» endres til «Sosial- og helsedirektoratet»:

§ 16 tredje ledd, § 17, § 23 og § 27.

II

Endringene trer i kraft straks.

10. juni Nr. 531 2002**Forskrift om regulering av forsøksfiske etter blåkkeite og breiflabb ved Færøylene i 2002.**

Fastsatt av Fiskeridirektoratet 10. juni 2002 med hjemmel i lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 4 og § 5 og lov av 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 20 og § 21, jf. kgl.res. av 11. februar 2000 nr. 99 og delegeringsvedtak av 16. oktober 2000 nr. 1670. Kunngjort 14. juni 2002.

§ 1. Forbud

Det er forbudt for norske fartøy å drive fiske etter blåkkeite og breiflabb i færøysk sone i 2002.

§ 2. Kvote

Uten hensyn til forbudet i § 1 kan norske fartøy fiske inntil 75 tonn blåkkeite med garn og inntil 25 tonn breiflabb med garn.

§ 3. Påmelding

Fartøy som ønsker å delta i fisket må ha sendt skriftlig melding til Fiskeridirektoratet innen 21. juni.

Dersom det er påmeldt flere fartøy enn det antall lisenser gir rom for, vil deltakelsen bli begrenset ved loddtrekning.

§ 4. Maksimalkvoter

Fiskeridirektoratet kan fastsette maksimalkvoter for det enkelte fartøy.

§ 5. Utseilingsfrist

Fiskeridirektoratet kan fastsette utseilingsfrist for fartøy som har fått tilbud om å delta i fisket. Fartøy som ikke overholder fristen, mister sin adgang til å delta.

§ 6. Refordeling

Fiskeridirektoratet kan etter en nærmere fastsatt frist foreta refordeling dersom utviklingen i fisket tilsier dette.

§ 7. Stopp i fisket

Fisket vil bli stoppet når totalkvoten er beregnet oppfisket.

§ 8. Straff

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskrift, straffes i henhold til lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 53 og lov av 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 29. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

§ 9. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks og gjelder til og med 31. desember 2002.

11. juni Nr. 532 2002**Forskrift om regulering og adgang til å delta i fangst av kongekrabbe i 2002.**

Fastsatt av Fiskeridepartementet 11. juni 2002 med hjemmel i lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 4, § 5 og § 9 og lov av 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 21, jf. kgl.res. av 11. februar 2000 nr. 99. Kunngjort 14. juni 2002.

Kapittel 1. Generelle bestemmelser**§ 1. Generelt forbud**

Det er forbudt å fange og levere kongekrabbe med norske fartøy i 2002.

§ 2. Kvote

Uten hinder av forbudet i § 1 kan norske fartøy drive fangst av 90.000 hannkongekrabber i området fra Kinnarodden og østover til den russiske grense i perioden fra og med 21. september til og med 31. desember.

Det er likevel ikke tillatt å drive fangst etter kongekrabbe i følgende område («Gråsonen»):

1. 70°40' N – 32°04,6' Ø
2. 71°30' N – 30°00' Ø
3. 74°00' N – 30°00' Ø
4. 74°00' N – 33°30' Ø
5. 73°18' N – 33°30' Ø
6. 72°50' N – 36°30' Ø
7. 75°50' N – 36°30' Ø

Kapittel 2. Deltakelse i gruppe I**§ 3. Vilkår for deltakelse**

For å kunne delta i gruppe I må følgende vilkår være oppfylt:

- a) fartøyet må være registrert i merkeregisteret og være mellom 8 og 15 meter største lengde,
- b) eier av fartøyet og høvedsmannen må være ført på blad B i fiskermanntallet,

- c) eier må ha deltatt med fartøyet og fisket og levert minst 5 tonn torsk med garn i området fra og med Kinnarodden og østover til den russiske grense i minst to av årene 1999, 2000 eller 2001, dog begrenset til 1. september 2001.

Søker må selv fremlegge dokumentasjon på at kravet i første ledd bokstav c er oppfylt. Søknad om deltakelse må være Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark i hende innen 15. juli 2002.

Dersom ikke alle vilkårene er oppfylt til enhver tid, vil adgangen til å delta falle bort.
Adgangen til å delta kan ikke overføres til annet fartøy.

§ 4. *Dispensasjon*

Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark kan dispensere fra aktivitetskravet i § 3 første ledd bokstav c når kravet ikke er oppfylt på grunn av tillitsverv i fiskeriorganisasjoner eller politiske verv.

En forutsetning for deltakelse etter første ledd er at man kan vise til tidligere deltakelse i fiske etter torsk med garn i området nevnt i § 2.

Søknad om dispensasjon må være Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark i hende innen 15. juli 2002.

§ 5. *Salg av fartøy*

Salg av fartøy med adgang til å delta i gruppe I medfører ikke adgang til å delta i gruppe I for ny eier.

Ved salg av slikt fartøy kan Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark likevel gi ny eier adgang til å delta i gruppe I når følgende vilkår er oppfylt:

- a) kjøper er ført på blad B i fiskermanntallet,
- b) både kjøper og selger har vært ført på fiskermanntallet i samme fylke i minst 12 måneder før kjøp av fartøy,
- c) kjøper må registrere fartøyet i merkeregisteret i samme fylke som selger har registrert fartøyet.

Adgang for ny eier til å delta i gruppe I i medhold av annet ledd medfører at selgers adgang til å delta med et erstatningsfartøy bortfaller.

Søknad om deltakeradgang etter annet ledd skal fremmes gjennom søkers lokale fiskerikontor på skjema fastsatt av Fiskeridirektoratet.

§ 6. *Utskiftning av fartøy*

Deltakeradgang i gruppe I kan ikke overføres til annet fartøy.

Ved utskiftning av fartøy som har adgang til å delta i gruppe I kan Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark gi eier tillatelse til å delta i gruppe I med et erstatningsfartøy. Deltakeradgang i gruppe I med utskiftningsfartøyet bortfaller når slik tillatelse gis til erstatningsfartøyet.

Søknad om tillatelse etter annet ledd skal fremmes gjennom søkers lokale fiskerikontor på skjema fastsatt av Fiskeridirektoratet.

§ 7. *Dødsfall*

Dersom fartøyeier dør, faller adgangen til å delta i gruppe I med fartøyet bort.

Den som ved arv erverver fartøy som hadde adgang til å delta i gruppe I, kan likevel:

- a) gis adgang til å delta i gruppe I når vilkårene i § 3 er oppfylt,
- b) selge fartøyet. Ved salg av fartøy med adgang til å delta i gruppe I, kan ny eier gis adgang til å delta i gruppe I dersom vilkårene i § 3 og § 5 er oppfylt.

Deltakeradgang etter denne paragraf kan etter søknad gis av Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark.

§ 8. *Midlertidig tillatelse til å benytte annet fartøy (leiefartøy)*

Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark kan ved forlis og havari som medfører vesentlig driftsavbrudd, dispensere fra forbudet i § 3 siste ledd.

Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark kan fastsette nærmere vilkår for slik tillatelse, herunder at hovedsmann samt hele eller deler av mannskapet skal delta i fisket med leiefartøyet.

Det kan ikke gis tillatelse til å benytte leiefartøy som har en største lengde på 15 meter eller mer.

§ 9. *Begrensning i deltakelsen*

Eier av fartøy som deltar i gruppe I, har ikke adgang til å delta med annet fartøy i gruppe I. Eier av fartøy som deltar i gruppe I, har heller ikke adgang til å la annet fartøy delta i gruppe I med andre som hovedsmenn.

Eier av fartøy som deltar i gruppe I, har ikke adgang til å delta med annet fartøy i gruppe II. Eier av fartøy som deltar i gruppe I, har heller ikke adgang til å la annet fartøy delta i gruppe II med andre som hovedsmenn.

Kapittel 3. Deltakelse i gruppe II

§ 10. *Vilkår for deltakelse*

For å kunne delta i gruppe II må følgende vilkår være oppfylt:

- a) fartøyet må være registrert i merkeregisteret og være mellom 8 og 15 meter største lengde,
- b) eier av fartøyet og hovedsmannen må være ført i fiskermanntallet,
- c) eier må ha deltatt med fartøyet og fisket og levert minst 3 tonn torsk med garn eller line i området fra og med Kinnarodden og østover til den russiske grense i minst to av årene 1999, 2000 eller før 1. september 2001.

Søker må selv fremlegge dokumentasjon på at kravet i første ledd bokstav c er oppfylt.

Søknad om deltakelse må være Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark i hende innen 15. juli 2002.
Dersom ikke alle vilkårene er oppfylt til enhver tid, vil adgangen til å delta falle bort.
Adgangen til å delta kan ikke overføres til annet fartøy.

§ 11. *Dispensasjon*

Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark kan dispensere fra aktivitetskravet i § 10 første ledd bokstav c når kravet ikke er oppfylt på grunn av tillitsverv i fiskeriorganisasjoner eller politiske verv.

En forutsetning for deltakelse etter første ledd er at man kan vise til tidligere deltakelse i fiske etter torsk med garn eller line i området nevnt i § 2.

Søknad om dispensasjon må være Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark i hende innen 15. juli 2002.

§ 12. *Salg av fartøy*

Salg av fartøy med adgang til å delta i gruppe II medfører ikke adgang til å delta i gruppe II for ny eier.

Ved salg av slikt fartøy kan Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark likevel gi ny eier adgang til å delta i gruppe II når følgende vilkår er oppfylt:

- a) kjøper er ført i fiskermanntallet,
- b) både kjøper og selger har vært ført på fiskermanntallet i samme fylke i minst 12 måneder før kjøp av fartøy,
- c) kjøper må registrere fartøyet i merkeregisteret i samme fylke som selger har registrert fartøyet.

Adgang for ny eier til å delta i gruppe II i medhold av annet ledd medfører at selgers adgang til å delta med et erstatningsfartøy bortfaller.

Søknad om deltakeradgang etter annet ledd skal fremmes gjennom søkers lokale fiskerikontor på skjema fastsatt av Fiskeridirektoratet.

§ 13. *Utskiftning av fartøy*

Deltakeradgang i gruppe II kan ikke overføres til annet fartøy.

Ved utskiftning av fartøy som har adgang til å delta i gruppe II kan Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark gi eier tillatelse til å delta i gruppe I med et erstatningsfartøy. Deltakeradgang i gruppe II med utskiftningsfartøyet bortfaller når slik tillatelse gis til erstatningsfartøyet.

Søknad om tillatelse etter annet ledd skal fremmes gjennom søkers lokale fiskerikontor på skjema fastsatt av Fiskeridirektoratet.

§ 14. *Dødsfall*

Dersom fartøyeier dør, faller adgangen til å delta i gruppe II med fartøyet bort.

Den som ved arv erverver fartøy som hadde adgang til å delta i gruppe II, kan likevel:

- a) gis adgang til å delta i gruppe II når vilkårene i § 10 er oppfylt,
- b) selge fartøyet. Ved salg av fartøy med adgang til å delta i gruppe II, kan ny eier gis adgang til å delta i gruppe II dersom vilkårene i § 10 og § 12 er oppfylt.

Deltakeradgang etter denne paragraf kan etter søknad gis av Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark.

§ 15. *Midlertidig tillatelse til å benytte annet fartøy (leiefartøy)*

Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark kan ved forlis og havari som medfører vesentlig driftsavbrudd, dispensere fra forbudet i § 10 siste ledd.

Fiskeridirektoratets regionkontor i Finnmark kan fastsette nærmere vilkår for slik tillatelse, herunder at høvedsmann samt hele eller deler av mannskapet skal delta i fisket med leiefartøyet.

Det kan ikke gis tillatelse til å benytte leiefartøy som har en største lengde på 15 meter eller mer.

§ 16. *Begrensning i deltakelsen*

Eier av fartøy som deltar i gruppe II, har ikke adgang til å delta med annet fartøy i gruppe II. Eier av fartøy som deltar i gruppe II, har heller ikke adgang til å la annet fartøy delta i gruppe II med andre som høvedsmenn.

Eier av fartøy som deltar i gruppe II, har ikke adgang til å delta med annet fartøy i gruppe I. Eier av fartøy som deltar i gruppe II, har heller ikke adgang til å la annet fartøy delta i gruppe I med andre som høvedsmenn.

Kapittel 4. Fellesbestemmelser

§ 17. *Minstemål*

Det er forbudt å fange kongekrabbe mindre enn 137 mm skjoldlengde.

§ 18. *Fangstdyp*

Det er forbudt å fange kongekrabbe på grunnere vann enn 100 meter.

§ 19. *Redskapsbegrensning*

Det er kun tillatt å bruke teiner i fangst av kongekrabbe.

I gruppe I er det tillatt å ha inntil 20 teiner pr. fartøy.

I gruppe II er det tillatt å ha inntil 10 teiner pr. fartøy.

§ 20. *Fritidsfiske*

Personer som ikke er registrert i fiskermanntallet kan ikke drive fangst etter kongekrabbe.

Kapittel 5. Straff og ikrafttredelse

§ 21. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i denne forskrift, straffes i henhold til lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. § 53 og lov av 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst § 29. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

§ 22. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks og gjelder til og med 31. desember 2002.

14. juni Nr. 533 2002

Vedtak om forvaltningsansvar for lov indeholdende visse Bestemmelser om Behandlingen af Lig.

Fastsatt ved kgl.res. 14. juni 2002. Fremmet av Helsedepartementet. Kunngjort 14. juni 2002.

Helsedepartementet gis forvaltningsansvaret for lov av 4. juni 1898 indeholdende visse Bestemmelser om Behandlingen af Lig.

14. juni Nr. 534 2002

Vedtak om endring i reglement for rekvisisjoner til sivile formål ved beredskap og i krig.

Fastsatt ved kgl.res 14. juni 2002 med hjemmel i lov av 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold, lov av 17. juli 1953 nr. 9 om sivilforsvaret, lov av 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap og lov av 14. desember 1956 nr. 7 om forsynings- og beredskapstiltak. Fremmet av Helsedepartementet. Kunngjort 14. juni 2002.

I

I reglement av 17. januar 1986 nr. 3081 for rekvisisjoner til sivile formål ved beredskap og i krig gjøres følgende endringer:

§ 3 bokstav A skal lyde:

- A. Med hjemmel i lov av 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold:
- Justis- og politidepartementet,
  - Direktoratet for sivilt beredskap,
  - Fylkesmennene,
  - Politimestrene,
  - Sjefen for politiets overvåkningstjeneste.

§ 3 bokstav C skal lyde:

- C. Med hjemmel i lov av 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap:
- Helsedepartementet,
  - Sosialdepartementet,
  - Sosial- og helsedirektoratet,
  - Fylkesmennene,
  - Ordførerne.

II

Endringene trer i kraft straks.

14. juni Nr. 535 2002

Ikrafttredelse av lov av 14. juni 2002 nr. 21 om endringer i likestillingsloven mv. (plikt til å arbeide for likestilling, skjerpning av forbudet mot forskjellsbehandling på grunn av kjønn, forbud mot seksuell trakassering mv.).

Fastsatt ved kgl.res. 14. juni 2002 med hjemmel i lov av 14. juni 2002 nr. 21 om endringer i likestillingsloven mv. (plikt til å arbeide for likestilling, skjerpning av forbudet mot forskjellsbehandling på grunn av kjønn, forbud mot seksuell trakassering mv.) del IV. Fremmet av Barne- og familiedepartementet. Kunngjort 14. juni 2002.

Lov av 14. juni 2002 nr. 21 om endringer i likestillingsloven mv. (plikt til å arbeide for likestilling, skjerpning av forbudet mot forskjellsbehandling på grunn av kjønn, forbud mot seksuell trakassering mv.), endring i lov av 9. juni 1978 nr. 45 om likestilling mellom kjønnene § 1a tredje til femte ledd og endringsloven del II og III gjelder fra 1. januar 2003. For øvrig gjelder endringsloven fra 1. juli 2002.

14. juni Nr. 536 2002**Delvis ikrafttredelse av lov av 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven).**

Fastsatt ved kgl.res. 14. juni 2002 med hjemmel i lov av 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) § 45. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 14. juni 2002.

Lov av 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) gjelder fra 1. juli 2002 med følgende unntak:

- For Svalbard gjelder ikke lovens § 46 nr. 2 og 3,
- Lovens § 46 nr. 1 annet ledd, opphevelse av vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4 § 18, trer i kraft fra 1. januar 2003.

14. juni Nr. 537 2002**Delegering av myndighet til Direktoratet for brann- og elsikkerhet etter brann- og eksplosjonsvernloven § 31 første ledd.**

Fastsatt ved kgl.res. 14. juni 2002 med hjemmel i lov av 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) § 31 første ledd. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 14. juni 2002.

Sentral tilsynsmyndighet etter lov av 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) § 31 første ledd, er Direktoratet for brann- og elsikkerhet.

4. juni Nr. 538 2002**Forskrift om endring i forskrift om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for arbeidstakere på skip.**

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 4. juni 2002 med hjemmel i sjømannslov av 30. mai 1975 nr. 18 § 13 nr. 3 og § 40 nr. 2 og 4, jf. kgl.res. av 31. januar 1986 nr. 221. Jf. EØS-avtalen vedlegg II kap. XXII nr. 1 (direktiv 93/68/EØF og direktiv 93/95/EØF), vedlegg XVIII nr. 8 (direktiv 89/391/EØF), nr. 10 (direktiv 89/655/EØF), nr. 11 (direktiv 89/656/EØF), nr. 12 (direktiv 90/269/EØF) og nr. 16 (direktiv 91/383/EØF art. 3 og 4). For forskriftens kapittel 6, jf. EØS-avtalen vedlegg XVIII nr. 16d (direktiv 92/85/EØF). Kunngjort 18. juni 2002.

I

I forskrift av 4. august 2000 nr. 808 om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for arbeidstakere på skip er det foretatt endringer. Endringene er ikke materielle men gjelder forskriftens struktur og språk. Forskriften lyder i sin helhet etter dette:

*Kap. 1. Generelle bestemmelser***§ 1–1. Formål**

Formålet med denne forskrift er å sikre at arbeid og fritid om bord tilrettelegges og organiseres slik at arbeidstakernes sikkerhet og fysiske og psykiske helse ivaretas i samsvar med den teknologiske og sosiale utviklingen i samfunnet.

§ 1–2. Virkeområde

På ethvert fartøy som omfattes av sjømannsloven kommer denne forskriften til anvendelse, jf. forskrift av 31. januar 1986 nr. 222 om sjømannslovens virkeområde.

§ 1–3. Ansvar

Med mindre annet er særskilt angitt har rederiet og skipsføreren ansvar for å sikre at arbeidet om bord blir planlagt, organisert og utført i samsvar med denne forskriften. Arbeidstakernes sikkerhet og helse skal ivaretas i alle forhold som har tilknytning til arbeid eller fritid om bord.

Tiltak i forbindelse med sikkerhet og helse om bord skal ikke under noen omstendighet påføre arbeidstakerne utgifter.

Rederiets ansvar etter denne forskrift berøres ikke av de plikter som tilligger arbeidstakerne og deres representanter.

§ 1–4. Ansvar for sikkerhet og helse i annen virksomhet om bord

Dersom det drives annen virksomhet om bord, skal denne samordnes med skipets drift for øvrig, og være innrettet i samsvar med denne forskrift.

Lederen av annen virksomhet om bord og dennes arbeidsgiver plikter også å påse at den virksomhet de har ansvar for, er innrettet i samsvar med denne forskrift.

§ 1-5. Fravik

Sjøfartsdirektoratet kan i særlige tilfeller fatte vedtak om fravik fra denne forskriften. Direktoratet kan fastsette særlige vilkår ved slik tillatelse. Slike saker skal først forelegges Rådet for arbeidstilsyn på skip for uttalelse.

Bestemmelsene i § 7-1 til § 7-15 kan ikke fravikes.

§ 1-6. Sikkerhetsstyringssystem

For skip som skal ha sikkerhetsstyringssystem iht. forskrift av 23. desember 1999 nr. 1529 om sikkerhetsstyringssystem for passasjerskip og forskrift av 6. august 1996 nr. 822 om sikkerhetsstyringssystem for lasteskip, skal rederiet sikre at de krav som følger av denne forskriften ivaretas gjennom sikkerhetsstyringssystemet.

For skip som ikke omfattes av første ledd, bør rederiet utarbeide en enhetlig overordnet plan som sikrer at de krav som følger av denne forskriften ivaretas.

Kap. 2. Bestemmelser om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse**§ 2-1. Generelle retningslinjer for arbeidsmiljø, sikkerhet og helse**

Følgende generelle retningslinjer skal legges til grunn ved gjennomføring av bestemmelsene i denne forskrift:

- a) risikomomenter skal unngås,
- b) enhver risiko som ikke kan unngås, skal vurderes særskilt,
- c) enhver risiko skal motvirkes ved kilden,
- d) det skal tas hensyn til tekniske fremskritt,
- e) felles vernetiltak av teknisk art eller tiltak, metoder eller prosedyrer knyttet til organiseringen av arbeidet skal om mulig gjennomføres fremfor individuelle vernetiltak.

Forholdene skal legges til rette slik at arbeidstakerne gis rimelig mulighet for faglig og personlig utvikling gjennom sitt arbeide.

Det skal legges vekt på å tilrettelegge arbeid og fritid om bord slik at en oppnår sosiale og miljømessige forhold som bidrar til helse, trivsel og velferd for arbeidstakerne.

§ 2-2. Risikovurdering

Det skal foretas en risikovurdering for å avdekke farer arbeidstakerne kan utsettes for i arbeidet. Slik risikovurdering skal foretas regelmessig:

- a) ved innføring av nytt arbeidsutstyr eller ny teknologi, og
- b) ved øvrige endringer i organisering eller planlegging av arbeid som kan ha betydning for arbeidstakernes helse og sikkerhet.

Resultatene av risikovurderingen skal dokumenteres skriftlig.

Dersom det avdekkes risiko for arbeidstakernes sikkerhet og helse, skal det iverksettes nødvendige tiltak for å fjerne eller redusere slik risiko.

For arbeidstaker som er gravid, nylig har født eller ammer, skal det i tillegg foretas særskilt risikovurdering etter § 6-4.

§ 2-3. Tilrettelegging og organisering av arbeidet

De tiltak og arbeidsmetoder, som iverksettes, skal sikre best mulig vernnivå og en stadig forbedring av arbeidstakernes sikkerhet og helse, og integreres i all aktivitet om bord. Det skal bl.a. sørges for at:

- a) arbeidet tilrettelegges og organiseres under hensyn til den enkeltes alder, kyndighet og øvrige forutsetninger,
- b) arbeidet blir tilpasset den enkelte, spesielt med hensyn til utforming av arbeidsplassen, valg av arbeidsutstyr og arbeidsmetoder, og med sikte på å lette ensformig arbeid og gjentakelsesarbeid,
- c) de som settes til å lede og kontrollere arbeid om bord, har de nødvendige kvalifikasjoner samt kunnskaper om faremomenter mv. som er forbundet med arbeidet,
- d) det føres et effektivt tilsyn med at arbeidet utføres på en sikker og helsemessig forsvarlig måte,
- e) de som settes til arbeid, har hatt adgang til tilstrekkelig hvile.

For arbeidstaker som er gravid, nylig har født eller ammer, skal det i tillegg foretas særskilt tilrettelegging etter § 6-5.

§ 2-4. Konsultasjon av arbeidstakerne

Arbeidstakerne eller deres verneombud skal i forbindelse med alle spørsmål som kan få betydning for deres helse eller sikkerhet, bli konsultert og ha rett til å legge frem forslag.

§ 2-5. Informasjon til arbeidstakerne

Det skal sikres at arbeidstakerne gis og har forstått nødvendig informasjon om sikkerhets- og helserisiko.

Dokumentasjon for risikovurdering som angitt i § 3-2 skal til enhver tid være tilgjengelig for arbeidstakerne eller deres verneombud.

Arbeidstakerne skal informeres om alle tiltak som iverksettes, for forbedring av sikkerhet og helse om bord.

§ 2–6. Opplæring av arbeidstakerne

Hver enkelt arbeidstaker skal få nødvendig opplæring:

- a) for å kunne utføre sitt arbeid på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte,
- b) før det gis adgang til områder med alvorlig eller særskilt risiko,
- c) ved innføring av ny teknologi.

Opplæringen skal gjentas regelmessig og ved endret eller ny risiko.

Gjennomgått opplæring skal dokumenteres skriftlig.

§ 2–7. Helsekontroll/helse

Det skal fastsettes tiltak for å sikre at arbeidstakerne får nødvendig helsekontroll i forhold til den sikkerhets- og helserisikoen de blir utsatt for om bord.

Det skal føres fortløpende kontroll med arbeidstakerens helse når det er fare for at det kan utvikles helseskader på lang sikt.

§ 2–8. Ansvar for varsel og melding om personskade

Rammes arbeidstakeren av arbeidsulykke som har voldt døden eller alvorlig skade, eller dersom døden eller alvorlig skade antas å skyldes arbeidsforholdene eller forholdene for øvrig om bord, skal det straks, og på hurtigste måte, varsles Sjøfartsdirektoratet. Varslet skal inneholde opplysninger om personalia, tilstand, hendelsesforløp og hvilke tiltak som er iverksatt. Er sjømannen brakt i land for medisinsk behandling i utlandet, skal det fremgå hvor vedkommende får behandling og hvilken utenriksstasjon som er varslet.

Ved dødsfall og enhver personskade eller sykdom som antas å skyldes arbeidsulykke, arbeidssituasjonen eller forholdene om bord, skal det dessuten så snart som mulig sendes personskadeblankett i utfylt stand til Sjøfartsdirektoratet. Tilsvarende gjelder ved personskade eller sykdom som påføres under reise til eller fra skipet for rederiets regning, eller under landlov.

- a) For arbeidstaker som omfattes av folketrygdloven 28. februar 1997 nr. 19, sendes melding som nevnt under annet ledd, til Sjøfartsdirektoratet ved bruk av den gjenpart av Rikstrygdeverkets blankett for melding om yrkesskade/personskade som er avsatt for slik bruk.
- b) For arbeidstaker som ikke omfattes av folketrygdloven, sendes slik melding til Sjøfartsdirektoratet på Sjøfartsdirektoratets særskilte personskadeblankett.

Kap. 3. Personlig verneutstyr**§ 3–1. Generelle bestemmelser**

Dette kapittelet fastsetter minimumskrav til bruk av personlig verneutstyr.

Personlig verneutstyr skal brukes når det ikke lar seg gjøre å unngå eller begrense risikoen i tilstrekkelig grad ved felles vernetiltak av teknisk art eller ved tiltak, metoder eller prosedyrer knyttet til organiseringen av arbeidet.

§ 3–2. Definisjon

Personlig verneutstyr er utstyr som arbeidstakeren skal bære eller holde, for å beskytte seg mot en eller flere farer som kan true hans sikkerhet og helse, og ethvert tillegg eller tilbehør som tjener dette formål.

Definisjonen i første ledd omfatter ikke:

- a) ordinære arbeidsklær og uniformer som ikke er spesielt beregnet på å verne arbeidstakerens sikkerhet og helse,
- b) nødhjelps- og redningsutstyr,
- c) sportsutstyr og annet utstyr til bruk i forbindelse med fritidsaktiviteter,
- d) bærbare innretninger som påviser og signaliserer risiko og skadelige faktorer.

§ 3–3. Krav til personlig verneutstyr

Alt personlig verneutstyr skal:

- a) være hensiktsmessig i forhold til de farer det skal forebygge, uten selv å føre til risiko,
- b) passe til eksisterende forhold på arbeidsplassen,
- c) ta hensyn til arbeidstakerens helse,
- d) passe arbeidstakerne, om nødvendig etter tilpasning.

Verneutstyret skal vedlikeholdes, repareres og utskiftes for til enhver tid å være i tilfredsstillende stand.

Hvis arbeidstaker må bruke flere forskjellige typer verneutstyr samtidig, skal utstyret kunne kombineres uten at det enkelte utstyrs verneeffekt nedsettes.

Dersom omstendighetene krever at personlig verneutstyr blir brukt av flere arbeidstakere, skal det treffes hensiktsmessige tiltak for å sikre at arbeidstakernes helse og hygiene ivaretas.

Vilkårene for bruk av personlig verneutstyr skal fastsettes på grunnlag av hvor alvorlig risikoen er, de særlige forhold ved den enkeltes arbeidssituasjon og verneutstyrets beskyttelsesevne.

Personlig verneutstyr skal bare benyttes til angitte formål.

§ 3–4. Bruk av personlig verneutstyr

Ved arbeidsaktiviteter som utføres eller planlegges utført, skal det vurderes om det foreligger fare for arbeidstakernes sikkerhet eller helse. Dersom risiko for arbeidstakernes sikkerhet eller helse ikke kan unngås på annen måte, skal hensiktsmessig personlig verneutstyr stilles til rådighet.

§ 3–5. Anskaffelse av personlig verneutstyr

Personlig verneutstyr skal oppfylle kravene i forskrift av 19. august 1994 nr. 819 om konstruksjon, utforming og produksjon av personlig verneutstyr, og være CE-merket.

Dersom verneutstyr må anskaffes i en havn utenfor EØS-området, og det ikke er mulig å få CE-merket utstyr om bord innen rimelig tid, eller uten at dette medfører urimelige forsinkelser og omkostninger, kan annet likeverdig utstyr anskaffes.

§ 3–6. Informasjon og opplæring

Arbeidstakerne skal på forhånd informeres om risikoen det personlige verneutstyret beskytter mot.

Arbeidstaker skal gis og ha forstått nødvendig informasjon om bruk av personlig verneutstyr.

Arbeidstaker skal gis nødvendig opplæring og trening i bruk av det personlige verneutstyret.

Kap. 4. Arbeidsutstyr**§ 4–1. Generelle bestemmelser**

Dette kapittelet fastsetter minimumskrav til sikkerhet og helse i forbindelse med arbeidstakernes bruk av arbeidsutstyr.

§ 4–2. Definisjoner

I dette kapittel menes med:

- a) *Arbeidsutstyr*; alle maskiner, apparater, redskaper eller installasjoner som brukes i arbeidet.
- b) *Bruk av arbeidsutstyr*; enhver arbeidsoperasjon som innebærer bruk av arbeidsutstyr, bl.a. igangsetting og stans av utstyret, bruk, transport, installering, montering, reparasjon, endringer, vedlikehold, service og renhold.

§ 4–3. Alminnelige plikter

Arbeidsutstyr skal være konstruert og innrettet slik at arbeidstakerne ved bruk er vernet mot skader på liv eller helse, herunder ulykker, belastningsskader og påvirkninger som kan utvikle helseskader på lang sikt.

Ved valg av arbeidsutstyr skal det tas hensyn til arbeidsforholdene og arbeidets karakter slik at farer for arbeidstakernes sikkerhet og helse begrenses mest mulig.

Når arbeidsutstyr ikke kan brukes uten fare for arbeidstakernes sikkerhet eller helse, skal det treffes nødvendige tiltak for å begrense risikoen mest mulig.

Arbeidsutstyr skal bare brukes til de arbeidsoperasjoner og under de forhold det er beregnet for.

§ 4–4. Kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyret

Dersom sikkerheten avhenger av arbeidsutstyrets installasjon og montering, skal det foretas en kontroll før det tas i bruk.

Arbeidsutstyr som utsettes for påvirkninger, som forårsaker forringelse, som kan føre til farlige situasjoner, skal undergis tilstrekkelig kontroll for å avdekke og motvirke slike farer.

Kontroll, som nevnt i første og annet ledd, skal dokumenteres.

Arbeidsutstyr skal underlegges regelmessig vedlikehold slik at det er i forsvarlig stand.

§ 4–5. Arbeidsutstyr som medfører særlig fare

Ved bruk av arbeidsutstyr som kan medføre særlig fare for skade på liv og helse, skal det utarbeides skriftlig arbeidsinstruks og treffes nødvendige tiltak for å sikre at:

- a) bruk begrenses til arbeidstakere som har dette som oppgave og har fått nødvendig opplæring,
- b) arbeidsutstyret ikke tas i bruk dersom feil eller slitasje kan føre til fare ved bruk.

§ 4–6. Informasjon til arbeidstakerne

Arbeidstaker skal gis og ha forstått nødvendig informasjon for sikker bruk av arbeidsutstyr.

Det skal særlig sikres at det gis informasjon om:

- a) farer ved uregelmessigheter som kan oppstå,
- b) forholdsregler som må tas, på bakgrunn av erfaringer med bruk av arbeidsutstyret,
- c) de farer bruk av arbeidsutstyret kan medføre for øvrige arbeidstakere som befinner seg i arbeidsområdet.

§ 4–7. Opplæring av arbeidstakerne

Arbeidstaker skal gis nødvendig opplæring, øvelse og instruksjon i bruk av arbeidsutstyr.

Arbeidstakere som har oppgaver i forbindelse med kontroll av arbeidsutstyr, skal gis nødvendig opplæring, øvelse og instruksjon for å ivareta disse oppgavene.

Kap. 5. Manuell håndtering av gjenstander**§ 5–1. Generelle bestemmelser**

Dette kapittelet fastsetter minimumskrav til sikkerhet og helse ved manuell håndtering av gjenstander.

§ 5–2. Definisjon

Manuell håndtering av gjenstander omfatter enhver løfting, nedsetting, skyving, trekking, bæring eller flytting av

en gjenstand som på grunn av gjenstandens art, tyngde eller ugunstige ergonomiske forhold, kan føre til ryggskader eller andre skader hos arbeidstakerne.

§ 5-3. *Tilrettelegging av arbeidet*

Det skal iverksettes nødvendige tiltak eller benyttes hensiktsmessige hjelpemidler, særlig mekanisk utstyr, for å unngå manuell håndtering av gjenstander.

I alle tilfeller der manuell håndtering av gjenstander ikke kan unngås, skal arbeidet tilrettelegges slik at håndteringen kan skje på forsvarlig måte, og at skade på arbeidstakerne unngås.

Ved tilrettelegging av arbeidet skal det foretas en vurdering av sikkerhets- og helsemessige forhold hvor det tas hensyn til gjenstandens art, tyngde, utforming av arbeidsmiljøet og arbeidsoppgaven som skal utføres. Det skal bl.a. legges vekt på at:

- a) det er tilstrekkelig plass til å utføre arbeidsoppgaven,
- b) underlaget er jevnt og ikke for glatt for arbeidstakernes fottøy,
- c) arbeidsområdet gir arbeidstakerne mulighet til å håndtere gjenstander i forsvarlig høyde eller i riktig stilling,
- d) temperatur, fuktighet, og ventilasjon kan påvirke sikkerheten,
- e) arbeidstakerne selv får innflytelse på arbeidstempoet, og ikke blir utsatt for langvarig og hyppig fysisk anstrengelse eller hyppig fysisk anstrengelse alene som kan føre til skade.

§ 5-4. *Informasjon og opplæring*

Arbeidstakerne eller deres verneombud skal informeres om den risikoen manuell håndtering av gjenstander innebærer, og om alle tiltak som iverksettes i denne forbindelse.

Arbeidstakerne eller deres representanter skal få generelle anvisninger, og når det er mulig nøyaktig informasjon om:

- a) vekten av en gjenstand,
- b) tyngdepunktet eller den tyngste siden dersom vekten er ujevnt fordelt.

Arbeidstakerne skal få nødvendig opplæring i riktig håndtering av gjenstander.

Kap. 6. Særregler for arbeidstaker som er gravid, nylig har født, ammer og har barn

§ 6-1. *Virkeområde*

Dette kapittel gjelder for arbeidstaker som

- a) er gravid,
- b) nylig har født,
- c) ammer,
- d) har barn,

med de unntak og særbestemmelser som følger av den til enhver tid gjeldende forskrift om sjømannslovens virkeområde.

§ 6-2. *Definisjon*

I dette kapittel betyr:

Skade; enhver skadelig virkning på den gravides helse, fosteret eller ammingen.

§ 6-3. *Informasjon til skipsfører eller rederi*

Dersom arbeidstaker som går inn under § 6-1 bokstav a, b eller c, har opplyst skipsføreren eller rederiet om sin tilstand, skal det foretas en risikovurdering etter § 6-4 og en vurdering av tiltak etter § 6-5.

§ 6-4. *Risikovurdering*

Skipsføreren eller rederiet skal sørge for at det blir særlig vurdert om påvirkninger i arbeidsmiljøet kan gi risiko for skade på arbeidstaker som går inn under § 6-1 bokstav a, b eller c. Vurderingene skal gjentas regelmessig og når det skjer endringer i forhold som kan ha innvirkning på risikoen for at arbeidstaker blir påført skade.

Dersom slik risiko er til stede, skal skipsføreren eller rederiet sørge for at eventuelle skadelige påvirkninger bestemmes, og vurdere den samlede risikoen for skader og fastslå hvilke verne- og sikkerhetstiltak som skal iverksettes.

Arbeidstakeren skal underrettes om resultatene av vurderingene.

§ 6-5. *Tilrettelegging og organisering av arbeidet*

Avdekker vurderingene etter § 6-4 risiko for skade, skal skipsføreren eller rederiet sørge for at slik risiko blir unngått ved nødvendig endring av så vel arbeidsforholdene som arbeidstiden.

Dersom tiltakene som nevnt i første ledd ikke er mulige eller ikke med rimelighet kan gjennomføres, skal om mulig arbeidstaker som selv ønsker det, overføres til annet arbeid i rederiets tjeneste.

Dersom tiltakene etter første og annet ledd ovenfor ikke er mulige å gjennomføre, skal rederiet dokumentere dette skriftlig.

§ 6-6. *Gravides rett til permisjon*

Kan tiltakene i § 6-5 ikke med rimelighet gjennomføres, skal arbeidstaker som går inn under § 6-1 bokstav a, b

eller c, gis permisjon for den perioden som er nødvendig, for å unngå risiko for skade.

For øvrig vises det til den til enhver tid gjeldende forskrift om permisjon ved svangerskap, fødsel, adopsjon m.v.

Kap. 7. Verneombud og verne- og miljøutvalg

§ 7-1. Valg av verneombud

Verneombud velges av og blant de som arbeider om bord i forbindelse med fartøyets vanlige drift.

Det skal være ett verneombud på fartøy med 3 – 7 arbeidstakere om bord, med mindre et flertall av arbeidstakerne velger at verne- og miljøarbeidet om bord skal ivaretas uten eget verneombud.

Det skal til enhver tid være minst:

- a) ett verneombud på fartøy med 8 – 14 arbeidstakere om bord,
- b) to verneombud på fartøy med 15 – 39 arbeidstakere om bord,
- c) tre verneombud på fartøy med minst 40 arbeidstakere om bord.

Dersom andre enn rederiet samtidig driver virksomhet om bord, skal det være ett verneombud når denne del av de som arbeider om bord, er fra 4 – 14 personer og to verneombud når denne del av de som arbeider om bord, er på minst 15 personer. Verneombud valgt etter denne bestemmelsen kommer i tillegg til verneombud valgt etter annet og tredje ledd.

Verneombudet bør fortrinnsvis velges blant underordnede med erfaring fra et fagområde. Når det er flere verneombud om bord, bør disse velges fra forskjellige faggrupper. Føreren av fartøyet, lederen av annen virksomhet om bord, departementsjef eller helsepersonell kan ikke velges til verneombud.

Dersom det på fartøy med 3 – 7 arbeidstakere om bord ikke lar seg gjøre å velge verneombud blant de underordnede, kan departementsjef velges. Føreren av fartøyet kan ikke velges til verneombud.

Føreren av fartøyet skal med assistanse fra en tillitsvalgt sørge for valg av verneombud. Verneombudet velges ved flertallsvalg. Opplysninger om valget føres inn i fartøyets dagbok.

Hvis arbeidstakerne motsetter seg å bli valgt til verneombud, utpeker føreren av fartøyet verneombudet. Verneombud som skulle vært valgt etter bestemmelsene i fjerde ledd, utpekes etter samråd med lederen av den aktuelle virksomhet.

§ 7-2. Valg av verneombud på skip i lokalfart

Dersom et rederi har flere skip i lokalfart, herunder ferger og hurtigbåter, skal det velges ett verneombud på hvert skip med minst 3 arbeidstakere om bord.

Verneombudet har rett og plikt til, i den utstrekning det er mulig, midlertidig å gripe inn i et forhold som vedrører arbeidsmiljøet på et annet av rederiets skip i lokalfart. Dette gjelder bare når skipet ikke har verneombud om bord som følge av skiftordning, sykdom o.l.

Sjøfartsdirektoratet avgjør i tvilstilfeller hvilke skip som omfattes av bestemmelsene om lokalfart.

§ 7-3. Valg av hovedverneombud

Dersom det er mer enn ett verneombud om bord til samme tid, skal det av og blant disse velges et hovedverneombud. Ved stemmelikhet foretas omvalg blant de som fikk flest stemmer. Ved fortsatt stemmelikhet velges hovedverneombud av verne- og miljøutvalget.

Hovedverneombudet har ansvaret for å samordne verneombudenes virksomhet. Spørsmål om hvilket verneombud en sak hører inn under avgjøres av hovedverneombudet.

For øvrig gjelder bestemmelsene som er fastsatt for verneombudet, tilsvarende for hovedverneombudet.

§ 7-4. Valg av hovedverneombud for skip i lokalfart

For skip i lokalfart, hvor det er verneombud etter § 7-2, skal det velges et hovedverneombud for hvert fjerde av rederiets skip. I den utstrekning det er mulig skal det tas hensyn til like skipstyper og grupper av skip som har samme fartsområde.

Hovedverneombudet velges av og blant verneombudene. Ved stemmelikhet foretas omvalg blant de som fikk flest stemmer. Ved fortsatt stemmelikhet velges hovedverneombudet av verne- og miljøutvalget. Så vidt mulig skal departementsjef, som er valgt til verneombud jf. § 7-1 sjette ledd, ikke velges til hovedverneombud.

Hovedverneombudet har ansvar for å samordne verneombudenes virksomhet på de skip vedkommende er hovedverneombud for.

For øvrig gjelder bestemmelsene som er fastsatt for verneombudet, tilsvarende for hovedverneombud.

§ 7-5. Verneombudets funksjonstid

Verneombudet velges for ett år av gangen. Før valget finner sted kan det fastsettes at funksjonstiden skal være to år. Når et verneombud fratrer tjenesten om bord, skal det snarest mulig velges et nytt.

På fartøy med skiftordninger eller fastsatte turnusplaner fortsetter et valgt verneombud når vedkommende på ny tiltrer tjenesten om bord. Dette gjelder hvis det ellers skulle vært valgt verneombud etter bestemmelsen i første ledd siste punktum.

Verneombud som er utpekt av føreren av fartøyet, kan pålegges funksjonstid inntil seks måneder av gangen.

§ 7-6. Verneombudets oppgaver

Verneombudet skal ivareta arbeidstakernes interesser i saker som angår arbeidsmiljøet om bord. Verneombudet

skal se til at arbeidet om bord blir utført på en slik måte at hensynet til arbeidstakernes sikkerhet og helse er behørig ivarettatt og om nødvendig fremme forslag til nye vernetiltak.

Verneombudet bør delta i utarbeidelse av prosedyrer og arbeidsbeskrivelser som har betydning for arbeidstakernes sikkerhet og helse. Verneombudet bør også delta i risikovurderinger som nevnt i § 3–2, og føre tilsyn med at nødvendige tiltak etter samme bestemmelse iverksettes.

Verneombudet skal særlig ha oppmerksomheten rettet mot at:

- a) arbeidsutstyr, tekniske innretninger, kjemiske stoffer og arbeidsprosesser ikke utsetter arbeidstakerne for fare,
- b) verneinnretninger og personlig verneutstyr er i forsvarlig stand og blir brukt,
- c) arbeidstakerne får nødvendig instruksjon, øvelse og opplæring,
- d) arbeidet ellers blir tilrettelagt slik at arbeidstakerne kan utføre arbeidet på helse- og sikkerhetsmessig forsvarlig måte.

Blir verneombudet kjent med forhold som kan føre til ulykke eller helseskade, skal verneombudet straks gjøre hva det kan for å avverge faren. Kan faren ikke avverges, skal verneombudet umiddelbart gjøre fartøyets fører eller dennes representant oppmerksom på forholdet. Føreren skal gi verneombudet svar på henvendelsen. Er det ikke innen rimelig tid tatt hensyn til henvendelsen, skal verneombudet underrette norsk myndighet f.eks. norsk utenriksstasjon eller Sjøfartsdirektoratet. Fartøyets fører og verne- og miljøutvalget bør informeres før slik underretning blir gitt.

I forbindelse med personulykker som dødsfall og yrkes- og helseskader, skal verneombudet snarest mulig avgi uttalelse om hvordan tilfellet vurderes og eventuelle vernetiltak som måtte være truffet, for å unngå slike skader. Uttalelsen skal undertegnes av verneombudet eventuelt hovedverneombudet. Slik uttalelse sendes på eget skjema til myndighet som er fastsatt.

Ved tilsynsbesøk og andre inspeksjoner, eller undersøkelser herunder internkontroll og revisjoner som vedrører miljøet om bord, skal verneombudet om mulig delta. Fartøyets fører skal varsle verneombudet om slike besøk og legge forholdene til rette for at verneombudet kan delta. Verneombudet avgjør selv om det er mulig å delta. Hvis deltakelse i slike besøk ikke er mulig, skal verneombudet varsle fartøyets fører om årsaken.

Verneombudet skal gjøre nedtegnelser om sitt arbeid, f.eks. instruksjoner og henstillinger som er gitt, i en vernebok. Det samme gjelder henvendelser til fartøyets fører, forhold som foranlediger særlig forføyning eller hvis verneombudet ikke kan delta ved slike besøk som nevnt i sjette ledd. Verneboken fremlegges i verne- og miljøutvalgets møter.

Verneboken skal oppbevares om bord i minst tre år etter at siste innførsel er foretatt.

§ 7–7. Retten til midlertidig å stanse farlig arbeid

Hvis verneombudet mener at en arbeidsoperasjon kan føre til umiddelbar fare for arbeidstakers liv eller helse, og faren ikke kan avverges på annen måte, skal verneombudet midlertidig stanse arbeidet. Arbeidet må bare stanses i det omfang verneombudet mener er nødvendig for å avverge faren eller hindre at en farligere situasjon oppstår. Dersom det er fastsatt sikkerhetsrutiner for fremgangsmåten ved stansing av arbeidsoperasjoner, skal disse rutiner, såfremt mulig, følges. Verneombudet skal snarest mulig melde fra til fartøyets fører som avgjør om arbeidsoperasjonen skal fortsette.

Verneombud som stanser arbeid i samsvar med bestemmelsene i første ledd, er ikke erstatningsansvarlig for eventuell skade eller tap som følge av slik stansing.

§ 7–8. Plikten til å opprette verne- og miljøutvalg

På skip som skal ha verneombud etter § 7–1, skal det, når det er minst 8 arbeidstakere om bord, opprettes verne- og miljøutvalg etter bestemmelsene i § 7–9.

I rederier med skip som skal ha verneombud etter § 8–2, skal det etableres minst ett verne- og miljøutvalg etter bestemmelsene i § 7–10.

§ 7–9. Verne- og miljøutvalgets sammensetning

Hovedverneombud, der dette skal velges, og inntil tre verneombud skal sammen med skipsfører, maskinsjef, stuert og eventuelt sikkerhetsoffiser, danne verne- og miljøutvalg. Hvis det i tillegg til hovedverneombud er flere enn tre verneombud om bord, velges de tre verneombudene som skal delta i utvalget, av verneombudene. Dersom andre enn rederiet samtidig driver virksomhet med minst fire arbeidstakere om bord, skal også lederen av slik virksomhet delta i utvalget.

Der det på grunn av antall arbeidstakere og sammensetningen av disse ikke er mulig å danne verne- og miljøutvalg etter første ledd, skal hovedverneombud, der dette skal velges, og verneombud sammen med fartøyets fører danne verne- og miljøutvalget.

De forskjellige faggruppene om bord bør være representert i utvalget, og departementsjefene skal kunne tiltre utvalget. Utvalget bør ikke overstige 10 – 12 personer avhengig av bl.a. antall faggrupper og antall arbeidstakere om bord. Utvalget velger selv sin leder og kan også oppnevne en sekretær. I den utstrekning det finnes hensiktsmessig, kan utvalget pålegge enkelte av dets medlemmer spesielle oppgaver med hensyn til opplæring, rettleiding eller andre forhold som faller inn under utvalgets oppgaver. Andre arbeidstakere kan innkalles til utvalget etter behov.

På skip som har etablert sikkerhetskomité e.l., kan verne- og miljøutvalget tilpasses denne på en slik måte at en sikrer en jevn representasjon fra underordnede og befal.

Sykepleier eller annet helsepersonell kan bare delta i utvalget i en fri og uavhengig stilling som medlem uten stemmerett eller som sekretær.

§ 7–10. Verne- og miljøutvalgets sammensetning på skip i lokalfart

Verne- og miljøutvalget skal bestå av hovedverneombudene eller inntil tre verneombud når det ikke er hovedverneombud, en representant for rederiadministrasjonen og to skipsførere. I tillegg kan det blant maskinsjefene velges en egen representant til utvalget. Andre arbeidstakere kan innkalles til utvalgets møter etter behov.

Verne- og miljøutvalget velger selv sin leder, og kan også oppnevne en sekretær. I den utstrekning det finnes hensiktsmessig, kan utvalget pålegge enkelte av dets medlemmer spesielle oppgaver med hensyn til opplæring, rettledning eller andre forhold som faller inn under utvalgets oppgaver.

Verne- og miljøutvalget skal også behandle spørsmål som angår vernearbeidet på de av rederiets skip i lokalfart som ikke har eget verneombud.

§ 7–11. Verne- og miljøutvalgets oppgaver

Verne- og miljøutvalget skal virke for gjennomføring av trygge og helsemessig forsvarlige forhold om bord og i denne forbindelse særlig beskjeftige seg med:

- a) spørsmål som angår den interne vernetjeneste og arbeidstakernes helse og velferd,
- b) spørsmål om opplæring, instruksjon og opplysningsvirksomhet som har betydning for å hindre yrkes- og helseskader i arbeid og fritid,
- c) kartlegging av arbeidssteder og arbeidsforhold som innebærer fare for ulykker og helseskader, herunder gjennomgå risikovurdering som nevnt i § 2–2 og vurdere om denne er tilstrekkelig for å avdekke de farer arbeidstakerne utsettes for,
- d) søke årsaker til sykdom og dødsfall som kan ha sammenheng med miljøet om bord, og drøfte forslag til forebyggende tiltak,
- e) aktivt å medvirke til at vernearbeidet blir en del av arbeidsplanleggingen,
- f) å påse at nytilsatte gis betryggende rettledning og opplæring i vernespørsmål, og å påse om vedkommende vil kunne utsettes for særskilt risiko,
- g) å ta opp til drøfting forhold som har betydning for trivselen om bord, samværsformer, fritidsbeskjeftigelser mv.

Verne- og miljøutvalget skal gå gjennom nye og endrede prosedyrer og arbeidsbeskrivelser som har betydning for arbeidstakernes sikkerhet og helse, og komme med forslag til forbedringer hvor dette anses påkrevd.

Utvalget skal gjennomgå alle rapporter om helseskader, arbeidsulykker og tilløp til ulykker, og påse at det treffes tiltak for å hindre gjentakelse. Utvalget skal også gjennomgå tilsynsrapporter.

Utvalget skal avholde minst seks møter i året. Dessuten bør utvalget avholde minst like mange vernemøter for samtlige som arbeider om bord.

Nedtegnelser med hensyn til virksomheten i utvalget foretas i særskilt protokoll som skal underskrives av medlemmene. Protokollen skal oppbevares om bord i minst tre år etter at siste innførsel er foretatt.

Verneombud og medlem av verne- og miljøvalg skal gjøre seg kjent med gjeldende forskrifter, instruksjoner og bestemmelser som gjelder verne- og miljøarbeid.

Utvalget kan sammenkalles på forlangende av to medlemmer for å diskutere spørsmål om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse.

§ 7–12. Taushetsplikt

Verne- og miljøutvalget har taushetsplikt i saker som angår noens personlige forhold eller rederiets eller annen virksomhets drifts- eller forretningshemmeligheter, og der utvalget avgjør at det skal være taushetsplikt.

I de saker verne- og miljøutvalget har taushetsplikt, plikter enhver som deltar i sakens behandling, å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han får vite om saken.

§ 7–13. Nødvendig tid til verne- og miljøarbeid

Verneombud og medlemmer av verne- og miljøutvalget skal ha nødvendig tid til å utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte uten at dette går ut over arbeidstakers pålagte hviletid og i alminnelighet innenfor vanlig arbeidstid. Må vedkommende avbryte arbeidet, skal han underrette sin nærmeste overordnede.

Føreren av fartøyet og rederiet skal sørge for at vervet som verneombud eller medlem av verne- og miljøutvalget, ikke medfører inntektstap for arbeidstakerne eller på annen måte fører til at deres arbeids- og ansettelsesvilkår forringes.

§ 7–14. Opplæring

Rederiet skal i samarbeid med arbeidstakerne og deres organisasjoner sørge for at verneombud og medlemmer av verne- og miljøutvalget får den opplæring som er nødvendig, for at de kan utføre sine verv på en forsvarlig måte. Utgifter til slik opplæring dekkes av rederiet.

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende for den som, samtidig med rederiet, driver annen virksomhet om bord.

Opplæringen skal:

- a) omfatte en innføring i hvordan verne- og miljøarbeidet skal drives,
- b) gi kunnskaper om ergonomi, støy, belysning, klima og trivselsskapende tiltak,

- c) gi kunnskaper om ulykkesvern, herunder forebyggende tiltak, bruk av personlig verneutstyr mv.,
- d) gi innføring og orientering om sjømannsloven samt andre lover og bestemmelser som gjelder på dette området,
- e) gi innføring om sjøfartsadministrasjonens oppbygging og rolle også i forhold til andre berørte myndigheter.

Opplæringens varighet skal være minst 40 timer. Det kan avtales en kortere opplæring enn 40 timer dersom partene i fellesskap er kommet fram til at det er forsvarlig ut fra en vurdering av problemenes karakter og omfang.

Krav til nødvendig opplæring for verneombud og medlemmer av verne- og miljøutvalget på fiske- og fangstfartøy anses oppfylt ved fullført sikkerhetskurs for fiskere som inneholder en egen verne- og miljødél.

§ 7–15. *Opplysningsplikt og årsrapport*

Verneombud og medlem av verne- og miljøutvalg er pliktig til å gi opplysninger til norsk utenriksstasjon og Sjøfartsdirektoratet. Det samme gjelder i forhold til spørsmål om utskrift av vernebok eller protokoll.

Verneombud og medlem av verne- og miljøutvalg skal ha adgang til de opplysninger som er nødvendige, for å kunne utføre sine plikter. På ethvert fartøy bør det være litteratur om vernearbeid, som skal være tilgjengelig for alle.

Verne- og miljøutvalget skal hvert år innen 31. januar avgi en samlet rapport om verne- og miljøarbeidet om bord i det foregående kalenderår til Sjøfartsdirektoratet med kopi til rederiet. Dette gjelder alle fartøy uavhengig av skiftordning eller fastsatt turnusordning. Årsrapporten avgis på skjema fastsatt av Sjøfartsdirektoratet.

På skip i lokalfart, som har opprettet verne- og miljøutvalg etter § 7–10, avgir hvert utvalg en samlet årsrapport.

Verneombudet og føreren skal på fartøy hvor det ikke skal være verne- og miljøutvalg, avgi årsrapport i samsvar med bestemmelsene i tredje ledd.

Kap. 8. Arbeidstakers plikt til å medvirke

§ 8–1. *Arbeidstakerens plikter*

Hver enkelt arbeidstaker plikter å følge påbud og instruksjoner, herunder motta verv, vise varsomhet, og ellers på enhver måte gjøre sitt for å trygge liv, helse og velferd i samsvar med denne forskrift.

Enhver skal bruke påbudt verneutstyr og ellers medvirke til å hindre ulykker og helseskader.

Fritiden skal innrettes slik at arbeidstaker er uthvilt og for øvrig i stand til å utføre sitt arbeid.

Blir arbeidstakeren oppmerksom på feil eller mangler som kan medføre fare for liv eller helse, skal arbeidstakeren såfremt faren ikke kan avverges så snart som mulig underrette ansvarlig om bord eller verneombudet.

Enhver arbeidstaker plikter å samarbeide med rederi, skipsfører og øvrige arbeidstakere for å sikre et godt og hensiktsmessig miljø, og nå de mål som følger av denne forskrift.

§ 8–2. *Arbeidstakers rett til å stanse farlig arbeid*

Anser arbeidstaker at arbeidet ikke kan fortsette uten fare for liv eller helse, skal arbeidet avbrytes i samsvar med § 7–7 første ledd. Arbeidstaker skal snarest mulig melde fra til fartøyets fører som avgjør om arbeidet kan fortsette.

Arbeidstaker som stanser arbeidet i samsvar med første ledd, er ikke erstatningsansvarlig for eventuell skade eller tap som følger av slik stansing.

Kap. 9. Avsluttende bestemmelser

§ 9–1. *Klagesaker*

Sjøfartsdirektoratet bør i klagesaker innhente uttalelse fra Rådet for arbeidstilsyn på skip.

§ 9–2. *Straff*

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskrift straffes med bøter eller med fengsel inntil tre måneder i henhold til Almindelig borgerlig Straffelov av 22. mai 1902 nr. 10 § 416 dersom ikke strengere straff kommer til anvendelse i henhold til annen lovbestemmelse.

§ 9–3. *Ikrafttredelse*

Denne forskrift trer i kraft straks. Fra samme tid oppheves forskrift av 3. februar 1986 nr. 238 om verne- og miljøarbeid på skip.

II

Endringene trer i kraft straks.

5. juni Nr. 539 2002

Ikrafttredelse av forskrift om fôrvarer (fôrvareforskriften).

Fastsatt av Landbruksdepartementet 5. juni 2002 med hjemmel i lov av 23. mars 1973 nr. 18 om tilsyn med fôrvarer § 3. Kunngjort 18. juni 2002.

Forbudet mot visse genmodifiserte fôrvarer i forskrift av 4. juli 2001 nr. 1164 om fôrvarer (fôrvareforskriften) § 9 trer i kraft 15. juni 2002.

14. juni Nr. 540 2002**Delegering av myndighet til Sjøfartsdirektoratet etter lov om norsk internasjonalt skipsregister § 3 annet ledd.**

Fastsatt ved kgl.res. 14. juni 2002 med hjemmel i lov av 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister § 3 annet ledd. Fremmet av Nærings- og handelsdepartementet. Kunngjort 18. juni 2002.

Kongens myndighet etter lov av 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister § 3 annet ledd til å gjøre unntak fra bestemmelser i lov av 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) for skip i NIS for så vidt gjelder navn delegeres til Sjøfartsdirektoratet.

14. juni Nr. 541 2002**Vedtak om opphevelse av kongelig plakate angaaende norske skibes forpligtelse til at medta sjøfolk, der hjemsendes ved norsk konsuls foranstaltning.**

Fastsatt ved kgl.res. 14. juni 2002. Fremmet av Nærings- og handelsdepartementet. Kunngjort 18. juni 2002.

Kongelig plakate av 5. juni 1908 nr. 9365 angaaende norske skibes forpligtelse til at medta sjøfolk, der hjemsendes ved norsk konsuls foranstaltning oppheves med virkning fra 1. juli 2002.

30. april Nr. 557 2002**Delegering av myndighet til Vegdirektoratet etter vegtrafikkloven § 36 nr. 7.**

Fastsatt av Samferdselsdepartementet 30. april 2002 med hjemmel i vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4 § 36 nr. 7. Kunngjort 21. juni 2002.

Samferdselsdepartementets myndighet etter vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4 § 36 nr. 7 delegeres til Vegdirektoratet med virkning fra 30. april 2002.

21. mai Nr. 558 2002**Forskrift om endring i forskrift om bruk av kjøretøy.**

Fastsatt av Vegdirektoratet 21. mai 2002 med hjemmel i vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4 § 4, § 13, § 15, § 16 og § 36, jf. kgl.res. av 21. mars 1986 nr. 750, jf. delegeringsvedtak av 24. november 1980 nr. 1, delegeringsvedtak av 1. april 1993 nr. 286 og delegeringsvedtak av 30. april 2002 nr. 557. Jf. EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 15a (direktiv 96/53/EF). Kunngjort 21. juni 2002.

I

I forskrift av 25. januar 1990 nr. 92 om bruk av kjøretøy gjøres følgende endringer:

Hjemmelsfeltet skal lyde:

Fastsatt av Vegdirektoratet 25. januar 1990 med hjemmel i vegtrafikklov av 18. juni 1965 nr. 4 § 4, § 13, § 15, § 16 og § 36, jf. kgl.res. av 21. mars 1986 nr. 750, jf. delegeringsvedtak av 24. november 1980 nr. 1, delegeringsvedtak av 1. april 1993 nr. 286 og delegeringsvedtak av 30. april 2002 nr. 557. Jf. EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 15a (direktiv 96/53/EF).

§ 2–5 nr. 2 ny bokstav g skal lyde:

- g) Kjøretøy som oppfyller vilkår fastsatt i forskrift av 28. mars 1967 nr. 9350 om bruk av utenlandsk motorvogn i riket og om særskilt registrering av motorvogn for midlertidig bruk skal i tillegg ha en 45 mm loddrett, rød bord på hver side. Med hvit skrift skal den venstre bord være påført tallet for den måned, og den høyre bord være påført de to siste sifre av tallet for det år, da registreringens gyldighet utløper.

§ 2–5 nr. 5 nytt annet ledd skal lyde:

Den som har lånt eller fått tildelt årsprøvekjennermerke, plikter omgående å melde eventuelt tap eller tyveri av dette til politiet samt framlegge gjenpart av politianmeldelsen for vegkontoret.

Nåværende § 2–5a og § 2–6 blir nye § 2–6 og § 2–7.

Ny § 2–6 nr. 2 annet ledd skal lyde:

Eieren må selv besørge kjennermerkene produsert og bære kostnadene til kjennermerker. Vegkontoret vurderer og godkjenner utforming, kvalitet, plassering og belysning av kjennermerkene. Fargen skal være hvit (ev. hviteloksert aluminium) med sort påskrift.

Nåværende § 2–7 blir ny § 2–13.

Ny § 2–8 skal lyde:

§ 2–8. Gebyr for dagsprøvekjennermerke

Gebyr for utlån/utstedelse av dagsprøvekjennermerke skal være kr 150,- pr. gyldighetsdag (kl. 00.00 – 24.00). Gebyr for ubenyttede dager refunderes ikke.

Nåværende § 2–8, § 2–9 og § 2–10 blir nye § 2–9, § 2–10 og § 2–11.

Ny § 2–10 nr. 3 siste ledd bokstav d skal lyde:

d) har tapt tildelte kontrollmerker.

Ny § 2–10 nr. 4 skal lyde:

4. Bileierens ansvar

Bileieren plikter å klebe kontrollmerkene på kjennmerkene med en gang de er mottatt. Kontrollmerkene skal likevel være påklebet kjennmerkene før 15. august hvert år med mindre Vegdirektoratet fastsetter et annet tidspunkt.

Hvis kontrollmerker ikke er mottatt til rett tid eller hvis bilen ellers ikke har gyldige kontrollmerker, må bileieren selv følge opp saken overfor vegkontoret. Vegkontoret kan kreve at bileier innhenter dokumentasjon som godtgjør at vilkårene for tildeling er tilstede.

Ny § 2–11 første ledd skal lyde:

For kjøretøy som avskiltes etter § 2–10 må det betales et gebyr før inndratt vognkort og kjennemerker kan utleveres. Gebyret skal være kr 900,- ved utlevering av inndratt kjennemerke og vognkort som er blitt inndratt etter 31. desember 1995, kr 600,- ved utlevering av inndratt kjennemerke og vognkort som er blitt inndratt i 1995 og kr 300,- ved utlevering av inndratt kjennemerke og vognkort som er blitt inndratt i perioden 1. juli 1993 – 31. desember 1994.

Ny § 2–12 skal lyde:

§ 2–12. Midlertidig og endelig avregistrering

Kjøretøy avregistreres ved at vognkort og kjennemerke leveres til vegkontoret eller ved at politiet, tollvesenet eller vegkontoret inndrar vognkort og kjennemerke.

Registrert kjøretøy som er ført ut av riket og som ikke lenger oppfyller kravene for registrering og hvor

- kjennemerke er inndratt ved innførsel/fortolling inn i annet land, eller
- kjøretøyet er registrert i utlandet,

skal avregistreres ved at vognkort og kjennemerke sendes vegkontoret. Eventuelt skal avregistrering skje etter at vegkontoret har mottatt erklæring fra utenlandsk offentlig myndighet om at vognkort og kjennemerke er destruert.

Der kjennemerker og vognkort er inndratt som følge av vedtak om bruksforbud og inndragning av kjennemerker med hjemmel i § 2–10, vegtrafikkloven § 36 nr. 3 og/eller nr. 8 og/eller bilansvarslova § 19 jf. forskrift om trafikktrygd § 7, anses avregistreringen for å være midlertidig, jf. direktiv 2000/53/EF. Det samme gjelder for frivillig innlevering av kjennemerker jf. § 2–5 nr. 6.

Der hvor det foreligger vrakmelding, anses avregistreringen for å være endelig, jf. direktiv 2000/53/EF. Vrakmelding skal foreligge før endelig avregistrering. Avregistreringen anses også som endelig når vognkort og kjennemerke er innlevert etter annet ledd.

II

Følgende forskrifter oppheves:

- a) kapittel 54 i bestemmelser om kjøretøy.¹
- b) forskrift av 19. juni 2000 nr. 627 om gebyr for dagsprøvekjennermerke.
- c) forskrift av 12. mai 1993 nr. 341 om gebyr ved utlevering av inndratt kjennemerke og vognkort.
- d) forskrift av 14. juni 2001 nr. 679 om fastsetting av seneste dato for påsetting av kontrollmerker på bil i 2001.

¹ Ikke tidligere kunngjort i Norsk Lovtidend.

III

Endringene angitt i del I og II trer i kraft 1. juli 2002.

6. juni Nr. 559 2002

Forskrift om opphevelse av forskrift om demonstrasjon av nødevakuering (BSL D 2–4).

Fastsatt av Luftfartstilsynet 6. juni 2002 med hjemmel i lov av 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 9–1 og § 15–4, jf. delegeringsvedtak av 10. desember 1999 nr. 1273. Kunngjort 21. juni 2002.

I

Forskrift av 15. mars 1974¹ om demonstrasjon av nødevakuering (BSL D 2–4) oppheves.

¹ Ikke tidligere kunngjort i Norsk Lovtidend.

II

Denne forskrift trer i kraft straks.

6. juni Nr. 560 2002**Forskrift om opphevelse av forskrift om overføringsflyging med en motor ute av funksjon (BSL D 2–5).**

Fastsatt av Luftfartstilsynet 6. juni 2002 med hjemmel i lov av 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 4–9, jf. delegeringsvedtak av 10. desember 1999 nr. 1273. Kunngjort 21. juni 2002.

I

Forskrift av 27. juni 1974¹ om overføringsflyging med en motor ute av funksjon (BSL D 2–5) oppheves.

¹ Ikke tidligere kunngjort i Norsk Lovtidend.

II

Denne forskrift trer i kraft straks.

21. juni Nr. 561 2002**Ikraftsettning av lov av 21. juni 2002 nr. 38 om oppheving av lov om erverv av næringsverksemd.**

Fastsett ved kgl.res. 21. juni 2002 med heimel i lov av 21. juni 2002 nr. 38 om oppheving av lov om erverv av næringsverksemd § 4. Fremja av Nærings- og handelsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 38 om oppheving av lov om erverv av næringsverksemd trer i kraft frå 1. juli 2002.

21. juni Nr. 562 2002**Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 46 om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (opphøving av tilvirkningsmonopolet for brennevin).**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 46 om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (opphøving av tilvirkningsmonopolet for brennevin) del III. Fremmet av Sosialdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 46 om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i enkelte andre lover (opphøving av tilvirkningsmonopolet for brennevin) trer i kraft 1. juli 2002.

21. juni Nr. 563 2002**Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 28 om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 28 om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting del II. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 21. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 28 om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting trer i kraft fra 1. juli 2002.

22. mai Nr. 564 2002**Delegering av myndighet til Direktoratet for brann- og elsikkerhet etter produktkontrollloven § 4.**

Fastsatt av Barne- og familiedepartementet 22. mai 2002 med hjemmel i lov av 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 4, jf. Kronprinsreg.res. av 7. september 1990 nr. 730. Kunngjort 25. juni 2002.

Barne- og Familiedepartementets kompetanse til å fatte vedtak i henhold til lov av 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 4, jf. Kronprinsreg.res. av 7. september 1990 nr. 730, delegeres til Direktoratet for brann- og elsikkerhet. Kompetansen gis med virkning fra 1. januar 2002.

4. juni Nr. 565 2002

Forskrift om endring i forskrift om miljødeklarasjon i forbindelse med miljødifferensiering for skip og flyttbare innretninger.

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 4. juni 2002 med hjemmel i lov av 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v. § 1, § 114 og § 117, jf. kgl.res. av 12. oktober 1979 nr. 1 og delegeringsvedtak av 8. januar 1980 nr. 1, og lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 8–16 første ledd. Kunngjort 25. juni 2002.

I

I forskrift av 28. november 2000 nr. 1194 om miljødeklarasjon i forbindelse med miljødifferensiering for skip og flyttbare innretninger er det foretatt endringer. Endringene er ikke materielle, men gjelder forskriftens struktur og språk. Forskriften lyder i sin helhet etter dette:

§ 1. Virkeområde

Denne forskrift gjelder en frivillig ordning for skip og flyttbare innretninger, som har eller skal etablere miljødeklarasjon i forbindelse med miljødifferensiering.

§ 2. Definisjoner

I denne forskrift, og i skjema for beregning av miljøfaktor etter forskriften, betyr:

- a) *Fiske- og fangstfartøy*: Fartøy som ervervsmessig benyttes til å fange fisk, herunder hval, sel, tang og tare eller andre levende ressurser i sjøen.
- b) *Flyttbar innretning*: Flyttbar plattform, herunder boreskip, som har utstyr for boring etter undersjøiske petroleumsforekomster, og flyttbar plattform til annet bruk enn boring etter undersjøiske petroleumsforekomster.
- c) *Gasskip*: Skip som er bygd eller ombygget for og benyttet til å føre i bulk hvilke som helst av de kondenserte gasser eller andre produkter som er oppført i kapittel 19 i den Internasjonale kode for transport av kondenserte gasser i bulk (IGC-koden).
- d) *Kjemikalietankskip*: Skip som er bygd eller ombygget for og benyttet til å føre i bulk hvilke som helst av de flytende produktene som er oppført i kapittel 17 i den Internasjonale kode for transport av kjemikalier i bulk (IBC-koden).
- e) *Kombinasjonsskip*: Skip som er bygd eller ombygget for og benyttet til å føre petroleum og petroleumsprodukter eller fast last i bulk.
- f) *Lasteskip*: Ethvert skip som ikke er passasjerskip, fiske- og fangstfartøy, lekter eller fritidsfartøy.
- g) *Lekter*: Et skrog eller skip uten fremdriftsmaskineri som slepes eller skyves ved all forflytning, og som anvendes til føring av last.
- h) *Miljødeklarasjon*: En erklæring som beskriver skipets spesifikke miljømessige egenskaper og driftsforhold av miljømessig betydning, og som viser skipets eller den flyttbare innretningens beregnede miljøfaktor.
- i) *Miljøfaktor*: En tallverdi beregnet i skipets miljødeklarasjon, som representerer skipets eller den flyttbare innretningens totale miljømessige egenskaper i henhold til gjeldende kriterier. Tallverdien for miljøfaktor vil ligge mellom 0 og 10, hvor 10 representerer høyeste miljøstandard.
- j) *Oljetankskip*: Skip som er bygd eller ombygget for og benyttet til å føre i bulk petroleum og petroleumsprodukter som er omfattet av Den internasjonale konvensjon om hindring av forurensning fra skip, Annex I (MARPOL).
- k) *Passasjerskip*: Skip som skal ha sertifikat i henhold til bestemmelsene i åttende kapittel i lov av 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v.
- l) *Reder*: Den som er eier eller ansvarlig for driften av et skip eller en flyttbar innretning, og som på vegne av eier uttrykkelig har påtatt seg ansvar for miljødeklarasjon.

§ 3. Rederens og førerens plikter

Reder skal sørge for bestemmelsene i denne forskrift.

Nødvendig informasjon og dokumentasjon fremskaffes av reder, som utsteder og sikrer oppfyllelse av miljødeklarasjonen. Reder har plikt til å etterleve deklarererte miljøkriterier som danner grunnlag for miljødeklarasjonen.

Skipsfører og reder skal sørge for å legge forholdene til rette for verifikasjon, jf. § 8.

§ 4. Fravik

I enkelttilfeller kan Sjøfartsdirektoratet etter skriftlig søknad fravike forskriftens krav. Spesielle grunner må gjøre fraviket nødvendig, og fraviket må være sikkerhetsmessig forsvarlig. Fravik må ikke være i strid med internasjonal overenskomst Norge har sluttet seg til.

§ 5. Beregning

Beregning av miljøfaktor etter skipstype eller for flyttbar innretning skal foretas i henhold til beregningsskjema utarbeidet av Sjøfartsdirektoratet. Skjema fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet.

Lekter, jf. § 2 bokstav g, som benyttes til frakt av olje, gass eller kjemikalier, skal beregne miljøfaktor som tankskip. Øvrige lektere beregner miljøfaktor som lasteskip.

§ 6. Registrering

Ferdig utfylt miljødeklarasjon i to eksemplarer, med nødvendig underlagsdokumentasjon, sendes Sjøfartsdirektoratet for registrering.

Etter registrering, returneres et eksemplar av miljødeklarasjonen, med bekreftelse på registrering, til reder for oppbevaring ombord. Kopi av underlagsdokumentasjonen skal oppbevares ombord.

Miljødeklarasjonen får virkning fra det tidspunkt den er arkivstemplet i Sjøfartsdirektoratet.

Ved innsending av dokumentasjon til registrering skal de av Sjøfartsdirektoratet til enhver tid godkjente skjemaer benyttes, og underlagsdokumentasjonen skal være i samsvar med krav spesifisert i skjemaet.

§ 7. Gyldighet

Miljødeklarasjonen anses gyldig etter registrering, og er gyldig i inntil 5 år såfremt grunnlaget for deklarasjonene forblir uendret.

Grunnlaget for miljødeklarasjonen anses som endret dersom myndighetene endrer kriterier eller forutsetninger for deklarasjonen. Endringer av denne type vil meldes til innehavere av deklarasjonen med en varslingsfrist på 6 måneder til å etablere en ny miljødeklarasjon.

En miljødeklarasjon anses som ugyldig uavhengig av ovennevnte dersom:

- a) Skipet eller den flyttbare innretningen skifter reder.
- b) Utstyr, utrustning eller brennstofftyper som er nødvendig eller inngår i grunnlaget for deklarasjonen ikke holdes i foreskrevet stand eller ikke benyttes.
- c) Utstyr og utrustning som inngår i grunnlaget for deklarasjonen i vesentlig grad forandres, slik at dette påvirker grad av oppfyllelse av kriteriene som inngår i deklarasjonen.
- d) Innsendt miljødeklarasjon inneholder feilaktig informasjon.
- e) Annen vesentlig grunn til ugyldighet foreligger.

§ 8. Verifikasjon

Verifikasjonen utføres i den grad det finnes nødvendig av Sjøfartsdirektoratet eller annen norsk myndighet som legger miljødeklarasjonen til grunn for enkeltvedtak. Andre parter kan bemyndiges til å foreta slik verifikasjon på vegne av norske myndigheter. Verifikasjon kan skje gjennom kontroll av dokumentasjon, og ved inspeksjon av systemer og komponenter knyttet til deklarete kriterier i miljødeklarasjonen. Verifikasjon kan også omfatte prøvetaking og fysiske målinger.

§ 9. Avvik og retting

Verifikasjonen av miljødeklarasjonen ombord i skipet vil kunne avdekke følgende avvik:

- a) Avvik mellom deklarete kriterier og oppfyllelse av disse ombord medfører at deklarasjonen er å anse som ugyldig, jf. § 7.
- b) Avvik mellom krav til dokumentasjon og faktisk tilgjengelig dokumentasjon om bord eller mangelfull operasjonell oppfølging av kriteriene kan rettes av skipet med to måneders tidsfrist.

Retting av rapporterte avvik med slik tidsfrist, rapporteres inn til Sjøfartsdirektoratet for registrering, jf. § 6. Rettes ikke avvik innen fristen medfører dette at deklarasjonen blir å anse som ugyldig.

§ 10. Klage

Enkeltvedtak kan påklages etter reglene i lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker § 28, med Miljøverndepartementet som klageinstans.

§ 11. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks.

II

Endringene trer i kraft straks.

21. juni Nr. 566 2002**Forskrift om endring i forskrift om anlegg for oppdrett av matfisk av laks og ørret til forsøks- og forskningsformål og undervisningsformål.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v. § 12. Fremmet av Fiskeridepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

I

I forskrift av 20. desember 1985 nr. 2240 om anlegg for oppdrett av matfisk av laks og ørret til forsøks- og forskningsformål og undervisningsformål gjøres følgende endringer:

§ 3 nr. 1 skal lyde:

- 1) Søknad etter disse forskrifter utfylles i to eksemplarer på fastsatt skjema hvorav ett sendes til Fiskeridirektoratets regionkontor i vedkommende distrikt og ett til kommunen der anlegget søkes lokalisert.

§ 6 nytt andre ledd skal lyde:

Fiskeridirektøren kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra bestemmelsen i første ledd. Før vedtak om dispensasjon treffes skal det innhentes faglig tilrådning fra det rådgivende utvalg, jf. § 9 andre ledd. Fiskeridirektøren kan fastsette nærmere vilkår for slik dispensasjon.

§ 6 nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 9 første ledd og nytt andre ledd skal lyde:

Tillatelse til forsøks- og forskningsformål gis etter en faglig vurdering av søknaden. Et rådgivende utvalg bestående av 3 representanter fra henholdsvis Havforskningsinstituttet, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening (FHL) Havbruk og Norges Forskningsråd foretar vurderingen og fremmer den faglige tilrådingen til Fiskeridirektøren.

Bestemmelsen i første ledd gjelder tilsvarende for søknader om dispensasjon for undervisningskonsesjoner over 2.000 m³ oppdrettsvolum, jf. § 6 andre ledd.

§ 9 nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

II

Endringene trer i kraft straks.

21. juni Nr. 567 2002

Forskrift om tuberkulosekontroll.

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer § 2-3, § 3-1, § 3-2, § 3-9, § 4-2, § 6-2, § 7-2, § 7-11 og § 8-4 og lov av 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven) § 6 og § 8. Fremmet av Helsedepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Kapittel 1. Formål, definisjoner og virkeområde

§ 1-1. Formål

Forskriften har som formål å angi tiltak for å motvirke overføring av tuberkuløs smitte og utvikling av sykdom etter smitte.

§ 1-2. Definisjoner

Tuberkulosekontroll: Virksomhet som omfatter tuberkuloseundersøkelser, behandling, oppfølging, overvåking av tuberkulose, samt informasjon med sikte på å forebygge forekomsten og motvirke utbredelsen av tuberkulose.

Tuberkuloseundersøkelse: Medisinsk undersøkelse med faglige anerkjente metoder for å avgjøre om en person har tuberkulose eller for å følge utviklingen av tuberkuløs sykdom hos denne.

Direkte observert behandling: Behandlingsopplegg som går ut på at helsepersonell observerer pasientens inntak av alle doser av tuberkulosemedikamenter.

§ 1-3. Virkeområde

Tuberkulosekontrollen omfatter alle personer som oppholder seg i Norge.

Forskriften gis anvendelse på kontinentalsokkelen, og på norske fartøy og luftfartøy hvor de enn befinner seg.

For personer som oppholder seg utenfor Norge og som skal tiltre tjeneste på norsk fartøy, gjelder bestemmelsene i § 3-1 nr. 3. For arbeidstaker på norsk skip og som ikke oppholder seg i Norge, omfatter tuberkuloseundersøkelsen bare diagnostisering.

Kapittel 2. Tuberkulosekontrollprogram, organisering og dokumentasjon

§ 2-1. Plikt til å ha tuberkulosekontrollprogram og ansvar for gjennomføring

Alle kommuner og regionale helseforetak skal ha et tuberkulosekontrollprogram som skal:

- utgjøre en del av de smittevernplaner kommunen og det regionale helseforetaket er pålagt å ha etter smittevernloven § 7-1 og § 7-3.
- tilpasses forholdene i kommunen og helseregionen med henblikk på personer som er aktuelle i kontrollsammenheng jf. § 3-1.
- angi hvem som har det faglige og organisatoriske ansvar for de tiltak programmene omfatter.

Der det er hensiktsmessig og faglig forsvarlig, kan kommuner inngå et samarbeid om tuberkulosekontrollprogrammet.

Der det er medisinske grunner for tuberkuloseundersøkelse av arbeidstakere, skal private eller offentlige virksomheter etablere et tuberkulosekontrollprogram i samarbeid med tuberkulosekoordinatoren.

§ 2-2. Tiltak i tuberkulosekontrollprogrammet

Et tuberkulosekontrollprogram etter § 2-1 skal som minimum inneholde følgende elementer:

- tiltak overfor kjente risikogrupper for å oppdage tilfeller som er smitteførende eller kan bli det,
- tiltak som sikrer at personer med aktiv tuberkulose kommer under kyndig behandling og oppfølging,

- tiltak for å beskytte usmittede i kjente risikogrupper mot tuberkuløs smitte,
- tilbud om vaksinasjon mot tuberkulose for å motvirke utvikling av sykdom hos usmittede,
- tilbud om forebyggende behandling for å hindre utvikling av sykdom hos enkelte grupper smittede personer.

Tiltakene gjennomføres ved:

- klinisk undersøkelse,
- tuberkulintesting,
- laboratorieundersøkelser,
- røntgenundersøkelse av lungene,
- vaksinasjon mot tuberkulose,
- adekvat behandling og oppfølging i samsvar med internasjonale anbefalinger, herunder direkte observert behandling.

Tiltakene gjennomføres i ulike kombinasjoner etter individuelle behov og indikasjoner.

§ 2-3. *Nærmere om kommunens tuberkulosekontrollprogram*

Kommunens tuberkulosekontrollprogram skal inneholde rutiner for:

- tiltak for å oppdage personer som nevnt i § 3-1, samt rutiner for henvisning til spesialisthelsetjenesten av personer som det er mistanke om har tuberkulose,
- oversendelse av resultat av tuberkuloseundersøkelsen og journal til kommunelegen i ny bopelskommune ved flytting av person jf. § 3-1 nr. 1,
- diagnostikk, herunder tuberkulintesting i primærhelsetjenesten,
- melding i henhold til gjeldende meldingspliktforskrifter,
- smitteoppsporing,
- gjennomføring av tuberkulintesting i grunnskolen,
- gjennomføring av vaksinasjon mot tuberkulose,
- informasjon til enkeltpersoner og befolkningen om tuberkulose og regelverket som gjelder for sykdommen,
- oppfølging av pasienter som behandles utenfor sykehus med tuberkulosemedikamenter, herunder ved direkte observert behandling,
- opplæring av personell.

§ 2-4. *Nærmere om tuberkulosekontrollprogrammet til det regionale helseforetaket*

Tuberkulosekontrollprogrammet til det regionale helseforetaket skal sikre ivaretagelsen av alle nødvendige rutiner for tiltak og tjenester som det regionale helseforetaket er ansvarlig for etter spesialisthelsetjenesteloven og smittevernloven, herunder rutiner for håndtering av henvisninger, behandling, rådgivning, opplæring, smitteoppsporing, overvåkning og oversendelse av meldinger.

§ 2-5. *Organisering*

Kommunen og det regionale helseforetaket og andre som er tillagt oppgaver i tuberkulosekontrollarbeidet, skal sørge for å ha nødvendig personell med kvalifikasjoner for de oppgavene de skal utføre og en hensiktsmessig arbeidsfordeling mellom disse.

Kapittel 3. Plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse, gjennomføring og oppfølging mv.

§ 3-1. *Plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse*

Følgende personer har plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse:

1. Personer fra land med høy forekomst av tuberkulose, som skal oppholde seg mer enn tre måneder i riket og som ikke er unntatt fra krav om arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse, samt flyktninger og asylsøkere. Tuberkuloseundersøkelsen omfatter tuberkulintesting av denne gruppen og røntgenundersøkelse av personer som har fylt 15 år.
2. Personer som kommer fra eller har oppholdt seg i minst tre måneder i land med høy forekomst av tuberkulose, og som skal tiltre eller gjeninntre i stilling i helse- og sosialtjenesten, i lærestillinger eller i andre stillinger knyttet til barneomsorg. Plikten gjelder også personer under opplæring eller hospitering i slike stillinger.
3. Andre personer som det er medisinsk mistanke om er eller har vært i risiko for å bli smittet med tuberkulose.

En person med tuberkuløs sykdom plikter å ta imot den personlige smittevernveiledning som legen gir, for å motvirke at sykdommen blir overført til andre og plikt til om nødvendig å la seg isolere.

Tuberkuloseundersøkelser etter denne forskriften skal være uten utgifter for den som har plikt til å gjennomgå slik undersøkelse. Vaksinasjon av tuberkulinnegative personer mot tuberkulose skal være gratis for den enkelte. Reiseutgifter i forbindelse med fremmøte til tuberkuloseundersøkelse og/eller vaksinasjon skal være gratis for den enkelte.

Forsvaret gir retningslinjer for undersøkelse av militært personell.

§ 3-2. *Gjennomføring*

Undersøkelse av personer som nevnt i § 3-1 skal gjennomføres så snart som mulig.

Flyktninger og asylsøkere skal undersøkes innen fjorten dager etter innreise.

Personer som nevnt i § 3-1 nr. 2 skal undersøkes før tiltredelse. Arbeidsgiver har plikt til å påse at tuberkuloseundersøkelser er gjennomført før tiltredelse.

§ 3-3. *Oppfølging*

Oppdages det ved tuberkuloseundersøkelse av personer symptomer eller tegn som kan bety tuberkuløs sykdom, skal vedkommende henvises til diagnosestasjon, barneavdeling, lungemedisinsk eller infeksjonsmedisinsk poliklinikk for nærmere vurdering og supplerende undersøkelser. Ved mistanke om smittsom lungetuberkulose skal utredning igangsettes umiddelbart.

Spesialist i lungemedisin eller infeksjonsmedisin eller pediater har ansvar for igangsetting av behandling og valg av behandlingsregime. Behandlingen skal skje i samsvar med anbefalte internasjonale regler for tuberkulosekontroll, herunder direkte observert behandling.

Spesialisten skal straks varsle tuberkulosekoordinator som er ansvarlig for at det etableres en behandlingsplan for pasienten for hele behandlingsperioden. Behandlingsplanen skal etableres i samarbeid med spesialisten, pasienten og kommunelegen. Oppfølging og kontroll, herunder observasjon av inntak av tuberkulosemedikamenter, skal skje i samarbeid med kommunehelsetjenesten.

Pasienter med multiresistent tuberkulose skal behandles på det sykehuset som er utpekt av det regionale helseforetaket.

§ 3-4. *Fritak for tuberkuloseundersøkelse*

Vedtak om fritak for plikt til tuberkuloseundersøkelse jf. § 3-1 fattes av kommunelegen sammen med sykehuslegen som det regionale helseforetaket har utpekt etter smittevernloven § 7-3 tredje ledd. Fylkeslegen avgjør klage over vedtak.

Kapittel 4. Oppgaver for kommunen og statlige myndigheter, betalingsordninger

§ 4-1. *Kommunens oppgaver*

Kommunen har ansvaret for etablering, tilrettelegging og oppfølging av sitt tuberkulosekontrollprogram jf. § 2-1 – § 2-3, og skal påse at:

- tjenestene etableres,
- forholdene legges til rette for en hensiktsmessig fordeling av personell med kompetanse på tuberkulose,
- helsepersonell kan få nødvendig opplæring og anledning til å vedlikeholde sine kunnskaper.

Kommunen skal sørge for at tuberkulosekontrollprogrammet utformes, iverksettes og vedlikeholdes som en del av kommunens internkontrollsystem.

Kommunen har plikt til å dekke alle utgifter knyttet til gjennomføringen av tiltak i tuberkulosekontrollprogrammet som utføres av kommunehelsetjenestens ulike ledd. Dette gjelder også utgifter som personer påføres for å oppfylle plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse etter § 3-1. Egenandeler kan ikke kreves.

§ 4-2. *Kommunelegens oppgaver*

Kommunelegen har ansvaret for:

- å utarbeide forslag til tuberkulosekontrollprogrammet,
- gjennomføring av programmet,
- oversende resultat av tuberkuloseundersøkelsen og journal til kommunelegen i ny bopelskommune ved flytting av personer jf. § 3-1 nr. 1,
- bistå tuberkulosekoordinatoren med å overvåke forekomsten av tuberkulose i kommunen,
- delegere tuberkulointesting, vaksinasjon mot tuberkulose, observasjon av inntak av tuberkulosemedikamenter mv. til annet helsepersonell når dette finnes faglig forsvarlig og i henhold til gjeldende bestemmelser.

§ 4-3. *Det regionale helseforetakets oppgaver*

Det regionale helseforetaket har det overordnede ansvar for etablering, tilrettelegging og oppfølging av det regionale tuberkulosekontrollprogrammet jf. § 2-1, § 2-2 og § 2-4.

Det regionale helseforetaket skal sørge for at tuberkulosekontrollprogrammet utformes, iverksettes og vedlikeholdes som en del av helseforetakets internkontrollsystem.

Det regionale helseforetaket har plikt til å dekke alle utgifter knyttet til gjennomføringen av tiltak i tuberkulosekontrollprogrammet som utføres av spesialisthelsetjenesten i eller utenfor sykehus av personer nevnt i § 3-1, første ledd nr. 1 og 2. Dette gjelder også utgifter som personer påføres for å oppfylle plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse etter § 3-1 og oppfølging etter § 3-3. Egenandeler kan ikke kreves.

§ 4-4. *Oppgavene til tuberkulosekoordinatorene*

Det regionale helseforetaket skal organisere og utpeke nødvendige tuberkulosekoordinatorer som skal ha ansvaret for å koordinere og medvirke til de oppgaver det regionale helseforetaket har i denne forskrift.

Tuberkulosekoordinatorene skal utføre de oppgaver vedkommende er tillagt etter denne forskrift, herunder:

- sørge for at tuberkulosekontrollen fungerer i alle sine ledd, herunder at meldinger sendes som pålagt,
- etablere behandlingsplan for pasienten i samarbeid med behandlende spesialist, pasienten og kommunelegen,
- koordinere individuell oppfølging og behandling i samarbeid med behandlende spesialist og kommunehelsetjenesten,

- overvåke forekomsten av tuberkulose i helseregionen,
- delta i opplæring av personell.

§ 4-5. *Nasjonalt folkehelseinstitutt*

Nasjonalt folkehelseinstitutt skal ha ansvar for drift og føring av Det sentrale tuberkuloseregister.

Nasjonalt folkehelseinstitutt skal:

- overvåke forekomsten av tuberkulose i Norge og holde sentrale og andre helsemyndigheter orientert om sine observasjoner,
- motta melding om et nytt eller antatt nytt tilfelle av tuberkulose eller residiv etter behandling i henhold til gjeldende meldingspliktforskrifter,
- gjennom meldingssystemet drive kvalitetskontroll av diagnostikk, behandling og smitteoppsporing,
- være faglig støtte for tuberkulosekoordinatorene, og i tett samarbeid med disse gi råd og veiledning til institusjoner, leger og annet helsepersonell som utfører/deltar i arbeidet med tuberkulosekontroll,
- angi hvilke land som har høy forekomst av tuberkulose jf. § 3-1,
- utføre nødvendige referansetjenester, herunder resistensundersøkelser, artsbestemmelse og molekylærbiologiske tester for «fingeravtrykk» samt ekstern kvalitetskontroll av mikroskopi og dyrkning,
- drive kursvirksomhet for personell som deltar i tuberkulosekontroll,
- stille vaksinen og tuberkulin gratis til disposisjon,
- ivareta nødvendige nasjonale beredskapsfunksjoner med hensyn til tuberkuloseundersøkelse.

Nasjonalt folkehelseinstitutt gir faglige retningslinjer etter denne forskrift.

§ 4-6. *Fylkeslegen og Statens helsetilsyn*

Fylkeslegen skal føre tilsyn med gjennomføringen av tuberkulosekontrollen og være klageinstans etter § 3-4.

Statens helsetilsyn har det overordnede tilsynet med tuberkulosekontrollen i landet.

§ 4-7. *Sosial- og helsedirektoratet*

Sosial- og helsedirektoratet skal gjennom råd, veiledning, opplysning og vedtak etter smittevernloven medvirke til at befolkningens behov for tjenester og tiltak blir dekket i forbindelse med tuberkulose.

§ 4-8. *Departementet*

Departementet har det overordnede ansvar for tuberkulosekontrollen.

§ 4-9. *Andres utgifter*

Folketrygden dekker utgifter til tuberkuloseundersøkelse ved mistanke om tuberkulose jf. § 3-1 første ledd nr. 3.

Forsvaret betaler for utgifter til eventuell tuberkuloseundersøkelse av militært personell.

Rederiene betaler for utgifter til eventuell tuberkuloseundersøkelse av arbeidstakere på skip.

Rettighetshaver/operatør betaler for utgifter til eventuell tuberkuloseundersøkelse av personer i petroleumsvirksomhet.

Kapittel 5. Meldinger og rapporter

§ 5-1. *Melding om nytt tilfelle av tuberkulose*

En lege som oppdager eller får mistanke om tuberkulose, skal samme dag gi melding om dette.

Meldingen skal meldes på skjema for nominativ melding om smittsom sykdom.

Meldingen skal sendes kommunelegen, tuberkulosekoordinatoren og Nasjonalt folkehelseinstitutt. Nasjonalt folkehelseinstitutt registrerer meldingen i Det sentrale tuberkuloseregisteret. For arbeidstakere i petroleumsvirksomhet skal melding også sendes medisinsk faglig ansvarlig lege i aktuelle operatørselskap.

Når en lege gir en nominativ melding, skal legen informere den meldingen angår om hvem som skal få den og hva den skal brukes til.

§ 5-2. *Melding om igangsetting og oppfølging av behandling for tuberkulose*

Så snart behandling er igangsatt jf. § 3-3, skal behandlende spesialist gi melding om igangsatt behandling ved mistenkt eller påvist tuberkulose.

Meldingen skal gis på skjema for tilleggsopplysninger. Det utfylte skjema for tilleggsopplysninger sendes til kommunelegen, tuberkulosekoordinatoren og til Nasjonalt folkehelseinstitutt. Nasjonalt folkehelseinstitutt registrerer meldingen i Det sentrale tuberkuloseregisteret.

Behandlende spesialist skal gi regelmessige meldinger om oppfølgingen til Nasjonalt folkehelseinstitutt med kopi til kommunelegen og tuberkulosekoordinatoren.

§ 5-3. *Melding og rapport om smitteoppsporing*

Kommunelegen skal gi melding om personer som er henvist til diagnosestasjon/lungepoliklinikk i forbindelse med smitteoppsporing. Meldingen gis på eget skjema som sendes til diagnosestasjon/lungemedisinsk poliklinikk som påfører resultater av undersøkelsen og sender ferdig utfylt melding tilbake til kommunelegen med kopi til tuberkulosekoordinatoren og Nasjonalt folkehelseinstitutt.

Kommunelegen skal i tillegg sende rapport om resultatet av gjennomført smitteoppsporing til tuberkulosekoordinatoren og til Nasjonalt folkehelseinstitutt.

§ 5-4. Rapport om tuberkulinstatus og vaksinasjonsstatus

Helsesøster skal gi rapport om tuberkulinstatus og status for vaksinasjon mot tuberkulose for elever i grunnskolens 10. klasse.

Rapporten skal gis på eget skjema og sendes til kommunelegen, tuberkulosekoordinatoren og til Nasjonalt folkehelseinstitutt. Melding om vaksinasjon mot tuberkulose skal gis gjennom System for vaksinasjonskontroll (SYSVAK).

§ 5-5. Melding om laboratoriefunn

Mikrobiologiske laboratorier (avdelinger) skal samme dag gi melding om funn av syrefaste staver, dyrkning, artsbestemmelse og resultat av resistensbestemmelse. Meldingen skal sendes Nasjonalt folkehelseinstitutt samt til tuberkulosekoordinatoren.

Mikrobiologiske laboratorier som undersøker prøver fra mennesker med hensyn på tuberkulose, skal umiddelbart sende alle mistenkte isolater av *Mycobacterium tuberculosis*-komplekset til Nasjonalt folkehelseinstitutt.

§ 5-6. Registerføring

Mottatte meldinger skal føres hos kommunelegene og tuberkulosekoordinatorene i behandlingsrettede helseregistre.

Register over mottatte meldinger skal føres i Det sentrale tuberkuloseregisteret ved Nasjonalt folkehelseinstitutt.

§ 5-7. Meldingsskjemaer

Meldinger som nevnt i § 5-1, gis på skjema om nominativ melding om smittsom sykdom fastsatt i henhold til gjeldende meldingspliktforskrifter.

Meldinger og rapporter som nevnt i § 5-2 og § 5-3, gis på skjemaer for tilleggsopplysninger fastsatt i henhold til gjeldende meldingspliktforskrifter.

Rapporter som nevnt i § 5-4, gis på skjemaer fastsatt i henhold til gjeldende meldingspliktforskrifter.

§ 5-8. Underretning om tilfelle av tuberkulose hos arbeidstaker på skip mv.

Reder/skipsfører har plikt til å underrette om tilfelle av tuberkulose hos arbeidstakere på skip mv., jf. § 3-1, til norsk myndighet. For arbeidstakere bosatt i Norge skal det gis underretning til kommunelegen i den kommune vedkommende er bosatt.

Kapittel 6. Ikrafttredelse**§ 6-1. Ikrafttredelse**

Denne forskrift trer i kraft 1. januar 2003. Fra 1. januar 2003 oppheves forskrift av 20. oktober 1996 nr. 1043 om tuberkulosekontroll.

Merknader til de enkelte kapitler og paragrafer i forskriften

Merknadene er en veiledning som utdyper innholdet i de enkelte bestemmelsene i forskriften. Merknadene er i seg selv ikke bindende. Forskriften og veiledningen må ses i sammenheng for å få en best mulig forståelse av forskriftens bestemmelser.

Til § 1-1 Formål

Tuberkulosekontroll er en forebyggende virksomhet som tar sikte på å motvirke at smitte overføres fra smitteførende til usmittede personer i befolkningen. Forskriften skal legge forholdene til rette for gjennomføring av nødvendige tiltak ved blant annet å innføre krav til tuberkulosekontrollprogram i kommuner og regionale helseforetak.

Til § 1-2 Definisjoner

Med *tuberkulosekontroll* menes samfunnets smittevernstrategi for å forebygge og bekjempe tuberkulose. Smitteoverføring forhindres først og fremst gjennom tidlig diagnostikk og effektiv behandling av pasienter med smitteførende tuberkulose uten å skape resistente bakteriestammer. I tråd med internasjonale anbefalinger er hovedkomponenter i strategien diagnostikk basert på mikroskopi av oppspytt (som raskt identifiserer de mest smitteførende pasientene), behandling under direkte observasjon (som sikrer helbredelse uten å skape resistente stammer), et rapporteringssystem som tillater kontinuerlig evaluering av arbeidet og regelmessige forsyninger av medikamenter.

Med *tuberkuloseundersøkelse* menes en pasientrettet medisinsk undersøkelse med adekvate metoder for å avgjøre om en person har tuberkulose eller for å følge utviklingen av sykdommen. Tuberkulintesting, røntgenfotografering og undersøkelse av oppspytt faller innunder definisjonen. Helsevesenet skal sikre at tuberkuloseundersøkelse blir gjennomført, og ulike grupper personer har i henhold til forskriften plikt til å gjennomgå slik undersøkelse.

Med *direkte observert behandling* menes et standardisert behandlingsopplegg som inkluderer en behandlingsavtale inngått i dialog med pasienten, der helsepersonell observerer pasientens inntak av alle doser av tuberkulosemedikamenter.

Til § 1–3 Virkeområde

Forskriften gjelder alle personer som oppholder seg i Norge. Personer som oppholder seg ulovlig i Norge er også omfattet av forskriften.

Forskriften gjelder på norsk kontinentalsokkel og på norske fartøy og luftfartøy. Det er ingen obligatorisk forhåndsundersøkelse for tuberkulose av arbeidstakere på skip og innretninger mv. Dersom det er medisinsk mistanke om at arbeidstakeren er eller har vært i risiko for å bli smittet med tuberkulose, har arbeidstakeren i henhold til tuberkulosekontrollforskriften § 3–1 nr. 3 plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse. Lege som foretar helseundersøkelse av arbeidstakere i henhold til forskrift av 19. oktober 2001 nr. 1309 om helseundersøkelse av arbeidstakere på skip og forskrift av 12. november 1990 nr. 1164 om helsekrav for personer i petroleumsvirksomheten må i disse tilfellene sørge for at nødvendig tuberkuloseundersøkelse blir gjort.

Kommunens tuberkulosekontrollprogram, jf. § 2–3, skal inneholde rutiner for tiltak for å oppdage personer som det er medisinsk mistanke om er smittet av tuberkulose, herunder arbeidstakere på skip mv.

Til § 2–1 Plikt til å ha tuberkulosekontrollprogram og ansvar for gjennomføring

Forskriften pålegger alle kommuner og regionale helseforetak å ha egne tuberkulosekontrollprogram. Tuberkulosekontrollprogrammet skal utgjøre en del av de smittevernplaner som kommunen og de regionale helseforetakene skal ha i henhold til smittevernloven. Risikogrupperne kan variere fra kommune/region til kommune/region og avhenger av en rekke ulike forhold som for eksempel befolkningens størrelse, sosiale forhold, antall innvandrere mv. Det er utarbeidet en veileder om tuberkulosekontroll som omtaler disse risikogrupperne nærmere.

Tuberkulosekontrollprogrammet skal skreddersys den enkelte kommune/region og inneholde rutiner som skal sikre adekvat undersøkelse av blant annet risikogrupper. En viktig del av tuberkulosekontrollprogrammet er også en klargjøring og plassering av ansvaret i den enkelte kommune/region.

Der det er medisinske grunner for tuberkuloseundersøkelse av arbeidstakere skal private eller offentlige virksomheter etablere et tuberkulosekontrollprogram for virksomheten. Tuberkulosekontrollprogrammet skal utarbeides i samarbeid med tuberkulosekoordinatoren.

Kontrollprogrammet kan dels inneholde tiltak for å sikre tuberkuloseundersøkelse av personer som har plikt til slik undersøkelse, men som av en eller annen grunn ikke har gjennomgått denne. Dette kan være personer som er omfattet av forskriften § 3–1 nr. 1 og som for eksempel er elever på skoler som driver norskopplæring, beboere på asylmottak og personer som innsettes i fengsel. Andre eksempler kan være helse- og undervisningsinstitusjoner som har pålegg om tuberkuloseundersøkelse av ansatte jf. § 3–1 nr. 2. Kontrollprogrammet kan dels tilby tuberkuloseundersøkelse til personer som ellers ikke har plikt til slik undersøkelse, men som kan ha økt risiko for å ha blitt smittet, som for eksempel bistandsarbeidere se § 3–1 nr. 3. For ansatte ved asylmottak kan det være hensiktsmessig at tuberkuloseundersøkelse begrenses til smitteoppsporing rundt konkrete pasienter med smitteførende tuberkulose, idet det forventes at rutiner for rask tuberkuloseundersøkelse ved ankomst blir fulgt.

Til § 2–2 Tiltak i tuberkulosekontrollprogrammet

Bestemmelsen omhandler de ulike tiltak/tilbud som skal inngå i tuberkulosekontrollprogrammene for kommunene og de regionale helseforetakene. Bestemmelsen setter en minimumsstandard for tiltak. Det er intet i veien for at programmene i tillegg inneholder andre elementer. Tiltakene konkretiseres nærmere i forskriften § 2–3 og § 2–4.

Bestemmelsen beskriver i annet ledd hvordan tiltakene skal gjennomføres og at dette kan gjøres i ulike kombinasjoner etter behov.

Til § 2–3 Nærmere om kommunenes tuberkulosekontrollprogram

Bestemmelsen beskriver de ulike rutiner kommunens tuberkulosekontrollprogram skal inneholde. Det er viktig at kommunenes aktuelle risikogrupper kartlegges for å få til gode rutiner for tuberkuloseundersøkelse og eventuell henvisning til spesialisthelsetjenesten for disse personene.

Gjennomføringen av tuberkuloseundersøkelsen og formidling av resultatene av denne, har vist seg å være problematisk dersom utlendingen flytter før resultatet av undersøkelsen foreligger. For å sikre at helsetjenesten i ny bopelskommune umiddelbart blir orientert om helsetilstanden til personen, skal tuberkulosekontrollprogrammet inneholde rutiner for oversendelse av resultat av tuberkuloseundersøkelsen og journal (inkludert epikrise og kliniske notater) til kommunelege i ny bopelskommune. Med resultat menes også tilbakemelding på at intet tegn på tuberkulose er funnet.

Programmet skal inneholde rutiner for tuberkulintesting og BCG-vaksinering av skolebarn. Elever med positiv tuberkulintest som ikke er BCG-vaksinert tidligere, skal henvises til spesialist for vurdering. Programmet bør sikre at kommunelegen eller stedfortreder deltar på møte med tuberkulosekoordinator på sykehuset når en tuberkulosepasient blir diagnostisert og inngår avtale om hvordan kommunehelsetjenesten skal gjennomføre direkte observert behandling etter utskrivelse. Det vises til merknadene til forskriften § 2–1 og § 2–2.

Til § 2–4 Nærmere om tuberkulosekontrollprogrammet til de regionale helseforetakene

Tuberkulosekontrollprogrammet til de regionale helseforetakene skal inneholde rutiner for håndtering av henvisninger fra primærhelsetjenesten for diagnostikk og utredning av mistenkt tuberkulose. Programmet skal også

ha rutiner for behandling av tuberkulose etter anerkjente regler for tuberkulosekontroll. Dette innebærer at det skal være rutiner for blant annet:

- behandling av pasienter, herunder poliklinisk kontroll av pasienter under behandling,
- oppfølging av pasienter i sykehus som behandles med tuberkulosemedikamenter ved direkte observert behandling og rutiner for å påse at behandlingen blir adekvat utført,
- isolasjonstiltak ved mistenkt eller påvist smitteførende tuberkulose,
- håndtering av multiresistente bakterier og
- overføring av ansvar for oppfølging av behandling til primærhelsetjenesten.

Andre elementer i tuberkulosekontrollprogrammet til de regionale helseforetakene er rutiner for:

- rådgivning til helsepersonell i primær- og spesialisthelsetjenesten,
- informasjon til relevante pasienter i sykehus om tuberkulose og regelverket som gjelder for sykdommen,
- opplæring av personell,
- å sikre at nødvendig smitteoppsporing gjennomføres,
- overvåkning av tuberkulose i helseregionen, og
- melding i henhold til gjeldende meldingspliktforskrifter.

Det vises til merknadene til forskriften § 2–1 og § 2–2.

De regionale helseforetakene bør også ha rutiner for å sikre at nyfødte i innvandrerfamilier får tilbudt BCG-vaksine på fødeavdelingen. Isolering av pasientene gjøres i henhold til veilederen om tuberkulosekontroll som er utgitt av Nasjonalt folkehelseinstitutt.

De regionale helseforetakene har ansvar for at det finnes tilstrekkelige spesialisttjenester til å gjennomføre forskriftens pålegg. Dette inkluderer røntgenfotografering av utlendinger jf. § 3–1 nr. 1, spesialistundersøkelse av personer henvist fra tuberkuloseundersøkelsen ved ankomst og andre henvisninger fra kommunehelsetjenesten. Disse undersøkelsene skal iverksettes innen rimelig tid, og ved mistanke om smitteførende tuberkulose umiddelbart, jf. § 3–3. Det regionale helseforetak peker ut hvilke helseforetak som skal gjennomføre spesifikke deler av tuberkulosekontrollprogrammet.

Til § 2–5 Organisering

Tuberkulintesting og vaksinasjon mot tuberkulose (BCG-vaksinasjon) er teknikker som krever en viss ferdighet for å kunne utføres tilfredsstillende. Ut fra den betydning en riktig utførelse har for kvaliteten av tuberkulosekontrollarbeidet, stilles det krav om at utøverne behersker teknikkene.

Det påhviler kommunen å sørge for at den kan disponere over tilstrekkelig personell med nødvendige kvalifikasjoner slik at tuberkulosekontrollen kan gjennomføres forsvarlig og til rett tidspunkt. Kommunelegen skal som ansvarlig for organiseringen av smittevernet i kommunen, jf. smittevernloven § 7–2, sørge for at egnet personell får den nødvendige opplæring. Ingen som etter kommunelegens vurdering må ha slik opplæring kan motsette seg dette, jf. smittevernloven § 4–9.

Til § 3–1 Plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse, gjennomføring og oppfølging mv.

§ 3–1 nr. 1 Utlendinger

Personer fra land med høy forekomst av tuberkulose, og som skal oppholde seg mer enn tre måneder i Norge, har plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse kort tid etter ankomst. Plikten gjelder ikke personer som er unntatt fra utlendingslovens krav om arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse, dvs. personer fra de andre nordiske landene eller diplomater. Nasjonalt folkehelseinstitutt skal i henhold til forskriften § 4–5 angi hvilke land som har høy forekomst av tuberkulose. Per 1. juli 2002 er dette alle land utenfor Vest-Europa, USA, Canada, Australia, New Zealand og Japan. Undersøkelsen omfatter tuberkulinundersøkelse og for personer som har fylt 15 år i tillegg røntgenundersøkelse.

Etter utlendingslovens regler skal politiet, når søknad om oppholdstillatelse foreligger, opplyse søkeren om plikten til å fremstille seg til tuberkuloseundersøkelse. Ved ankomsten til landet skal politiet informere vedkommende kommunelege om utlendingens navn og adresse. Det forutsettes at kommunelegen, eventuelt annet personell i kommunehelsetjenesten tar kontakt med personer som ikke innen rimelig tid møter frem av eget initiativ, slik at undersøkelsen blir foretatt. Etter smittevernlovens § 5–2 er det adgang til å vedta nødvendig tvungen legeundersøkelse.

Bestemmelsen § 3–1 nr. 1 gjelder for flyktninger og asylsøkere uavhengig om de oppholder seg i flyktning- eller asylmottak. Flyktninger som er kommet til Norge via FNs Høykommissær for flyktninger (overføringsflyktninger) omfattes også av bestemmelsen. Begrunnelsen for bestemmelsen er dels at mange av utlendingene oppholder seg i flyktning- og asylmottak hvor faren for smittespredning antas å være større enn andre steder, og dels at de kan komme fra land hvor smitterisikoen for tuberkulose er forholdsvis høy.

§ 3–1 nr. 2 Arbeidstaker i helse- og sosialtjeneste, stillinger i barneomsorg mv.

Den tidligere rutinemessige tuberkuloseundersøkelsen av en rekke grupper som lærere, personer knyttet til barneomsorg, helsepersonell, sjøfolk og militært personell er opphevet og erstattet med en mer målrettet undersøkelse. Tuberkuloseundersøkelsen knytter seg nå til personer som har oppholdt seg i land med høy forekomst

av tuberkulose jf. forskriften § 3–1 nr. 2 eller som det er medisinsk mistanke om er smittet jf. § 3–1 nr. 3. Det er ikke satt noen begrensning hvor langt tilbake i tid oppholdet i land med høy tuberkuloseforekomst var.

Det er to hovedgrupper som i henhold til forskriften § 3–1 nr. 2 er pliktige til tuberkuloseundersøkelse. For det første skal arbeidstakere som kommer fra land med høy forekomst av tuberkulose og som skal tiltre eller gjeninntre i stillingen i helse- og sosialtjenesten undersøkes for tuberkulose. For det andre skal arbeidstakere som har oppholdt seg i land med høy forekomst av tuberkulose i minst tre måneder og som skal tiltre eller gjeninntre i stillingen i helse- og sosialtjenesten undersøkes for tuberkulose. Plikten til tuberkuloseundersøkelse gjelder også personer under opplæring og hospitering. Forsvaret gir retningslinjer for undersøkelse av militært personell. Nasjonalt folkehelseinstitutt angir hvilke land som har høy forekomst av tuberkulose, se merknadene til § 3–1 nr. 1.

§ 3–1 nr. 3 Andre risikogrupper

Med medisinsk mistanke menes blant annet personer som er eksponert for personer med smitteførende tuberkulose på en slik måte at smitte kan ha skjedd. Personer med typiske symptomer på tuberkulose (hoste med over tre ukers varighet, særlig med oppspytt, feber og vekttap) har plikt til snarest å gi beskjed til lege og oppsøke legen for nødvendig undersøkelse, jf. smittevernloven § 5–1.

Andre grupper kan i henhold til forskriften ha plikt til tuberkuloseundersøkelse. Disse gruppene kan være forskjellig fra kommune/region til kommune/region. Eksempler på risikogrupper er utlendinger som faller utenfor § 3–1 nr. 1 for eksempel ved at de oppholder seg kortere enn tre måneder i Norge (for eksempel sesongarbeidere i landbruket). For innsatte i fengsler, misbrukere, husløse er det ingen plikt til tuberkuloseundersøkelse, men kommunelegen bør være spesielt årvåken for å sikre tidlig diagnose, blant annet ved å gi helsetilbud med lav terskel og eventuelt screeningundersøkelser. For bistandsarbeidere som kan være utsatt for tuberkulosesmitte, kan det også være aktuelt å tilby tuberkuloseundersøkelse før og etter utenlandsopphold.

Vaksinasjon

Tidligere inneholdt tuberkulosekontrollforskriften bestemmelser om tilbud om vaksinasjon for en rekke yrkesgrupper. Det er nå lagt opp til at tilbud om vaksinasjon skal baseres på faglige, individuelle råd. Ny forskrift om tuberkulosekontroll omtaler av den grunn ikke målgruppene for vaksinasjon, men tilbud om vaksinasjon skal i henhold til forskriften § 2–2 være et tiltak i tuberkulosekontrollprogrammet. Kommunenes tuberkulosekontrollprogram skal også ha rutiner for gjennomføring av vaksinasjon i den enkelte kommune. Veileder til tuberkulosekontrollforskriften, som er utgitt av Nasjonalt folkehelseinstitutt, gir nærmere retningslinjer om vaksinasjon.

Annet relevant regelverk om vaksinasjon er forskrift av 19. desember 1997 nr. 1322 om vern av arbeidstakere mot farer ved arbeid med biologiske faktorer som er gitt med hjemmel i arbeidsmiljøloven. Denne forskriften kommer til anvendelse på ulike type virksomheter, herunder helsevesenet og laboratorier. Arbeidsgiver skal i henhold til dette regelverket sørge for at arbeidstakerne tilbys sikker og effektiv vaksinasjon mot biologiske faktorer de kan bli eksponert for. Tuberkulosebakterien (*mycobacterium tuberculosis*) er i forskriften definert som en biologisk faktor. Arbeidsgiver skal dekke utgiftene ved vaksinasjonen. Det vises for øvrig til Arbeidstilsynets veiledning til forskriften.

Arbeidsforbud

Tidligere inneholdt tuberkulosekontrollforskriften et eget kapittel om forbud mot å utføre arbeid og mot å delta i undervisning. Et slikt kapittel er ikke videreført i ny forskrift da smittevernloven bestemmelser om arbeidsforbud § 4–2 anses tilstrekkelig. I henhold til smittevernloven kan en smittet person med tuberkulose forbyes å utføre arbeid eller delta i undervisning dersom det er en alvorlig fare for overføring av smitte. Forbudet kan gis opptil tre uker og fattes av kommunelegen sammen med legen som det regionale helseforetaket har utpekt jf. smittevernloven § 7–3, tredje ledd. For arbeidstakere på norske skip og arbeidstakere i petroleumsvirksomhet er det ikke praktisk med arbeidsforbud etter smittevernloven. En smittet person vil ikke få utstedt helseerklæring i henhold til regelverket og kan da heller ikke arbeide.

§ 3–1 tredje ledd

I forhold til hvem som skal betale hva i forbindelse med tuberkulosekontrollen foreslås den tidligere ordningen videreført med den modifikasjon som den statlige overtakelsen av spesialisthelsetjenesten medfører. Den obligatoriske tuberkuloseundersøkelsen i henhold til § 3–1 nr. 1 og 2 skal være uten utgifter for den enkelte. Dette innebærer at det er kommunen eller det regionale helseforetaket som må dekke alle utgifter, også reiseutgifter. Det skal ikke være noen egenandel. Forskriften § 4–1 tredje ledd og § 4–3 fjerde ledd omtaler hva som kommunen skal dekke av utgifter og hva som det regionale helseforetaket skal dekke. Reglene om utgiftsfordeling er begrenset til de tuberkuloseundersøkelser som foregår med hjemmel i denne forskriften. I henhold til forskriften § 4–8 dekker Folketrygden utgifter til tuberkuloseundersøkelse ved mistanke om tuberkulose jf. § 3–1 nr. 3.

For såvidt gjelder dekning av utgifter til nærmere undersøkelse og behandling av tilfeller av tuberkulose som oppdages i forbindelse med tuberkuloseundersøkelse etter forskriften her, vises til reglene gitt i medhold av folketrygdloven og helsepersonelloven. Det vises til:

- Forskrift av 22. mai 2001 nr. 651 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos lege og i private medisinske laboratorie- og røntgenvirksomheter § 3.

- Forskrift av 1. desember 2000 nr. 1389 om godtgjørelse av utgifter til legehjelp som utføres poliklinisk ved statlige helseinstitusjoner og ved helseinstitusjoner som mottar driftstilskudd fra regionale helseforetak § 3.
- Forskrift av 18. april 1997 nr. 330 om stønad til dekning av utgifter til viktige legemidler og spesielt medisinsk utstyr § 4 og § 9.

Forsvaret, rederier og rettighetshaver/operatør betaler utgifter til undersøkelse av sitt personell.

Til § 3–2 Gjennomføring

Undersøkelsen av personer, herunder av utlendinger, skal foretas så snart som mulig. Den tidligere fristen på tre måneder etter innreise er ikke videreført, og dette skjerper kravet til når undersøkelsen skal være foretatt generelt. For flyktninger og asylsøkere er det fortsatt satt en absolutt frist på fjorten dager for gjennomføring av tuberkuloseundersøkelsen.

Som tidligere skal tuberkuloseundersøkelsen av arbeidstakere jf. § 3–1 nr. 2 gjennomføres før tiltredelse, og det er arbeidsgiveren som skal påse at dette gjøres.

Til § 3–3 Oppfølging

Det regionale helseforetaket forutsettes å sikre at personer oppdaget ved tuberkuloseundersøkelse med symptomer eller tegn som kan bety tuberkuløs sykdom raskt blir undersøkt av spesialist. Behandlingsopplegget er nærmere beskrevet i veileder for tuberkulosekontroll.

Erfaringen tilsier at det stiller store krav både til pasient og behandlingsapparat å fullføre en tuberkulosebehandling som kan strekke seg fra seks måneder til to år. Effektiv behandling forutsetter tett samarbeid mellom spesialist som starter behandling og kommunehelsetjenesten som har ansvar for at pasienten tar alle medisinene. Forskriften inkluderer derfor et krav om en behandlingsplan som de involverte parter blir enige om. Planen er tenkt å skulle forebygge at pasienten ikke tar behandlingen som foreskrevet. Direkte observert behandling sikrer at alle dosene inntas og at eventuelle avvik straks oppdages og kan korrigeres. Utvikling av resistente basiller under behandlingen skulle derved være redusert til et minimum. Det er et mål å finne praktiske løsninger i behandlingsopplegget til beste for pasienten, jf. lov av 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter. Det vises også til denne loven § 2– 5 som gir en pasient som har behov for langvarige og koordinerte helsetjenester rett til å få utarbeidet en individuell plan for sitt behandlingsopplegg.

Pasienten har i utgangspunktet ikke plikt til å ta behandlingen. I sjeldne tilfeller og under bestemte forutsetninger kan tvungen isolering i sykehus og tvungen medikamentell behandling iverksettes, jf. smittevernloven § 5–3. Intensjonen er at pålegget om en behandlingsavtale og en styrket dialog og medbestemmelse av pasienten skal forebygge slike tilfeller.

Behandling av pasienter med multiresistent tuberkulose krever betydelig ekspertise og nøye overvåking. Samtidig er slike tilfeller fortsatt sjeldne. Behandling av disse pasientene skal derfor sentraliseres til ett sykehus som er utpekt av det regionale helseforetaket.

Til § 3–4 Fritak for tuberkuloseundersøkelse

Kommunelegen kan sammen med den sykehuslege som de regionale helseforetakene har utpekt i henhold til smittevernloven fatte vedtak om fritak for tuberkuloseundersøkelse jf. § 3–1. Dette innebærer en skjerpelse i forhold til tidligere regelverk der kommunelegen kunne fatte fritak alene. Den nye ordningen harmonerer med smittevernloven § 7–3 tredje ledd der vedtak om arbeidsforbud og hastevedtak skal fattes av sykehuslegen sammen med kommunelegen. Bestemmelsen kan være aktuell for å blant annet begrense tuberkuloseundersøkelsen av utlendinger eller andre til personer hvor undersøkelsen er påkrevd av hensyn til smittevernet.

Til kapittel 4 Oppgaver for kommunene og statlige myndighet

Kapittelet omtaler hvilke roller ulike personer og institusjoner har i tuberkulosekontrollarbeidet. For å motvirke dobbeltarbeid og ansvarspulverisering er det viktig at ansvaret og rollene er klart definert i forskrift og veiledning. Målsetningen ved blant annet å innføre tuberkulosekontrollprogram og å ansette tuberkulosekoordinatorer har vært en klarere, mer hensiktsmessig og mer målrettet organisering av smittevernet mot tuberkulose i Norge, og som tar høyde for individuelle tilpasninger i de ulike kommuner og regioner.

Fire av fem norske kommuner meldte ingen tuberkulosepasienter i år 2000. For de fleste kommuners vedkommende vil tuberkulosekontrollen derfor være knyttet til tuberkuloseundersøkelser for å stille diagnosen og tuberkulinundersøkelser/BCG-vaksinasjon av skolebarn. Behandling av tuberkulosepasienter og smitteoppsporing er oppgaver som bare er aktuelle med flere års mellomrom og som det derfor vanligvis ikke finnes erfaring med i kommunene. Det er derfor viktig å ha klare opplegg for hvem som skal rådspørres når en pasient blir diagnostisert. Tuberkulosekoordinatoren vil her ha en viktig rolle.

Til § 4–1 Kommunens oppgaver

Bestemmelsen må leses og anvendes med bakgrunn i kommunens oppgaver på smittevernområdet forøvrig jf. smittevernloven § 7–1. Forskriften § 4– 1 innebærer en presisering av oppgavene hva angår smittevernet mot tuberkulose.

Kommunen har ansvaret for at tuberkulosekontrollprogrammene etableres, iverksettes og vedlikeholdes og at det inngår i kommunenes planer og internkontrollsystem.

Kommunen skal påse at helsepersonell får nødvendig opplæring og anledning til å vedlikeholde sine kunnskaper.

Kommunen skal betale alle utgifter til gjennomføringen i kommunehelsetjenestens ulike ledd. Dette inkluderer tuberkulintesting og avlesning som stort sett blir gjennomført i kommunehelsetjenesten. Pålagt tuberkuloseundersøkelse skal være gratis for personen, det vil si at reiseutgifter også skal dekkes av kommunen.

Til § 4-2 Kommunelegens oppgaver

Bestemmelsen må leses og anvendes med bakgrunn i kommunelegens oppgaver på smittevernområdet forøvrig jf. smittevernloven § 7-2. Forskriften § 4-2 innebærer en presisering av oppgavene hva angår smittevernet mot tuberkulose.

Kommunelegen har ansvar for å utarbeide forslag til tuberkulosekontrollprogrammet og gjennomføring av programmet.

Tuberkulosekontroll av utlendinger, jf. § 3-1 nr. 1, innebærer bl.a. at kommunelegen må sørge for at kontakten med politiet fungerer og at meldinger om nye søkere mottas i rett tid. Det er viktig at kommunelegen sikrer at journalen med resultatet av tuberkuloseundersøkelsen blir oversendt kommunelegen i ny bopelskommune dersom utlendingen flytter før resultatet foreligger (forskriften § 4-2). Det er resultatet av undersøkelsen som skal ettersendes, uavhengig om det er negativt eller positivt. Innføring og vedlikehold av gode rutiner for å påse at dette skjer er sentralt her.

Kommunelegen har ansvaret for tuberkulosekontroll av personer som det er medisinsk mistanke om er smittet med tuberkulose, jf. forskriften § 3-1 nr. 3. Det må tas inn i kommunens tuberkulosekontrollprogram rutiner for hvordan slike risikogrupper kan oppdages. Oppstår det mistanke om at en person kan ha aktiv lungetuberkulose, skal vedkommende henvises til lungemedisinsk poliklinikk (diagnosestasjon) som overtar ansvaret for den videre oppfølging.

Kommunelegen har ansvaret for smitteoppsporing (miljøundersøkelse) når det er oppdaget en omslager eller et tilfelle av tuberkuløs sykdom som kan være smitteførende, jf. smittevernloven § 3-6. Oppdages dette ved en helseinstitusjon kan kommunelegen avtale med bedriftshelsetjenesten om gjennomføringen av smitteoppsporingen.

En annen ny viktig oppgave er å bistå tuberkulosekoordinatoren med å overvåke forekomsten av tuberkulose i kommunene. Ansvarsdelingen på tuberkulosekontrollområdet forutsetter en nært samarbeid mellom kommuneleddet og tuberkulosekoordinatorene.

Kommunelegen kan delegere tuberkulintesting, vaksinasjon, observasjon av inntak av tuberkulosemedikamenter til annet helsepersonell når det er faglig forsvarlig og i henhold til gjeldende bestemmelser. For inntak av medikamenter vises det til forskrift av 18. november 1987 nr. 1153 om legemiddelforsyningen m.v. i den kommunale helsetjeneste.

Til § 4-3 Det regionale helseforetaket og helseforetakenes oppgaver

Bestemmelsen må leses og anvendes med bakgrunn i ansvaret til det regionale helseforetaket i smittevernloven § 7-3. Alle regionale helseforetak skal ha utpekt en sykehuslege som sammen med kommunelegen kan fatte vedtak om arbeidsforbud og hastevedtak etter smittevernloven.

Det regionale helseforetaket har ansvaret for at tuberkulosekontrollprogrammene etableres, iverksettes og vedlikeholdes, og at det inngår i helseforetakenes internkontrollsystem. Forskriften § 4-3 innebærer en presisering av oppgavene hva angår smittevernet mot tuberkulose.

Det regionale helseforetaket må sørge for at det finnes tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre påleggene i forskriften knyttet til spesialisthelsetjenesten innen rimelig tid.

Det regionale helseforetaket skal betale alle utgifter til gjennomføringen av tuberkulosekontrollen som utføres av spesialisthelsetjenesten i eller utenfor sykehus av personer jf. § 1-3 nr. 1 og 2. Dette inkluderer røntgenundersøkelse og vurdering av spesialist, inkludert reiseutgifter. Det kan ikke kreves egenandel.

Til § 4-4 Oppgavene til tuberkulosekoordinatorene

Innføring av tuberkulosekoordinatorene er et viktig ledd i styrkingen av tuberkulosekontrollarbeidet i Norge. Det ligger ikke i dette at førstelinjetjenesten svekkes, men at støtteapparatet forbedres ytterligere. Forskriften regulerer ikke antall koordinatorene som skal utpekes eller hvilken kompetanse vedkommende skal ha.

I praksis er det trolig minst behov for en koordinator per fylke. Tuberkulosekoordinatorstillingene kan være deltidsstillinger. Det er opp til tilsettende organ om den ønsker å utpeke en erfaren sykepleier med helsesøsterutdanning eller en lege til oppgaven. Det sentrale er at vedkommende må kunne utøve de funksjoner som forskriften pålegger. Enkelte av oppgavene som utføres i dag blir i praksis utført av en sykepleier på diagnosestasjon eller poliklinikk.

Til § 4-5 Nasjonalt folkehelseinstitutt.

Etter fornyelsen av den statlige helseforvaltning f.o.m. 1. januar 2002 ble tidligere Statens helseundersøkelser lagt innunder nytt Nasjonalt folkehelseinstitutt. Smittevernloven § 7-9 slår fast at Nasjonalt folkehelseinstitutt er statens smitteverninstitutt og omtaler nærmere hvilke oppgaver de har på smittevernområdet. Forskriften § 4-5 presiserer instituttets spesifikke oppgaver i tuberkulosekontrollarbeidet. I henhold til bestemmelsen skal Nasjonalt folkehelseinstitutt blant annet ha ansvar for drift og føring av Det sentrale tuberkuloseregister.

Nasjonalt folkehelseinstitutt skal ivareta nødvendige nasjonale beredskapsfunksjoner med hensyn til tuberkuloseundersøkelse. Dette innebærer ikke at ansvarsprinsippet, jf. § 2-1 i lov av 23. juni 2000 nr. 56 om

helsemessig og sosial beredskap om at den som har ansvaret for en tjeneste også har ansvaret for nødvendige beredskapsforberedelser, fravikes. Det er kommunene som har primæransvaret for beredskapen for tuberkuloseundersøkelse av personer som kommer til og som oppholder seg i kommunene. Beredskapsfunksjonen til Nasjonalt folkehelseinstitutt refererer seg til de tilfeller hvor omfanget av undersøkelsene er ekstraordinære, for eksempel ved at svært mange personer skal undersøkes og/eller ved alvorligheten av tilfellene, for eksempel ved utbrudd av multiresistent tuberkulose. Det er opp til Nasjonalt folkehelseinstitutt å vurdere hvilke elementer som skal inngå i beredskapsfunksjonen.

Til kapittel 5 Meldinger og rapporter

På bakgrunn av lov av 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger arbeides det nå med nye meldingspliktforskrifter for meldinger til Det sentrale tuberkuloseregister og til Meldingssystemet for smittsomme sykdommer (MSIS). Inntil disse er vedtatt videreføres i all hovedsak tidligere meldingspliktordninger. Nytt er det imidlertid at meldingene skal sendes tuberkulosekoordinatorene. Helseregisterloven ligger til grunn for meldinger i henhold til tuberkuloseforskriften, og forskriften er av den grunn også hjemlet i denne loven.

Til § 5-1 Melding om nytt tilfelle av tuberkulose.

Et nytt tilfelle av tuberkulose, eventuelt residiv etter behandling, skal meldes på samme måte som enhver annen smittsom sykdom som det er meldingsplikt for. Standardskjemaet for nominativ melding om smittsom sykdom skal derfor nyttes. Det vises til forskrift av 30. desember 1994 nr. 1224 om leger og annet helsepersonells melding og varsling av smittsomme sykdommer.

Til § 5-2 Melding om igangsetting og oppfølging av behandling for tuberkulose

En sentral registrering av tilfeller av tuberkuløs sykdom er nødvendig for å kunne overvåke sykdommens utbredelse til enhver tid. I og med at sykdommen kan ha et langtrukket forløp og den syke kan skifte bosted, er det viktig å foreta en sentral registrering av relevante opplysninger om ytringsform, resistensmønster, behandling, kontroller m.m. for å kunne yte service av betydning for en individuell oppfølging av den enkelte syke.

Det er for en slik oppfølging nødvendig å skaffe opplysninger utover dem som er gitt i standardmeldingen (jf. § 5-1) f.eks. når det settes igang behandling av en person med aktiv tuberkulose og om resultatet av behandlingen. Til meldinger om igangsetting av behandling og kontrollundersøkelse brukes egne skjemaer for tilleggsopplysninger. Disse er en videreføring av tidligere skjema for lignende formål. Som driftsansvarlig for Det sentrale tuberkuloseregister skal Nasjonalt folkehelseinstitutt reagere når meldingsplikten til registeret ikke overholdes.

Så snart nominativ melding om smittsom sykdom og/eller laboratoriemelding om tuberkulose er mottatt, sender Nasjonalt folkehelseinstitutt ut det første skjemaet for tilleggsopplysninger til legen som har meldt pasienten.

Etter tre måneder sender Nasjonalt folkehelseinstitutt ut et skjema om tilleggsopplysninger til behandlende spesialist, med spørsmål om status idet den intensive fasen på to måneder ble avsluttet. Det skal da være klarlagt om mikroskopiprøver og dyrkningsprøver av ekspektorat har blitt negative, resistenssvaret skal foreligge samt informasjon om gjennomføring av direkte observert behandling.

Etter ni måneder sender Nasjonalt folkehelseinstitutt ut et skjema om tilleggsopplysninger til behandlende spesialist, med spørsmål om behandlingsresultat. For de fleste vil behandlingen var i seks måneder, men bivirkninger, uregelmessig medikamentinntak og resistens kan gjøre at behandlingstiden må forlenges.

Det er behandlende spesialist som skal fylle ut meldingsskjemaene, fordi spesialisten starter behandlingen, avslutter behandlingskombinasjon, tar pasienten til polikliniske kontroller, vurderer bakteriologiske prøver og eventuelle bivirkninger og avgjør når behandlingen kan avsluttes. Det forutsettes at spesialisten også er orientert om gjennomføringen av direkte observert behandling utført av kommunehelsetjenesten mellom de polikliniske kontrollene og som det spørres om på meldingsskjemaet. Tuberkulosekoordinatoren har et tett samarbeid med spesialisten og vil her ha en viktig rolle for å medvirke til at dette skjer.

Til § 5-3 og § 5-4 Melding og rapport om smitteoppsporing og rapport om tuberkulinstatus og vaksinasjonsstatus

Nasjonalt folkehelseinstitutt er avhengig av rapporter om resultat av smitteoppsporing (miljøundersøkelse) som kommunelegene foretar av hensyn til sitt overvåkings- og veiledningsarbeide. Videre er opplysninger fra skolehelsetjenesten om tuberkulinstatus hos elever som går ut av grunnskolen av stor betydning epidemiologisk sett. Det samme gjelder opplysninger om vaksinasjonsstatus hos elevene.

Kommunelegene er derfor pålagt å gi rapporter som nevnt i disse paragrafene.

Til § 5-5 Melding om laboratoriefunn

Melding fra laboratoriene utfyller nominativ melding om smittsom sykdom, og er ofte første melding. Det er derfor viktig at tuberkulosekoordinator får kopi av meldingen og kan ta initiativ til å sikre at pasientens behandling blir organisert i samsvar med forskriften.

Alle mistenkte isolater av M.tuberculosis-komplekset skal sendes til Nasjonalt folkehelseinstitutt, blant annet for å sikre overvåking av stammemønster ved genteknologiske metoder, såkalt «fingeravtrykksundersøkelser» og resistensforhold. Dette er et viktig redskap i kartlegging av smittespredning.

Til § 5-6 Registerføring

Registrene over mottatte meldinger hos kommunelegen og tuberkulosekoordinatorene er jf. helseregisterloven § 6

å anse som behandlingsrettede helseregistre. Helseregisterloven § 8 gir hjemmel for etablering av Det sentrale tuberkuloseregister.

Til § 5–7 Meldingsskjemaer

Bestemmelsen omtaler hvilke ulike skjema som skal benyttes. Se merknad til § 5–2.

Til § 5–9 Underretning om tilfelle av tuberkulose hos arbeidstaker på skip mv.

Bestemmelsen er noe endret i forhold til tidligere bestemmelse ved at underretningen til Sjøfartsdirektoratet om tuberkulose hos arbeidstaker som ikke er bosatt i Norge er opphevet.

Til § 6–1 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2003. Forskrift av 20. oktober 1996 nr. 1043 om tuberkulosekontroll oppheves fra samme tidspunkt.

21. juni Nr. 568 2002

Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 30 om endringer i lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven).

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 30 om endringer i lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) del II. Fremmet av Barne- og familiedepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 30 om endringer i lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) trer i kraft fra 1. juli 2002.

21. juni Nr. 569 2002

Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 43 om omdanning av statens jernbanetrafikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper.

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 43 om omdanning av statens jernbanetrafikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper § 8. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 43 om omdanning av statens jernbanetrafikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper § 9 gjelder fra 1. juli 2002.

21. juni Nr. 570 2002

Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett.

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett § 4. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett gjelder fra 1. juli 2002.

21. juni Nr. 571 2002

Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap).

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap) del VII. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap) del I til V trer i kraft straks.

21. juni Nr. 572 2002**Delegering av myndighet til Finansdepartementet etter lov av 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap) § 2–19 første ledd nytt annet punktum og § 2–23 annet ledd nytt annet punktum.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap) § 2–19 første ledd nytt annet punktum og § 2–23 annet ledd nytt annet punktum. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Kongens myndighet etter lov av 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap) § 2–19 første ledd nytt annet punktum og § 2–23 annet ledd nytt annet punktum delegeres til Finansdepartementet.

21. juni Nr. 573 2002**Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 35 om endringer i lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag og lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven).**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 35 om endringer i lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag og lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) del III. Fremmet av Kommunal- og regionaldepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 35 om endringer i lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag og lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) trer i kraft 1. juli 2002.

21. juni Nr. 574 2002**Delvis ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 36 om endringer i utlendingsloven.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 36 om endringer i utlendingsloven del II. Fremmet av Kommunal- og regionaldepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 36 om endringer i utlendingsloven, del I, endringene i utlendingsloven § 11, § 48, § 50, § 51, § 57, § 58 og overskriften til kapittel 8, gjelder fra 1. juli 2002.

21. juni Nr. 575 2002**Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 33 om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 33 om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader del II. Fremmet av Helsedepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 33 om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader gjelder fra 1. juli 2002, med unntak av § 3 annet ledd som gjelder fra 30. september 2003.

21. juni Nr. 576 2002**Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 39 om endringer i veglov 21. juni 1963 nr. 23, vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4, lov 23. februar 1973 nr. 11 om godkjenning av køyretøyverkstader, lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel og plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77 (omorganisering av Statens vegvesen).**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 39 om endringer i veglov 21. juni 1963 nr. 23, vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4, lov 23. februar 1973 nr. 11 om godkjenning av køyretøyverkstader, lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel og plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77 (omorganisering av Statens vegvesen) del VI. Fremmet av Samferdselsdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 39 om endringer i veglov 21. juni 1963 nr. 23, vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4, lov 23. februar 1973 nr. 11 om godkjenning av køyretøyverkstader, lov 4. juni 1976 nr. 63 om samferdsel og plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77 (omorganisering av Statens vegvesen) gjelder fra 1. juli 2002.

21. juni Nr. 577 2002**Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 24 om endringer i lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. m.m.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 24 om endringer i lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. m.m. del III nr. 1. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 24 om endringer i lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. m.m. gjelder fra 1. juli 2002.

21. juni Nr. 578 2002**Delegering av myndighet til Landbruksdepartementet etter stortingsvedtak av 15. juni 1971 og etter tolltariffens innledende bestemmelser § 2 nr. 3.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i stortingsvedtak av 15. juni 1971 og tolltariffens innledende bestemmelser § 2 nr. 3. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

- 1) Fullmakten til å utløse sikkerhetsmekanismen for korn, mel og kraftfôr fra minst utviklede land, jf. stortingsvedtak av 15. juni 1971 og kgl.res. av 3. september 1971 nr. 3, delegeres til Landbruksdepartementet.
- 2) Fullmakten til å overvåke innførsel av korn, mel og kraftfôr fra minst utviklede land, jf. kgl.res. av 30. juni 1995 nr. 600 om delegering av myndighet etter tolltariffens innledende bestemmelser § 2 nr. 3, delegeres til Landbruksdepartementet.

21. juni Nr. 579 2002**Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 23 om endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 23 om endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. del II. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 23 om endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. gjelder fra 1. januar 2003.

21. juni Nr. 580 2002**Ikrafttredelse av lov av 21. juni 2002 nr. 25 om endring i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (informasjon om ledige stillinger).**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 21. juni 2002 nr. 25 om endring i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (informasjon om ledige stillinger) del II. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Lov av 21. juni 2002 nr. 25 om endring i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (informasjon om ledige stillinger) gjelder fra 1. juli 2002.

21. juni Nr. 581 2002**Delegering av myndighet til Finansdepartementet etter regler om administrasjon av Folketrygdfondet og om forvaltning av midlene, revisjon mv. § 9 siste punktum.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i regler av 20. juni 1997 nr. 886 om administrasjon av Folketrygdfondet og om forvaltning av midlene, revisjon mv. § 9 siste punktum. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Kongens myndighet etter regler av 20. juni 1997 nr. 886 om administrasjon av Folketrygdfondet og om forvaltning av midlene, revisjon mv. § 9 siste punktum delegeres til Finansdepartementet.

21. juni Nr. 582 2002**Ikrafttredelse av midlertidig lov av 21. juni 2002 nr. 26 om fortrinnsrett og ventelønn for arbeidstakere ved Arbeidsforskningsinstituttet.**

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i midlertidig lov av 21. juni 2002 nr. 26 om fortrinnsrett og ventelønn for arbeidstakere ved Arbeidsforskningsinstituttet § 4. Fremmet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kunngjort 25. juni 2002.

Midlertidig lov av 21. juni 2002 nr. 26 om fortrinnsrett og ventelønn for arbeidstakere ved Arbeidsforskningsinstituttet trer i kraft fra 1. juli 2002.

29. mai Nr. 617 2002

Forskrift om gjennomføring av JAR-145 Amendment 4 – krav til flyverksteder (BSL JAR-145).

Fastsatt av Luftfartstilsynet 29. mai 2002 med hjemmel i lov av 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 4-1 og § 4-10, jf. § 15-4, jf. delegeringsvedtak av 10. desember 1999 nr. 1273. Kunngjort 28. juni 2002.

§ 1. Forskriften omfatter

Vedlegget Joint Aviation Requirements (JAR) 145, («Approved Maintenance Organisations») Section 1, utgave av 1. november 2001 (Amendment 4) med norsk tekst som norsk forskrift. Forskriften omfatter også endringene som følger av JAR-145 (Amendment 3), Section 1, utgitt 1. april 2001.

§ 2. Formål

Formålet med bestemmelsene i JAR-145 (Amendment 4) er å fastsette felleseuropeiske krav i Norge til flyverksteder, slik at man oppnår likeverdig standard på verksteder godkjent/akseptert i henhold til JAR-145 (Amendment 4).

§ 3. Virkeområde

Denne forskrift omhandler Luftfartstilsynets krav i forbindelse med godkjenning av flyverksteder som skal vedlikeholde luftfartøyer for «erhvervsmessig lufttransport» og «erhvervsmessig flyging», jf. definisjoner av begrepene i BSL B 0-9.

§ 4. Utstedelse

Godkjenning i henhold til JAR-145 skal utstedes når Luftfartstilsynet har evaluert og funnet at kravene i JAR-145 (Amendment 4) er oppfylt.

Luftfartstilsynet kan gjøre en godkjenning gitt med hjemmel i JAR-145 (Amendment 4) gyldig for en bestemt periode.

§ 5. Fornyelse og utvidelse

Søknad med opplysninger som er nødvendige for å kunne treffe vedtak om fornyelse og/eller utvidelse i henhold til JAR-145 (Amendment 4) skal sendes Luftfartstilsynet senest 2 måneder før gyldighetsperiodens utløp.

Luftfartstilsynet kan ved fornyelse og utvidelse kreve adgangskontroll for å fornye eller utvide godkjenningen.

§ 6. Tilbakekall og begrensning

Dersom flyverkstedet med godkjenning gitt i henhold til JAR-145 (Amendment 4) ikke overholder bestemmelsene som gjelder for godkjenningen, kan Luftfartstilsynet tilbakekalle og/eller begrense denne.

Luftfartstilsynet skal med øyeblikkelig virkning midlertidig tilbakekalle en godkjenning gitt i henhold til JAR-145 (Amendment 4) dersom det antas å foreligge forhold som tilsier at videre virksomhet bør stanses av hensyn til krav om sikkerhet.

Dersom en godkjenning gitt i henhold til JAR-145 (Amendment 4) er tilbakekalt med hjemmel i første eller annet ledd, kan Luftfartstilsynet treffe vedtak om tilbakesending av dokumentet til Luftfartstilsynet.

§ 7. Dispensasjon

Luftfartstilsynet kan, når særlige grunner tilsier det, dispensere fra bestemmelsene i denne forskrift.

§ 8. Klage

Enkeltvedtak truffet av Luftfartstilsynet med hjemmel i denne forskrift kan påklages til Samferdselsdepartementet i henhold til forvaltningsloven.

Klage sendes via Luftfartstilsynet.

§ 9. Straff

Ved overtredelse av denne forskrift kommer bestemmelser om straff etter luftfartslovens kapittel 14 til anvendelse.

§ 11. Ikrafttredelse

Denne forskrift gjelder fra 1. juni 2002.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift av 25. juli 2000 nr. 789 om gjennomføring av Joint Aviation Requirements (JAR) 145 Change 2, krav til flyverksteder (BSL JAR-145).

§ 12. Overgangsordning

Kravene i JAR-145.30 (e) (Amendment 4) må være oppfylt ikke senere enn 31. desember 2003. Kravene i JAR-145 (Amendment 4) for øvrig må være oppfylt ikke senere enn 1. september 2002.

Flyverksteder som oppfyller kravene før 31. desember 2003 for JAR-145.30 (e) (Amendment 4), og før 1. september 2002 for øvrige deler av JAR-145 (Amendment 4), har etter 1. juni 2002 adgang til å søke godkjenning basert på de nye krav i JAR-145 (Amendment 4).

SECTION I

JAR-145.1 Generelt

(Se AMC & IEM 145.1)

(a) Intet luftfartøy som brukes til ervervsmessig lufttransport skal tillates å fly med mindre attest for utført vedlikehold er utstedt av en organisasjon for de vedlikeholdsarbeider som er utført på luftfartøyet eller på en luftfartøykomponent tiltenkt installert i luftfartøyet.

(b) Ingen organisasjon skal tillates å utstede attest for utført vedlikehold for et luftfartøy som brukes til ervervsmessig lufttransport med mindre organisasjonen enten er godkjent i henhold til JAR-145, eller akseptert i henhold til alternativ angitt i JAR-145.10 (c). Unntatt når annet er fastlagt i underpunkt (e), må ingen organisasjon vedlikeholde slikt luftfartøy med mindre den har dekkende godkjenning i henhold til denne JAR-145, eller akseptert i henhold alternativ angitt i JAR-145.10 (c) eller er underlagt et kvalitetssystem ved et JAR-145-flyverksted som har dekkende godkjenning eller aksept.

Anm.: Godkjenning i henhold til JAR-145 kreves ikke for inspeksjon av luftfartøy før avgang. (Må ikke forveksles med daglig ettersyn).

(c) Ingen organisasjon tillates å utstede attest for utført vedlikehold for en luftfartøykomponent som er tenkt installert på et luftfartøy i bruk til ervervsmessig lufttransport, med mindre organisasjonen enten er godkjent i henhold til JAR-145, eller akseptert i henhold til alternativ angitt i JAR-145.10 (c). Unntatt når annet er fastlagt i underpunkt (e), må ingen organisasjon vedlikeholde slik luftfartøykomponent med mindre den har dekkende godkjenning i henhold til denne JAR-145, eller akseptert i henhold til alternativ angitt i JAR-145.10 (c), eller er underlagt et kvalitetssystem ved et JAR-145-flyverksted som har dekkende godkjenning eller aksept.

(d) Godkjenning av et flyverksted kan omfatte vedlikeholdsarbeide som kan variere fra en luftfartøykomponent til et komplett luftfartøy eller enhver kombinasjon av dette.

(e) En organisasjon som arbeider under kvalitetssystemet til enten et JAR-145-flyverksted med dekkende godkjenning, eller som er akseptert i henhold til alternativ angitt i JAR-145.10 (c), er begrenset til de arbeidsoperasjoner som er tillatt i henhold til JAR-145.65 (b) prosedyrer, og må ikke utføre basevedlikehold av et luftfartøy, eller utføre komplett verkstedvedlikehold eller overhaling av en motor eller en motormodul.

JAR-145.3 Gyldighet

(Se IEM 145.3)

(a) Denne JAR-145 ble først utgitt 30. juli 1991 og ble gjort gyldig fra 1. januar 1992 med unntak av JAR-145.1 som trådte i kraft i henhold til følgende tidsplan.

- (1) Organisasjoner som utfører basevedlikehold og utsteder attest for utført vedlikehold på fly/luftskip med sertifisert maksimal avgangsvekt over 5.700 KG, må etter 30. juni 1994 være i samsvar med JAR-145.1 (b).
- (2) Organisasjoner som utfører linjevedlikehold og utsteder attest for utført vedlikehold på fly/luftskip med sertifisert maksimal avgangsvekt over 5.700 KG, må etter 30. september 1994 være i samsvar med JAR-145.1 (b).
- (3) Organisasjoner som utfører vedlikehold og utsteder attest for utført vedlikehold på motorer, må etter 30. september 1994 være i samsvar med JAR-145.1 (c).
- (4) Organisasjoner som utfører vedlikehold og utsteder attest for utført vedlikehold på fly/luftskip med sertifisert maksimal avgangsvekt opp til og inkludert 5.700 kg og/eller helikopter uansett avgangsvekt, må etter 31. desember 1994 være i samsvar med JAR-145.1 (b).
- (5) Organisasjoner som utfører vedlikehold og utsteder attest for utført vedlikehold på luftfartøykomponenter (bortsett fra komplette motorer), hjelpeaggregater og for spesialiserte tjenester, må etter 31. desember 1994 være i samsvar med JAR-145.1 (c).

(b) JAR-145-godkjenning kan utstedes av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap før datoen i punkt (a).

(c) Ethvert luftfartøy eller luftfartøykomponent som er krevd vedlikeholdt i henhold til programmet angitt i underpunkt (a) kan fram til den tid bli vedlikeholdt av en organisasjon som enten er godkjent eller akseptert i henhold til JAR-145 eller i henhold til nasjonale forskrifter som er gyldige før datoer angitt i underpunkt (a), eller en kombinasjon av begge deler.

(d) JAR-145-godkjent eller -akseptert flyverksted som utfører eller har til hensikt å utføre vedlikehold under sitt eget kvalitetssystem hos en annen organisasjon i henhold til JAR-145.1 (b) eller (c) må etter 10. juli 2000 være i samsvar med begrensningene i JAR-145.1 (e).

(e) Organisasjoner som utfører, eller har til hensikt å utføre vedlikehold av luftfartøy med sertifisert maksimal startvekt på 5.700 kg og mer, må være i samsvar med JAR-145.30 (f) og (i), som behørig, etter 1. juni 2001, men kan velge å være i delvis eller fullt samsvar før denne dato.

(f) Organisasjoner må være i samsvar med JAR-145.35 som endret i revisjon 145/99/1 etter 1. juni 2001, men kan velge å være i delvis eller fullt samsvar før denne dato.

(g) Organisasjoner må være i samsvar med revisjon 3 til JAR-145 som spesifisert etter de fastsatte datoer, men kan velge å være i delvis eller fullt samsvar før disse datoer;

- (1) Endret JAR-145.30 (e) etter 31. desember 2003.
- (2) Alle andre underpunkter endret i revisjon 3 til JAR-145 etter 31. desember 2001.

Anm.: Når et eksisterende underpunkt har blitt revidert, er det viktig å forstå at samsvar med den eksisterende tekst må opprettholdes inntil fastsatt dato for revidert tekst, med mindre organisasjonen velger å følge den reviderte tekst før den dato JAA har fastsatt for revisjonen. Eksisterende tekst skal derfor beholdes minst inntil gyldighetsdato for ny tekst.

JAR-145.5 Definisjoner

(Se IEM 145.5)

For denne JAR-145 gjelder følgende definisjoner:

Med «Ansvarlig leder» menes den leder som er bemyndiget av virksomheten til å garantere at alt vedlikehold som luftfartsforetaket krever, kan finansieres og utføres til den standard som kreves av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap.

Med «Luftfartøy» menes fly, helikopter eller luftskip.

Med «Luftfartøykomponent» menes enhver komponent/del som er del av et luftfartøy, til og med komplett motor og/eller drifts-/nødutrustning.

Med «Godkjent av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap» menes godkjent direkte av denne eller i samsvar med en prosedyre godkjent av denne.

Med «Godkjent standard» menes en tilvirknings-/konstruksjons-/vedlikeholds- eller kvalitetsstandard godkjent av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap.

Med «Attesterende personell» menes personell som er bemyndiget av det godkjente flyverkstedet, i samsvar med en prosedyre som er akseptabel for Myndigheten med fullt JAA-medlemskap, til å utstede attest for utført vedlikehold for luftfartøy eller luftfartøykomponent.

Med «Ervervsmessig lufttransport» menes transport av passasjerer/frakt/post mot godtgjørelse.

Med «Inspeksjon» menes undersøkelse av et luftfartøy eller en luftfartøykomponent for å fastslå overensstemmelse med en godkjent standard.

Med «JAR-145 autorisasjonsbevis» menes den autorisasjon som utstedes til attesterende personell av det JAR-145-godkjente flyverkstedet, og som spesifiserer det faktum at de på vegne av verkstedet kan utstede attest for utført vedlikehold iht. JAR-145.50, innenfor begrensninger fastsatt i autorisasjonsbeviset.

Med «Lokalitet» menes et sted hvorfra en organisasjon utfører aktiviteter, eller ønsker å utføre aktiviteter som krever en JAR-145-godkjennelse.

Med «Vedlikehold» menes hver enkelt av eller en kombinasjon av overhaling, reparasjon, inspeksjon, utskifting, modifikasjon eller feilretting på et luftfartøy eller en luftfartøykomponent.

Med «Vedlikeholdsdata» menes enhver informasjon som er nødvendig for å sikre at luftfartøyet eller luftfartøykomponenten kan holdes i en tilstand slik at luftdyktigheten til luftfartøyet eller funksjonsdyktigheten til drifts- og nødutrustning er ivaretatt.

Med «Verkstedhåndbok» menes det dokument eller de dokumenter som inneholder det materiell som kreves av JAR-145.70 for å vise hvordan organisasjonen oppfyller JAR-145.

Med «Modifikasjon» menes endring av et luftfartøy eller en luftfartøykomponent i samsvar med en godkjent standard.

Med «Organisasjon» menes enten en organisasjon registrert som en juridisk person innenfor en hvilken som helst jurisdiksjon, uansett om denne befinner seg innenfor territoriet til de land som er tilknyttet JAA eller ikke, eller en fysisk person. En slik organisasjon kan ha tilhold på flere enn ett sted, og kan ha mer enn en JAR-145-godkjennelse.

Med «Overhaling» menes istandsetting av et luftfartøy eller en luftfartøykomponent ved hjelp av inspeksjon og utskifting i samsvar med en godkjent standard for å forlenge levetiden.

Med «Inspeksjon før avgang» menes den inspeksjon som utføres før flyging for å sikre at luftfartøyet er skikket for den tiltenkte flyging. Feilretting er ikke en del av denne inspeksjonen.

Med «Kvalitetspolicy» menes en organisasjons overordnede hensikter og retningslinjer vedrørende kvalitet, slik de er godkjent av ansvarlig leder.

Med «Reparasjon» menes å bringe et luftfartøy eller en luftfartøykomponent tilbake til en funksjonsdyktig tilstand i samsvar med en godkjent standard.

JAR-145.10 Gyldighetsområde

(Se AMC og IEM 145.10)

(a) Denne JAR fastlegger kravene for utstedelse av godkjennelse til organisasjoner for vedlikehold av luftfartøy og luftfartøykomponenter og fastsetter de generelle bestemmelser for drift av godkjente flyverksteder. Godkjennelsen, når denne er utstedt, vil gjelde hele organisasjonen, ledet av ansvarlig leder.

(b) Organisasjoner som helt eller delvis befinner seg innenfor territoriene til land med fullt JAA-medlemskap, vil bli gitt godkjennelse når den tilfredsstiller kravene i denne JAR-145, uansett lokalisering innen disse territoriene.

(c) Organisasjoner som helt eller delvis befinner seg utenfor de territoriene angitt i underpunkt (b), vil bare bli

gitt godkjenning med en lokalitet utenfor disse territoriene hvis Myndigheten med fullt JAA-medlemskap er overbevist om at det er behov for slik godkjenning for å vedlikeholde luftfartøy/luftfartøykomponenter på dette stedet, og når den tilfredsstillende kravene i denne JAR-145. Alternativt kan Myndigheten med fullt JAA-medlemskap akseptere en slik organisasjon på bakgrunn av en godkjenning gitt av en Myndighet i land uten medlemskap, eller uten fullt JAA-medlemskap. Dette forutsetter at organisasjonen arbeider i samsvar med spesielle vedlikeholdskrav, publisert av JAA, som sikrer likeverd med en JAR-145-godkjenning. Den alternativt aksepterte organisasjonen kan bli pålagt å vise behovet før aksept blir gitt.

JAR-145.15 Søknad og utstedelse

(Se AMC og IEM 145.15)

(a) Søknad om godkjenning av et flyverksted, eller om endring av en allerede eksisterende godkjenning, skal fremmes på et formulær og på en måte som er foreskrevet av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap, og innsendes sammen med det nødvendige antall kopier av flyverkstedets verkstedhåndbok (MOE) eller revisjon til denne.

(b) En søker som tilfredsstillende kravene gitt i denne JAR-145, og som har innbetalt de gebyrer som er foreskrevet av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap, har rett til å få godkjenning for flyverksted.

JAR-145.20 Godkjennelsens omfang

(Se IEM 145.20)

Innvilget godkjenning tilkjennegis ved at Myndigheten med fullt JAA-medlemskap utsteder et godkjennelsesbevis til organisasjonen. I godkjennelsesbeviset vil omfanget av godkjennelsen være spesifisert til det JAR-145-godkjente flyverkstedet. Verkstedhåndboken (MOE) må spesifisere de arbeidsområder som anses å utgjøre godkjennelsen.

JAR-145.25 Krav til lokalteter

(Se AMC 145.25)

(a) Det må fremskaffes tilfredsstillende lokalteter for alt planlagt arbeide, særlig med tanke på beskyttelse mot værelementene. Spesialverksteder og dokker må i nødvendig utstrekning atskilles for å sikre en lav sannsynlighet for forurensning av miljø og arbeidsområde.

(b) Hensiktsmessige kontorlokaler må disponeres for ledelsen av det planlagte arbeide som det er referert til i underpunkt (a). Dette gjelder i særlig grad for ledelsen av kvalitetssystemet, planlegging og teknisk arkiv.

(c) Arbeidsmiljøet må være egnet for det arbeide som utføres og særlig må det tas hensyn til spesielle krav som stilles. Dersom ikke annet kreves for den arbeidsoppgaven som skal utføres, må arbeidsmiljøet være slik at personalets effektivitet ikke nedsettes.

(d) Sikret lagringsplass må skaffes for luftfartøykomponenter, utstyr, verktøy og materiell. Lagringsforholdene må sikre adskillelse av brukbare luftfartøykomponenter og materiell fra ikke brukbare luftfartøykomponenter, materiell, utstyr og verktøy. Lagringsforholdene må være i overensstemmelse med fabrikantens instruksjoner for å hindre forringelse og skade på lagrede deler. Adgang til lagerlokaler må begrenses til autorisert personell.

JAR-145.30 Krav til personell

(Se AMC 145.30)

(a) Det må utnevnes en overordnet person eller en gruppe personer som er akseptert av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap, som er ansvarlig for blant annet å påse at det JAR-145-godkjente flyverkstedet etterlever kravene i JAR-145. Denne (disse) person(er) rapporterer i siste instans direkte til ansvarlig leder, som må være akseptert av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap.

(b) Den ansvarlige leder må utnevne en overordnet person som angitt i underpunkt (a) med ansvar for å overvåke JAR-145.65 (b) kvalitetssystemet, inkludert det tilknyttede rapporteringssystem. Denne person skal ha direkte adgang til ansvarlig leder for å sikre at denne er riktig informert om kvalitet og gjennomføringen av sakene.

(c) Det JAR-145-godkjente flyverksted må ha en timeverksplan over vedlikeholdspersonellet som viser at verkstedet har tilstrekkelig ansatte for å planlegge, utføre, rettlede, inspisere og kvalitetssikre verkstedet i samsvar med godkjennelsen. I tillegg må verkstedet ha en prosedyre for å revurdere planlagt arbeid for ethvert arbeidsskift eller periode, når reell tilgang på personell er mindre enn planlagt.

(d) Kompetanse for personell som tar del i vedlikehold og/eller kvalitetsrevisjoner må fastlegges og følges opp i henhold til en prosedyre og til et nivå som kan aksepteres av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap.

(e) Personell som utfører og/eller styrer ikke-destruktiv prøving (NDT) av luftfartøystruktur og/eller luftfartøykomponenter for kontinuerlig luftdyktighet, må være behørig kvalifisert for den spesielle NDT-oppgaven i henhold til JAA-akseptert utgave av Europeisk standard EN 4179. Myndighet med fullt JAA-medlemskap kan imidlertid akseptere en likeverdig standard i de tilfeller et JAR-145-godkjent/akseptert flyverksted befinner seg utenfor stater med fullt JAA-medlemskap. Personell som utfører andre spesialiserte oppdrag må være behørig kvalifisert i samsvar med en eksisterende nasjonal standard, godtatt av Myndighet med fullt JAA-medlemskap som en relevant standard.

- (1) Til tross for underpunkt (e), kan personell kvalifisert før 31. desember 2003 i samsvar med en nasjonal standard godtatt av Myndighet med fullt JAA-medlemskap fortsatt utføre og/eller styre slik NDT etter 31. desember 2003. Personell som har til hensikt å utføre og/eller styre NDT som de ikke var kvalifisert for før 31. desember 2003, må kvalifisere seg for slik NDT i samsvar med JAA akseptert utgave av Europeisk standard EN 4179.
  - (2) Til tross for underpunkt (e), kan personell angitt i underpunktene (f) (1) og (f) (2), kvalifisert i JAR-66 kategori B1, utføre og/eller styre fargekontrast («rød penetrant») -tester.
    - (f) Alle JAR-145-godkjente flyverksteder som vedlikeholder luftfartøy med maksimal startvekt på 5.700 kg og over, unntatt når annet er fastsatt i underpunkt (i), må ha:
      - (1) Ved linjevedlikehold av luftfartøy, attesterende personell med relevant typeutdanning, kvalifisert i henhold til JAR-145.35 og JAR-66 kategori B1 og B2. I tillegg kan slikt JAR-145-godkjent flyverksted benytte attesterende personell, trent til å utføre spesielle oppgaver og kvalifisert i henhold til JAR-145.35 og JAR-66 kategori A, til å utføre mindre, planlagt linjevedlikehold og enklere feilrettinger. Tilgangen på slikt kategori A attesterende personell erstatter ikke behovet for JAR-66 kategori B1 og B2 attesterende personell for å understøtte kategori A-attesterende personell. Imidlertid må ikke slikt JAR-66 kategori B1- og B2-attesterende personell alltid være til stede på linjestasjonen når nevnte arbeider utføres.
      - (2) Ved basevedlikehold av luftfartøy, attesterende personell med relevant typeutdanning, kvalifisert i henhold til JAR-145.35 og JAR-66 kategori C. I tillegg må slikt JAR-145-godkjent flyverksted ha personell med relevant typeutdanning, kvalifisert i henhold til JAR-145.35 (b) og (e) og JAR-66 kategori B1 og B2 for å understøtte kategori C-attesterende personell. Det JAR-145-godkjente flyverkstedet må føre en fortegnelse over alt slikt JAR-66 kategori B1- og B2-kvalifisert støttepersonell.
    - (g) Reservert attesterende personell for luftfartøy under 5.700 kg maksimal startvekt. Inntil den dato da JAR-66 angir krav til attesterende personell for luftfartøy under 5.700 kg maksimal startvekt, er løpende i samsvar med gjeldende nasjonale luftfartsbestemmelser et krav fra Myndighet med fullt JAA-medlemskap som utsteder eller har til hensikt å utstede JAR-145-godkjennelse.
    - (h) Reservert attesterende personell for luftfartøykomponenter. Inntil den dato da JAR-66 angir krav til attesterende personell for luftfartøykomponenter, er løpende i samsvar med gjeldende nasjonale luftfartsbestemmelser et krav fra Myndighet med fullt JAA-medlemskap som utsteder eller har til hensikt å utstede JAR-145-godkjennelse.
    - (i) Til tross for underpunkt (f) kan det JAR-145-godkjente flyverksted under følgende forhold bruke attesterende personell kvalifisert som angitt i dette underpunktet, forutsatt samsvar med betingelser fastsatt for de respektive forhold;
      - (1) For et JAR-145-flyverksted i et land uten eller med begrenset JAA-medlemskap, basert på godkjennelse av en Myndighet med fullt JAA-medlemskap, kan kvalifisert attesterende personell benyttes i samsvar med de nasjonale luftfartsbestemmelser i det land flyverkstedet befinner seg. Det forutsettes at Myndighet med fullt JAA-medlemskap i samråd med JAA Maintenance Division er overbevist om at slike bestemmelser vil resultere i en kvalifikasjonsstandard tilsvarende JAR-66. Utgitte JAA tilleggsbestemmelser, dersom angitt, må imøtekommes for å sikre likeverdighet.
      - (2) Reservert JAR-145 flyverksted i land uten JAA-medlemskap, akseptert av Myndighet med fullt JAA-medlemskap i samsvar med JAR-145.10 (c).
      - (3) For begrenset linjevedlikehold utført av et annet flyverksted, underlagt kvalitetssystemet til et JAR-145-flyverksted, godkjent av Myndighet med fullt JAA-medlemskap, ved lokaliteter i et land uten eller med begrenset JAA-medlemskap, kan flyverkstedet benytte attesterende personell kvalifisert i samsvar med de nasjonale luftfartsbestemmelser på stedet, på betingelse av at Myndigheten med fullt JAA-medlemskap i samråd med JAA Maintenance Division er overbevist om at slike bestemmelser vil resultere i en kvalifikasjonsstandard tilsvarende JAR-66. Utgitte JAA tilleggsbestemmelser, dersom angitt, må imøtekommes for å sikre likeverdighet.
      - (4) For et gjentakende «pre-flight» luftdyktighetspåbud (LDP), der det klart er angitt at besetningen kan utføre slik LDP, kan det JAR-145-godkjente flyverkstedet utstede et begrenset autorisasjonsbevis til fartøysjef og/eller flymaskinist, når de er overbevist om at nødvendig praktisk trening har blitt gjennomført for å sikre at nevnte fartøysjef eller flymaskinist kan utføre slikt LDP til den foreskrevne standard.
      - (5) Når et luftfartøy uforutsett har blitt stående på bakken der det ikke finnes et JAR-145-flyverksted med relevant godkjennelse eller aksept, kan et JAR-145-godkjent eller akseptert flyverksted som er kontraktet for å utføre vedlikeholdsbestand utstede et engangs autorisasjonsbevis til en person med minst 5 års vedlikeholdserfaring og som er innehaver av gyldig ICAO flyteknikersertifikat som dekker den aktuelle flytypen, under forutsetning av at det JAR-145-godkjente flyverkstedet arkiverer bekreftelse på erfaring og sertifikat. Alle slike tilfeller skal rapporteres til Myndighet med fullt JAA-medlemskap innen 7 dager etter utstedelse av autorisasjonsbeviset. Myndigheten med fullt JAA-medlemskap vil kreve at utført vedlikehold som vil kunne påvirke flysikkerheten skal etterprøves av det kontrakterte JAR-145-godkjente eller aksepterte flyverkstedet.
- Med uttrykket «uforutsett» menes i dette underpunkt at luftfartøyet har blitt stående på bakken grunnet feil som ikke kunne forventes forutsett av luftfartsforetaket ved at den oppsto i ett hittil pålitelig system.

JAR-145.35 Attesterende personell

(Se AMC 145.35)

(a) I tillegg til relevante JAR-145.30 (f) til (i) underpunkt(er), må det JAR-145-godkjente flyverkstedet sikre at attesterende personell har en tilstrekkelig kunnskap om det relevante luftfartøy og/eller luftfartøykomponent(er) som skal vedlikeholdes, samt til de tilhørende organisasjonsprosedyrer, før autorisasjonsbevis utstedes eller fornyes. Med relevante luftfartøy og/eller luftfartøykomponent((er) menes de luftfartøy og komponenter som er angitt i det aktuelle JAR-145-autorisasjonsbeviset.

(b) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet må sikre at alt personell som utsteder attest for utført vedlikehold for luftfartøy har minst 6 md. reell vedlikeholdserfaring på luftfartøy innenfor enhver 2-årsperiode. I forbindelse med dette underpunktet menes «reell vedlikeholdserfaring» at personen har arbeidet med vedlikehold av luftfartøy og enten har praktisert de rettigheter som er angitt på autorisasjonsbeviset, og/eller virkelig har utført vedlikehold innenfor minst noen systemer på de luftfartøytyper som er angitt i det aktuelle JAR-145-autorisasjonsbeviset.

(c) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet må sikre at alt attesterende personell mottar tilstrekkelig oppdatering innen hver 2-årsperiode for å sikre at de har oppdatert kjennskap til relevant teknologi, organisasjonsprosedyrer og publikasjoner om menneskelige faktorer.

(d) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet må utarbeide et program for oppdatering, samt en prosedyre for å vise samsvar med de relevante underpunkter av JAR-145.35 som et grunnlag for utstedelse av JAR-145 autorisasjonsbevis til attesterende personell, samt dersom relevant, en prosedyre for å sikre samsvar med JAR-66.

(e) Unntatt for engangs utstedelse av JAR-145 autorisasjonsbevis iht. JAR-145.30 (i) (5), må alt potensielt attesterende personell vurderes av det JAR-145-godkjente flyverksted for sin kompetanse, kvalifikasjoner og evne til å utføre de påtenkte attestasjonsplikter i samsvar med prosedyrer som kan aksepteres av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap, før utstedelse eller gjenutstedelse av et JAR-145-autorisasjonsbevis.

(f) Det JAR-145-godkjente flyverksted må utstede et JAR-145-autorisasjonsbevis som klart angir omfang og begrensninger av autorisasjonsbeviset til det personell som er utnevnt som attesterende personell på vegne av flyverkstedet, når det er overbevist om at personellet er i overensstemmelse med underpunktene (a), (c) og (e), samt (b) som relevant. Gyldighet av JAR-145 autorisasjonsbevis er avhengig av kontinuerlig samsvar med underpunktene (a) og (c) samt (b) som relevant.

(g) Den leder eller person som er ansvarlig for kvalitetssystemet må også, på vegne av det JAR-145-godkjente flyverksted, stå ansvarlig for utstedelse av JAR-145 autorisasjonsbevis til attesterende personell. Denne leder eller person kan utnevne andre personer til å stå for selve utstedelsen av JAR-145-autorisasjonsbeviset i samsvar med en prosedyre som kan aksepteres av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap.

(h) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet skal opprettholde en fortegnelse over alt attesterende personell som må inneholde detaljer om ethvert JAR-66 vedlikeholdssertifikat for luftfartøy som innehas, all trening som er gjennomført og omfanget av deres JAR-145 autorisasjonsbevis. Fortegnelsen må omfatte de med begrenset og med engangs JAR-145 autorisasjonsbevis.

(i) Attesterende personell skal utstyres med en kopi av deres JAR-145 autorisasjonsbevis. Kopien kan være i dokument- eller elektronisk format.

(j) Attesterende personell skal kunne fremvise sitt JAR-145 autorisasjonsbevis til enhver autorisert person innen en rimelig tid.

JAR-145.40 Utstyr, verktøy og materialer

(Se AMC 145.40)

(a) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet må ha det nødvendige utstyr, verktøy og materialer for å kunne utføre arbeidet innenfor det godkjente arbeidsomfang.

(b) Hvor det er nødvendig må verktøy, utstyr og i særdeles grad testutstyr kontrolleres til standarder som kan godkjennes av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap med en hyppighet som sikrer anvendelighet og nøyaktighet. Dokumentasjon på slik kalibrering, med henvisning til den standard som er benyttet, må oppbevares av det JAR-145-godkjente flyverkstedet.

JAR-145.45 Vedlikeholdsdata

(Se AMC 145.45)

(a) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet må ha og benytte egnede oppdaterte vedlikeholdsdata ved utførelse av vedlikehold, inkludert modifikasjoner og reparasjoner. Med «egnete» menes relevant for ethvert luftfartøy, luftfartøykomponent eller prosess spesifisert i det JAR-145 – godkjente flyverkstedets godkjennelsesdokument og enhver tilhørende kapabilitetsliste.

(b) Egnede vedlikeholdsdata for JAR-145 er:

(1) Ethvert gjeldende krav, prosedyre, luftdyktighetspåbud, operasjonelt direktiv eller informasjon utstedt av JAA eller Myndigheten med fullt JAA-medlemskap.

- (2) Ethvert gjeldende luftdyktighetspåbud utstedt av Myndigheten i et land som ikke er tilknyttet JAA eller av Myndigheten i et land uten fullt JAA-medlemskap, der nevnte Myndighet er ansvarlig utsteder av det originale typesertifikat.
- (3) Alle gjeldende data, slik som, men ikke begrenset til, vedlikeholds- og reparasjonshåndbøker, som er utstedt av en organisasjon godkjent av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap. Dette inkluderer innehaver av typesertifikat og supplerende typesertifikat, og enhver annen organisasjon som av nevnte Myndighet er godkjent for å publisere slike data.
- (4) Dersom det ikke er spesifisert annerledes av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap, alle egnede data, slike som, men ikke begrenset til, vedlikeholds- og reparasjonshåndbøker, utstedt av en organisasjon under godkjennelse eller autorisasjon av Myndigheter som ikke er tilknyttet JAA, eller uten fullt JAA-medlemskap, der nevnte Myndighet er ansvarlig utsteder av det originale typesertifikat.
- (5) Enhver gjeldende standard, slik som, men ikke begrenset til, standard for vedlikeholdsutførelse, utstedt av enhver Myndighet, som en god vedlikeholdsstandard.
- (6) Alle gjeldende data utstedt i henhold til underpunkt (c).
  - (c) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet kan bare endre vedlikeholdsinstruksjoner i samsvar med prosedyre i flyverkstedets verkstedshåndbok når det kan påvises at slik endret vedlikeholdsinstruksjoner resulterer i tilsvarende eller forbedret vedlikeholdsstandard, og på betingelse av at innehaver av typesertifikatet blir informert. Med vedlikeholdsinstruksjoner i dette underpunkt menes instruks for utførelse av en spesiell vedlikeholdsoppgave. Det JAR-145-godkjente flyverkstedet kan ikke utarbeide reparasjons- og modifikasjonsanvisninger under dette underpunkt (c).
    - (d) Et JAR-145-godkjent flyverksted må være behørig godkjent slik JAR-21 underkapittel M krever for å klassifisere reparasjoner som «mindre» og «større», samt å godkjenne konstruksjonsdata for mindre reparasjoner. Slik godkjennelse er ikke påkrevd for et JAR-145-godkjent flyverksted som bare utfører reparasjoner i samsvar med reparasjonsdata utgitt av godkjent innehaver av typesertifikat eller annen reparasjonsdata godkjent av en JAA-godkjent Myndighet med fullt JAA-medlemskap. Om et JAR-145-godkjent flyverksted er godkjent eller ikke i samsvar med dette underpunkt, må det utarbeide en prosedyre for å sikre at relevante tiltak blir iverksatt ved skadevurdering og at det kun benyttes godkjente reparasjonsdata.
      - (e) Når annet ikke er bestemt i underpunkt (e) (1), må det JAR-145-godkjente flyverkstedet utarbeide et standard arbeidskort eller et system for beordringsskjema til bruk i relevante deler av organisasjonen, og må enten nøyaktig overføre vedlikeholdsdata angitt i underpunkt (b), (c) og (d) til slikt arbeidskort eller beordringsskjema, eller gjøre nøyaktige referanser til spesielle vedlikeholdsoppgaver i nevnte vedlikeholdsdata. Arbeidskort og beordringsskjema kan utarbeides elektronisk og lagres i en database. Det forutsettes at databasen er tilfredsstillende sikret mot uautorisert tilgang, samt at det innen 24 timer etter hver registrering tas en sikkerhetskopi av basen.
        1. Når et JAR-145-godkjent flyverksted utfører vedlikeholdstjenester for et luftfartsforetak som krever at deres arbeidskort eller beordringsskjema skal brukes, kan slike anvendes. I slike tilfeller må det JAR-145-godkjente flyverkstedet utarbeide en prosedyre som sikrer en korrekt ferdigstilling av luftfartsforetakets arbeidskort eller beordringsskjema.
      - (f) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet må forsikre seg om at alle gjeldende vedlikeholdsdata er lett tilgjengelig for bruk når vedlikeholdspersonellet trenger det.
      - (g) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet må forsikre seg om at alle vedlikeholdsdata som benyttes av organisasjonen, holdes oppdatert. I de tilfeller der luftfartsforetaket/kunden fremskaffer og styrer vedlikeholdsdata, må det JAR-145-godkjente flyverkstedet enten vise skriftlig bekreftelse fra luftfartsforetaket/kunden om at alle slike vedlikeholdsdata er oppdatert, eller ha arbeidsordre som spesifiserer revisjonsstatus for de vedlikeholdsdata som skal brukes, eller kunne vise at de er på luftfartsforetakets/kundens revisjonsliste for vedlikeholdsdata.

JAR-145.50 Attestasjon av vedlikehold

(Se AMC 145.50)

- (a) Når annet ikke er fastsatt i underpunkt (d), (e) og (f) må en attest for utført vedlikehold utstedes av behørig autorisert attesterende personell på vegne av det JAR-145-godkjente flyverkstedet når disse har forsikret seg om at alt vedlikehold som er krevd av eieren av luftfartøyet eller luftfartøykomponent er blitt korrekt utført av det JAR-145-godkjente flyverkstedet i samsvar med prosedyre angitt i JAR-145.70 verkstedhåndbok, basert på tilgjengelighet og bruk av vedlikeholdsdata som angitt i JAR-145.45.

Anm.: For en luftfartøykomponent som er blitt vedlikeholdt i et komponentverksted kreves det utstedelse av en attest for utført vedlikehold for det angjeldende vedlikeholdet, samt attest for utført vedlikehold når den er installert riktig i luftfartøyet.

- (b) Attest for utført vedlikehold må inneholde alle vesentlige detaljer vedrørende det vedlikeholdet som er utført, datoen for fullførelsen av vedlikeholdet samt identitet inkludert godkjennelsesreferanse, til det JAR-145-godkjente flyverkstedet og til det attesterende personell som har utstedt attesten.

- (c) Attest for utført vedlikehold på brukte luftfartøykomponenter som er utstedt før de tidspunkt som er angitt i angjeldende JAR-145.3 (a) (3) eller (5) av organisasjoner som ikke er godkjent i henhold til JAR-145, forblir gyldig til 1. januar 2000. Det JAR-145-godkjente flyverkstedet skal imidlertid forvise seg om at den enkelte

luftfartøykomponenten kan installeres i luftfartøyet når forskjellige standarder for modifikasjon eller luftdyktighetspåbud kan være aktuelle.

(d) Til tross for underpunkt (a), når et JAR-145-godkjent flyverksted, godkjent for å utføre vedlikehold av luftfartøyet, ikke er i stand til å ferdigstille alt vedlikehold som kreves av kunden som bruker av luftfartøyet, innenfor luftfartsforetakets frister, må slike fakta føres i luftfartøyets attest for utført vedlikehold før slik attest blir utstedt.

(e) Til tross for underpunkt (a), når et luftfartøy har blitt stående på bakken på et annet sted enn på sekundær- eller hovedvedlikeholdsbase, grunnet manglende tilgang på en luftfartøykomponent med behørig attest for utført vedlikehold, er det tillatt å midlertidig montere en luftfartøykomponent uten slik attest for maksimum 30 flytimer eller inntil luftfartøyets første anløp til sekundær- eller hovedvedlikeholdsbase, der det ankommer først. Det forutsettes at bruker av luftfartøyet samtykker og at nevnte komponent er merket som luftdyktig men forøvrig i samsvar med alle andre JAR-OPS 1 eller 3 kapittel M og JAR-145 krav. Slik luftfartøykomponent må demonteres innen fastsatt tid, dersom ikke behørig attest for utført vedlikehold er skaffet i mellomtiden.

(f) Til tross for underpunktene (a), (c), (d) og (e), må det JAR-145-godkjente flyverkstedet ikke utstede attest for utført vedlikehold dersom det er kjent med uoverensstemmelser som kan sette flysikkerheten i fare.

JAR-145.55 Vedlikeholdsdokumentasjon

(Se AMC & IEM 145.55)

(a) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet skal registrere alle detaljer om det arbeid som er utført, på en måte som kan godkjennes av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap.

(b) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet skal fremskaffe et eksemplar av hver attest for utført vedlikehold til brukeren av luftfartsfartøyet, sammen med kopi av alle spesielle godkjente reparasjons-/modifikasjonsdata som har vært benyttet til de utførte reparasjoner/modifikasjoner.

(c) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet skal beholde en kopi av all detaljert vedlikeholdsdokumentasjon og alle tilhørende vedlikeholdsdata i to år fra den dato luftfartøyet eller luftfartøykomponenter som arbeidet relaterer seg til, ble frigitt fra det JAR-145-godkjente flyverkstedet.

Anm.: Når et luftfartsforetak inngår avtale med et flyverksted godkjent i henhold til JAR-145 om å oppbevare brukerens attester for utført vedlikehold og alle tilhørende godkjente data, vil oppbevaringstiden bli den som er krevd i henhold til JAR-OPS 1 (3) kapittel M, og ikke den som er angitt i JAR-145.55 (c). Inntil JAR-OPS 1 (3) blir effektiv i sin helhet, må det JAR-145-godkjente flyverkstedet oppfylle gjeldende nasjonale bestemmelser gitt av luftfartsforetakets Myndighet.

JAR-145.60 Rapportering om ikke-luftdyktige forhold

(Se IEM 145.60)

(a) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet skal innrapportere til Myndigheten med fullt JAA-medlemskap og til innehaver av typesertifikat for luftfartøy alle forhold vedrørende luftfartøy og luftfartøykomponenter, avdekket av det JAR-145-godkjente flyverkstedet, som kunne medføre alvorlig fare for luftfartøyet.

(b) Rapportene skal utstedes på et formular og på en måte som er foreskrevet av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap, og inneholde all relevant informasjon om forholdet som er kjent for det JAR-145-godkjente flyverkstedet.

(c) Når det JAR-145-godkjente flyverkstedet inngår avtale med et JAR-OPS-godkjent luftfartsforetak om å utføre vedlikeholdsarbeide, skal det JAR-145-godkjente flyverkstedet også rapportere til foretaket ethvert forhold av denne karakter som berører foretakets luftfartøy eller luftfartøykomponent.

(d) Rapportene skal utarbeides så snart som praktisk mulig og senest innen tre dager etter at det JAR-145-godkjente flyverkstedet har avdekket det forhold som rapporten refererer til.

JAR-145.65 Vedlikeholdsrutiner og kvalitetssystem

(Se AMC & IEM 145.65)

(a) Det JAR-145-godkjente flyverksted må etablere en kvalitetspolicy for verkstedet som skal inkluderes i verkstedhåndboken i samsvar med JAR-145.70.

(b) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet skal etablere prosedyrer som er akseptable for Myndigheten med fullt JAA-medlemskap for å sikre god vedlikeholdsutførelse og samsvar med alle relevante krav i denne JAR-145. Prosedyrene må omfatte en klar arbeidsordre eller kontrakt, slik at attest for utført vedlikehold for luftfartøy og luftfartøykomponenter kan bli utstedt i henhold til JAR-145.50.

(c) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet må etablere et kvalitetssystem som omfatter;

(1) Uavhengige revisjoner i den hensikt å overvåke overensstemmelse med luftfartøy-/luftfartøykomponentstandarder og dekkende prosedyrer for å sikre at slike prosedyrer omfatter god vedlikeholdsutførelse og luftdyktige luftfartøy og luftfartøykomponenter. I de minste flyverkstedene kan den delen av kvalitetssystemet som omfatter uavhengig revisjon kontraheres til et annet JAR-145-godkjent flyverksted eller en person med relevante tekniske kunnskaper og dokumentert tilfredsstillende revisjonserfaring akseptabel for Myndigheten med fullt JAA-medlemskap, samt

- (2) System for tilbakerapportering av kvalitetsforhold til den person eller gruppe av personer som er angitt i JAR-145.30 (a) og til ansvarlig leder for å sikrer at relevante korrigerende tiltak er iverksatt i rett tid, som svar på rapport etter uavhengig revisjon, utført for å imøtekomme JAR-145.65 (c) (1).

JAR-145.70 Verkstedhåndbok

(Se IEM 145.70)

(a) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet skal utarbeide en verkstedshåndbok til bruk for organisasjonen, inneholdende følgende informasjon:

- (1) En erklæring undertegnet av ansvarlig leder, som bekrefter at verkstedshåndboken og enhver tilknyttet håndbok beskriver det JAR-145-godkjente flyverkstedets overensstemmelse med JAR-145, og at håndboken vil bli etterlevd til enhver tid.

I tilfeller der den ansvarlige leder ikke er øverste sjef for det JAR-145-godkjente flyverkstedet, må den øverste sjef kontrassegnere erklæringen.

- (2) Flyverkstedets kvalitetspolicy i henhold til JAR-145.65 (a).
- (3) Tittel/titler og navn på overordnet/overordnede person(er) som skal være godkjent(e) av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap i JAR-145.30 (a).
- (4) Plikter og ansvar til overordnet/overordnede person(er), angitt i underpunkt (3), også omfattende de saker hvor de på vegne av det JAR-145-godkjente flyverkstedet kan ta direkte kontakt med Myndigheten med fullt JAA-medlemskap.
- (5) Et organisasjonskart som viser de tilhørende ansvarslinjer for overordnet/overordnede person(er) som er angitt i underpunkt (3).
- (6) En liste over attesterende personell.
- (7) En generell beskrivelse av personellressursene.
- (8) En generell beskrivelse av de lokaliteter som befinner seg på hver adresse som er spesifisert i det JAR-145-godkjente flyverkstedets godkjennelsesdokument.
- (9) En spesifisering av det JAR-145-godkjente flyverkstedets arbeidsområde relatert til omfanget av godkjennelsen.
- (10) Prosedyre for rapportering i henhold til JAR-145.85 av organisasjonsmessige endringer i det JAR-145-godkjente flyverkstedet.
- (11) Revisjonsprosedyre for verkstedshåndboken.

Anm.: Underpunktene (1) t.o.m. (11) utgjør ledelsesdelen av verkstedshåndboken.

- (12) Det JAR-145-godkjente flyverkstedets prosedyrer og kvalitetssystem som kreves i: JAR-145.25, til og med JAR-145.95.
- (13) En liste over JAR-OPS-luftfartsforetak som det JAR-145-godkjente flyverkstedet utfører vedlikehold av luftfartøyer for, dersom dette er aktuelt.
- (14) En liste over organisasjoner som spesifisert i JAR-145.75 (b), i den grad dette er aktuelt.
- (15) En liste over tekniske sekundærbaser som spesifisert i JAR-145.75 (d), i den grad dette er aktuelt.
- (16) En liste over kontrakterte JAR-145-godkjente flyverksteder dersom dette er aktuelt.

(b) Informasjon angitt i underpunktene (6) og (12) til og med (16), når disse inngår i verkstedshåndboken, kan være separate dokumenter eller på separate elektroniske datafiler, så fremt ledelsesdelen av nevnte verkstedshåndbok inneholder en klar kryssreferanse til slike dokumenter eller elektroniske datafiler.

(c) Verkstedshåndboken og enhver etterfølgende endring skal godkjennes av Myndighet med fullt JAA-medlemskap.

JAR-145.75 Rettigheter til det godkjente flyverkstedet

Det JAR-145-godkjente flyverkstedet tillates bare å utføre følgende oppgaver slik de er tillatt av og i samsvar med det godkjente flyverkstedets verkstedshåndbok:

- (a) Vedlikeholde ethvert luftfartøy eller enhver luftfartøykomponent som den er godkjent for på de steder som angitt i godkjennelsesbeviset og/eller i verkstedshåndboken for det JAR-145-godkjente flyverkstedet.
- (b) Tilrettelegge vedlikehold av ethvert luftfartøy eller enhver luftfartøykomponent som den er godkjent for, innenfor rammen av JAR-145.1 (e), hos annen organisasjon som arbeider under kvalitetssystemet til det JAR-145-godkjente flyverkstedet.
- (c) Vedlikeholde ethvert luftfartøy som det er godkjent for, på et hvilket som helst sted, enten fordi luftfartøyet ikke er luftdyktig, eller fordi det er behov for å yte støtte til forefallende linjevedlikehold. Dette skal skje i henhold til betingelser beskrevet i en prosedyre som er akseptabel for Myndigheten med fullt JAA-medlemskap og inkludert i det JAR-145-godkjente flyverkstedets verkstedshåndbok.
- (d) Vedlikeholde ethvert luftfartøy eller enhver luftfartøykomponent som det er godkjent for på et sted som er betegnet som teknisk sekundærbase, utstyrt for å understøtte lettere vedlikehold, og bare hvis det JAR-145-godkjente flyverkstedets verkstedshåndbok både tillater slik aktivitet og har en fortegnelse over slike steder.
- (e) Utstede attest for utført vedlikehold, iht. underpunktene (a) til (d), etter fullføring av vedlikehold i samsvar med JAR-145.50.

JAR-145.80 Begrensninger pålagt det godkjente flyverkstedet

(Se IEM 145.80)

Det JAR-145-godkjente flyverkstedet tillates bare å vedlikeholde et luftfartøy eller en luftfartøykomponent det er godkjent for dersom nødvendige lokaliteter, utstyr, verktøy, materiell, vedlikeholdsdata og attesterende personell er tilgjengelige.

JAR-145.85 Endringer av det godkjente flyverkstedet

(Se IEM 145.85)

(a) Det JAR-145-godkjente flyverkstedet skal informere Myndigheten med fullt JAA-medlemskap om alle forslag til gjennomføring av enhver av de følgende endringer før slik endring iverksettes. Dette er nødvendig for å gjøre Myndigheten i stand til å avgjøre om organisasjonen fortsatt er i samsvar med denne JAR-145 og til om nødvendig å revidere godkjennelsesbeviset. Unntatt i de tilfeller hvor foreslått endring av personellet ikke på forhånd var kjent for ledelsen, må slike endringer varsles ved første anledning.

- (1) Navnet på organisasjonen.
- (2) Organisasjonens lokalisering.
- (3) Tilleggslokaliseringer for organisasjonen.
- (4) Ansvarlig leder.
- (5) Enhver overordnet person som angitt i paragraf JAR-145.30 (a).
- (6) Lokalitetene, utstyret, verktøyet, materiellet, prosedyrene, arbeidsomfanget og attesterende personell som kan påvirke godkjenningen.

(b) Myndigheten kan angi betingelsene for at det JAR-145-godkjente flyverkstedet kan tillates å drive under slike endringer, såfremt Myndigheten ikke beslutter at godkjenningen skal suspenderes.

JAR-145.90 Fortsatt gyldighet av godkjenningen

Såfremt godkjenningen ikke tidligere er blitt innlevert, erstattet med nyere utgave, suspendert, inndratt eller er utløpt ved at den har overskredet enhver dato som kan være spesifisert i autorisasjonsbeviset, er fortsatt gyldighet av godkjenningen avhengig av:

- (a) at det JAR-145-godkjente flyverkstedet fortsatt er i samsvar med JAR-145 og;
- (b) at Myndigheten med fullt JAA-medlemskap blir gitt adgang til det JAR-145-godkjente flyverkstedet for å avgjøre om det fortsatt arbeider i samsvar med denne JAR-145 og;
- (c) at alle gebyrer fastlagt av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap er betalt. Unnlattelse av å betale gebyr gir Myndigheten med fullt JAA-medlemskap rett til å suspendere godkjenningen, men gjør automatisk ikke godkjenningen ugyldig.

JAR-145.95 Likeverdig oppnåelse av sikkerhet

(Se IEM 145.95)

(a) Myndigheten med fullt JAA-medlemskap kan gi en organisasjon dispensasjon fra et krav i JAR-145, når den er overbevist om at det foreligger en situasjon som ikke er vurdert av et JAR-145-krav og forutsatt overholdelse av enhver tilleggsbetingelse som nevnte Myndighet mener er nødvendig for å oppnå likeverdig sikkerhet. Slike tilleggsbetingelser må godtas av Myndigheten med fullt JAA-medlemskap for å sikre at godkjenningen har løpende gyldighet.

(b) Myndighetene med fullt JAA-medlemskap kan gi en organisasjon dispensasjon fra krav i JAR-145 basert på en individuell sak til sak-tillatelse, bare under forutsetning av samsvar med enhver tilleggsbetingelse som nevnte Myndighet anser nødvendig for å sikre likeverdig sikkerhet.

JAR-145.100 Tilbakekalling, suspensjon, begrensning eller avslag på fornyelse av JAR-145-godkjennelsesbevis.

(Se IEM 145.100)

Myndigheten med fullt JAA-medlemskap kan, dersom rimelig grunn foreligger, og etter inngående undersøkelser, tilbakekalle, suspendere, begrense eller avslå å fornye JAR-145-godkjennelsesbeviset dersom nevnte Myndighet ikke er overbevist om at innehaveren av godkjennelsesbeviset fortsatt oppfyller kravene i JAR-145 under henvisning til forhold som underpunkt (a) eller (b) beskriver.

- (a) Unntatt for forhold som beskrevet i underpunkt (b), må Myndigheten med fullt JAA-medlemskap, før JAR-145-godkjennelsesbeviset tilbakekalles, suspenderes, begrenses eller avslås fornyet, først gi innehaveren minst 28 dagers skriftlig varsel om slik hensikt og hva som ligger til grunn for den foreløpige avgjørelsen. Innehaveren skal gis adgang til å avgi forklaring og nevnte Myndighet skal vurdere forklaringen.
- (b) I de tilfeller hvor Myndigheten med fullt JAA-medlemskap har avgjort at sikker operasjon av et luftfartøy kan bli vesentlig forringet, kan nevnte Myndighet i tillegg til underpunkt (a) midlertidig suspendere, helt eller delvis, JAR-145-godkjennelsesbeviset uten forutgående varsel, inntil prosedyren i underpunkt er gjennomført.

4. juni Nr. 618 2002**Forskrift om endring i forskrift om bygging, utrustning og drift av hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip.**

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 4. juni 2002 med hjemmel i lov av 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v. § 1, § 11, § 35, § 41, § 41a, § 42, § 54a, § 55, § 94, § 96, § 97, § 100 og § 106, jf. kgl.res. av 12. oktober 1962 nr. 5, kgl.res. av 5. april 1963 nr. 9, kgl.res. av 1. desember 1978 nr. 1 og delegeringsvedtak av 15. januar 1979 nr. 1. Jf. EØS-avtalen vedlegg II kap. XIX nr. 1 (direktiv 98/34/EF), vedlegg II kap. XXXII nr. 1 og vedlegg XIII nr. 56d (direktiv 96/98/EF) og vedlegg XIII nr. 56f (direktiv 98/18/EF). Kunngjort 28. juni 2002.

I

I forskrift av 5. januar 1998 nr. 6 om bygging, utrustning og drift av hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip er det foretatt endringer. Endringene er ikke materielle, men gjelder forskriftens struktur og språk. Forskriften lyder i sin helhet etter dette:

*Kapittel 1. Generelle bestemmelser***§ 1. Virkeområde**

(1) Kravene i koden for hurtiggående fartøy skal følges med de unntak, tillegg og spesielle krav som følger av denne forskriften.

(2) For nye hurtiggående passasjerfartøy som etter sitt sertifikat kan føre mer enn 12 passasjerer gjelder denne forskriften:

a) i utenriks fart.

b) i innenriks fart i Norge når fartøyets lengde (L) er på 24 m eller derover og kan oppnå en hastighet på 20 knop eller mer.

c) i innenriks fart i en vertsstat.¹

(3) For eksisterende hurtiggående passasjerfartøy² som kan oppnå en hastighet på 20 knop eller mer og som etter sitt sertifikat kan føre mer enn 12 passasjerer gjelder følgende:

a) Hurtiggående passasjerfartøy som er bygd eller som det er foretatt større reparasjoner, forandringer eller ombygging av, på eller etter 1. januar 1996, skal oppfylle kravene i koden for hurtiggående fartøy, med mindre:

1. kjølen ble strukket eller det var på et tilsvarende byggetrinn senest 1. juli 1998, og

2. det ble levert og satt i drift senest 1. januar 1999, og

3. det fullt ut oppfyller kravene i IMO Res. A.373(X) av 14. november 1977 som ble endret ved resolusjon MSC. 37(63) av 19. mai 1994 (DSC-koden).

b) Hurtiggående passasjerfartøy bygd før 1. januar 1996 og som oppfyller kravene i koden for hurtiggående fartøy, skal fortsatt være i drift som sertifisert etter denne koden.

c) Hurtiggående passasjerfartøy bygd før 1. januar 1996 som kan oppnå en hastighet på 20 knop eller mer og som ikke oppfyller kravene i koden for hurtiggående fartøy, tillates ikke i innenriks fart med mindre det var i drift i innenriks fart i Norge 1. juli 1998. Et slikt fartøy kan fortsette i innenriks fart i Norge og skal oppfylle kravene i IMO Res. A.373(X) av 14. november 1977 som endret ved resolusjon MSC. 37(63) av 19. mai 1994 (DSC-koden). Konstruksjons- og utstyrssertifikat og operasjonstillatelse utstedes i samsvar med bestemmelsene i DSC-kodens nr. 1.6.

d) For hurtiggående passasjerfartøy som skal oppfylle kravene i DSC-koden, gjelder bestemmelsene i kapitlene 1, 2 (§ 6 andre ledd, § 7 og § 8), 3, 4, 5 (§ 16, § 17 og § 18), 6 (§ 21 første ledd bokstav b og andre ledd, § 22, § 32 og § 33), 7 og 8.

(4) Forskriften gjelder også for nye hurtiggående lasteskip med bruttotonnasje på 500 og derover.

(5) For eksisterende hurtiggående fartøy kan Sjøfartsdirektoratet, eller den det bemyndiger, gi pålegg om at fartøyet helt eller delvis skal oppfylle bestemmelsene i denne forskriften. Dette kan være aktuelt ved for eksempel:

a) forandring i anvendelse,

b) utskifting av utstyr,

c) reparasjoner,

d) ombygginger,

e) økt dypgående,

f) økt passasjerantall,

g) innkjøp fra utlandet

og kan bare skje etter konkret vurdering av sikkerheten ut fra for eksempel fartøyets generelle byggetekniske utførelse, utstyr, arrangement og tilstand.

(6) For eksisterende hurtiggående fartøy som helt eller delvis skal tilfredsstille kravene i denne forskriften, kommer bestemmelsene i § 1, § 12, § 13, § 14, § 15 og § 16 om tegninger, dokumentasjon, byggetilsyn og begjæring om besiktelse til anvendelse i det omfang som anses påkrevd.

(7) Når denne forskriften inneholder bestemmelser av samme eller tilsvarende art som i andre forskrifter som er fastsatt med hjemmel i sjødyktighetsloven, gjelder bestemmelsene i denne forskriften.

¹ Jf. § 2 bokstav g nr. 3 og bokstav q.

² Jf. § 2 bokstav g nr. 3.

§ 2. Definisjoner

I denne forskriften betyr:

- a) *Administrasjon*: Uttrykket «administrasjon» i koden for hurtiggående fartøy skal forstås som Sjøfartsdirektoratet, jf. kodens kapittel 1 nr. 1.4.1.
- b) *Anerkjent klasseinstitusjon*: Klasseinstitusjoner som i departementet har inngått overenskomst med i medhold av sjødyktighetslovens § 9
  1. Det Norske Veritas (DNV)
  2. Lloyd's Register of Shipping (LRS)
  3. Bureau Veritas (BV)
  4. Germanischer Lloyd (GL)
  5. American Bureau of Shipping (ABS).Disse klasseinstitusjonene er også godkjente av Direktoratet for brann- og elsikkerhet (DBE) for kontroll av elektriske anlegg.
- c) *Bruttotonnasje*: Den tallverdi som er oppgitt som bruttotonnasje i målebrevet. Dersom det i målebrevet er oppgitt sikkerhetstonnasje i anmerkningsrubrikken, gjelder tallverdien for denne som bruttotonnasje.
- d) *Eksisterende fartøy*: Hurtiggående fartøy som ikke er nytt fartøy.
- e) *Godkjent, typegodkjent og akseptert*:
  1. For utstyr som omfattes av skipsutstyrsforskriften: Typegodkjent av teknisk kontrollorgan og merket i henhold til nevnte forskrift.
  2. For annet utstyr;
    - Godkjent: Et enkelt utstyr godkjent av Sjøfartsdirektoratet, med unntak av radioutstyr som godkjennes av Post- og teletilsynet.
    - Typegodkjent: Prototype godkjent av Sjøfartsdirektoratet med eller uten stikkprøvekontroll av serieproduksjon.
    - Akseptert: Utstyr akseptert av Sjøfartsdirektoratet på bakgrunn av at det er godkjent eller typegodkjent av anerkjent klasseinstitusjon, annen offentlig eller privat institusjon, eller administrasjonen i et land som har ratifisert Sjøsikkerhetskonvensjonen.
- f) *Havområde*: Som definert i hurtigbåtkodens kapittel 1 nr. 1.4.10 og nr. 1.4.11. Ved anvendelse av bestemmelsene om radiokommunikasjon gjelder definisjonen av havområde i regel IV/2 i SOLAS 1974.
- g) *Hurtiggående fartøy*: Som definert i regel X/1 i SOLAS 1974, med endringer gjeldende pr. 17. mars 1998.
  1. Hurtiggående passasjerfartøy: Et hurtiggående fartøy som fører mer enn 12 passasjerer.
  2. Hurtiggående ro-ro passasjerfartøy: hurtiggående passasjerfartøy med ro-ro lasterom eller rom av særskilt kategori som definert i Sjøsikkerhetskonvensjonens regel II-2/3 eller hurtiggående passasjerfartøy med innretninger som tillater vegtrafikkerende kjøretøy eller skinnegående materiell å kjøre om bord og av fartøyet.
  3. Passasjerfartøy i innenriks fart der det ikke på noe tidspunkt er mer enn 20 sjømil fra kysten, der skipbrudne personer kan ilandsettes ved middels tidevannshøyde, regnes ikke som hurtiggående passasjerfartøy, når:
    - dets deplasement tilsvarende konstruksjonsvannlinjen er mindre enn 500 m³ og
    - dets største hastighet, som definert i nr. 1.4.30 i koden for hurtiggående fartøy, er mindre enn 20 knop.
- h) *Innenriks fart*: Reiser fra en havn i en stat til samme havn eller til en annen havn i den samme staten.
- i) *Klassifisert fartøy*: Hurtiggående fartøy som har klasse i anerkjent klasseinstitusjon.
- j) *Koden for hurtiggående fartøy*: De internasjonale sikkerhetsregler for hurtiggående fartøy, resolusjon MSC. 36(63) vedtatt 20. mai 1994, med endringer gjeldende pr. 17. mars 1998. I forskriften som oftest referert til som koden.
- k) *Nytt fartøy*: Hurtiggående fartøy hvor kjølen strekkes, eller som er på et tilsvarende byggetrinn, på eller etter den dag forskriften her trer i kraft. Et tilsvarende byggetrinn betyr det trinn der:
  - bygging kan identifiseres som et bestemt fartøy, og
  - montering av vedkommende fartøy er begynt og utgjør minst 50 tonneller 1% av den beregnede masse av alle konstruksjonsmaterialer, dersom denne verdien er mindre.
- l) *Rutetrafikk*: En rekke seilinger med hurtiggående passasjerfartøy for å sikre forbindelsen mellom de samme to eller flere havner, eller en rekke seilinger til og fra samme havn uten mellomliggende anløp, enten
  1. i henhold til en offentliggjort ruteplan, eller
  2. med slik regelmessighet eller hyppighet at de fremstår som en systematisk rekke seilinger.
- m) *Sjødyktighetsloven*: Lov av 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v.
- n) *Sjøsikkerhetskonvensjonen*: Den internasjonale konvensjon om sikkerhet for menneskeliv til sjøs, 1974, med senere tilføyelser og endringer (SOLAS 74).
- o) *Uklassifisert fartøy*: Hurtiggående fartøy som ikke har klasse i anerkjent klasseinstitusjon.
- p) *Utenriks fart*: En reise fra en havn i en stat til en havn utenfor vedkommende stat til en havn i en annen stat eller omvendt.

- q) *Vertsstat*: En stat innenfor EØS til eller fra hvis havner et hurtiggående fartøy som uansett flagg går i innenriks fart eller et hurtiggående roro passasjerfartøy som uansett flagg går i rutetraffikk i innenriks eller i utenriks fart.

For øvrig gjelder de definisjoner som er inntatt i Sjøsikkerhetskonvensjonens kapittel X og koden for hurtiggående fartøy.

§ 3. *Rederens, førerens og byggeverksteds plikter*

Reder, rederi, byggeverksted og fører skal sørge for at bestemmelsene i denne forskriften blir fulgt.

§ 4. *Fravik*

I enkelttilfeller kan Sjøfartsdirektoratet etter skriftlig søknad fravike forskriftens krav. Spesielle grunner må gjøre fraviket nødvendig, og fraviket må være sikkerhetsmessig forsvarlig. Fravik må ikke være i strid med internasjonal overenskomst Norge har sluttet seg til.

Kapittel 2. *Internasjonale krav*

§ 5. *Konvensjoner*

Koden for hurtiggående fartøy, jf. Sjøsikkerhetskonvensjonens kapittel X, skal følges med de unntak, tillegg og spesielle krav som følger av kapittel 6 i denne forskriften.

§ 6. *Resolusjoner*

(1) Kravene i IMO Assembly resolusjoner skal følges slik det fremgår av koden for hurtiggående fartøy og de enkelte paragrafer i denne forskriften.

(2) Eksisterende hurtiggående passasjerfartøy skal, med mindre hurtigbåtkoden skal følges, jf. § 1 tredje ledd, følge kravene i IMO Res. A.373(X) av 14. november 1977 som endret ved resolusjon MSC. 37(63) av 19. mai 1994 (DSC-koden).

§ 7. *EØS-avtalen*

EØS-avtalens vedlegg XIII (direktiv 94/57/EF og direktiv 97/58/EF) om felles regler og standarder for organisasjoner som skal inspisere og besikte skip og for sjøfartsmyndighetenes virksomhet i den forbindelse, gjelder som forskrift med de endringer og tillegg som følger av protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 8. *Spesielle stabilitetskrav for hurtiggående passasjerfartøy som er roro passasjerfartøy i rutetraffikk*

(1) For nye og eksisterende hurtiggående roro passasjerfartøy som fra havner innenfor en EØS-stat går i rutetraffikk i utenriks fart eller i innenriks fart i havområder som er omfattet av klasse A,¹ gjelder følgende:

- a) I tillegg til kravene i Sjøsikkerhetskonvensjonen regel II-1/8 mht. vanntett oppdeling og stabilitet i skadet tilstand, skal alle hurtiggående roro passasjerfartøy som omfattes av konvensjonen tilfredsstillende kravene i paragrafen her.

b) *Stabilitetsstandard*

1. Bestemmelsene i Sjøsikkerhetskonvensjonen regel II-1/8.2.3 skal være oppfylt når det tas hensyn til virkningen av en hypotetisk mengde sjøvann som antas å ha samlet seg på det første dekket over den fastsatte vannlinjen i roro-lasterommet eller spesiallasterommet som definert i Sjøsikkerhetskonvensjonen regel II-2/3, og som antas å være skadet (heretter omtalt som «det skadete roro-dekket»). De andre kravene i Sjøsikkerhetskonvensjonen regel II-1/8 behøver ikke å være oppfylt ved anvendelsen av stabilitetsstandard² i paragrafen her. Mengden av antatt oppsamlet sjøvann skal beregnes på grunnlag av en vannflate med en konstant høyde over
  - 1.1. det laveste punktet på dekkshjørnet i det skadete rommet på roro-dekket, eller
  - 1.2. når dekkshjørnet i det skadete rommet står under vann, er beregningen basert på en konstant høyde over stille vannsnivå ved alle krengings- og trimvinkler, på følgende måte:
    - 1.3. 0,5 m dersom det gjenværende fribord (f_r) er 0,3 m eller mindre;
    - 1.4. 0,0 m dersom det gjenværende fribord (f_r) er 2,0 m eller mer; og mellomliggende verdier fastsettes ved lineær interpolasjon, dersom det gjenværende fribord (f_r) er 0,3 m eller mer, men mindre enn 2,0 m; der det gjenværende fribord (f_r) er den minimale avstanden mellom det skadete roro-dekket og den endelige vannlinjen på skadestedet i det skadetilfellet som vurderes, uten å ta i betraktning virkningen av vannmengden som antas å ha samlet seg på det skadete roro-dekket.
2. Dersom det er installert et lensesystem med høy effektivitet, kan Sjøfartsdirektoratet tillate en reduksjon i høyden til vannflaten.
3. For hurtiggående roro passasjerfartøy i geografisk definerte avgrensede fartsområder kan Sjøfartsdirektoratet redusere høyden til vannflaten fastsatt i samsvar med nr. 1 ved å erstatte en slik høyde til vannflaten med følgende:
  - 3.1. 0,0 m dersom den signifikante bølgehøyden (H_s) definert i det aktuelle området er 1,5 m eller mindre;
  - 3.2. verdien fastsatt i samsvar med nr. 1 dersom den signifikante bølgehøyden (H_s) definert i det berørte området er 4,0 m eller høyere;
  - 3.3. mellomliggende verdier fastsettes ved lineær interpolasjon dersom den signifikante bølgehøyden (H_s) definert i det berørte området er 1,5 m eller mer, men mindre enn 4,0 m; forutsatt at følgende vilkår er oppfylt:

- 3.4. Sjøfartsdirektoratet er overbevist om at det definerte området er representert med den signifikante bølgehøyden (Hs) som ikke overskrides med en sannsynlighet på mer enn 10%; og
- 3.5. fartsområdet, og eventuelt den del av året som en viss verdi for signifikant bølgehøyde (Hs) er fastsatt for, er oppført i sertifikatene.
4. Som et alternativ til kravene i nr. 1 eller nr. 3 kan Sjøfartsdirektoratet gi fritak fra kravene i nr. 1 eller nr. 3 og godta verifikasjon utarbeidet med modellforsøk for et enkelt skip i samsvar med modellforsøksmetoden³ som begrunner at fartøyet ikke vil kantre med det antatte skadeomfanget fastsatt i regel II-1/8.4 på det antatt verste stedet vurdert i henhold til nr. 1 i en irregulær bølgetilstand, og
5. Henvisning til vedtakelse av resultatene fra modellforsøket som jamgode med overholdelse av nr. 1 eller nr. 3; skal verdien av den signifikante bølgehøyden (Hs) brukt i modellforsøkene være påført fartøyets sertifikater.
6. Opplysningene gitt til skipsføreren i samsvar med Sjøsikkerhetskonvensjonen regel II-1/8.7.1 og 7.2 og som er utviklet for overholdelse av Sjøsikkerhetskonvensjonen regel II-1/8.2.3 til 2.3.4, skal gjelde uendret for hurtiggående roro passasjerfartøy godkjent i henhold til disse kravene.
- c) Følgende bestemmelser skal gjelde ved vurdering av virkningen av mengden av det antatt oppsamlede sjøvannet på det skadete roro-dekket i bokstav b:
1. Et tverrskips eller langskips skott skal betraktes som intakt dersom alle deler av det ligger innenfor vertikale flater på begge sider av skipet, når disse befinner seg i en avstand fra ytre platekledning lik en femtedel av skipets bredde, som definert i Sjøsikkerhetskonvensjonen regel II-1/2, og målt i rett vinkel på senterlinjen i høyde med den dypeste oppdelingsvannlinjen.
  2. I tilfeller der fartøyets skrog er delvis utvidet strukturelt i bredden for å oppfylle bestemmelsene i denne regel, skal den resulterende økningen i verdien på en femtedel av dets bredde brukes gjennomgående, men skal ikke bestemme plasseringen av eksisterende skottgjennomtrengninger, rørsystemer osv., som var akseptable før utvidelsen.
  3. Den tetthet i tverrskips og langskips skott betraktes som tilstrekkelig for å inneslutte det antatt oppsamlede sjøvannet i det aktuelle rommet på det skadete roro-dekket, skal stå i forhold til lense-systemet, og skal motstå hydrostatisk trykk i samsvar med resultatene fra skadeberegningen. Slike skott skal være minst 4 m høye.
    - 3.1. Dersom vannmengden er mindre enn 0,5 m kan Sjøfartsdirektoratet akseptere lavere skotthøyde på grunnlag av modellforsøk.
    - 3.2. Under alle omstendigheter skal skottets minsthøyde ikke være mindre enn 2,2 m. Når det dreier seg om skip med hengedekk, skal imidlertid skottets minste høyde ikke være mindre enn høyden til undersiden av hengedekket når dette er i senket stilling.
  4. For særlige ordninger som for eksempel hengedekk i full bredde og brede sidehus vil det kunne godtas andre skotthøyder basert på detaljerte modellforsøk.
  5. Virkningen av mengden av det antatt oppsamlede sjøvannet behøver ikke tas i betraktning for rom på det skadete roro-dekket, forutsatt at et slikt rom på hver side av dekket har lenseporter som er jevnt fordelt langs rommets sider i samsvar med følgende
    - 5.1. $A \geq 0,3 l$
 hvor A er det totale område med lenseporter på hver side av dekket i m²,
 og l er lengden av rommet i m.
    - 5.2. Gjenværende fribord skal være minst 1,0 m i den verste skadetilstanden uten at det tas hensyn til virkningen av den antatte vannmengden på det skadete roro-dekket; og
    - 5.3. Slike lenseporter skal være plassert innenfor en høyde på 0,6 m over det skadete roro-dekket, og den nedre kanten av portene skal ligge innen 2 cm over det skadete roro-dekket.
    - 5.4. Slike lenseporter skal være utstyrt med lukkeinnetninger eller klaffer for å hindre vann i å trenge inn på roro-dekket, mens de tillater vann som samler seg på roro-dekket å bli lenset.
  6. Når et skott over roro-dekket antas skadet, skal begge rommene som grenser til skottet antas fylt til det samme vannivået som beregnet i bokstav b nr. 1 alternativt bokstav b nr. 3. ovenfor.
- d) Ved bestemmelse av signifikant bølgehøyde skal den bølgehøyde som fremgår av kartene i vedlegg 1 til denne forskriften legges til grunn.⁴
- e) For hurtiggående roro passasjerfartøy som skal gå i rute i andre områder enn de som dekkes av kartene i vedlegg 1 skal en signifikant bølgehøyde på 4 m legges til grunn med mindre det kan dokumenteres at en mindre bølgehøyde kan legges til grunn.⁴
- f) For fartøy som bare skal drives i tjeneste på kortere sesongmessig grunnlag, bestemmer Sjøfartsdirektoratet, etter avtale⁵ med det landet skipet skal anløpe, hvilken signifikantbølgehøyde som skal legges til grunn.
- g) Når det foretas modellprøver, skal disse utføres i samsvar med vedlegg 2.
- 1 Jf. forskrift av 28. mars 2000 nr. 305 om besiktelse, bygging og utrustning av passasjerskip i innenriks fart § 5.
- 2 Rettledende merknader til standarden skal utvikles.
- 3 Se vedlegg 2.
- 4 Kartene er ikke gjengitt her. De kan fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, postboks 8123, Dep 0032, Oslo.
- 5 Avtalen skal meddeles IMO's generalsekretær.

Kapittel 3. Godkjenning av utstyr

§ 9. Godkjenning av utstyr

(1) Utstyr som kreves etter bestemmelsene i forskriften her og i hurtigbåtkoden skal være godkjent, typegodkjent eller akseptert.

(2) Utstyr om bord og som er oppført i vedlegg A.1 til direktiv 96/98/EF¹ og som oppfyller kravene i direktivet, anses å være i samsvar med kravene i forskriften her, uansett om det etter første ledd og i andre relevante forskrifter kreves at utstyret skal være godkjent, typegodkjent eller akseptert.

¹ Jf. forskrift av 29. desember 1998 nr. 1455 om skipsutstyr (skipsutstyrsforskriften), vedlegg A.

Kapittel 4. Meldinger, dokumentasjon og kontroll

§ 10. Melding om nybygg

(1) Bygging av hurtiggående fartøy skal meldes til Sjøfartsdirektoratet eller til den det bemyndiger, i samsvar med sjødyktighetslovens § 11 første og andre ledd straks kontrakt om bygging er inngått. Melding skal innsendes i 3 eksemplarer på fastsatt skjema, av byggeverkstedet ved bygging innenlands og av rederiet (bestilleren) ved bygging i utlandet.

(2) Ved kansellering, endringer i kontraktsforholdet e.l. som medfører at fartøyet ikke lenger skal registreres under norsk flagg eller ved endringer i fartøyet utforming, skal det straks sendes melding til Sjøfartsdirektoratet, eller den Sjøfartsdirektoratet bemyndiger, jf. sjødyktighetslovens § 11 tredje ledd. Ved bygging i Norge påhviler det verkstedet, og ved bygging i utlandet påhviler det rederiet (bestilleren) å sende slik melding.

§ 11. Tegninger og annen dokumentasjon

(1) Tegninger og annen dokumentasjon som skal sendes inn, er angitt i den til enhver tid gjeldende tegnings- og dokumentasjonsliste for hurtiggående fartøy som Sjøfartsdirektoratet har utferdiget.

(2) Stabilitetsberegninger og beregninger av brutto- og nettotonnasje, samt dokumentasjonsunderlag, skal utføres ved hjelp av et godkjent EDB-program. Samme database skal benyttes til stabilitets- og tonnasjeberegninger. Dokumentasjonen skal presenteres på en oversiktlig måte. Stabilitetsberegninger og tonnasjeberegningene skal innsendes samlet, men i separate hefter.

(3) Hvor ikke annet er bestemt, skal tegninger og annen dokumentasjon innsendes i 3 eksemplarer til Sjøfartsdirektoratets stasjon når fartøyet skal bygges eller ombygges i Norge, eller til den Sjøfartsdirektoratet har bemyndiget.

(4) For hurtiggående fartøy som bygges eller ombygges i utlandet eller innkjøpes fra utlandet, skal tegninger og annen dokumentasjon sendes direkte til Sjøfartsdirektoratet, med mindre annet er bestemt.

(5) Ansvarlig for innsendelse av tegninger og dokumentasjon er byggeverkstedet og rederiet, på samme måte som etter § 10.

(6) Hvor det ikke er gitt konkrete tidsfrister for innsendelse av dokumentasjon, må tegninger og annen dokumentasjon innsendes så tidlig som mulig, slik at det gis rimelig tid til behandling av dokumentasjonsunderlaget før besiktelse skal foretas og påbudte sertifikater kan utstedes.

(7) For hurtiggående fartøy med nye og spesielle konstruksjonsløsninger eller særskilte operasjonelle forhold, kan Sjøfartsdirektoratet kreve at det utarbeides risikoanalyser eller annen dokumentasjon ut over det som er spesifisert i tegnings- og dokumentasjonslisten.

§ 12. Byggetilsyn

(1) Når hurtiggående fartøy bygges, ombygges eller forandres, skal det av Sjøfartsdirektoratet eller den det har bemyndiget, foretas byggetilsyn i det omfang som anses påkrevd. Tilsynet skal utføres bl.a. på grunnlag av foreliggende tegnings- og dokumentasjonsunderlag. Begjæring og tilretteleggelse for byggetilsyn påhviler både verksted og rederi ved bygging i Norge og rederi (bestiller) ved bygging i utlandet.

(2) Ved mindre ombygginger eller forandringer plikter verksted og rederi å underrette kontrollinstansen.

§ 13. Byggekrav

(1) For hurtiggående fartøy som helt eller delvis bygges av glassfiberarmert polyester eller andre støpte materialer, skal besiktelse etter § 12 også omfatte kontroll av produksjonsforhold og lokaliteter som skal være i overensstemmelse med reglene til Det Norske Veritas eller tilsvarende regler om produksjonsforhold mv. Dersom det kan dokumenteres at produksjonsforhold mv. tidligere er kontrollert og funnet i orden, og de senere ikke er endret, er ny kontroll av produksjonsforhold og lokaliteter ikke påkrevd.

(2) Produsenten skal ved byggetilsynet av det enkelte fartøy dessuten kunne fremlegge dokumentasjon på at produksjon og produksjonsforhold, materialbruk mv. for det aktuelle fartøy, er i henhold til reglene.

(3) For klassifiserte lastefartøy er klasseinstitusjonen generelt bemyndiget til å foreta besiktelser innenfor klasseområdene. For øvrige områder på klassifiserte lastefartøy, i sin helhet på uklassifiserte hurtiggående fartøy, samt passasjerfartøy uansett klassetilknytning, foretas slik besiktelse av Sjøfartsdirektoratet, eller den det bemyndiger.

§ 14. Klassifiserte hurtiggående fartøy

(1) Klassifisert hurtiggående fartøy skal med hensyn til dimensjonering og konstruksjon av skrog, vanntette

skott med lukningsmidler for åpninger i skott, overbygninger, dekkshus, ror, fortøyningsutstyr mv. tilfredsstillende vedkommende klasseinstitusjons regler i relasjon til byggematerialer, størrelse, type og anvendelse.

(2) Klassifisert hurtiggående fartøy skal med hensyn til maskineri, elektriske anlegg, styremaskin, pumper, rørsystemer mv. samt stabiliseringssystemer og retningskontrollsystemer tilfredsstillende vedkommende klasseinstitusjons regler i relasjon til type og anvendelse.

§ 15. Uklassifiserte hurtiggående fartøy

(1) Uklassifisert hurtiggående fartøy skal med hensyn til de forhold som er nevnt i § 14 tilfredsstillende reglene til Det Norske Veritas for hurtiggående fartøy.

(2) Utførelsen av elektriske anlegg skal være i henhold til den til enhver tid gjeldende forskrift for elektriske anlegg, maritime installasjoner fastsatt av DBE, eller i henhold til regler fra anerkjent klasseinstitusjon som er godkjent av DBE for kontroll av elektriske anlegg på skip og lektere.

Kapittel 5. Besiktelse for utstedelse av sikkerhets sertifikat og operasjonstillatelse og besiktelse av elektriske anlegg

§ 16. Begjæring om besiktelse for påbudte sertifikater

(1) For å få hurtiggående fartøy besiktet for påbudte sertifikater, skal reder eller fører i god tid før besiktelsen ønskes, sende begjæring om dette. For periodiske besiktelser og besiktelse for fornyelse skal begjæring sendes senest 1 måned før dato angitt i sertifikatet. Begjæringen fremsettes skriftlig på fastsatt skjema som fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet. Ønsket tid og sted for besiktelsen skal angis.

(2) Når det sendes inn begjæring om besiktelse av hurtiggående fartøy som ikke er nytt, og som ikke tidligere har vært norsk, skal det sammen med begjæringen sendes generalarrangementstegning i plan og profil, opplysninger om redningsutstyret, stabilitet, brannsikrings- og brannsløkningsarrangement, eventuelt slepe- og ankerhåndteringsutstyr samt om innredningsarrangementet om bord. Dersom det gjelder innkjøp av passasjerfartøy som ikke er klassifisert, skal det dessuten innsendes hovedtegninger av skrog og tegninger av maskinarrangementet. Ved innkjøp av hurtiggående fartøy av glassfiberarmert polyester eller andre støpte materialer, skal det i tillegg innsendes dokumentasjon om fartøyets opprinnelse og om produksjonsforhold, materialbruk, materialkvalitet mv. Dersom ikke nødvendig dokumentasjon fremlegges, kan det bli forlangt uttatt prøvestykke av skroglaminat for materialprøve.

(3) Begjæringen sendes til Sjøfartsdirektoratets stasjon der besiktelsen skal utføres.

(4) For besiktelse i utlandet skal det for nybygg sendes begjæring til Sjøfartsdirektoratet. For seilende hurtiggående fartøy sendes begjæring til Sjøfartsdirektoratets stasjon i de havner hvor Sjøfartsdirektoratet har fast skipsinspektør, og ellers til nærmeste norske utenriksstasjon.

§ 17. Generelle bestemmelser om gjennomføring av besiktelsene

(1) Når hurtiggående fartøy blir besiktet, skal reder eller fører sørge for at Sjøfartsdirektoratet får slik bistand som måtte være påkrevd. Om nødvendig kan Sjøfartsdirektoratet tilkalle arbeidshjelp, og utgiftene til dette skal betales av rederen.

(2) Eventuelle pålegg og en frist for å etterkomme dem, skal anføres i en påleggsliste som vedlegges sertifikatet.

(3) Sjøfartsdirektoratet kan også kontrollere forhold som de anerkjente besiktelsesinstitusjoner kontrollerer ved klassifisering av nybygg, ved besiktelse for opptak i klasse og ved fornyelse av klasse for eksisterende hurtiggående fartøy.

(4) Ved gjennomføring av besiktelsene skal IMO Res. A.746(18) om retningslinjer etter det harmoniserte system for besiktelse og sertifisering med endringer gjeldende pr. 17. mars 1998 følges.

§ 18. Besiktelse av elektriske anlegg

(1) Ved begjæring om besiktelse av elektriske anlegg¹ med spenning høyere enn 50 V gjelder følgende:

a) For besiktelse av nye anlegg om bord i hurtiggående fartøy som bygges i Norge, sendes begjæring om besiktelse til Direktoratet for brann- og elsikkerhet (DBE). Ved bygging i utlandet sendes begjæring om besiktelse til Sjøfartsdirektoratet.

b) Når anlegget er ferdig installert og eventuelle pålegg er etterkommet, utferdiger DBE en tilsynserklæring som skal oppbevares om bord sammen med sertifikatene.

(2) Ved utstedelse av installasjonsbevis for elektriske anlegg med spenning på 50 V og lavere gjelder følgende:

a) For hurtiggående fartøy som bygges i Norge, skal installasjon av anlegget foretas av elektroinstallatør, eller akseptert elektroforetak.

b) Elektroinstallatøren eller akseptert elektroforetak skal for det ferdige anlegget utferdige et installasjonsbevis i 3 eksemplarer på skjema fastsatt av Sjøfartsdirektoratet. Ett eksemplar skal beholdes om bord og to eksemplarer sendes Sjøfartsdirektoratet.

c) Ved bygging i utlandet skal reders begjæring om besiktelse av anlegget rettes til Sjøfartsdirektoratet, som oppnevner anerkjent klasseinstitusjon, DBE, eller akseptert elektroforetak til å besikte anlegget. Vedkommende skal utferdige installasjonsbevis i 3 eksemplarer. 1 eksemplar skal beholdes om bord og 2 eksemplarer sendes Sjøfartsdirektoratet.

(3) For periodiske besiktelser av elektriske anlegg med høyere spenning enn 50 V gjelder følgende:

a) Besiktelse av hurtiggående fartøy foretas av DBE og melding om utført besiktelse sendes Sjøfartsdirektoratet.

- b) Periodiske besiktelser foretas:
1. For hurtiggående passasjerfartøy i internasjonal fart; minst en gang hver 12. måned.
  2. For hurtiggående passasjerfartøy i nasjonal fart; minst en gang hvert 5. år.
  3. For hurtiggående lastefartøy med bruttotonnasje på 500 og derover, minst engang hvert 5. år.
- (4) For periodiske besiktelser av elektriske anlegg med spenning på 50 V og lavere gjelder følgende:
- a) For hurtiggående fartøy som omfattes av denne forskriften, skal anlegget kontrolleres av elektroinstallatør eller akseptert elektroforetak minst en gang hvert 5. år. Kontrollen skal utføres som angitt på installasjonsbeviset og bekreftes med underskrift på dette.
- 1 EMC-direktivet (direktiv 89/336/EØF og direktiv 92/21/EØF) gjelder også om bord på skip. Produkt- og elektrisitetstilsynets forskrift om elektrisk utstyr av 10. august 1995 nr. 713 gjennomfører EUs EMC-direktiv av 3. mai 1995 i norsk rett. EMC-direktivet gjelder for alle apparater som kan fremkalle elektromagnetiske forstyrrelser eller hvis funksjon kan bli påvirket av slike forstyrrelser og krever bl.a. CE-merking av slikt utstyr.

§ 19. Sikkerhetsattest for hurtiggående fartøy

- (1) Sikkerhetsattesten og utstyrsfortegnelse for hurtiggående fartøy skal utstedes for et tidsrom på 5 år av Sjøfartsdirektoratet eller den det bemyndiger.
- (2) Eventuelle unntak som er gitt i henhold til direktiv 98/18/EF artikkel 7 nr. 3 skal inntas i sikkerhetsattesten.

§ 20. Operasjonstillatelse for hurtiggående fartøy

- (1) Operasjonstillatelse for hurtiggående fartøy skal utstedes for et tidsrom på inntil 5 år av Sjøfartsdirektoratet eller den det bemyndiger.
- (2) Før operasjonstillatelse utstedes for innenriks fart i en vertsstat, skal eventuelle driftsvilkår fastsettes i samråd med vertsstaten. Slike driftsvilkår skal påføres operasjonstillatelsen.

Kapittel 6. Tekniske og utstyrmessige krav

§ 21. Redningsredskaper og redningsmidler

- (1) For redningsdrakter og redningsmidler gjelder følgende:
- a) Alle besetningsmedlemmer, herunder restaurasjonspersonell, skal ha en redningsdrakt.
  - b) Redningsvester på nye og eksisterende hurtiggående passasjerfartøy skal ha arrangement eller konstruksjon som gjør at redningsvesten er enkel å ta riktig på seg. Redningsvestene skal ha festestropper som ikke behøver å tres gjennom løkker e.l. og som ikke er basert på knytning. Redningsvestene skal dessuten ha skrittstropp eller annen likeverdig løsning som sikrer at den sitter på ved bruk. Redningsvestene skal være utstyrt med lys i henhold til SOLAS regel III/22.3.1 (1996 Amendments) og termisk beskyttelse som tilfredsstiller kravene i IMO MSC/Circ. 922. Kravet om termisk beskyttelse gjelder ikke for skip som kun opererer i farvann mellom 30 ° S og 30 ° N.
  - c) I passasjerområdet skal alle sitteplasser være utstyrt med et arrangement for plassering av redningsvester under setene, eller de skal være plassert innen arms rekkevidde fra setene. Redningsvester som er beregnet for barn, kan være plassert på passende steder. Redningsvester som overstiger 100% av det tillatte passasjerantallet, kan være plassert på passende steder.
  - d) På hurtiggående fartøy som etter kodens kapittel 8 nr. 8.10.2 er gitt tillatelse til å benytte åpne redningsflåter, skal hver flåte være utstyrt med termiske beskyttelsesposer for det største tillatte passasjerantallet. Termiske beskyttelsesposer skal minst tilfredsstille Sjø sikkerhetskonvensjonens regel III/34.
- (2) Bestemmelsene om stuing av redningsfarkoster og om innskipningsarrangement i kodens kapittel 8 nr. 8.6.5, 8.7.4 og 8.7.5 gjelder også for eksisterende hurtiggående passasjerfartøy. For eksisterende hurtiggående passasjerfartøy som ikke er sertifisert etter koden for hurtiggående fartøy, vurderes arrangementet i forhold til skadevannlinjer fra foreliggende beregninger. For eksisterende hurtiggående passasjerfartøy hvor det ikke er utført skadeberegninger, vurderes fribordet med nødvendig sikkerhetsmargin til redningsarrangementet slik at tørrskodd evakuering sikres.

§ 22. Nødbelysning i passasjerinnredningen

Alle eksisterende hurtiggående passasjerfartøy skal være utstyrt med nødbelysning i passasjerinnredningen som minst oppfyller kravene i kodens kapittel 12 nr. 12.7.9.1 og 12.7.9.2. Nødbelysningen skal de første 30 minuttene kunne virke med en lysstyrke i passasjerinnredningen som er tilstrekkelig for lesing av nødinstrukser og håndtering av redningsvester.

§ 23. Kompassutrustning

Hurtiggående fartøy skal i tillegg til magnetkompasset som bestemt i kodens kapittel 13 nr. 13.2.1 være utstyrt med et kompass som minst tilfredsstiller kravene i IMO Res. A.694 (17) «General requirements for shipborne radio equipment forming part of the GMDSS and for electronic Navigational Aids» og IMO Res. A.821(19) «Performance standards for gyro-compasses for high speed craft».

§ 24. Farts- og distansemåleranlegg

- (1) Farts- og distansemåleranlegg som installeres på hurtiggående fartøy i utenriks fart, skal minst tilfredsstille IMO Res. A.824(19) «Performance standards for devices to indicate speed and distance». Anlegget skal dessuten

oppfylle kravene i IMO Res. A.694(17), «General requirements for shipborne radio equipment forming part of the GMDSS and for electronic Navigational Aids».

(2) Hurtiggående fartøy i innenriks fart kan i stedet for farts- og distansemåleranlegget som nevnt i nr. 1, være utstyrt med en innretning som måler fart og distanse og som fungerer tilfredsstillende under alle hastigheter og operasjonsforhold.

- a) Innretningen kan være basert på differensiell GPS, dersom operasjonsområdet for fartøyet, har pålitelig dekning og alarm for manglende differensialkorreksjoner er installert.
- b) Farts- og distansemåleranlegg som er basert på GPS, skal minst tilfredsstillende IMO Res. A.815(19) «World-Wide radionavigation system».
- c) Videre skal anlegget minst tilfredsstillende IMO Res. A.819(19) «Performance standards for shipborne global position system (GPS) receiver equipment».
- d) Anlegget skal oppfylle kravene i IMO Res. A.694(17), «General requirements for shipborne radio equipment forming part of the GMDSS and for electronic Navigational Aids».

§ 25. *Dybdemåleranlegg*

Anlegget skal tilfredsstillende kravene i IMO Res. A.694(17), «General requirements for shipborne radio equipment forming part of the GMDSS and for electronic Navigational Aids».

§ 26. *Radaranlegg*

Hurtiggående fartøy som i henhold til sikkerhetssertifikatet kan føre mer enn 100 passasjerer, skal være utstyrt med minst to radaranlegg. I tillegg gjelder følgende:

- a) Bestemmelsene i IMO Res. A.694(17) «General requirements for shipborne radio equipment forming part of the GMDSS and for electronic Navigational Aids» og IMO Res. A.820(19) «Performance standards for navigational radar equipment for high speed craft», skal følges.
- b) For hurtiggående fartøy som er konstruert for en driftshastighet på 36 knop eller mer skal radarantennens omdreiningshastighet være minst 60 omdreininger i minuttet. For slike fartøy som er utstyrt med to radarer, og hvor den ene er en S-båndsradar (10 cm radar), behøver antennens omdreiningshastighet for denne radaren ikke å overskride 48 omdreininger i minuttet.
- c) Utstyret skal uten utvendige forstørrelsesmidler vise en relativ bildeskjerm med fartøyets forutmerke opp i ustabilisert modus med en effektiv diameter på ikke mindre enn:
  1. 180 mm for fartøy med lengde mindre enn 40 m.
  2. 250 mm for fartøy med lengde på 40 m og derover, men på mindre enn 70 m.
  3. 340 mm når det kreves en radar, og 250 mm på den andre, når det kreves to radarer, på fartøy med lengde på 70 m og derover.

§ 27. *Svingehastighets- og rorvinkelindikator*

Kodens kapittel 13 nr. 13.7.1 gjelder ikke for hurtiggående fartøy i innenriks fart med lengde mindre enn 80 m.

§ 28. *Automatiske styrehjelpemidler (selvstyrearlegg)*

Hvis automatiske styrehjelpemidler er installert, skal de minst tilfredsstillende IMO Res. A.822(19) «Performance standards for automatic steering aids (automatic pilots) for high speed craft».

§ 29. *Kart og nautiske publikasjoner*

På alle hurtiggående fartøy skal det være nødvendige og oppdaterte kart og nautiske publikasjoner mv. for det aktuelle operasjonsområdet.

§ 30. *Kikkert, barometer og termometer*

Alle hurtiggående fartøy skal være utstyrt med kikkert, barometer og termometer.

§ 31. *Radiokommunikasjon*

Kodens kapittel 14 nr. 14.6.1.5 (NAVTEX) og nr. 14.6.1.6 (satellitt fri-flyt nødpeilesender) gjelder ikke for hurtiggående fartøy med operasjonsområde hvor åpne havstrekninger på over 5 nautiske mil ikke passerer.

§ 32. *Megafon*

(1) Nye og eksisterende hurtiggående passasjerfartøy skal være utstyrt med to batteridrevne megafoner, hvorav en skal plasseres på broen og en i passasjerinnredningen.

(2) Megafonene skal være av en type som kan stå under konstant lading, og som gir minst 15 minutters taletid.

§ 33. *Ferdskriver*

(1) Hurtiggående passasjerfartøy bygd på eller etter 1. januar 2001 skal være utstyrt med en ferdskriver (VDR). Ferdskriveren skal tilfredsstillende standardene for yteevne fastsatt i IMO res. A.861(20) og være i samsvar med prøvestandardene i IEC-standard nr. 61996.¹

(2) Hurtiggående passasjerfartøy bygd før 1. januar 2001 i rutefart i utenriks fart fra havner innenfor EØS eller i innenriks fart innenfor EØS i havområder som er omfattet av klasse A som nevnt i artikkel 4 i direktiv 98/18/EF, skal være utstyrt med ferdskriver som krevd i første ledd.²

(3) Informasjon fra ferdskriveren skal fra sjøfartsmyndighetenes side kun kreves utlevert i tilknytning til granskning av ulykker og nestenulykker og ellers når skipets offiser samtykker.

- 1 Ferdskriver som krevd i første ledd skal oppfylle prøvestandardene i IEC-standard nr. 61966 senest 1. januar 2003.
- 2 Annet ledd trer i kraft 1. januar 2003.

§ 34. *Vinduer i styrehus*

- (1) Frontvinduer skal helle med foroverliggende topp.
- (2) Vindusviskere skal installeres foran arbeidsstasjonene. De skal være utstyrt med intervallfunksjon og ferskvannsspyling. Vindusviskere skal kunne holde vinduene klare under alle værforhold som fartøyet kan forventes å møte.

§ 35. *Beredskapsplaner*

- (1) For hurtiggående passasjerfartøy som fra havner innenfor EØS går i rutetraffikk i utenriks fart eller i innenriks fart i havområder som er omfattet av klasse A, gjelder Sjøsikkerhetskonvensjonen regel III/29 (1996 Amendments). Beredskapsplaner skal være i samsvar med IMO Res. A.852(20).
- (2) Dersom to eller flere EØS-stater er berørt av rutetraffikken som vertsstater, skal de i fellesskap utarbeide en plan for de ulike rutene.

Kapittel 7. Operasjonskrav, manøvrering mv.

§ 36. *Operasjonskrav*

- (1) Bestemmelsene om operasjonskrav i kodens kapittel 18, gjelder også for eksisterende hurtiggående passasjerfartøy.
- (2) Den dokumentasjon som kreves for operasjonskontroll etter kodens kapittel 18 nr. 18.1 og den fartøydokumentasjon som kreves etter kodens kapittel 18 nr. 18.2, skal være forfattet på norsk og oppbevares om bord.

§ 37. *Manøvrering, styringsdyktighet og ytelse*

- (1) Bestemmelsene om manøvrering, styringsdyktighet og ytelse i kodens kapittel 17 gjelder også for eksisterende hurtiggående passasjerfartøy.
- (2) Den feilmodus- og feileffektanalyse (FMEA) som kreves etter kodens kapittel 17 nr. 17.4, kan for eksisterende hurtiggående passasjerfartøy erstattes med en forenklet analyse og praktisk test, og baseres på erfaringer fra tidligere drift.
- (3) Test etter vedlegg 8 i koden for hurtiggående fartøy, skal utføres for både nye og eksisterende passasjerfartøy.
- (4) Begrensninger vedrørende sikker hastighet i forhold til sjøtilstand og eventuelt i fartøyets styringsdyktighet skal inntas i fartøyets operasjonshåndbok. Reder skal sørge for at disse begrensningene er kjent av alle offiserene om bord.

Kapittel 8. Avsluttende bestemmelser

§ 38. *Straff*

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften straffes med bøter i henhold til Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven) av 22. mai 1902 nr. 10 § 339 nr. 2, jf. § 48a og § 48b hvis ikke strengere straff kommer til anvendelse i henhold til annen lovbestemmelse.

§ 39. *Ikrafttredelse*

Denne forskriften trer i kraft 1. juli 1998.

Vedlegg 1

«Signifikante bølgehøyder»

Bestemmelsene i dette vedlegg er bindende i henhold til § 8 i forskrift av 5. januar 1998 nr. 6 om bygging, utrustning og drift av hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip.

Dette vedlegg oppgir de signifikante bølgehøydene (Hs) som skal brukes til å bestemme vannhøyden ved anvendelsen av den tekniske standarden i vedlegg 2.

Verdiene er angitt på et kart som presenterer de signifikante bølgehøydene, som ikke overskrides med en sannsynlighet på mer enn 10% på årlig basis i de forskjellige havområdene som dekkes av avtalen.

Kystområdene skal anses å ha signifikante bølgehøyder på mindre enn 1,5 m med mindre annet er angitt på kartet.

(Kart 1)

(Kart er utelatt.)¹

Merknad:

Bølgehøydene oppgitt på dette kartet er de signifikante bølgehøydene (Hs) som ikke overskrides med en sannsynlighet på mer enn 10%, og som skal brukes for å bestemme vannhøyden.

(Kart 2)

(Kart er utelatt.)¹

Merknad:

Bølgehøyden oppgitt på dette kartet er de signifikante bølgehøydenene (Hs) som ikke overskrides med en sannsynlighet på mer enn 10%, og som skal brukes for å bestemme vannhøyden.

¹ Kart kan fås ved henvendelse til Sjøfartsdirektoratet, postboks 8123, Dep 0032, Oslo.

Vedlegg 2

Modellforsøksmetoden

Bestemmelsene i dette vedlegg er bindende i henhold til § 8 i forskrift av 5. januar 1998 nr. 6 om bygging, utrustning og drift av hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip.

1. Målsettinger

Skipet skal kunne motstå en bølgetilstand som definert i punkt 3 nedenunder i et verste-skadetilfelle-scenario.

2. Skipsmodell

2.1. Modellen skal være en kopi av det faktiske skipet både når det gjelder ytre konfigurasjon og indre utforming – særlig alle skadete rom som har en betydning for prosessen med innstrømming og oppsamling av vann. Skaden skal representere det verste skadetilfellet definert for overholdelse av punkt 2.3.2. i SOLAS regel II-1/8 (SOLAS 90). Det kreves et ekstra forsøk ved en skade midtskips uten trim, dersom det verste skadestedet i henhold til SOLAS 90 ligger utenfor området $\pm 10\%$ Lpp fra midtskips. Det ekstra forsøket kreves bare når roro-rommene antas å være skadet.

2.2. Modellen skal tilfredsstillende følgende krav:

2.2.1. Lengden mellom perpendikulærene (Lpp) skal være minst 3 m.

2.2.2. Skroget skal være tynt nok i områder der denne egenskapen har innflytelse på resultatene.

2.2.3. Bevegelseegenskapene bør modelleres korrekt på grunnlag av det faktiske skipet med særlig oppmerksomhet rettet mot skalering av treghetsradius i rulle- og stampebevegelser. Dypgående, trim, krenkning og tyngdepunkt skal representere det verste skadetilfellet.

2.2.4. Viktige konstruksjonstrekk som vanntette skott, avluftinger osv. over og under skottdekket som kan føre til usymmetrisk fylling, skal modelleres korrekt så langt det er praktisk mulig, slik at de representerer den virkelige situasjonen.

2.2.5. Formen på skadeåpningen skal være som følger:

2.2.5.1. rektangulær sideprofil med en bredde i henhold til SOLAS regel II-1/8.4.1 og ubegrenset vertikalt utstrekning;

2.2.5.2. likesidet trekantet profil i horisontalplanet med en høyde lik B/5 i henhold til SOLAS regel II-1/8.4.2.

3. Forsøksprosedyre

3.1. Modellen skal underkastes et langkammet irregulært bølgemønster definert ved JONSWAP-spektrumet med en signifikant bølgehøyde (Hs), definert i nr. 2.3 i stabilitetskravene og med en kamforsterkningsfaktor γ og bølgeperiode T_p som følger:

3.1.1. $T_p = 4 \sqrt{H_s}$ med $\gamma = 3,3$; og

3.1.2. T_p tilsvarende rulleresonsansperioden for det skadete skipet uten vann på dekket i den aktuelle lastetilstanden, men ikke høyere enn $6\sqrt{H_s}$ og med $\gamma = 1$.

3.2. Modellen bør drive fritt og plasseres i kryssende sjø (90° posisjon) med skadehullet rettet mot de innkommende bølgene. Modellen skal ikke være fastspent på en slik måte at den hindres i å kantre. Dersom skipet ligger rett i vannfylt tilstand, bør det gis en krenkning på 1° mot skaden.

3.3. Det skal utføres minst 5 forsøk for hver bølgeperiode. Testperioden for hver kjøring skal ha en slik varighet at det er oppnådd en stabil tilstand, men skal kjøres i ikke mindre enn 30 min. i full-skala tid. Det skal brukes forskjellige bølgetog i hver test.

3.4. Dersom ingen av forsøkene fører til en endelig krenkning mot skaden, må forsøkene gjentas med 5 kjøring ved hver av de to fastsatte bølgetilstandene, ellers må modellen alternativt gis en ekstra krenkningsvinkel på 1° mot skaden og forsøket gjentas med 2 kjøring ved hver av de to fastsatte bølgetilstandene. Hensikten med disse ekstra eksperimentene er best mulig å påvise evne til å motstå kantring i begge retninger.

3.5. Forsøkene skal utføres for følgende skadetilfeller:

3.5.1. det verste skadetilfellet med hensyn til området under GZ-kurven i henhold til SOLAS; og

3.5.2. det verste skadetilfellet midtskips med hensyn til restfribord i området midtskips dersom dette kreves av 2.1.

4. Overlevelseskriterier

Skipet skal anses å overleve dersom det når en stabil tilstand under de påfølgende testkjøringene slik det kreves i 3.3., men med det forbehold for 4.2. at rullevinkler på mer enn 30° mot den vertikale akse

som opptrer hyppigere enn 20% av rullesyklusene eller konstant krenkning på over 20° skal anses som kantringer selv om skipet oppnår likevekt.

5. *Testgodkjenning*

5.1. Forslag til modellforsøksprogram skal innsendes til Sjøfartsdirektoratet for godkjenning på forhånd. Det bør også huskes på at mindre skader kan skape et verste-tilfelle-scenario.

5.2. Forsøket skal dokumenteres med en rapport og en video eller annen visuell dokumentasjon som inneholder all relevant informasjon om skipet og testresultatene. Dokumentasjon skal foreligge i to eksemplarer på engelsk.²

1 I henhold til internasjonale avtaler skal Sjøfartsdirektoratet oversende dokumentasjonen til IMO.

II

Endringene trer i kraft straks.

4. juni Nr. 619 2002

Forskrift om opphevelse av forskrift om fri hjemreise m.v. ved forlis.

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 4. juni 2002 med hjemmel i sjømannslov av 30. mai 1975 nr. 18 § 18 nr. 3, jf. kgl.res. av 31. januar 1986 nr. 221. Kunngjort 28. juni 2002.

Forskrift av 3. februar 1986 nr. 235 om fri hjemreise m.v. ved forlis oppheves 1. juli 2002.

4. juni Nr. 620 2002

Forskrift om opphevelse av forskrift om data for manøvrering og stopping av skip.

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 4. juni 2002 med hjemmel i lov av 20. juli 1893 nr. 1 om Sjøfarten § 370, jf. Kronprinsreg.res. av 5. mai 1967, og lov av 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) § 512. Kunngjort 28. juni 2002.

Forskrift av 5. oktober 1973 nr. 2 om data for manøvrering og stopping av skip oppheves 1. juli 2002.

4. juni Nr. 621 2002

Forskrift om opphevelse av forskrift om meldesystem ved tap og funn av drivende bøyer o.l.

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 4. juni 2002 med hjemmel i lov av 20. juli 1893 nr. 1 om Sjøfarten § 370, jf. lov av 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) § 512. Kunngjort 28. juni 2002.

Forskrift av 7. juni 1984 nr. 3417 om meldesystem ved tap og funn av drivende bøyer o.l. oppheves 1. juli 2002.

4. juni Nr. 622 2002

Forskrift om opphevelse av forskrift om konstruksjon og utrustning av småfartøyer.

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 4. juni 2002 med hjemmel i lov av 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v. § 1, § 41, § 42, § 54a og § 106, jf. kgl.res. av 1. desember 1978 nr. 1. Kunngjort 28. juni 2002.

Forskrift av 27. februar 1986 nr. 547 om konstruksjon og utrustning av småfartøyer oppheves 1. juli 2002.

4. juni Nr. 623 2002

Forskrift om opphevelse av forskrift om meldeplikt for norske skip.

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 4. juni 2002 med hjemmel i lov av 9. juni 1903 nr. 7 om Statskontrol med Skibes Sjødygtighed m.v. § 42 og lov av 20. juli 1893 nr. 1 om Sjøfarten § 300, jf. lov av 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) § 512. Kunngjort 28. juni 2002.

Forskrift av 22. juli 1976 nr. 3 om meldeplikt for norske skip oppheves 1. juli 2002.

10. juni Nr. 624 2002

Forskrift om opphevelse av forskrift om gjennomføring av De Forente Nasjoners Sikkerhetsråds resolusjon nr. 1160 av 31. mars 1998 om sanksjoner mot Den føderale republikken Jugoslavia.

Fastsatt av Utenriksdepartementet 10. juni 2002 med hjemmel i forskrift av 17. april 1998 nr. 337 om gjennomføring av De Forente Nasjoners Sikkerhetsråds resolusjon nr. 1160 av 31. mars 1998 om sanksjoner mot Den føderale republikken Jugoslavia § 2. Kunngjort 28. juni 2002.

I

Forskrift av 17. april 1998 nr. 337 om gjennomføring av De Forente Nasjoners Sikkerhetsråds resolusjon nr. 1160 av 31. mars 1998 om sanksjoner mot Den føderale republikken Jugoslavia oppheves i sin helhet.

II

Forskriften trer i kraft straks.

14. juni Nr. 625 2002

Forskrift om grunnlinjene for sjøterritoriet rundt Fastlands-Norge.

Fastsatt ved kgl.res. 14. juni 2002 med hjemmel i Kongeriget Norges Grundlov av 17. mai 1814 og kgl.res. av 22. februar 1812, gjengitt i Cancelli-Promemoria av 25. februar 1812. Fremmet av Utenriksdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

§ 1. Grensen for sjøterritoriet rundt Fastlands-Norge blir å trekke utenfor og parallelt med den rette linjen mellom følgende punkter:

Nr.	Geodetisk bredde			Geodetisk lengde			Sted
	gr	min	sekund	gr	min	sekund	
NM01	69	47	41.42	30	49	03.55	Landgrense Norge/Russland grensemerke 415
NM02	70	17	20.96	31	03	51.55	Kibergneset
NM03	70	23	12.64	31	10	06.94	Hornøya Ø-1
NM04	70	23	15.35	31	10	06.48	Hornøya Ø-2
NM05	70	23	26.34	31	09	49.28	Hornøya N
NM06	70	23	53.36	31	08	50.45	Kålneset på Reinøya
NM07	70	40	34.37	30	12	48.39	Korsnes
NM08	70	42	24.96	30	05	43.19	Molvikskjeret
NM09	70	51	14.49	29	14	34.16	Kjølneset
NM10	71	06	00.46	28	11	50.55	Skjer Ø av Tørrbå-båken
NM11	71	06	05.24	28	10	46.13	Skjer N av Tørrbå-båken
NM12	71	08	02.56	27	39	27.58	Skjer ved Avløysinga, Kinnarodden
NM13	71	11	08.57	25	40	30.80	Skjer ved Knivskjelodden
NM14	71	06	58.73	24	43	09.21	Avløysinga N av Hjelmøya
NM15	71	06	07.74	24	03	38.97	Stabben
NM16	71	05	51.61	23	58	34.49	N-ligste Skagholmen
NM17	71	05	46.73	23	58	04.53	Tørskjer ved Skagholmen
NM18	70	51	34.01	22	48	20.76	Rundskjeret
NM19	70	40	27.34	21	58	47.04	Darupskjeret
NM20	70	24	59.34	19	54	41.18	Vesterfallet i Gåsan
NM21	70	18	14.02	19	04	45.82	Sannifallet
NM22	70	13	27.95	18	38	33.48	Ytre Fiskebåen
NM23	70	06	05.67	18	22	56.83	Jubåen
NM24	69	52	51.42	17	55	53.81	Saltbåen
NM25	69	36	03.49	17	28	55.00	NV-odden av Kjølva
NM26	69	29	27.18	16	56	41.96	Tokkebåen
NM27	69	20	19.42	16	02	19.38	N-ligste av Svebåan
NM28	69	06	06.43	15	09	31.14	N-ligste av Flesan
NM29	68	44	42.11	14	18	53.59	NV-ligste av Floholman
NM30	68	39	22.41	14	12	44.20	Utflesa
NM31	68	19	35.91	13	40	20.82	Kverna
NM32	68	11	10.11	13	09	06.56	Skjer N av Skarvholman
NM33	68	08	40.11	13	03	37.71	Skjer V av Strandflesa
NM34	67	56	27.08	12	46	44.77	V-ligste skjer ved Nordbåen
NM35	67	42	10.99	12	34	53.34	Ytreflesa
NM36	67	32	19.44	12	01	00.80	Hombåen
NM37	67	31	29.56	11	58	32.17	Tørrbåen
NM38	67	29	04.72	11	51	40.59	NV-ligste skjer på Nordskjortbaken
NM39	67	25	50.82	11	49	18.63	Havbåen NV
NM40	67	25	49.85	11	49	18.10	Havbåen SV
NM41	67	24	05.44	11	50	34.96	Flesjan S
NM42	66	46	18.21	12	26	16.36	Brimholman V
NM43	66	35	29.84	12	01	47.41	Floholman SV

Nr.	Geodetisk bredde			Geodetisk lengde			Sted
	gr	min	sekund	gr	min	sekund	
NM44	66	07	30.21	11	32	59.92	Lundbåen
NM45	65	38	28.83	11	15	37.91	Svinglebåen VNV
NM46	65	23	40.11	11	01	16.21	Høgbraken
NM47	64	54	50.99	10	31	17.70	Svartflesa
NM48	64	49	54.30	10	27	24.54	Skjer ca. 2,5 km NV av Skringen
NM49	64	46	51.32	10	26	22.25	Skjer SV av Ertenbraken
NM50	64	12	54.81	09	15	47.63	Utgrunnskjær
NM51	63	54	56.97	08	27	44.73	Springaran
NM52	63	54	41.03	08	27	10.87	Springaran S
NM53	63	32	15.45	07	49	22.37	Flesa
NM54	63	28	10.64	07	43	45.44	Smoksbåen
NM55	63	07	03.55	07	09	22.18	Fogna
NM56	62	48	54.41	06	15	34.54	Kjellskjera V
NM57	62	41	11.69	05	58	52.57	Skreia
NM58	62	20	09.74	05	15	49.14	Skjer N av Skjerkalven
NM59	62	11	13.18	05	03	17.76	Bukketjuvane V
NM60	62	01	45.50	04	53	54.98	Steinen
NM61	61	56	13.60	04	48	59.45	Vetrungane S
NM62	61	39	03.97	04	33	59.36	Sendingane V
NM63	61	04	24.07	04	29	57.02	Holmebåen
NM64	61	02	03.43	04	29	59.37	Steinsøyne NV
NM65	61	01	42.79	04	30	01.60	Mulen V
NM66	60	18	47.38	04	53	16.06	Hærbåeskeret
NM67	59	48	00.14	05	02	30.80	Terneskeret
NM68	59	38	34.77	05	04	21.76	Båaskjeret
NM69	59	17	04.35	04	50	38.94	Skjer NV av Spanholmane
NM70	59	16	18.34	04	50	49.77	Lausingen
NM71	59	08	29.32	05	10	29.75	Svelgjeskeret
NM72	59	00	28.96	05	21	51.81	Skjer SV av Imsen
NM73	58	52	38.06	05	25	19.66	Ytre Faksen
NM74	58	45	01.14	05	29	02.23	Jærens Rev
NM75	58	40	08.20	05	32	18.06	Øyresteinen
NM76	58	39	26.21	05	32	56.40	Skjer V av Obrestadodden
NM77	58	33	12.95	05	39	35.60	Skjer V av Horrodden
NM78	58	31	34.28	05	42	06.04	Skjer SV av Raunen
NM79	58	25	24.78	05	52	25.19	Nordra Råsholmane
NM80	58	05	02.81	06	35	42.85	Skjer SV Tjørveneset
NM81	58	04	10.86	06	37	36.80	Ytterste skjer ved Lille Døsen
NM82	58	03	31.04	06	39	42.08	Skjer SV av Listerauna
NM83	58	03	23.90	06	40	14.36	Skjer S av Listerauna
NM84	57	59	02.00	07	00	14.90	Bispen
NM85	57	57	41.97	07	12	08.97	S-ligste skjer i Gjesslingane
NM86	57	57	30.64	07	33	52.30	Pysen
NM87	57	57	41.20	07	36	51.98	Ytsteskeret
NM88	57	57	59.83	07	38	44.53	SØ-ligste av Gåseskjera
NM89	57	58	30.24	07	41	06.57	Ballastskjera Ø
NM90	58	02	55.46	08	01	01.82	Lille Svarten
NM91	58	05	34.06	08	11	31.23	Meholmskeret
NM92	58	06	28.24	08	15	04.35	Langbåen
NM93	58	13	03.51	08	28	37.16	Ytterste skjer i Gjeslingen
NM94	58	18	27.10	08	39	29.68	Hesnesbregen
NM95	58	49	58.87	09	33	01.19	Ytterste skjer Ø av Jomfrulands S-spiss
NM96	58	56	07.26	09	56	08.90	Steinbrotta
NM97	58	57	55.16	10	09	17.77	Skjer S av Bidevindsholmen
NM98	58	58	36.67	10	13	51.44	Skjer S av Ertholmen
NM99	58	56	53.04	10	53	04.51	Heifluene S
NM100	58	56	32.18	10	55	04.47	Landgrense Norge/Sverige Grensepunkt XX (G.B.2. bøye)

(NM: Norway Mainland)

Koordinatene i listen refererer seg til geodetisk datum EUREF89. Med rett linje forstås den korteste linje mellom to punkt (den geodetiske linje).

§ 2. Denne forskrift trer i kraft fra 1. juli 2002. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift om fiskerigrensen nord for Træna, vedtatt ved kongelig resolusjon av 12. juli 1935 og forskrift om fiskerigrensen syd for Træna, vedtatt ved kongelig resolusjon av 18. juli 1952 nr. 1.

14. juni Nr. 626 2002

Forskrift om endring i forskrift om stopp i fisket etter torsk nord for 62° N i 2002 for fartøy mellom 21 og 27,9 meter største lengde i gruppe I og fartøy i gruppe II.

Fastsatt av Fiskeridirektøren 14. juni 2002 med hjemmel i forskrift av 7. desember 2001 nr. 1374 om regulering av fisket etter torsk med konvensjonelle redskap nord for 62° N i 2002 § 18. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I forskrift av 8. april 2002 nr. 342 om stopp i fisket etter torsk nord for 62° N i 2002 for fartøy mellom 21 og 27,9 meter største lengde i gruppe I og fartøy i gruppe II gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

Fisket etter torsk for fartøy i gruppe II som fisker med konvensjonelle redskap nord for 62° N stoppes 16. juni klokken 24.00.

Fartøy under 10 meter kan likevel fortsette det direkte fisket innenfor sitt garanterte kvantum.

§ 4 skal lyde:

Denne forskrift trer i kraft straks og gjelder til og med 31. desember 2002.

§ 1 gjelder til og med 31. august 2002.

II

Endringene trer i kraft straks.

14. juni Nr. 627 2002

Forskrift om endring i forskrift til opplæringslova.

Fastsatt av Utdannings- og forskningsdepartementet 14. juni 2002 med heimel i lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 2–3 andre ledd. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I forskrift av 28. juni 1999 nr. 722 til opplæringslova er det gjort følgende endringer:

§ 1–1 nye åttande og niande ledd skal lyde:

Atterhaldet i forordet til L97 og L97S om at føresegnene om informasjonsteknologi kan gjennomførast gradvis, er oppheva.

Den reviderte læreplanen for faget kristendoms-, religions- og livssynskunnskap, vedteke 14. juni 2002, erstattar den tidlegare læreplanen for faget kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering i L97.

II

Endringane trer i kraft 1. august 2002.

17. juni Nr. 628 2002

Forskrift om endring i forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved innførsel av ferskt kjøtt av klauvdyr fra Argentina.

Fastsatt av Statens dyrehelsetilsyn – Sentralforvaltningen 17. juni 2002 med hjemmel i lov av 8. juni 1962 nr. 4 om dyrehelse (husdyrloven) § 3 og § 8, jf. delegeringsvedtak av 4. januar 2001 nr. 171. Jf. EØS-avtalen vedlegg I (vedtak 2001/276/EF, vedtak 2002/68/EF, vedtak 2002/198/EF og vedtak 2002/338/EF). Kunngjort 28. juni 2002.

I

I forskrift av 20. mars 2001 nr. 421 om særskilte beskyttelsestiltak ved innførsel av ferskt kjøtt av klauvdyr fra Argentina gjøres følgende endringer:

I forskriftens hjemmel skal siste parentes lyde:

(vedtak 2001/276/EF, vedtak 2002/68/EF, vedtak 2002/198/EF og vedtak 2002/338/EF).

§ 3 skal lyde:

Unntatt fra forbudet er utbeinet og mønret storfekjøtt fra provinsene Buenos Aires, Catamarca, Chaco, Chubut, Córdoba, Corrientes, Entre Ríos, Formosa, Jujuy, La Pampa, La Rioja, Mendoza, Misiones, Neuquen, Rio Negro, Salta, San Juan, San Luis, Santa Cruz, Santa Fe, Santiago del Estero, Tierra del Fuego og Tucuman. Utbeinet storfekjøtt til konsum eller kjøttavskjær som skal brukes til kjøledryfôr skal være fra dyr som er slaktet etter 31. januar 2002. For provinsene La Pampa og Santiago del Estero skal kjøttet stamme fra dyr som er blitt slaktet etter den 8. mars 2002. For provinsen Córdoba skal kjøttet stamme fra dyr som er blitt slaktet etter den 26. mars 2002.

Unntatt fra forbudet er ferskt kjøtt av storfe og småfe fra provinsene Chubut, Santa Cruz, Rio Negro sør for den 42. parallellen og fra Tierra del Fuego, når kjøttet stammer fra dyr som er slaktet etter 1. mars 2002.

II

Endringene trer i kraft straks.

17. juni Nr. 629 2002

Forskrift om endring i forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret.

Fastsatt av Forsvarssjefen 17. juni 2002 med hjemmel i lov av 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter § 1, jf. kgl.res. av 6. november 1914 nr. 3576 § 3. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I forskrift av 7. desember 2000 nr. 1626 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret gjøres følgende endring:

§ 4 punkt 1.1 oppheves.

II

Endringen trer i kraft 29. juni 2002.

21. juni Nr. 630 2002

Forskrift om endring i forskrift om enhetskvoteordning for torsketrålflåten.

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. Fremmet av Fiskeridepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I forskrift av 30. juni 2000 nr. 648 om enhetskvoteordning for torsketrålflåten gjøres følgende endringer:

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift om enhetskvoteordning og rederikvoteordning for torsketrålflåten

Nåværende § 1 – § 4 gis kapitteloverskriften *Innledende bestemmelser*.

§ 2 nytt annet ledd skal lyde:

Rederikvoteordningen har som formål å støtte opp under enhetskvoteordningen, og å legge til rette for et mer kostnadseffektivt fiske.

Nåværende § 5 – § 8 gis kapitteloverskriften *Enhetskvoteordning*.

Under kapitteloverskriften *Rederikvoteordning* skal nye § 9 – § 11 lyde:

§ 9. Rederi som kan tildeles rederikvote

Rederi som nevnt i § 5 første og annet ledd kan tildeles rederikvote etter § 10 og § 11.

Rederi som har fått godkjent samarbeid eller sammenslutning etter reglene i § 4 eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid, kan ikke få godkjent samarbeid eller sammenslutning med annet rederi med virkning i forhold til § 10 eller § 11 før etter utløpet av en tidsperiode på tre år etter det året da godkjenningen fant sted.

Rederikvote tildeles for fiske med det enkelte fartøy, og kan ikke overdras.

§ 10. Hovedordning

Kvotene av de fiskeslag som er nevnt i § 3 og som er tildelt for fiske med et fartøy som er omfattet av denne forskrift, kan tillates fisket med et annet fartøy som er omfattet av forskriften, dersom

- redieriet, samarbeidende rederi eller sammenslutningen av rederi eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid, har nyttet enhetskvoteordningen, og
- fartøyet som ikke skal nyttes i fiske, tas ut av alt fiske under norsk og utenlandsk flagg i vedkommende år.

Hovedordningen kan ikke nyttes for en større kvotefaktor årlig av hvert enkelt fiskeslag enn den faktor som var satt for fartøyet eller fartøyene som rederiet, samarbeidende rederi eller sammenslutningen av rederi eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid, har tatt ut av fiske siden enhetskvoteordningen av 11. oktober 1996.

Hovedordningen kan ikke nyttes i mer enn tre år, dog begrenset til utløpet av den tid enhetskvoteordningen gjelder.

§ 11. *Slumpfiskeordning*

Etter 1. oktober kan inntil 20% av kvotene av de fiskeslag som er nevnt i § 3 og som er tildelt for fiske med et fartøy som er omfattet av denne forskrift, tillates fisket med et annet fartøy som er omfattet av forskriften og som tilhører samme rederi, samarbeidende eller sammensluttede rederi eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid.

Fartøyet eller fartøyene som ikke skal nyttes i fiske etter vedkommende fiskeslag, må tas ut av alt fiske under norsk og utenlandsk flagg for resten av vedkommende år.

Nåværende § 9 og § 10 blir nye § 12 og § 13, og gis kapitteloverskriften *Vedtaksmyndighet og ikrafttredelse*.

II

Endringene trer i kraft straks.

21. juni Nr. 631 2002

Forskrift om endring i forskrift om enhetskvoteordning for ringnotflåten.

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. Fremmet av Fiskeridepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I forskrift av 30. juni 2000 nr. 649 om enhetskvoteordning for ringnotflåten gjøres følgende endringer:

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift om enhetskvoteordning og rederikvoteordning for ringnotflåten

Nåværende § 1 – § 4 gis kapitteloverskriften *Innledende bestemmelser*.

§ 2 nytt annet ledd skal lyde:

Rederikvoteordningen har som formål å støtte opp under enhetskvoteordningen, og å legge til rette for et mer kostnadseffektivt fiske.

Nåværende § 5 – § 8 gis kapitteloverskriften *Enhetskvoteordning*.

§ 8 annet ledd skal lyde:

Et rederi, samarbeidende rederi eller en sammenslutning av rederi kan ikke tildeles mer enn en kvote tilsvarende en basiskvote på 800 tonn for det enkelte fiskeslag for fiske med et enkelt fartøy.

Under kapitteloverskriften *Rederikvoteordning* skal nye § 9 – § 11 lyde:

§ 9. *Rederi som kan tildeles rederikvote*

Rederi som nevnt i § 5 første og annet ledd kan tildeles rederikvote etter § 10 og § 11.

Rederi som har fått godkjent samarbeid eller sammenslutning etter reglene i § 4 eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid, kan ikke få godkjent samarbeid eller sammenslutning med annet rederi med virkning i forhold til § 10 eller § 11 før etter utløpet av en tidsperiode på tre år etter det året da godkjenningen fant sted.

Rederikvote tildeles for fiske med det enkelte fartøy, og kan ikke overdras.

§ 10. *Hovedordning*

Kvotene av de fiskeslag som er nevnt i § 3 og som er tildelt for fiske med et fartøy som er omfattet av denne forskrift, kan tillates fisket med et annet fartøy som er omfattet av forskriften, dersom

- a) rederiet, samarbeidende rederi eller sammenslutningen av rederi eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid har nyttet enhetskvoteordningen, og
- b) fartøyet som ikke skal nyttes i fiske, tas ut av alt fiske under norsk og utenlandsk flagg i vedkommende år.

Hovedordningen kan ikke nyttes for et større kvantum av hvert enkelt fiskeslag enn det som hvert enkelt år gis for den basiskvote som var beregnet for fartøyet eller fartøyene som rederiet, samarbeidende rederi eller sammenslutningen av rederi eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid har tatt ut av fiske gjennom enhetskvoteordningen siden enhetskvoteordningen av 14. juni 1996.

Hovedordningen kan ikke nyttes i mer enn tre år dog begrenset til utløpet av den tid enhetskvoteordningen gjelder.

§ 11. *Slumpfiskeordning*

Etter 1. oktober kan inntil 20% av kvotene av de fiskeslag som er nevnt i § 3 og som er tildelt for fiske med et fartøy som er omfattet av denne forskrift, tillates fisket med et annet fartøy som er omfattet av forskriften og som tilhører samme rederi, samarbeidende eller sammensluttede rederi eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid.

Fartøyet eller fartøyene som ikke skal nyttes i fiske etter vedkommende fiskeslag, må tas ut av alt fiske under norsk og utenlandsk flagg for resten av vedkommende år.

Nåværende § 9 og § 10 blir nye § 12 og § 13, og gis kapitteloverskriften *Vedtaksmyndighet og ikrafttredelse*.

II

Endringene trer i kraft straks.

21. juni Nr. 632 2002

Forskrift om endring i forskrift om enhetskvoteordning for konvensjonelle fartøy på eller over 28 meter.

Fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2002 med hjemmel i lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. Fremmet av Fiskeridepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I forskrift av 28. juli 2000 nr. 795 om enhetskvoteordning for konvensjonelle fartøy på eller over 28 meter gjøres følgende endringer:

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift om enhetskvoteordning og rederikvoteordning for konvensjonelle fartøy på eller over 28 meter

Nåværende § 1 – § 4 gis kapitteloverskriften *Innledende bestemmelser*.

§ 2 nytt annet ledd skal lyde:

Rederikvoteordningen har som formål å støtte opp under enhetskvoteordningen, og å legge til rette for et mer kostnadseffektivt fiske.

Nåværende § 5 – § 8 gis kapitteloverskriften *Enhetskvoteordning*.

Under kapitteloverskriften *Rederikvoteordning* skal nye § 9 – § 11 lyde:

§ 9. *Rederi som kan tildeles rederikvote*

Rederi som nevnt i § 5 kan tildeles rederikvote etter § 10 og § 11.

Rederi som har fått godkjent samarbeid eller sammenslutning etter reglene i § 4, eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid, kan ikke få godkjent samarbeid eller sammenslutning med annet rederi med virkning i forhold til § 10 eller § 11 før etter utløpet av en tidsperiode på tre år etter det året da godkjenningen fant sted.

Rederikvote tildeles for fiske med det enkelte fartøy, og kan ikke overdras.

§ 10. *Hovedordning*

Kvotene av de fiskeslag som er nevnt i § 3 og som er tildelt for fiske med et fartøy som er omfattet av denne forskrift, kan tillates fisket med et annet fartøy som er omfattet av forskriften, dersom

- a) rederiet, samarbeidende rederi eller sammenslutningen av rederi eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid har nyttet enhetskvoteordningen, og
- b) fartøyet som ikke skal nyttes i fiske, tas ut av alt fiske under norsk og utenlandsk flagg i vedkommende år.

Hovedordningen kan ikke nyttes for en større kvotefaktor årlig av hvert enkelt fiskeslag enn den faktor som var satt for fartøyet eller fartøyene som rederiet, samarbeidende rederi eller sammenslutningen av rederi eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid, har tatt ut av fiske gjennom enhetskvoteordningen.

Hovedordningen kan ikke nyttes i mer enn tre år dog begrenset til utløpet av den tid enhetskvoteordningen gjelder.

§ 11. *Slumpfiskeordning*

Etter 1. oktober kan inntil 20% av kvotene av de fiskeslag som er nevnt i § 3 og som er tildelt for fiske med et fartøy som er omfattet av denne forskrift, tillates fisket med et annet fartøy som er omfattet av forskriften og som

tilhører samme rederi, samarbeidende eller sammensluttede rederi eller enbåtsrederi som inngår en bindende tre-års kontrakt om samarbeid.

Fartøyet eller fartøyene som ikke skal nyttes i fiske etter vedkommende fiskeslag, må tas ut av alt fiske under norsk og utenlandsk flagg for resten av vedkommende år.

Nåværende § 9 og § 10 blir nye § 12 og § 13, og gis kapitteloverskriften *Vedtaksmyndighet og ikrafttredelse*.

II

Endringene trer i kraft straks.

21. juni Nr. 633 2002

Vedtak om endring i vedtak om avgift til statskassen på arv og gaver for budsjetterminen 2002.

Kunngjøring fra Finansdepartementet av stortingsvedtak 21. juni 2002 med hjemmel i Kongeriget Norges Grundlov av 17. mai 1814 § 75 litra a og lov av 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver. Kunngjort 28. juni 2002.

Fra 1. januar 2002 gjøres følgende endring i Stortingets vedtak av 28. november 2001 nr. 1531 om avgift til statskassen på arv og gaver for budsjetterminen 2002:

§ 2 tredje ledd skal lyde:

Fradrag etter arveavgiftsloven § 17 for avgiftspliktig som ikke har fylt 21 år settes til 50.000 kroner pr. år.

21. juni Nr. 634 2002

Vedtak om endring i vedtak om merverdiavgift og avgift på investeringer mv. for budsjetterminen 2002.

Kunngjøring fra Finansdepartementet av stortingsvedtak 21. juni 2002 med hjemmel i Kongeriget Norges Grundlov av 17. mai 1814 § 75 litra a, lov av 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift og lov av 19. juni 1969 nr. 67 om avgift på investeringer m.v. Kunngjort 28. juni 2002.

Fra 1. juli 2002 gjøres følgende endring i Stortingets vedtak av 28. november 2001 nr. 1534 om merverdiavgift og avgift på investeringer mv. for budsjetterminen 2002:

Kapittel II § 1 annet ledd skal lyde:

Tjenesteytere som blir merverdiavgiftspliktige etter første halvår 2001 som følge av lov 21. desember 2000 nr. 113 om endringer i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift med senere endringer, skal ikke betale avgift på investeringer mv.

21. juni Nr. 635 2002

Vedtak om endring i tolltariffen.

Kunngjøring fra Finansdepartementet av stortingsvedtak 21. juni 2002 med hjemmel i Kongeriget Norges Grundlov av 17. mai 1814 § 75 litra a. Kunngjort 28. juni 2002.

Fra 1. juli 2002 gjøres følgende endring i tolltariffen:

Tollsatsen settes til 0 på de varenumrene i tolltariffen som er angitt i vedlegg 2 til St.prp.nr.63 (2001–2002).

21. juni Nr. 636 2002

Vedtak om endring i vedtak om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2002.

Kunngjøring fra Finansdepartementet av stortingsvedtak 21. juni 2002 med hjemmel i Kongeriget Norges Grundlov av 17. mai 1814 § 75 litra a og lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 23–2, § 23–3 og § 23–9. Kunngjort 28. juni 2002.

Fra 1. juli 2002 gjøres følgende endring i Stortingets vedtak av 28. november 2001 nr. 1532 om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2002:

Del II skal lyde:

Med hjemmel i folketrygdloven § 23–2 fastsettes følgende:

1. Det skal betales arbeidsgiveravgift etter følgende satser for lønn og annen godtgjørelse for arbeid og oppdrag i og utenfor tjenesteforhold som arbeidsgiver plikter å innberette for arbeidstakere som har fylt 62 år og som er skattepliktig etter skatteloven § 3–1 til en kommune i
Sone IV: 1,1 pst.,
Sone III: 2,4 pst.,

- Sone II: 6,6 pst.,
Sone I: 10,1 pst.
2. For foretak omfattet av Stortingets vedtak om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2002 § 1 bokstav g skal satsen være 10,1 pst. for arbeidstakere som har fylt 62 år.
  3. Beregning av arbeidsgiveravgift etter pkt. 1 og 2 ovenfor skjer fra og med første hele avgiftstermin etter at arbeidstakeren har fylt 62 år.

21. juni Nr. 637 2002

Vedtak om endring i vedtak om produktavgift til folketrygden for fiskeri-, hval- og selfangstnæringen for 2002.

Kunngjøring fra Finansdepartementet av stortingsvedtak 21. juni 2002 med hjemmel i Kongeriget Norges Grundlov av 17. mai 1814 § 75 litra a og lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) § 23–5 annet ledd. Kunngjort 28. juni 2002.

I

I Stortingets vedtak av 28. november 2001 nr. 1533 om produktavgift til folketrygden for fiskeri-, hval- og selfangstnæringen for 2002 gjøres følgende endring:

Del II første ledd annet punktum skal lyde:

Fra 1. juli 2002 skal produktavgiften være 2,8 pst.

II

Endringen får virkning fra 1. juli 2002.

28. juni Nr. 638 2002

Ikrafttredelse av lov av 28. juni 2002 nr. 62 om endringer i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler og lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell.

Fastsatt ved kgl.res. 28. juni 2002 med hjemmel i lov av 28. juni 2002 nr. 62 om endringer i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler og lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell del III nr. 1. Fremmet av Utdannings- og forskningsdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

1. Lov av 28. juni 2002 nr. 62 om endringer i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler og lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell del I nytt kap. 3, § 12, § 13, § 14 og endring i § 48 nr. 1, gjelder fra 1. januar 2003.
2. Loven for øvrig gjelder fra 1. juli 2002.

28. juni Nr. 639 2002

Ikrafttredelse av lov av 28. juni 2002 nr. 63 om endringer i lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler.

Fastsatt ved kgl.res. 28. juni 2002 med hjemmel i lov av 28. juni 2002 nr. 63 om endringer i lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler del II. Fremmet av Utdannings- og forskningsdepartementet. Kunngjort 28. juni 2002.

1. Lov av 28. juni 2002 nr. 63 om endringer i lov 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler del I, endringene i § 6 og § 9 og nye § 10a, § 10b og § 10c, gjelder fra 1. januar 2003.
2. Loven for øvrig gjelder fra 1. juli 2002.

Rettelser.

Det som er rettet er satt i kursiv.

Nr. 2/2002 s. 246 (i forskrift av 4. februar 2002 nr. 135 om endringer i forskrift av 4. oktober 1994 nr. 918 om tekniske krav og godkjenning av kjøretøy, deler og utstyr (kjøretøyforskriften)).

§ 2–5 nr. 2 første ledd skal lyde:

2. *Beltemotorsykkel: Motorvogn* som hovedsaklig er innrettet for transport av personer eller gods og/eller til å trekke annet kjøretøy og som har belter og eventuelt styreski/styrehjul og som har egenvekt ikke over 400 kg, og som har en konstruktiv hastighet på over 30 km/t.

Oversikt over rettelser som er inntatt i 2002-årgangen

År	Feil i hefte nr.	Side	Gjelder	Se rettelse i nr.
2000	26	2419	Forskrift nr. 1135	2
2001	4	437	Forskrift nr. 340	2
2001	15	2090	Forskrift nr. 1451	3
2001	16	2204	Vedtak nr. 1485	3
2001	16	2230	Forskrift nr. 1495	1
2001	17	2375	Forskrift nr. 1588	2
2001	17	2305	Forskrift nr. 1541	1
2001	17	2428	Forskrift nr. 1614	3
2002	1	108	Forskrift nr. 57	2
2002	2	246	Forskrift nr. 135	6
2002	2	275	Forskrift nr. 177	3
2002	4	440	Forskrift nr. 358	5
2002	4	480	Forskrift nr. 375	5
2002	4	481	Forskrift nr. 375	5

B-blad

Returadresse:

Lovdata
Postboks 41 Sentrum
N-0101 Oslo

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter
Avd. II Regionale og lokale forskrifter

Utgever: Justis- og politidepartementet
Redaksjon: Stiftelsen Lovdata

Manuskripter for kunngjøring

Manuskripter sendes i ett eksemplar med kunngjøringsskjema til Lovdata:

Med E-post: ltavd1@lovdata.no for avdeling I
ltavd2@lovdata.no for avdeling II

Elektronisk: Se Lovdatas hjemmesider (www.lovdata.no).

Med post: Norsk Lovtidend
Postboks 41, Sentrum
0101 Oslo

Bestilling av abonnement

Med post: Samme adresse som over.
Elektronisk: Se Lovdatas hjemmesider.

		Norge	Norden	Verden
Abonnement koster for	Avd. I	kr 970	kr 1330	kr 1490
	Avd. I og II	kr 1220	kr 1750	kr 1990

Innholdet i heftene vil bli kunngjort fortløpende på Lovdatas hjemmesider – www.lovdata.no
- også en versjon av den trykte utgaven av heftet i PDF-format vil være tilgjengelig.
På de samme sidene finnes ajourførte versjoner av lovene og sentrale og lokale forskrifter.

Samlemapper: Det vil bli sendt ut etiketter for bruk på ringpermer.

Alle andre henvendelser om Norsk Lovtidend kan rettes til:

Lovdata
Postboks 41, Sentrum
0101 Oslo

Tlf. 23 35 60 00
Faks 23 35 60 01
E-post: lovtid@lovdata.no